MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

AGNĖ GOLDBERGAITĖ

JAUNIMO POLITINĖS KULTŪROS FORMAVIMAS: POLITINIO SOCIALIZACIJOS PROCESO ANALIZĖ

Magistro baigiamasis darbas

Vadovė

Lekt. dr. *Barbara Stankevič*

VILNIUS

2015

MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETAS

POLITIKOS IR VADYBOS FAKULTETAS

POLITIKOS MOKSLŲ INSTITUTAS

JAUNIMO POLITINĖS KULTŪROS FORMAVIMAS: POLITINIO SOCIALIZACIJOS PROCESO ANALIZĖ

Švietimo politikos ir vadybos magistro baigiamasis darbas

Studijų programa (*621L20009)*

Vadovas

_____ lekt. dr. *Barbara Stankevič*

2015 –

Recenzentas

_____

2015 -

Atliko

_____ stud. A. Goldbergaitė

2015 -

VILNIUS

2015

TURINYS

TURINYS....3
LENTELIŲ SĄRAŠAS....4
PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS....5
PRIEDŲ SĄRAŠAS....6
ĮVADAS....7
1.POLITINĖ SOCIALIZACIJA – POLITINĖS KULTŪROS PERDAVIMAS IR FORMAVIMAS....13
1.1. Politinė kultūra ir jos raiška....13
1.1.1. Politinės kultūros dėmenys ir jų sąsajos....13
1.1.2. Šiuolaikinės visuomenės politinė kultūra....18
1.2. Socializacijos tikslai, uždaviniai ir sandara....22
1.2.1. Socializacija kaip švietimo tikslas ir priemonė....22
1.2.2. Socializacijos veiksniai: turinys, dalyviai ir kontekstas....25
1.3. Politinės socializacijos tikslas ir procesas....33
2. JAUNIMO POLITINĖS SOCIALIZACIJOS PROCESO TYRIMO METODOLOGIJA....40
2.1. Kokybinio tyrimo metodologija ir organizavimas....42
2.2. Kiekybinio tyrimo metodologija ir organizavimas....44
3. JAUNIMO POLITINĖS SOCIALIZACIJOS PROCESO TYRIMŲ REZULTATŲ ANALIZĖ....50
3.1. Grupinės diskusijos su jaunimo politinių organizacijų lyderiais tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas....50
3.2. Jaunimo politinių organizacijų narių politinės socializacijos tyrimo rezultatai ir apibendrinimas..61
IŠVADOS....88
REKOMENDACIJOS....90
LITERATŪRA....92
ANOTACIJA....99
ANOTATION....100
SANTRAUKA....101
SUMMARY....102
PRIEDAI....103

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1 lentelė. Socializacijos įvestys ir rezultatai.....30
2 lentelė. Darbo empirinių tyrimų platforma pagal politinės socializacijos modelį.....39
3 lentelė. Grupinės diskusijos tyrimui atrinkti dalyviai.....42
4 lentelė. Klausimyno sudarymo principai.....43
5 lentelė. Anketos sudarymo principai.....46
6 lentelė. Aktyvios politinės kultūros individų elgsenos bruožai.....51
7 lentelė. Politinės elgsenos motyvaciniai motyvai.....52
8 lentelė. Politinės socializacijos agentų proceso įvestys.....54
9 lentelė. Veiksniai slopinantys jaunimo politinį aktyvumą.....56
10 lentelė. Galimi aktyvios politinės kultūros formavimo veiksniai.....58
11 lentelė. Konkretizuoti empirinio tyrimo atraminiai taškai.....60
12 lentelė. Socialiniai-demografiniai respondentų duomenys.....61
13 lentelė. Politinių ir pilietinių plotmių klausimyno skalių patikimumas.....68
14 lentelė. Politinės sąmonės veiksnių raiška.....70
15 lentelė. Subjektyvaus ir objektyvaus suvokimo daryti įtaką pasiskirstymas pagal amžių.....71
16 lentelė. Domėjimosi politika ir pasitikėjimo politikais ir politiniais procesais pasiskirstymas pagal amžių.....72
17 lentelė. Ryšys tarp respondentų amžiaus, išsilavinimo ir politinės elgsenos raiškos.....74
18 lentelė. Ryšys tarp individo ir jo šeimos narių elgsenos aktyvumo.....79
19 lentelė. Politinės socializacijos agentų įrankių panaudojimas.....80
20 lentelė. Ryšys tarp draugų bendraamžių ir individo elgsenos aktyvumo.....85

PAVEIKSLŲ SĄRAŠAS

1 pav. T. M. Newcomb‘o socialinės komunikacijos modelis.....31
2 pav. H. Lasswell‘o komunikacijos modelis.....31
3 pav. Socializacijos modelis. Adaptuotas pagal H. Lasswell‘o komunikacijos modelį.....32
4 pav. Tyrimo dizainas.....41
5 pav. Jaunimo politinių organizacijų narių pasiskirstymas pagal priklausymo organizacijai trukmę....62
6 pav. Jaunimo politinių organizacijų narių pasiskirstymas pagal skiriamą laiką organizacinei veiklai...63
7 pav. Vidiniai organizacijos pasirinkimo motyvai.....63
8 pav. Tikslų pasiskirstymas pagal įsitvirtinimą organizacijoje (proc.).....64
9 pav. Išoriniai organizacijos pasirinkimo motyvai.....66
10 pav. Apsisprendimą stoti į organizaciją nulėmę veiksniai.....66
11 pav. Politinės socializacijos emocinio-pažintinio rezultato raiška politinėje ir pilietinėje plotmėje.69
12 pav. Politinės elgsenos motyvacinių veiksnių raiška.....69
13 pav. Subjektyvaus ir objektyvaus suvokimo daryti įtaką skirtumai.....71
14 pav. Organizacijos įtaka veiksmingumo suvokimui (proc.).....72
15 pav. Politinės elgsenos raiška politinėje ir pilietinėje plotmėje.....74
16 pav. Elgsenos aktyvumo pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą (aktyvumo raiškos vidurkis).....75
17 pav. Konvencinės ir nekonvencinės elgsenos raiškos intensyvumas (pagal vidurkį).....76
18 pav. Agentų savybių ir panaudojamų įrankių raiška politinėje – pilietinėje plotmėje (pagal vidurkį).....78
19 pav. Agentų, paskatinusių politinės socializacijos patyrimą pasiskirstymas (proc.).....80
20 pav. Agentų pasiskirstymas pagal įtaką individui (proc.).....82

PRIEDŲ SĄRAŠAS

1 PRIEDAS. Grupinės diskusijos *content* analizė

2 PRIEDAS. Kiekybinio tyrimo anketa

3 PRIEDAS. Grupinės diskusijos klausimynas

4 PRIEDAS. Grupinės diskusijos iššifruota sesija

5 PRIEDAS. Papildomi nagrinėtini tyrimo pjūviai ir jų pozicija anketoje

ĮVADAS

Temos aktualumas. Anot Kanados politologo D. Easton‘o, politinė kultūra – tai įsitikinimai, vertybės ir nuostatos politinių procesų atžvilgiu, lemiančios mąstymo ir veiklos šablonus[1]. Šios kultūros perėmimas vyksta visuomenėje socializacijos metu, kuomet individas internalizuoja kultūros normas, renkasi tam tikras elgesio formas, savo vaidmenį politinėje sistemoje[2]. Sovietinio laikotarpio palikimas šių dienų visuomenei - politinio gyvenimo pasyvumas ir „išplautas“ atsakomybės jausmas kildinami iš žmonių manymo, kad nuo jų veiksmų nieko nepriklauso. Nors Lietuva jau beveik ketvirtį amžiaus yra demokratinė valstybė, tačiau šalies žmonės vis dar nesijaučia esą politinio gyvenimo subjektais[3]. Minimalus piliečių aktyvumas politikoje labiausiai atsispindi per dalyvavimo politiniuose procesuose rodiklius. Pastaruoju laikotarpiu Lietuvoje vykusių rinkimų (2011 m. - savivaldybės, 2012 – Seimo, 2014 – Europos Parlamento ir Prezidento) statistika atskleidė, kad į rinkimus balsuoti ateina bene tik pusė rinkimų teisę turinčių piliečių[4]. Žvelgiant į Lietuvos piliečių aktyvumą dalyvaujant Prezidento rinkimuose nuo Nepriklausomybės atkūrimo pradžios galima pastebėti ženklų jo mažėjimą. 1993 metais rinkimuose dalyvavo 78,6 proc. rinkimų teisę turinčių rinkėjų, 1997 m. – 73,6 proc., 2002 m. – 52,6 proc., 2004 m. – 52,5 proc., 2009 m. – 51,8 proc., 2014 m. – 47,4 proc. Rinkiminio aktyvumo tendencija parodo, jog rinkėjai ilgalaikėje perspektyvoje stabilaus intereso balsuoti neišklaiko. Politologės A. Ramonaitės teigimu, toks rinkėjų dalyvavimo aktyvumo nuosmukis galėjo atsirasti dėl mažėjančios paramos politinei bendruomenei, silpstančios partinės identifikacijos ir kartų kaitos[5]. Aktyvumo nuosmukis, anot autorės galėtų būti taisomas taikant tinkama pilietinio ugdymo politiką, kuri sudarytų platformą politinio dalyvavimo įgūdžių, politinių nuostatų ir dalyvavimo rinkimuose, kaip pareigos jausmo formavimui.

2011 m. LR Vyriausiosios rinkimų komisijos įdiegta naujovė - atėjusių balsuoti rinkėjų žymėjimas elektroniniame sąraše, suteikia galimybę nustatyti rinkėjų aktyvumą įvairiose amžiaus grupėse. Duomenys atskleidžia, jog pastaruosiuose rinkimuose pasyviausiai balsavo 18-34 m. rinkėjai. 2012 m. vykusiuose LR Seimo rinkimuose, iš visų amžiaus grupių, mažiausias aktyvumas buvo 18 – 24 m. jaunimo tarpe – jų balsuoti atėjo 16,3 proc., o 25 – 34 m. amžiaus žmonių balsuoti atvyko 18,9 proc.. Lyginant su kitomis amžiaus grupėmis (35 – 44 m. – 27,7 proc., 45 – 54 m. – 34,1 proc., 55 – 64 m. – 46,1 proc., 65 – 74 m. – 63,3 proc., 74 m. ir vyresnių – 71,7 proc.) tokie duomenys atskleidžia Lietuvos

[1] Easton, D. A. Systems Analysis of Political Life. New York: Wiley, 1968, p. 106.
[2] Almond, G., Verba, S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. London: Sage Publications, 1989p. 13: cit. pgl. Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 84.
[3] Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 103.
[4] Oficialios statistikos portalas. Rinkimų rezultatas, prieiga per internetą: < http://osp.stat.gov.lt/rodikliai20>, (žiūrėta 2015 01 05)
[5] Ramonaitė, A. Kodėl rinkėjai ne(be) balsuoja? Neatrasta galia. Lietuvos pilietinės visuomenės žemėlapis. Vilnius: Versus aureus, 2006, p. 110-111.

jaunimą, kaip rinkimuose pasyviausiai dalyvaujančią amžiaus grupę. 2014 m. Prezidento rinkimų antrajame ture ir Europos Parlamento rinkimuose balsuojant savo valią išreiškė 30,5 proc. jaunimo iki 24 m., o 25 – 34 m. amžiaus žmonių balsavo 32,9 proc.. Nuostatą, kad Lietuvos jaunimui nebalsuoti rinkimuose būdinga labiau nei vyresniems gyventojams pagrindžia 2010 m. atliktas jaunimo pilietinės galios indekso tyrimas[6]. Jo metu paaiškėjo jog lyginant su vyresnio amžiaus rinkėjais, 10 proc. daugiau jaunimo linkę rinkimuose nebalsuoti. Užsienio šalių kontekste atsispindi beveik analogiška situacija. 2012 metais Jungtinių Amerikos Valstijose įvykusiuose rinkimuose dalyvavo 45 proc. jaunimo ir tai sudarė net 6 proc. mažiau, negu 2008 m. balsavusių jaunų rinkėjų. Tiriant 27 Europos Sąjungos narių šalių 15-30 m. jaunimo dalyvavimą demokratiniame gyvenime, buvo išsiaiškinta, jog pastaruosiuose, šalyse vykusiuose rinkimuose balsavo kiek daugiau nei pusė – 56 proc. apklaustųjų[7]. Tokie duomenys rodo, jog tiek Lietuvos, tiek užsienio šalių lygmeniu jauno amžiaus žmonės pasyviai reiškia savo valią rinkimų metu, o tai pabrėžia jaunimo politinės brandos nebuvimą.

Šiuo metu Lietuvoje gyvena apie 480 tūkst. 18-29 m. amžiaus jaunų žmonių ir tai sudaro apie 16 proc. visų šalies gyventojų. Jaunas žmogus – visuomenės potencialas, tai žmonės, kurių vertybinės nuostatos ir elgsena formuos šalies ateitį. Nuo 2007 m. vykdomi visuomenės pilietinės galios indekso (PGI) tyrimai, kurie skirti visuomenės, kaip politinės bendruomenės būklės bei raidos tendencijų vertinimui, rezultatai parodė nežymų visuomenės pilietinės galios indekso prieaugį - nuo 33.9 balo (2007 m.) iki 36.0 balų (2013 m.) iš 100 galimų ir staigų PGI kritimą nuo 36.0 balų (2013 m.) iki 34.0 balų (2014 m.)[8]. Tokie rodikliai yra nepakankami, kad šalies visuomenę būtų galima įvardinti kaip politiškai ir pilietiškai subrendusią. Lig šiol vykusių visuomenės pilietinės būklės tyrimų išvadose minimas Lietuvos gyventojų pilietinės ir visuomeninės brandos nebuvimas atskleidžiamas ne tik per politinio dalyvavimo prizmę, bet ir domėjimosi viešaisiais reikalais, subjektyvaus politinio veiksmingumo, suprantamo, savo pilietinio potencialo rodiklių. 2010 m. Lietuvoje vykdytas PGI tyrimas tirdamas visuomenę lygiagrečiai tyrė ir atskirą tikslinę grupę – 15-29 m. jaunimą. Tyrimo ataskaitoje teigiama, kad 15-29 m. žmonės turi didesnį pilietinį potencialą ir optimistiškiau vertina pilietinę įtaką. Tačiau lyginant šią amžiaus grupę su vyresniais šalies gyventojais atskleidžiamas mažesnis pilietinės veiklos aktyvumas, domėjimasis viešaisiais reikalais bei politinis išprusimas. Mažiausią aktyvumą jaunimas demonstruoja politinėje veikloje. Rečiausiai jų atliekama veikla – dalyvavimas politinės partijos veikloje, kreipimasis į politiką, dalyvavimas streikuose, agitacijose. Žemo jaunimo politinio-pilietinio aktyvumo problemos tęstinumą laike pagrindžia ir jau 2012 m. Jaunimo reikalų departamento atliktas tyrimas, kuris parodė, kad 62,5 proc. tirto 14-29 m. jaunimo patenka į grupę, kurių politinį-

[6] Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2010 metai, tyrimo ataskaita, prieiga per internetą <http://bit.ly/1afV5VA>, (žiūrėta: 2014 10 15).

[7] Europos Jaunimas: dalyvavimas demokratiniame gyvenime tyrimo ataskaita: Europos Komisijos užsakymu, Eurobarometer, 2013, prieiga per internetą < http://bit.ly/1jM4uQT >, (žiūrėta 2015 01 15).

[8] Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2007 – 2014 metų tyrimų ataskaitos, prieiga per internetą <http://bit.ly/1afV5VA>, (žiūrėta: 2014 10 15).

pilietinį aktyvumą, galima būtų įvardinti kaip žemą[9]. Tiriant šio amžiaus visuomenės grupę buvo pastebėtas ir aktyvumo intensyvumo skirtumai, skirtingais amžiaus intervalais. Žemo politinio – pilietinio aktyvumo grupėje didžiausia dalis yra 14 – 18 metų jaunimo (86,7 proc.), o mažiausia 24-29 metų jaunimo (43,7 proc.), 19-23 metų jaunimo pasižyminčiu žemu politiniu dalyvavimu yra 62,3 proc.. Aukšto aktyvumo grupėje situacija atvirkštinė – į šią grupę patenka 14-18 metų – 1,4 proc., 19-23 metų – 7,6 proc., 24-29 metų – 13,3 proc. jaunimo. Kuo vyresni jaunuoliai, tuo jų pilietinis – politinis dalyvavimas aktyvesnis. Tyrimo rezultatais toks aktyvumas aiškinamas ir sietinas su jaunimo aplinka – šeima, mokykla, draugais, dėstytojais. Teigiama, kad kuo jaunuolis vyresnis ir politiškai aktyvesnis, tuo jo aplinka politiškai aktyvesnė. Šis jaunimo problematikos tyrimas, atskleidęs jaunimo politinio – pilietinio dalyvavimo pasyvumą, taip pat nurodo ir to priežastis – negatyvus požiūris į politiką ir politikus.

Empiriniai Lietuvos jaunosios kartos studijų duomenys rodo, kad jaunoji karta neįsisavina aktyvios politinės kultūros bruožų ir dabartinėje demokratinėje šalies santvarkoje nedisponuoja politinėmis kompetencijomis, įgalinančiomis daryti įtaką sprendimų priėmimui. Tokia susiklosčiusi situacija kelia klausimus sietinus su politinės kultūros perdavimo procesais, skatina ieškoti būdų, kanalų, kuriais būtų užtikrinamas efektyvus asmens politinio identiteto kūrimas, jo požiūrių, nuostatų ir elgsenos formavimas. Išnagrinėjus politinės kultūros proceso perdavimą būtų galima išskirti kokie veiksniai daro didžiausią įtaką formuojant individo politinę kultūrą ir kuriais kanalais tai vyksta efektyviausiai.

Temos ištirtumas. Politinė kultūra ir jos perdavimo procesas – politinė socializacija, kaip mokslinis objektas, nagrinėjamas nebe pirmą dešimtmetį. Pradinės teorinės analizės atsiskleidžia T. Parsons, G. Almond, J. Coleman, D. Easton, R. Hess veikaluose, kuriuose jie konceptualizuoja politinės kultūros, politinės socializacijos sąvoką, išskiria jų dėmenis[10]. Vienas iš pagrindinių politinės socializacijos teoretikų, padėjusių pagrindą politinės kultūros perdavimo proceso tyrimams – K. P. Langton[11], kuris išgrynina politinės socializacijos elementus, jų tarpusavio sąsajas. Politinės kultūros formavimo veiksnius tyrė A. Jokubaitis, V. Keciorytė[12], jos prielaidoms savo veikaluose dėmesį išskyrė L. M. Milbrath, P. Norris, N. Valevičienė, R. Riekašius, A. Ramonaitė[13]. Politinės kultūros komponentas

[9] Buzaitytė-Kašalynienė, J. Jaunimo problematikos tyrimų rezultatų palyginamoji analizė: Jaunimo reikalų departamento užsakymu, 2012, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/uploads/JAUNIMO_PROBLEMATIKOS_TYRIMU_%20REZULTATU_PALYGINAMOJI_ANALIZE_2012.pdf>, p. 465-468, (žiūrėta 2014 12 12).

[10] Parsons, t. The Social System. New York: The Free Press, 1951 p. 34; Almond, G., Coleman, J. The Politics of Developing Areas. Princeton: Princeton University Press, 1930; Hess, R. The Socialization of Attitudes Toward Political Authority: Some Cross-National Comparisons, International Social Science Journal No. 1953, 1963 p. 542-559: cit. pgl. Langton, K. P. Political Socialization. New York: Oxfard University Press, 1969.

[11] Langton, K. P. Political Socialization. New York: Oxfard University Press, 1969.

[12] Jokubaitis, A. Trys politikos aspektai. Praktika, teorija, menas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005.; Keciorytė, V. Politologijos įvadas. Vilnius: Technika, 2005

[13] Milbrath, L. W. Political participation how and why do people get involved in politics? Chicago: Rand McNally & Company, 1965.; Norris, P. Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism. Cambridge: Campbridge University Press, 2002.; Valevičienė, N. Aktyvūs imigrantai: pilietinio dalyvavimo veiksniai Europos Sąjungoje. Socialinių mokslų studija,

– politinis dalyvavimas akcentuojamas A. Birch, L. M. Milbrath[14] darbuose, o ypatingą dėmesį rinkimams ir individo santykiui skyrė R. Dalton, D. Baldassari[15].

Apie atskirus Lietuvos visuomenės politinės kultūros elementus - politinę sąmonę, politinį dalyvavimą rengti tiek visos visuomenės, tiek jaunimo tyrimai. Visuomenės tyrimų institutas „Vilmorus“ nuolat stebi pasitikėjimo politinėmis institucijomis būklę, Jaunimo reikalų departamentas atlieka jaunosios kartos problematikos tyrimus, Pilietinės visuomenės institutas nuo 2007 m. atlieka pilietinės galios tyrimus, kuriuose matuojamas visuomenės ir atskirų jos grupių politinė kultūra. Europos lygmeniu atlikti European Social Survey, Eurobarometro tyrimai atskleidę jaunimo dalyvavimo aktyvumą ir formas. Pilietinės visuomenės kaitos aspektus teoriniame lygmenyje nagrinėjo R. Dahrendorfas, D. Degutis[16].

Atskirai į politinės kultūros formavimo kaip – politinės socializacijos įrankį – ugdymą dėmesį kreipė J. Dewey, M. Spierts[17], lietuvių mokslininkai M. Lukšienė, J. Laužikas, L. Jovaiša, D. Gečienė[18]. Į švietimo politikos įgyvendinimą per socializacijos prizmę žvelgia T. H. Laughlin, B. Bitinas, I. Leliūgienė[19]. Socializacijos proceso platforma, jos reikšmę individui nagrinėjo A. Giddens, T. Lucmanas ir P. Bergeris, R. Nemovas, S. Kantas, Ch. Sabirovas[20]. Socializacijos veikėjų sąveikų reikšmę, socializacijos paskirties kaitą procese tyrė ir lietuvių autoriai V. Leonavičius, V. Aramavičiūtė, E. Martišauskienė, I. Leliūgienė[21]. Didelį dėmesį socializacijos agentams skyrė L. Broom, P. L. Berger[22],

2009.; Riekašius, R. Politinis dalyvavimas. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004.; Ramonaitė, A. Posovietinės Lietuvos politinė anatomija. Vilnius: Versus aureus, 2007.

[14] Birch, A. H. The Concept & Theories of modern democracy. 3-ioji laida. London: Routledge, 2007.; Milbrath, L. W. Political participation how and why do people get involved in politics? Chicago: Rand McNally & Company, 1965.

[15] Dalton, R. J. Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies. 6-oji laida. Los Angeles: Sage, 2014.; Baldassarri, D. The Simpe Art of Voting. The Cognitive Shotcuts of Italian Voters. New York: Oxford university press, 2013.

[16] Dahrendorfas, D. Apmąstymai apie revoliuciją Europoje. Vilnius: Periodika, 1990.; Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004.

[17] Dewey, J. Demokratija ir ugdymas. Įvadas į ugdymo filosofiją. Klaipėda: Baltic printing House, 2013.; Spierts, M. Balansavimas ir aktyvinimas. Metodiškai organizuotas sociokultūrinis darbas. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija, 2003.

[18] Lukšienė, M. Jungtys. Vilnius: Alma littera, 2013.; Laužikas, J. Švietimo integracijos pagrindai (Rankraštis). Vilnius, 1994, cit. pgl. Dumčienė, A., Bajoriūnas, Z. Ugdymo pagrindai. Vilnius: LR Švietimo ministerija, 2006.; Jovaiša, L. Ugdymo mokslas ir praktika. Analitinių straipsnių monografija. Vilnius: Agora, 2001.; Gečienė, D. Socializacijos ir jaunosios kartos ugdymo pokyčiai. socialinės grupės: raiška ir ypatumai. Vilnius: Mokslo aidai, 1998, p. 281-308.

[19] McLaughlin, T. H. Šiuolaikinė ugdymo filosofija. Demokratiškumas, vertybės, įvairovė. Kaunas: Technologija, 1997.; Bitinas, B. Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija, 2000.; Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002.

[20] Giddens, A. Sociologija. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2005.; Berger, P. L., Luckmann, T. Socialinės tikrovės konstravimas. Vilnius: pradai, 1999.; Cit. pgl. Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002, p. 358-365

[21] Leonavičius, V. Socializacija ir jos vaidmuo visuomenėje. Sociologija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2004, p.56-65.; Aramavičiūtė, V., Martišauskienė, E. Ryškesni paauglių ir jaunuolių socializacijos ypatumai. Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: aktualijos ir perspektyvos. 2004, p. 14-20, prieiga per internetą < http://bit.ly/1EZMy0s >, (žiūrėta: 2014 11 20).: Leliūgienė, I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija, 1997.

[22] Broom, L. Sociologija. Klaipėda: Littera universitatis Vytauti magni, 1992.; Berger, P. L. Sociologija. Kaunas: Litterae universitatis, 1995.

jų kontekstą nagrinėjo A. Wildavskis, A. Juodaitytė[23]. Dėmesį socializacijos įrankiams skyrė D. Allen, R. M. Berns, J. Fiske[24], lietuvių autoriai J. Vaitkevičius, J. Skirmantienė, V. Pruskus[25], o rezultatams – R. M. Berns, P. J. Heine, A. Juodaitytė, I. Leliūgienė[26].

Didelį dėmesį politinės socializacijos procesui kaip politinės kultūros perdavimo ir formavimo priemonei skyrė K. P. Langton, R. Melerman, D. Owen, R. D. Hess, J. V. Torney[27]. Politinės socializacijos siekius skirtinguose lygmenyse (emociniame-pažintiniame, socialiniame-elgesio) nagrinėjo R. Tilford, P. Ray[28]. Politinės socializacijos agentus nagrinėjo N. Lee, J. L. Pandey, V. Kumaras[29], jų kontekstui dėmesį skyrė R. G. Hepburnas[30], o individo sąveika su procesu atskleisti pavyksta R. H. Wicks, L. Milbrath[31].

Problema. Kokie politinės socializacijos proceso veiksniai lemia jaunimo politinį aktyvumą ir turi įtakos jų politinei kultūrai?

Objektas. Jaunimo (18-29 metų amžiaus) politinės socializacijos procesas.

Tyrimo hipotezė. Prieš atliekant tyrimą, buvo iškelta šios hipotezės:

- Politinės kultūros raiškos aktyvumas priklauso nuo politinės socializacijos proceso kokybės;
- Kuo jaunas žmogus yra vyresnis, tuo jis yra politiškai aktyvesnis ir jo aplinka politiškai aktyvesnė;

[23] Wildavsky, A. Choosing preferences by Constructing Institutions: A Cultural Theory of Preference Formation. 1-oji laida. American Political Science Review.; Juodaitytė, A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje: vadovėlis pedagogikos specialybių studentams. Vilnius: Petro ofsetas, 2002.

[24] Allen, D. Do Organizational Socialization Tactics Influence Newcomer Embeddedness and Turnover? Jounal of Management, Vol. 32, 2 nr. 2006, p. 237-256, prieiga per internetą: <http://bit.ly/1Mv9cak>, (žiūrėta 2014 11 20).; Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009.; Fiske, J. Įvadas į komunikacijos studijas. Baltos lankos, 1998.

[25] Vaitkevičius, J. Socialinės pedagogikos bruožai. Vilnius: Mokslai, 1998. Cit. pgl. Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002.; Skirmantienė, J. Neformaliojo ugdymo svarba pozityviajai socializacijai. Neformaliojo ugdymo prielaidos. VU žurnalai p. 108-118, prieiga per internetą <http://bit.ly/1Mv8Z75>, (žiūrėta 2014 11 22).; Pruskus, V. Sociologija. Vilnius: Vilniaus teisės ir verslo kolegija, 2004.

[26] Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009.; Heine, P. J. Personality in social theory. New Brunswick: Aldine Transaction, 2007.; Juodaitytė, A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje: vadovėlis pedagogikos specialybių studentams. Vilnius: Petro ofsetas, 2002.; Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002.

[27] Merelmas, R. M. The Adolescence of Political Socialization. Sociology of Education. 1972, Vol. 45, No. 2, p. 134-166, prieiga per internetą <http://bit.ly/1NFfrW5> (žiūrėta 2014 11 25).; Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. The Future of Civic Education in the 21 st Century. Center for Civic Education, James, Madison;s, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMLZpH > (žiūrėta 2014 11 25).; Hess, R.D., Torney, V. J. The Development of Political Attitudes in Children. Political Socialization. New York: Atherton Press, 1970, p. 64-66, prieiga per internetą: <http://bit.ly/1Gdua8e> (žiūrėta 2014 11 25).

[28] Tilford, R. Political Socialisation at British and West German Universities – or: wistling in the dark? Oxford Review of Education, Vol. 11, No. 3, 1985, p. 295-304, prieiga per internetą < http://bit.ly/1ywXm3J> (žiūrėta 2014 11 27).; Ray, P. Political Socialisation. The Indian Journal of Political Science, Vol. 29, No. 2, 1968, p. 135-1452, prieiga per internetą <http://bit.ly/1GJmjA4> (žiūrėta 2014 11 25).

[29] Lee, Nam-Jin et al. Processes of Political Socialization: A Communication Mediation Approach to Youth Civic Engagement. Communication Research. No. 40(5), 2012, p. 670-692, prieiga per internetą < http://bit.ly/1xwrhhi > (žiūrėta 2014 11 27).; L. Pandey, V. Kumaras, Political education: an empirical framework. The Indian Journal of Political Science, Vol. 38, No. 4, 1977, p. 506-520, prieiga per internetą <http://bit.ly/1G47ZD2>. (žiūrėta 2014 11 28).

[30] Hepburn, M. A. The rebirth of political socialization. Perspectives on Political Science. Vol. 24, No. 1. 1995, p. 2-18, prieiga per internetą < http://bit.ly/1Dnvx5s > (žiūrėta 2014 11 27).

[31] Warren, R., Wicks, R. H. Political Socialization: Modeling Teen Political and Civic Engagement. J&MC Quarterly. Vol. 88, No. 1, 2011, p. 156-175, prieiga per internetą < http://bit.ly/1ywXJeJ > (žiūrėta 2014 10 29).; Milbrath, L. W. Political participation how and why do people get involved in politics? Chicago: Rand McNally & Company, 1965.

- Aktyvia politine kultūra pasižyminčiam jaunimui būdingas pilietiškumas, bet ne politiškumas.

Tikslas. Išsiaiškinti kokie politinės socializacijos veiksniai daro didžiausią įtaką formuojant jauno žmogaus politinę kultūrą.

Uždaviniai:

1) Išanalizuoti politinės kultūros ir jos reikšmės aspektus;
2) Atlikti visuomenės ir jaunosios kartos politinės kultūros būklės teorinę analizę;
3) Susisteminti socializacijos proceso įvestinius įrankius ir apibrėžti proceso modelį;
4) Atskleisti ir pagrįsti politinę socializaciją, kaip politinės kultūros perdavimo ir formavimo įrankį;
5) Ištirti jaunosios kartos politinės socializacijos ypatumus ir nustatyti politinės socializacijos perspektyvas.

Tyrimo metodai:

- Mokslinės literatūros ir dokumentų analizė;
- Kokybinis tyrimas. Grupinės diskusijos metodas taikytas jaunimo organizacijų lyderiams;
- Kiekybinis tyrimas. Anketinė apklausa, skirta politinių jaunimo organizacijų nariams. Statistinė duomenų analizė.

Praktinė reikšmė.

1. Susistemintos mokslinės teorinės įžvalgos skirtos politinei socializacijai;
2. Darbo medžiaga ir išvados gali būti naudingos siekiant užtikrinti jaunimo politinės kultūros formavimo efektyvumą;
3. Sukurtas politinės socializacijos modelis gali būti naudojamas kaip priemonė atlikinėti empirinius politinės kultūros perdavimo ir formavimo tyrimus.

Darbo struktūra. Darbą sudaro įvadas, 3 skyriai, išvados ir rekomendacijos. Darbe yra 20 lentelių ir 20 paveikslų, darbą rengiant panaudota 94 literatūros šaltiniai. Darbo apimtis – 102 puslapių (be priedų).

1. POLITINĖ SOCIALIZACIJA – POLITINĖS KULTŪROS PERDAVIMAS IR FORMAVIMAS

1.1. Politinė kultūra ir jos raiška

1.1.1. Politinės kultūros dėmenys ir jų sąsajos

Norint suprasti kas yra politinė kultūra, visų pirma, reikėtų atsigręžti į šio reiškinio tyrimų pradininkus padėjusius pagrindus politinės kultūros sąvokos konceptualizavimui. Siekiant atskleisti politinės kultūros koncepcijos genezę pastebima, kad nors ir politinės kultūros terminą pirmasis pavartojo vokiečių filosofas J. Herderis[32], sąvokos formavimuisi didesnę įtaką padarė W. T. Parsonsas[33] paaiškindamas šį reiškinį ne tik kaip subjektyvų psichologinį darinį, bet ir kaip objektyvią, individo elgesį reguliuojančią sistemą, kuri asmens dalimi tampa socializacijos proceso metu. Nuomonei, kad politinis gyvenimas prasideda nuo socializacijos pritaria ir lietuvių autoriai, tokie kaip A. Jokubaitis[34], V. Keciorytė[35]. Jie teigia, kad politinės kultūros formavimo būdai ir yra tai, iš ko susideda socializacija – sąmonės ugdymas šeimoje, draugų rate, darbe, piliečių įtraukimas į visuomeninę ar politinę veiklą, žiniasklaidos, visuomeninių-politinių organizacijų, judėjimų, veikla. D. Eastonas[36] politinės kultūros reikšmę aiškino kultūros sampratą atskleidęs politiniame kontekste – jis teigė, kad politinė kultūra – tai yra žmogaus interesai, vertybės ir nuostatos kuriomis grindžiamas elgesys, darantis įtaka politinei sistemai. G. Almondas ir S. Verba[37] politinės kultūros sampratą aiškina kaip politines orientacijas, nuostatas į politinę sistemą bendrai ar jos dalis bei požiūrio į savo vaidmenį joje suvokimą. Amerikiečių politologas A. Wildavskis[38] teigia, kad politinė kultūra tai idėjų apie politinį gyvenimą visuma, o individas susidurdamas su politine sistema renkasi koks bus jo santykis su ja ir taip atsiskleidžia jo elgesys. Mokslininkas pabrėžia, jog visuomenės atskiros grupės turi skirtingą politinę kultūrą, todėl bendra šalies ar visuomenės politinė kultūra nebus vieno, gryno tipo. Apibendrinant nagrinėjamo reiškinio supratimo vystymąsi, galima būtų teigti, kad politinė kultūra esti tiek objektyvus, tiek subjektyvus dalykas – egzistuoja visuomenės politinė kultūra ir yra individo iš aplinkos internalizuotos

[32] Gaidys, V., et al. Demokratizacijos procesų Lietuvoje sociologinė analizė. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2013, p. 97.
[33] Parsons, T. The Social System. New York: The Free Press, 1951 p. 34 cit. pgl. Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 84.
[34] Jokubaitis, A. Trys politikos aspektai. Praktika, teorija, menas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005, p. 13.
[35] Keciorytė, V. Politologijos įvadas. Vilnius: Technika, 2005, p. 135-144.
[36] Easton, D. A. Systems Analysis of Political Life. New York: Wiley, 1968, p.106-107: cit. pgl. Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 84.
[37] Almond, G., Verba, S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. London: Sage Publications, 1989 p. 13: cit. pgl. Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 84.
[38] Wildavsky, A. Choosing preferences by Constructing Institutions: A Cultural Theory of Preference Formation. 1-oji laida. American Political Science Review, 81, p 3-25: cit. pgl. Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 85.

ir individualia išraiška pasireiškiančios nuostatos, vertybės, elgsena ir santykis su politine sistema. Akivaizdu, kad turi būti šaltinis iš kurio individas pasisavina politinės kultūros bruožus, tačiau remiantis A. Wildavskio pastebėjimu dėl mišrių politinės kultūros grupių visuomenėje egzistavimo, kyla klausimas, kas sąlygoja, kokia politinė kultūra bus įsisavinta? Atsakymo į šį klausimą bus ieškoma tolimesniuose darbo skyriuose.

Politinės kultūros raiška. Politinės kultūros raiška atsiskleidžia per vertybes, nuostatas, įsitikinimus , tam tikrą elgseną ir tai parodo aiškias jos sudedamąsias dalis – politinę sąmonę (nuostatos, vertybės, įsitikinimai) ir politinę elgseną[39]. Tačiau reikia suprasti, kad raiškos intensyvumas gali skirtis. Svarbu suvokti, kad jeigu vienas individas disponuoja dideliu politinių žinių bagažu, analizuoja politinius aplinkos procesus ir aktyviai dalyvauja politinėje veikloje, o kitas ne, tai tas, kuris to nedaro nebus nekultūringas ar neturės politinės kultūros – tiesiog tai ir bus jo politinė kultūra. Politinė sąmonė yra politinio dalyvavimo prielaida, ją sudaro domėjimasis politika, pasitikėjimas politinėmis institucijomis[40]. Taip pat svarbi politinio dalyvavimo prielaida – subjektyvus kompetencijos daryti įtaka suvokimas, nuostatos į politinę pilietinę ir politinę veiklą, solidarumo suvokimas.[41] Anot N. Valevičienės[42], socialinis solidarumas yra vienas iš veiksnių motyvuojantis dalyvauti visuomeninėje veikloje ir mažinantis pilietinio dalyvavimo riziką. R. Riekašius[43] pritaria tokiam manymui ir teigia, jog interesas politikai ir pasitikėjimas ja yra svarbus veiksnys sąlygojantis vidinę individo motyvaciją politiniam dalyvavimui.

Galima būtų daryti prielaidą, jog kuo individas geriau suvokia savo galią daryti įtaką, kažką keisti, kuo labiau jis domisi politiniais procesais ir mano, jog politiniai institutai tinkamas instrumentas tam tikriems tikslams pasiekti, tuo jis bus aktyvesnis politikoje. Tačiau kyla klausimas, kur yra to aktyvumo poreikio riba ir ar tikrai reikalingas šimtaprocentinis piliečių aktyvumas? Pusiausvyros tarp politinio piliečių aktyvumo ir pernelyg didelio kišimosi reikmę atskleidžia A. Ramonaitė ieškodama idealaus piliečio modelio ir nagrinėdama G. Almondo ir S. Verbos politinės kultūros studijas[44]. Anot mokslininkų politinės kultūros esmė yra pusiausvyra tarp aktyvumo ir pasyvumo. Piliečiai turi suvokti savo galimybes daryti įtaką, jausti pareigą dalyvauti politiniame gyvenime, bet nebūtinai jame dalyvauti, ir nedalyvavimą grįsti pasitikėjimu valdžia. Tai reiškia, jog autoriai labiau linkę pabrėžti potencialaus dalyvavimo svarbą. Tokį požiūri politologė kvestionuoja, teigdama, jog toks modelis yra demokratijai

[39] Keciorytė, V. Politologijos įvadas. Vilnius: Technika, 2005, p. 136.
[40] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 215.
[41] Gaidys, V., et al. Demokratizacijos procesų Lietuvoje sociologinė analizė. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2013, 99-117 p.
[42] Cit. pgl.: Gaidys, V., et al. Demokratizacijos procesų Lietuvoje sociologinė analizė. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2013, p. 117.
[43] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 215.
[44] Ramonaitė, A. Posovietinės Lietuvos politinė anatomija. Vilnius: Versus aureus, 2007, p. 104-114.

galimai kenksmingas ir išeina už idealaus pilietinės kultūros modelio ribų. Nagrinėjant politinę kultūrą tiriančių autorių veikalus nėra pastebimas konkretus atsakymas, nurodantis kokia yra optimali piliečių politinio dalyvavimo, aktyvumo reikmė. L. Milbrath[45] tyręs kodėl žmonės dalyvauja politiniame gyvenime teigia, kad nors dauguma piliečių nepasižymi dideliu suinteresuotumu politika ar aktyviu dalyvavimu jame, tai netrukdo pakankamai efektyviam valdžios institucijų ir visuomeninių darinių darbui, o aukšto politinio dalyvavimo rodikliai tikrai nėra reikalingi sėkmingam demokratijos palaikymui. Tačiau politinis piliečių įsitraukimas pabrėžiamas kaip būtinybė valdžios organų atskaitomumui, visuomenės konsensusui siekti bei yra būtinas sėkmingam demokratijos palaikymui, piliečių pajėgumui didinti (R. Dalton[46], L. Wilson at el.[47]). Tokie pastebėjimai leidžia manyti, jog aktyvi politinė, pilietinė visuomenė gali veikti kaip esamos demokratijos stabilumo garantas bei būti pokyčius, įvairiose srityse inicijuojanti ašis.

S. Verba teigia, kad politinis dalyvavimas tai veiksmai, kuriais bandoma padaryti įtaką sprendimų priėmėjų atrankai, paveikti valdžios veiksmus ar tiesiogiai daryti įtaką viešajai politikai[48]. Prie politinio dalyvavimo mokslininkas linkęs priskirti tik veiklą, bet ne dėmesį politikai. Tokiam skirstymui galima pritarti, remiantis tuo, jog dėmesys politikai yra kita sudedamoji politinės kultūros dalis – politinės sąmonės komponentas. Ieškant politinio dalyvavimo apibrėžimų lietuvių autorių darbuose, galima pastebėti R. Riekašiaus studijoje[49] skirtinas koncepcijas. Autorius remdamasis J. Nagelo, S. Huningtono, J. Nelsono darbais, politinį dalyvavimą apibrėžia kaip piliečių laisvai pasirenkamą, tikslingą ir legalią veiklą, kuria siekiama išartikuliuoti interesus ir siekti, kad į juos būtų atsižvelgta bei paveikti politinės sistemos lygmenis. R. Riekašiaus veikale[50] pateikiami įdomūs politinio dalyvavimo pastebėjimai – akcentuojama, kad politinis dalyvavimas esti savanoriškas, kildinamas iš paprastų piliečių, bet ne politikų. Taip pat nurodoma, jog šiandieninėje visuomenėje padidėjus valdžios veiklos laukui politinis dalyvavimas iš esmės apima visas veiklos formas, išskyrus tas, kurios aiškiai esti privačios. Remiantis įvairių autorių formuluotėmis, galima būtų teigti, kad politinis dalyvavimas – svarbi politinės kultūros praktinė pusė. Tokia veiklos išraiška formuoja piliečių atsakomybės jausmą ir skatina valdžios atskaitomumą. Taip pat bendradarbiavimas formuojant viešąją politiką nulemia didesnį pasitikėjimą valdžia.

[45] Milbrath, L. W. Political participation how and why do people get involved in politics? Chicago: Rand McNally & Company, 1965, p. 153.
[46] Dalton, R. J. Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies. 6-oji laida. Los Angeles: Sage, 2014, p. 37.
[47] Wilson, L. B., et al. Civic Engagement ant the Baby Boomer Generation. Research, Policy, and Practice Perspectives. London: Routledge, 2008, p. 4-5.
[48] Ramonaitė, A. Posovietinės Lietuvos politinė anatomija. Vilnius: Versus aureus, 2007, p. 113.
[49] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy > (žiūrėta 2015 01 07), p. 6-7.
[50] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy>, (žiūrėta 2015 01 07), p. 7.

Konkretizuojant politinį dalyvavimą ir išskiriant jo formas galima būtų remtis L. Milbratho pateikiama dalyvavimo formų charakteristika. Visų pirma, mokslininkas, kaip dalyvavimo formą, pateikia žmogaus apsisprendimą kokiu mastu leisti politikai jį paveikti. Kadangi politinių paskatų, sklindančių iš įvairių visuomeninių segmentų, individo aplinkoje yra iš ties nemažai, jis turi apsispręsti, kiek jis leisis būti paveikiamas. Tačiau galima būtų užginčyti šį veiksnį kaip politinio dalyvavimo formą. Apsisprendimas būti paveiktam politinių stimulų, siekiančių aktyvaus individo dalyvavimo politikoje, yra labiau politinės pasąmonės dalis, kaip prieš tai darbe buvo įvardinta – nuostatos politikos atžvilgiu. Politinio dalyvavimo formomis L. Milbrath išskiria dalyvavimą rinkimuose, politiniuose susitikimuose ir diskusijose, rinkiminėse kampanijose, priklausymą partijomis, siekį tapti valdžios atstovu ir net protestus ir demonstracijas. Platesnį politinio dalyvavimo formų spektrą pateikia A. Birch[51], kuris be jau minėtų L. Milbrath skirtinų veiksmų, pamini aktyvų dalyvavimą politinėse partijose, interesų grupių veikloje, įvairias formas dalyvaujant bendruomeninėje veikloje sprendžiant vietines problemas ir net pilietinį nepaklusnumą, kaip pvz.: mokesčių nemokėjimą ar nepaklusimą eiti į šauktinę kariuomenę. R. Dalton[52] remiantis S. Verb, N. Nie, K. Kim darbais politinio dalyvavimo formomis vardija balsavimą rinkimuose, dalyvavimą rinkiminėse kampanijose, tiesioginį kontaktavimą su valdžios atstovais, visuomeninę veiklą, protestus. Taip pat politinės veiklos forma įvardija ir veiklą internete – tam tikrų tinklalapių naudojimą, peticijų siuntimas kitiems asmenims. Egzistuoja įvairūs veiksniai , nurodantys asmens politinę elgseną ir juos galima būtų skirstyti į tam tikrus tipus. R. Riekašius[53] pateikia klasikinę politinio dalyvavimo formą, randamą tokių autorių kaip S. Barnes, M. Kaase darbuose. Anot mokslininko šis skirstymas išsiskiria tuo, jog atskiria legalią – elgesio formas, atitinkančias teisines normas ir legitimumą – pasitikėjimą ar jo nebuvimą nurodančias veiklas. R. Dalton, A. Kruopavičius[54] pabrėžia, kad konvenciniu elgesiu galima laikyti tradicinę politinę veiką, o nekonvenciniu – protesto politiką. Taigi modeliuojant politinio dalyvavimo formas R. Riekašius išskiria du tipus:

- *Konvencinis dalyvavimas:* balsavimas, dalyvavimas rinkiminėse kampanijose, narystė politinėse partijose, narystė profesinėse sąjungose ir kitose organizacijose, politinės ir rinkiminės aukos, susitikimai su pareigūnais;
- *Nekonvencinis:* peticijos, demonstracijos, mitingai, piketai ir streikai.

[51] Birch, A. H. The Concept & Theories of modern democracy. 3-ioji laida. London: Routledge, 2007, 9. 145.
[52] Dalton, R. J. Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies. 6-oji laida. Los Angeles: Sage, 2014, p. 38-40.
[53] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy>, (žiūrėta 2015 01 07), p. 7.
[54] Cit. Pgl.:Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy >, (žiūrėta 2015 01 07), p. 9

R. Dalton[55] teigimu, niekas taip gerai neįkūnija piliečių dalyvavimo valstybės valdyme idėjos, kaip balsavimas rinkimuose. Todėl atsižvelgiant į darbo įvade atskleidžiamą Lietuvos visuomenės ir jaunimo probleminę situaciją dalyvaujant rinkimuose, aktualu plačiau panagrinėti rinkimų proceso sąsajas su politinės sąmonės veiksniais. Visų pirma, pradėkime nuo akivaizdžios, nuo Lietuvos Nepriklausomybės atkūrimo pradžios, Seimo rinkimuose einančios politinės kairės ir politinės dešinės laimėjimų švytuoklės[56]. R. Riekašius[57] pabrėžia, kad prieš einant į rinkimus balsuoti, piliečiai dažniausiai įvertina prieš tai valdžioje buvusių valdininkų darbą, priimtus sprendimus ir jų valdymo metų rezultatus. Tad tokia laimėjimų kaita, tarp tarpusavyje nuolat besivaržančių partijų, kelia klausimą dėl visuomenės pasitikėjimo ir pasitenkinimo valdžia ir nurodo piliečių vertinime nusėdusias nuostatas. Visų antra, balsavimas ir preferencijų atidavimas vienai iš kandidatuojančių partijų ar kandidatų, nurodo individo politines nuostatas. Netgi ir tuo atveju kai pilietis atėjęs balsuoti sugadina balsavimo biuletenį, išryškėja jo politinės nuostatos. Trečia, per apsisprendimą eiti ar ne eiti balsuoti išryškėja ir asmens subjektyvus savo galios daryti įtaką suvokimas. Jei pilietis ne ateina į rinkimus, galima būtų manyti, kad jis savo balsą laiko nevertingu ir nieko nekeičiančiu. D. Baldassarri[58], nagrinėdamas elektorato elgseną, pastebi, jog apsisprendimas balsuoti nulemtas ir individualių faktorių (sekančiuose skyriuose tai įvardijama kaip politinės socializacijos kontekstas), tokių kaip priklausymas tam tikram socioekonominiam sluoksniui, demografinių rodiklių. Autorius pabrėžia, kad balso atidavimas tam tikrai partijai, tikrai nėra atsitiktinis ir nulemtas sąsajų ir ryšio, kurį suvokia rinkėjas. T. y. preferencijų atidavimas tam tikrai partijai, anot mokslininko, sietinas su bendromis vertybėmis, ta pačia vizija, ar partijos siekiu atstovauti tą sluoksnį, kuriame individas yra. Galima iš to daryti išvadą, jog balsavimas, kaip politinio elgesio forma, atskleidžia politinę individo sąmonę. Tad peršasi prielaidą, kad ir kitos dalyvavimo formos ar dalyvavimo nebuvimas, atskleistų dalyvio politinės sąmonės paveikslą. R. Dalton[59] pabrėžia, kad dalyvavimas nacionaliniuose rinkimuose nėra pagrindinis rodiklis nusakantis bendrą visuomenės politinio dalyvavimo vaizdą ir nors tai gera politinio dalyvavimo pradžia, jis neturėtų ties čia baigtis, todėl empiriniame jaunimo politinės socializacijos tyrime, aiškesniam vaizdui atskleisti, bus nagrinėtinos ir kitos politinio bei pilietinio dalyvavimo formos.

Kaip ir buvo išsiaiškinta prieš tai, politinė elgsena yra vienas iš politinių rodiklių, kuris tinkamas empiriniams tyrimams. Tad atliekant vieną iš darbui keliamų uždavinių – tiriant jaunosios kartos

[55] Dalton, R. J. Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies. 6-oji laida. Los Angeles: Sage, 2014, p. 40.
[56] Rinkimų rezultatai pagal datą. Vyriausioji rinkimų komisija, prieiga per internetą <http://bit.ly/1Ff4k2e>, (žiūrėta 2015 02 02).
[57] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 217.
[58] Baldassarri, D. The Simple Art of Voting. The Cognitive Shortucts of Italian Voters. New York: Oxford university press, 2013, p. 17.
[59] Dalton, R. J. Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies. 6-oji laida. Los Angeles: Sage, 2014, p. 44.

politinės kultūros perdavimo procesus (politinę socializaciją), konvencinių ir nekonvencinių dalyvavimo formų adaptacija individo elgsenoje, bus tiriama kaip politinės socializacijos rezultatas.

Piliečiai turi iš ties platų spektrą galimybių kaip prisidėti prie politinės veiklos nebūnant politikais. Tokia jų veikla įgalinta ir paremta įvairiomis teisinėmis normomis. Visų pirma, teisė disponuoti tiek konvenciniu, tiek nekonvenciniu elgesiu – įtvirtinta Lietuvos Respublikos Konstitucijoje[60]. Pagal šį dokumentą valstybės piliečiai turi teisę laisvai reikšti savo įsitikinimus, valdyti šalį per demokratiškai išrinktus valdžios atstovus, teikti įstatymų projektus[61], o 18 metų sulaukę piliečiai turi teisę balsuoti rinkimuose[62]. Taip pat laiduojama teisė burtis į bendrijas, ar priklausyti politinėms partijoms, asociacijoms[63], profesinėms sąjungoms[64]. Kalbant apie nekonvencinį dalyvavimą – Lietuvos piliečiai gali naudotis peticijos teise[65], streikuoti[66]. Praktinis šių teisių panaudojimas normuotas įvairiuose, dalyvavimo formas reglamentuojančiuose, dokumentuose. Pavyzdžiui, Lietuvos Respublikos Politinių partijų įstatymas nusako valstybės piliečių teisę priklausyti ir steigti politines partijas, kurios gali laisvai ir savarankiškai veikti Lietuvos teritorijoje, rengti demonstracijas, eisenas, piketus[67]. Įstatymų tvarka remiantis, piketus, mitingus, demonstracijas gali rengti ir profsąjungos Lietuvos Respublikos Profesinių sąjungų įstatymas, o kreipimąsi į valdžios institucijas normuoja Lietuvos Respublikos Peticijų įstatymas. Savanoriškus susivienijimus ir visuomeninių organizacijų steigimą ir veiklą siekiant tam tikrų tikslų reglamentuoja Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas. Tokių teisinių normų egzistavimas rodo žmonių poreikį dalyvauti politiniame gyvenime, o įstatymų įvairovė užtikrina piliečių galimybes, per skirtingas veiklas, organizuotai siekti interesų įgyvendinimo. Tačiau kyla klausimas ar visuomenė pasinaudoja tomis galimybėmis?

1.1.2. Šiuolaikinė visuomenės politinė kultūra

Atliekamų Lietuvos visuomenės politinės kultūros tyrimo rezultatai, mums atskleidžia, kad dabartinė situacija, reikalauja pokyčių. 2006 m. publikuotas R. Ališauskienės tyrimas[68] parodė, jog Lietuvos visuomenė nelinkusi domėtis politika ar dalyvauti savanoriškoje veikloje. Tais pačiais metais

[60] Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Aidas, 1992 Nr. 220 (1992-11-10); Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014 (1992-11-30).
[61] Lietuvos Respublikos Konstitucija, Lietuvos Aidas, 1992 Nr. 220 (1992-11-10); Valstybės Žinios, 1992, Nr. 33-1014 (1992-11-30) 25 straipsnis, 1 dalis; 4 straipsnis; 68 straipsnis, 2 dalis.
[62] Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymas, Valstybės žinios, 1992, Nr. 22-635, 2 straipsnio 1 dalis.
[63] Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas, Valstybės žinios, 2004, Nr. 25-745
[64] Lietuvos Respublikos Profesinių sąjungų įstatymas, Valstybės žinios, 1991, Nr. 34-933
[65] Lietuvos Respublikos Peticijų įstatymas, Valstybės žinios, 1999, Nr. 66-2128
[66] Lietuvos Respublikos Susirinkimų įstatymas, Valstybės žinios, 1993, Nr. 69-1291
[67] Lietuvos Respublikos Politinių partijų įstatymas, Valstybės žinios, 1990, Nr. 29-692
[68] Alisauskiene, R. Civic society and democratic orientation. Democracy and Political Culture in Eastern Europe. London: Routledge, 2006, p. 256-276.

Strateginių studijų centro ir Pilietinės visuomenės instituto publikuoti tyrimų[69] rezultatai atskleidžia, jog siekiant visuomenės gerovės, svarbus veiksnys – pasitikėjimas viešosios politikos formuotojais, tačiau to meto visuomenės nuostatos parodo itin mažą pasitikėjimą valdžios institucijomis, o ypač Seimu. Pasitikėjimą šia institucija išreiškė tik 20 proc. apklaustųjų. Su dar didesne nepasitikėjimo problema tuo metu susidūrė tik politinės partijos. Praėjus beveik dešimtmečiui pastebima analogiška situacija. Visuomenės nuomonės ir rinkos tyrimų instituto „Vilmorus“ 2015 m. atliktas tyrimas[70] parodė, kad didžiausias nepasitikėjimas vis dar išreiškiamas Seimui ir politinėms partijoms – Seimu pasitiki 9,8 proc. apklaustų gyventojų, o politinėmis partijomis 7,3 proc. gyventojų. Palyginus su kitomis institucijomis kaip ugniagesiai gelbėtojai (jais pasitikima labiausiai – 92,5 proc.) bei švietimu (85,7 proc.) galima spręsti, kad politika formuojantys dariniai lietuvių visuomenei pasitikėjimo nekelia.

2009 m. atliktas Pilietinės galios indekso tyrimas[71] parodo, jog net 62 proc. apklaustiesiems svarbu domėtis politiniais šalies reikalais. 2012 m. European Social Survey (ESS) ir PGI tyrimų rezultatus lyginę mokslininkai[72] teigia, kad duomenys atskleidžia valdžios ir visuomenės susvetimėjimą, kuris pasireiškia per nepasitikėjimą politinėmis partijomis, išrinkta valdžia ir menku susidomėjimu politika. Tai pat nurodoma, jog lietuviai bendra tautiečius apibūdina esant tik iš dalies solidariais, o nuomonė, kad lietuviai solidarūs, būdingesnė 18 – 29 m. jaunimui. Naujausi, 2014 m. PGI tyrimo[73] rezultatai parodo, kad daugiau nei pusė (40,1 proc. respondentų domisi) respondentų nesidomi viešaisiais reikalais. Remiantis šiais tyrimo rezultatais, galime teigti, jog visuomenės domėjimasis politiniais procesais nors ir auga, vis tiek turėtų būti skatinamas, o valdžios institucijos turėtų pripažinti, jog visuomenės nepasitikėjimas vienu iš pagrindiniu valdžios organu – rimta problema, ir prisiimti atsakomybę stiprinant savo autoritetą. Seimas – tautos interesus atstovaujantis organas, tad jei visuomenė juo nepasitiki, galima spręsti, jog taip yra dėl nepakankamo jų interesų reprezentavimo.

Skirtumus tarp jaunimo ir vyresnio amžiaus visuomenės narių politinės sąmonės būklės atskleidžia 2010 metais atliktas PGI tyrimas[74], kuris tirdamas Lietuvos visuomenę, papildomu tyrimo objektu pasirinko tikslinę grupę – 15 – 29 m. amžiaus jaunimą. Buvo nustatyta, jog jaunimas ne tik mažiau domisi viešaisiais reikalais negu vyresni Lietuvos gyventojai, bet ir jų žinios apie politiką bei subjektyvaus veiksmingumo vertinimas esti mažesnis. Iš visų 15 – 29 m. amžiaus pasisakiusių jaunų

[69] Strateginių studijų centras. Lietuvos tauta būklė ir raidos perspektyvos. Kolektyvinė monografija. Vilnius : Versus Aureus, 2006, p. 109.
[70] Tyrimų centro „Vilmorus“ tyrimo rezultatai :Visuomenės pasitikėjimas Lietuvos institucijomis, prieiga per internetą < http://bit.ly/1Gdv8Bs> (žiūrėta 2015 03 20)
[71] Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2009 metai, tyrimo ataskaita, prieiga per internetą < http://bit.ly/1afV5VA>, (žiūrėta: 2014 10 15).
[72] Gaidys, V., et al. Demokratizacijos procesų Lietuvoje sociologinė analizė. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2013, p. 120.
[73] Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2009 metai, tyrimo ataskaita, prieiga per internetą <http://bit.ly/1afV5VA>, (žiūrėta: 2014 03 12).
[74] Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2010 metai, tyrimo ataskaita, prieiga per internetą <http://bit.ly/1afV5VA>, (žiūrėta: 2014 10 15).

žmonių, 37,1 proc. atsakė besidominantys viešaisiais šalies reikalais, kai vyresnių šalies gyventojų tarpe viešaisiais reikalais susidomėjusių – 40,3 proc.. Didžiausias atotrūkis tarp jaunimo ir likusių amžiaus grupių atstovų atsispindi sukauptose žiniose apie politinius procesus. Politinio išprusimo indeksas parodo, kad jaunų respondentų tarpe 47,1 proc., pasižymėjo teisingomis politinėmis žiniomis, o vyresnio amžiaus respondentų tarpe, tokiomis žiniomis disponavo 61 proc. apklaustųjų. Jaunimo pilietinės galios indekso tyrimas atskleidė dar vieną jaunimo politinės sąmonės aspektą – subjektyvaus supratimo daryti įtaką suvokimą. Jaunimo tarpe net pusė (37 proc.) respondentų atsakė nemanantys, jog esą pakankamai kompetentingi dalyvauti politiniame gyvenime. 2013 m. Flash Eurobarometras atliko tyrimą „Europos jaunimas: dalyvavimas demokratiniame gyvenime“[75], kuriame tyrė ir 15 – 30 metų Lietuvos žmones. Šis tyrimas ne tik atskleidė nepakitusią subjektyvaus suvokimo daryti įtaką būklę, bet ir minimalų jaunimo susidomėjimą politiniais procesais – 72 proc. tyrime dalyvavusių lietuvių respondentų atsakė *taip*, kai jų buvo klausiama ar mano, kad jų balsas rinkimuose nieko nepakeis, o 54 proc. apklaustųjų teigė, kad jie nėra susidomėję politika ir rinkimais, tad rinkimuose nedalyvaus.

Pasitikėjimas politikais ir politikos formuojančiomis institucijomis, domėjimasis politika, solidarumo jausmas – sudėtiniai individo motyvacijos aktyviai veikti komponentai. Empirinių tyrimų rezultatai atskleidžia, kad nors ir bendras visuomenės domėjimasis politiniais procesais ir viešaisiais reikalais po mažu auga, pasitikėjimas valdžios institutais vis dar išlieka žemiausiame lygmenyje ir esti nekintantis. Žinant, kad šios nuostatos gali veikti kaip politinės elgsenos aktyvumą skatinantis veiksnys, galima teigti, kad dabartinė tiek jaunimo, tiek visos visuomenės sąmonės būklė nulemia jos pasyvumą politinėje veikloje ir yra pirminis dalykas, kurį reikia keisti norint esminių pilietinės visuomenės dalyvavimo rodiklių pokyčių.

Nagrinėjant visuomenės politinio ir pilietinio dalyvavimo tyrimų rezultatus galima pastebėti, kad konvencinis politinis dalyvavimas dažniau tampa piliečių politinės valios raiška, negu protesto politika. Piliečių dalyvavimo rinkimuose aktyvumas buvo nagrinėjamas darbo pradžioje ir nors atsiskleidė aktyvumo regresiją, dalyvaujančiųjų procentas vis tiek išlieka didesnis negu dalyvaujančių nekonvencinėje veikloje. Žvelgiant į kitą dalyvavimo formą – priklausymą politinėms partijoms, galime pastebėti, kad vis daugiau Lietuvos gyventojų stoja į tokio tipo organizacijas. Statistikos departamento duomenimis[76] 2006 m. politinių partijų nariais buvo 92 tūkst., 2010 m. – 104.1 tūkst., o 2013 m. – 114.1 tūkst. gyventojų. Per priklausymą tam tikrai politinei partijai atsiskleidžia vertybinės nuostatos, politinės preferencijos ar net asmeniniai siekiai, kaip pavyzdžiui noras tapti politiniu lyderiu. Politinės partijos taip pat artikuliuoja tam tikrus interesus ir vaidina svarbų vaidmenį atstovaujamoje demokratijoje[77].

[75] Europos Jaunimas: dalyvavimas demokratiniame gyvenime tyrimo ataskaita: Europos Komisijos užsakymu, Eurobarometer, 2013, prieiga per internetą < http://bit.ly/1jM4uQT >, (žiūrėta 2015 01 15).
[76] Oficialios statistikos portalas. Narystė Politinėse partijose, prieiga per internetą < http://bit.ly/1FeSgyd> (žiūrėta 2015 02 02).
[77] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy>, (žiūrėta 2015 01 07), p. 17.

Todėl piliečių jungimasis į pilietines partijas, parodo jų sąmoningumą ir politinės partijos, kaip tam tikro įrankio daryti įtaką, suvokimą.

P. Norris[78] teigia, kad nekonvencinis dalyvavimas padeda palaikyti atstovaujamosios demokratijos praktiką – kai valdžia turi atsižvelgti iš įvairių kanalų sklindančius reikalavimus, suteikti piliečiams daugiau galimybių siekti daryti įtaką priimamiems sprendimams. Nekonvencinis piliečių dalyvavimas parodo ar visuomenė linkusi protestuoti ir konstruktyviai išreikšti savo nepasitenkinimą, siekti pageidaujamų politinių pokyčių vietos ar nacionaliniame lygmenyje. Kreipimaisi į valdžios institucijas, peticijos ir streikai leidžia tai padaryti ir tikėtis, kad į keliamą probleminę situaciją bus atsižvelgta. LR Seimo Peticijų Komisijos 2014 metų darbo ataskaitoje[79] nurodoma, kad pastaraisiais metais gauta 67 kreipimųsi, iš kurių 46,27 proc. pripažinti peticijomis ir priimti nagrinėti. Ir nors nuo 2001 m. tai yra vienas iš didžiausių kreipimųsi rodiklių, tačiau pagrįstų peticijų skaičius per pastaruosius metus yra mažiausias (2013 m. – 62,64 proc,, 2012 m. – 75,6 proc., 2011 m. – 92.52 proc. kreipimųsi pripažinta peticijomis). Tai reiškia, kad piliečių kreipimasis į tam tikrus valdžios organus ne visada būna atitinkantis įstatymus ar reiškiantis teigiamą pilietinį aktyvumą. Kitas iš būdų siekti keliamų reikalavimų tenkinimo – streikai. Šios nekonvencinės politinės veiklos raiška Lietuvoje taip pat pastaruoju metu yra ne tokia intensyvi. Daugiausia streikų ir įspėjamųjų streikų buvo surengta prieš kriziniame laikotarpyje – per 2007 m. ir 2008 m. buvo viso surengta 273 streikai bei 2012 m. – 193. Tačiau naujausi duomenys rodo, kad pastaraisiais, 2014 metais įspėjamųjų streikų ir streikų įvyko 78, o tai yra beveik 3 kartus mažiau[80]. Lyginant Lietuvą su kitomis šalimis, galima pastebėti, kad pagal per metus, dėl iškeltų streikų, nedirbamų dienų skaičius, vidutiniškai tenkantis 1000 darbuotojų, buvo mažiausias visoje Europoje[81]. Vidutiniškai, dėl iškeliamų streikų lietuvis darbuotojas nedirbo 1 dieną per metus, o pavyzdžiui anglas – 24, norvegas – 76, prancūzas – 171. Tyrimų bendrovės „Spinter“ atliktas tyrimas[82] atskleidė, jog Lietuvoje savo darbu ir gaunamu atlyginimu patenkinti tik 20 proc. visų dirbančiųjų, tad toks nepasitenkinimo ir keliamų streikų santykis parodo, jog šalies visuomenė aktyviai nesinaudoja savo streikų teise. R. Riekašius[83] teigia, kad nekonvencinė politinė veikla reikalauja iniciatyvos ir bendradarbiavimo su kitais. Tad atsižvelgiant į mažą tokios formos raišką, galima būtų daryti prielaidą, jog šiandieninei visuomenei, reaguoti į specifinius įvykius ar atsirandančias problemas, pristinga šių kompetencijų. Tokie statistiniai duomenys leidžia daryti išvadą, kad nekonvencinė politinė veikla nėra

[78] Norris, P. cit. pgl. Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy>, (žiūrėta 2015 01 07), p. 20.
[79] Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų Komisijos 2014 metų darbo ataskaita, pieiga per internetą <http://bit.ly/1FeTppu> (žiūrėta 2015 03 01)
[80] Oficialios statistikos portalas. Streikų skaičius Lietuvoje, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMNl3X > (žiūrėta 2015 03 01)
[81] European Trade Union, Stikes in Europe, prieiga per internetą < http://bit.ly/1GJnEXz> (žiūrėta 2015 03 01)
[82] Spinter tyrimai. Pasitenkinimas darbu ir atlygiu – viešosios nuomonės tyrimas. Užsakovas DELFI, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G48GfA (žiūrėta 2015 03 01)
[83] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy>, (žiūrėta 2015 01 07), p. 16-18.

dominuojanti politinio dalyvavimo forma, tačiau jos egzistavimas praktikoje pagrindžia R. Riekašiaus[84] pastebėjimą, kad piliečių veiksmai neapsiriboja vienu tipu.

Žvelgiant į tai kokias dalyvavimo formas dažniausiai renkasi jaunimas, visų pirma, reikia pabrėžti, kad jaunimo politinės galios indekso tyrimas atskleidė, kad 26 proc. apklaustųjų per pastaruosius metus iš vis nebuvo dalyvavę nei vienoje pilietinėje ar politinėje veikloje. Antra, išaiškėjo, kad jaunimui būdingiausia veikla – tai aukojimas labdarai, aplinkos tvarkymas, dalyvavimas bendruomeninėje veikloje, labiausiai nebūdinga – dalyvavimas politinės partijos veikloje, kreipimasis į politikus, dalyvavimas streikuose, agitacijose. Nors jaunimo aktyvumą reikšmingiausia lyginti ne per konvencinio, nekonvencinio dalyvavimo rodiklius, o pilietinio, politinio dalyvavimo tyrimų rezultatus, reikia pastebėti, kad ir pilietinės veiklos aktyvumas tarp jaunosios kartos ir vyresniųjų skiriasi. Jaunų žmonių aukojusių labdarai, besitvarkančių aplinkoje ar įsiliejusių į bendruomeninę veiklą buvo 10 proc. mažiau nei vyresnio amžiaus žmonių. Ankstesniuose darbo skyriuose buvo pastebėta, kad vyresnio amžiaus žmonėms labiau nei jaunimui būdinga dalyvauti politinėje veikloje, tačiau šie duomenys atskleidžia, kad ir pilietinis aktyvumas didesnis tarp vyresnio amžiaus asmenų.

Empirinių tyrimų rezultatų analizė atskleidžia, kad po 25-erių Nepriklausomybės metų, pilietinės šalies visuomenė ir ypač jaunoji karta pasižymi politiniu pasyvumu ir politine apatija. Tokią situaciją, kaip teigė M. Degutis[85], galima būtų paaiškinti kaip posovietinio laikotarpio palikimą. F. Miszlivetzas[86] tokiam požiūriui pritaria ir teigia, kad Vidurio ir Rytų Europos šalyse trūksta aiškiai išreikštos pilietinės visuomenės, ir šį bruožą aiškina kaip stalinistinio modelio paveldą. Galima būtų kelti klausimą kodėl jau Nepriklausomoje Lietuvoje užaugusi nauja karta neturi nedemonstruoja brandžios pilietinės visuomenės pamatų. R. Dahrendorfas[87] pilietinės visuomenės kaitą aiškina kaip lėtai veikiantį mechanizmą. Sociologo teigimu, jei konstitucinei reformai reikia šešių mėnesių, o esminės ekonominės reformos duos aiškių rezultatų ne vėliau negu po šešerių metų, tai stabilios, tvirtą pagrindą turinčios pilietinės visuomenės kūrimas užtruks šešis dešimtmečius. Nors ir kaitos rezultatų negalima greitai pamatyti, tikslinis brandžios pilietinės visuomenės formavimas turi būti įgyvendinamas šiandien.

Politinės sąmonės formavimas, ypatingai jaunosios kartos nuostatų ir vertybių tikslinis ugdymas reikalingas kuriant atramą aktyviam politiniam dalyvavimui.

1.2. Socializacijos tikslai, uždaviniai ir sandara

1.2.1. Socializacija kaip švietimo tikslas ir priemonė

[84] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy >, (žiūrėta 2015 01 07), p. 19.
[85] Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 86-88.
[86] Miszlivetzas, F. Cit. pgl. Spurga, S. Demokratija ir pilietinė visuomenė nacionalinėse valstybėse ir Europos Sąjungoje : vidurio ir rytų Europos demokratizacija. Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2012, p. 87.
[87] Dahrendorfas, D. Apmąstymai apie revoliuciją Europoje. Vilnius: Periodika, 1990, p. 77.

Pasak D. Gečienės[88], norint pajudėti iš probleminio taško, reikalingas socializacijos bei jaunosios kartos ugdymo pokytis. Šio darbo atveju probleminiu tašku būtų galima įvardinti jaunosios kartos politinės kultūros padėtį. Esama padėtis atspindi politinio mąstymo ir veiklos šablonų formavimo spragas, kurios užkerta kelia pasiekti visuomeninę brandą. Tad kyla klausimas – kodėl ugdymas esti vienu iš esminių įrankių norint pajudėti iš esamos situacijos?

Socializacijos procesas šiandien yra neatsiejama įgyvendinamos šalies švietimo politikos dalis ir atsispindi ją nusakančiose gairėse. Valstybinėje švietimo 2013-2020 strategijoje[89] nurodoma, jog švietimo misija yra padėti tobulinti gebėjimus leidžiančius aktyviai veikti tiek demokratiniame, tiek kultūriniame, socialiniame bei ekonominiame šalies gyvenime. Strategijoje pabrėžiamas asmens socialinių kompetencijų ugdymas ir socialinio dalyvavimo skatinimas. 2014-2020 metų Nacionalinėje pažangos programoje keliamas tikslas sudaryti sąlygas, leidžiančiais realizuoti savo galimybes ir aktyviai veikti per nuolatinį mokymąsi[90]. Lietuvos respublikos Švietimo įstatymas (1991) pabrėžia, jog švietimui tenka vaidmuo ugdant asmenines vertybines orientacijas, padedant įsisavinti socialines kompetencijas, sudarant sąlygas tapti visuomenės nariu. Akivaizdu, kad tokius švietimo prioritetus ir ilgalaikius tikslus grindžiantis socializacijos procesas tampa svarbus siekiant juos įgyvendinti.

Amerikiečių filosofas J. Dewey[91] teigia, kad ugdymas – tai nuolatinis procesas, pertvarkantis ar reorganizuojantis asmens patirtį, jis leidžia ne tik praplėsti žmogaus tikslą, bet ir pasirinkti būsimos patirties galimybes. Šia mintimi autorius nori pabrėžti ugdymo proceso paradoksalumą atsispindintį per ugdymą kaip ne vien išorinį individą veikiantį vyksmą, bet ir veiksnį, nulemianti vidinio individo poreikio ugdytis atsiradimą. L. Jovaiša[92] (2001) pastebi, kad neatsitiktinai ugdymo apibrėžime naudojamas žodis „padėti“. Tai reiškia, kad ugdymas atsiremia ne į ugdymo tiekėjo išorinį poveikį individui, o to asmens prigimtinį aktyvumą, veiklumą ir saviraiškos poreikį. Tokie autorių pastebėjimai yra labai taiklūs norint suprasti ugdymo nešamą vertę socializacijos, individo formavimo procese. Išugdyta vidinė motyvacija pažinti ir patirti, atveria galimybes sąmoningai siekti tolimesnių tikslų, kurių, galbūt visuomeninės institucijos, ugdančios individą, nebūtų palietusios ar perteikusios kaip siekiamybę. Pavyzdžiui, mokykloje perduodamos žinios apie individo aplinkoje esančius politinius procesus, institucijas formuoja vidines individo nuostatas jų atžvilgiu. Tik susiformavusių nuostatų dėka individas ilgalaikėje perspektyvoje galės reaguoti į aplink jį esančius politinius procesus ir nuspręsti kaip toliau elgtis, siekti įgyti įgūdžių, žinių, įgalinčių imtis tam tikrų veiksmų, keičiant esamas problemines situacijas, kuriant visuomeninę gerovę.

[88] Gečienė, D. Socializacijos ir jaunosios kartos ugdymo pokyčiai. socialinės grupės: raiška ir ypatumai. Vilnius: Mokslo aidai, 1998, p. 281-282.
[89]Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2013–2022 metų nuostatų“. Valstybės žinios, 2013-12-30, Nr. 140-7095.
[90]Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 1482 „Dėl 2014-2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“. Valstybės žinios, 2012-11-28, Nr. 144-7430.
[91] Dewey, J. Demokratija ir ugdymas. Įvadas į ugdymo filosofiją. Klaipėda: Baltic printing House, 2013, p. 57.
[92] Jovaiša, L. Ugdymo mokslas ir praktika. Analitinių straipsnių monografija. Vilnius: Agora, 2001, p. 18.

Vėlesniuose darbo skyriuose ugdymas atskleidžiamas kaip vienas iš socializacijos įrankių, kuriais naudojantis siekiama formuoti norimą individo kultūrą. Lietuvių mokslininkė M. Lukšienė[93], kalbėdama apie asmens kultūrą, jo formavimą, pabrėžia, kad švietimas ir ugdymas, o taip pat ir neinstitucinis ugdymas (šeima, įvairūs rateliai, TV, spauda) esti neatsiejama kultūros dalis, sudaranti prielaidą žmogaus formavimuisi, savikūrai. Ugdymą su kultūros perdavimu sieja ir garsus Lietuvos pedagogas J. Laužikas[94]. Jis ne tik ugdymą supranta kaip individo tapsmą socialinės kultūros vienetu, bet ir tos kultūros perėmėju ir pratęsėju. Švietimo politikos įgyvendinimas per socializacijos prizmę atsispindintį šių ir kitų (J. Dewey[95], T. H. McLaughlin[96], B. Bitinas[97], L. Jovaiša[98], I. Leliūgienė[99]) mokslininkų darbuose. Mokslininkai pritaria, jog ugdymas veikia kaip kultūros perdavimo įrankis, kuriuo skiepijamos vertybės, formuojamos nuostatos ir kuriama platforma ne tik priimti tai, kas perduodama, bet ir patiems formuoti aplinką. Akivaizdu, kad ugdymui esant socializacijos sandu ir norint jį atitinkamai išnaudoti labai svarbu suvokti šio įrankio galimybes ne tik kaip integracijos į visuomenę prielaidą, bet ir veiksmą leidžiantį individui konstruktyviai veikti jį supančioje aplinkoje.

Nepertraukiamas, daugialypis socializacijos proceso vyksmas socializaciją pateikia kaip visą gyvenimą trunkantį procesą ir tai sąlygoja ir vieną iš esminių švietimo sistemos bruožų – permanentiškumą[100]. Olandų mokslininkas M. Spierts[101] teigia, kad ugdymas vyksta ne tik mokykloje, bet ir viso individo egzistavimo metu jam lavėjant, tampant savarankiška asmenybe, sąveikaujant su gyvenamąja aplinka – šeima, giminėmis, draugais, pažįstamais, bendradarbiais, žiniasklaida. Kaip ir ugdymas, taip ir socializacija tęsiasi visą gyvenimą, todėl yra aktualu ir svarbu atrasti ugdymo formas, padedančias individui atitinkamai formuotis visais jo gyvenimo etapais. Nuolatinė patirčių kaita leidžia žmonėms reaguoti į situaciją ir ją keisti.

Analizuojant socializacijos ir švietimo koreliaciją išryškėja keli susikirtimo taškai. Visų pirma, per ugdymą, kaip socializacijos įrankį perduodama kultūra, formuojamas individas, antra, ugdymas, kaip ir socializacija, esti nepertraukiamas procesas ir tai leidžia jau turima patirtimi veikti dabartyje, trečia, ugdymas veikia individo vertinimo procesus, leidžiančius jam kurti aplinką, kas socializacijos procese labai svarbu keičiant ir konstruojant naują aplinką. Būtų galima ginčytis, ar vien tik ugdymas yra pajėgus

[93] Lukšienė, M. Švietimo sistemos vieta kultūros procese.; Mokyklos kultūros raida. Jungtys. Vilnius: Alma littera, 2013, p. 43-47, 48-59.
[94] Laužikas, J. Švietimo integracijos pagrindai (Rankraštis). Vilnius, 1944, p. 11-12: cit. pgl.: A. Dumčienė, Z. Bajoriūnas, 2006, p. 18
[95] Dewey, J. Demokratija ir ugdymas. Įvadas į ugdymo filosofiją. Klaipėda: Baltic printing House, 2013.
[96] McLaughlin, T. H. Šiuolaikinė ugdymo filosofija. Demokratiškumas, vertybės, įvairovė. Kaunas: Technologija, 1997.
[97] Bitinas, B. Ugdymo filosofija. Vilnius: Enciklopedija, 2000.
[98] Jovaiša, L. Ugdymo mokslas ir praktika. Analitinių straipsnių monografija. Vilnius: Agora, 2001.
[99] Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002.
[100] Leliūgienė, I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija, 1997, p. 28.
[101] Spierts, M. Balansavimas ir aktyvinimas. Metodiškai organizuotas sociokultūrinis darbas. Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija, 2003, p. 145-146.

įrankis užtikrinti tokį, visų šių procesų, efektyvumą, tad, kad aiškiau suprasti visą socializacijos procesą ir ugdymo vaidmenį jame, būtina plačiau išanalizuoti socializacijos procesą ir jo dėmenis.

1.2.2. Socializacijos veiksniai: turinys, dalyviai ir kontekstas

„...nes niekas kitas kaip jaunoji karta turės prisiimti atsakomybę už tolesnę Lietuvos modernizacijos sklaidą“, šie žodžiai V. Šlapkausko perskaityti pranešime[102] „Jaunosios kartos socializacijos problemos Lietuvoje“ yra vis dar aktualūs ir šiandien. Teiginiui, kad jaunoji karta yra valstybės tolimesnio vystymosi šaltinis pritaria ir R. Kučinskienė[103] tuo pačiu sakydama, kad jaunoji karta gali užtikrinti valstybės ir tautos vertybių perdavimą. Formuojant jauną žmogų būtina siekti ne tik sėkmingo vertybių perdavimo, bet ir užtikrinti tomis vertybėmis ir normomis grįstą tolimesnį elgesį. G. Osipova, P. Kovalenko[104] teigia: „kad nuo to, kaip individas tampa socialinės organizacijos elementu, įsijungia į visuomenę, priklauso jo formavimas“. Tad norint išsiaiškinti kaip vyksta vertybių, normų perdavimas iš kartos į kartą bei kaip jaunas žmogus tampa visuomenės dalimi ir perima jai būdingus bruožus, visų pirma reikėtų išsiaiškinti socializacijos proceso sampratą ir jos turinį.

A. Giddens[105] kalbėdamas apie socializaciją teigia, kad žmonės kultūros ypatumus išmoksta šio proceso metu, o patį reiškinį atskleidžia kaip kanalą per kurį perduodama kultūra ir procesą, kurio metu visuomenės nariai išmoksta pastarosios gyvenimo būdo. Sociologai T. Lucmanas ir P. Bergeris[106] į socializaciją žvelgia kaip praeities ir kultūros sąveikos sąlygotą procesą, kurio metu žmonės perimdami vertybes, nuostatas ir elgseną, įgalinami efektyviai veikti visuomenėje. Tai reiškia, kad tik individui adaptavus būdingus visuomenės bruožus, jo elgesys bus priimtinas ir jis taps jos dalimi. I Leliūgienė[107] analizuodama socializacijos procesą, panašias sampratas atranda įvairių autorių perspektyvose: R. Nemovas[108] socializaciją pateikia kaip aktyvios visuomeninės patirties atgaminimą, o S. Kantas[109] socializaciją atskleidžia ne tik kaip tiesioginį poveikį individui, bet ir tam tikroje aplinkoje, kontekste veikiantį vyksmą. Toks požiūris nurodo, jog analizuojant socializacijos procesą svarbūs ne tik jos dalyviai ir jų sąveika, bet ir tai kokioje platformoje visa tai vyksta. Ch. Sabirovas[110] pabrėžia socializacijoje esančią interesų sistemą, kuri sąveikos metu esti įsisavinama. Šis mokslininko pastebėjimas apie interesų sąveiką tampa aktualus empirinėje darbo dalyje, siekiant išsiaiškinti įvairius interesus turinčių visuomeninių segmentų persidengimo taškus ir jų sąveikos vaidmenį politinės

[102] Šlapakauskas, V. Jaunosios kartos socializacijos problemos Lietuvoje. Lietuvos socialinės panoramos kontūrai. Vilnius, 1998, p. 205.
[103] Kučinskienė, R.., Kučinskas, V. Jaunimo socialinės integracijos optimizavimas. Nr. 9, Vilnius, 2002, p. 316.
[104] Cit. pgl.: Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002 p. 358
[105] Giddens, A. Sociologija. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2005, p. 41-44.
[106] Berger, P. L., Luckmann, T. Socialinės tikrovės konstravimas. Vilnius: pradai, 1999, p. 163-165.
[107] Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002, p. 358-365.
[108] Cit. pgl. Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002, p. 359.
[109] Cit pgl. Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002, p.359.
[110] Cit pgl. Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002, p. 358.

socializacijos procese. V. Leonavičiaus[111] teigimu „socializacija – tai procesas, kurio metu asmuo perimdamas visuomenės vertybes, nuostatas, normas ir kitą socialinį patyrimą, tampa tos visuomenės nariu“. Lietuvių autorių V. Aramavičiūtės, E. Martišauskienės[112] teigimu, socializaciją galimą būtų apibūdinti kaip procesą, kurio metu individas jungiasi į struktūrinius padalinius, socialines grupes ar institucijas, organizacijas, perima jų sukauptą patirtį ir formuoja socialiai reikšmingas savo asmenybės bruožus. Reiktų pastebėti, jog toks proceso matymas labiau nukreiptas ne į pamatinius socializacijos vyksmus, kai perimamai pragmatiniai bruožai, bet į antrinį proceso vyksmą. Kaip antai politinės socializacijos metu, tam tikras nuostatas įgijęs individas sąmoningai jungiasi į politines ar visuomenines organizacijas ir leidžiasi jų paveikiamas. Autorės teigia, kad socializacija esti daugiamatis procesas, tad jos apibrėžtis įvairiuose literatūros šaltiniuose priklauso nuo to, kas procese laikoma reikšminga. I. Leliūgienė[113] socializacijos procesą įvardija kaip individo virsmą socialiniu, visuomeniniu žmogumi, asmenybe. Šie įvairių laikotarpių mokslininkų apibrėžimai vienas kitą papildantys ir socializacijos procesą įrėminantys. Remiantis šiais apibrėžimais galima teigti, jog socializacija – tai tam tikrame kontekste vykstantis procesas formuojantis individą kaip asmenybę, tuo pačiu paverčiantis jį, jį supančios socialinės struktūros vienetu turinčiu jai būdingus bruožus ir įgalinantis veikti.

Socializacijos proceso vienas iš esminių aspektų - tapimas sociumo dalimi būtų neįmanomas be sąveikos su pačiu sociumu. Pats socializacijos procesas yra dinamiškas ir daugiamatis. R. M. Berns[114] išsako savo įžvalgas apie tai, kad socializacijos procese sąveika nuolat keičiasi, kadangi individą kaip asmenį formuoja ne tik gaunami atsakai sąveikos metu, bet ir pats asmuo tampa atsako šaltiniu. Toks nuolatinis judėjimas parodo, jog socializacija tai visą gyvenimą trunkantis procesas. Tai pagrindžia A. Juodaitytė[115] teigdama, kad socializacijos metu išsaugojama anksčiau įgyta patirtis ir kuriamas ryšys su dabar įgyjama. Tai anot autorės atspindi nuoseklumą, nenutrūkstamumą. Nuomonei, kad socializacija tai visais gyvenimo etapais vykstantis procesas pritaria ir L. Broom[116], teigdamas, kad vis besikeičiantys individo vaidmenys reikalauja naujo mokymosi, o socialinių situacijų pasikeitimas įvairiuose gyvenimo etapuose, iškelia naujus reikalavimus. Šios autorių išsakytos mintys socializaciją atskleidžia kaip daugialypį, įvairiuose lygmenyse vykstantį bei daugelį komponentų apimantį procesą. Galima būtų pabrėžti, kad šio proceso fenomenas slypi tame, jog visą gyvenimą trunkančių socialinių interakcijų

[111] Leonavičius, V. Socializacija ir jos vaidmuo visuomenėje. Sociologija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2004, p.57
[112] Aramavičiūtė, V., Martišauskienė, E. Ryškesni paauglių ir jaunuolių socializacijos ypatumai. Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: aktualijos ir perspektyvos. 2004, p. 14-20, prieiga per internetą:< http://bit.ly/1EZMy0s>, p. 14, (žiūrėta: 2014 11 20)
[113] Leliūgienė, I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija, 1997, p. 29
[114] Berns, R. M., Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009.
[115] Juodaitytė, A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje: vadovėlis pedagogikos specialybių studentams. Vilnius: Petro ofsetas, 2002, p.
[116] Broom, L. Sociologija. Klaipėda: Littera universitatis Vytauti magni, 1992, p. 90.

platformoje individas esti kaip socialinis darinys, bet tuo pačiu jis kuria savo asmeninius, individualius bruožus.

Žinant socializacijos proceso reikšmę, tampa įdomu sužinoti kokie dėmenys sukuria platformą šiam procesui vykti. Kas realiuose perdavimo procesuose dalyvauja, kokiais kanalais siekiama paveikti individą ir koks galutinis to rezultatas.

Socializacija būtų neįmanoma be sąveikos tarp visuomenės ir individo. Kaip teigia I. Leliūgienė[117], žmogus be jį supančios visuomenės, nebūtų pajėgus susiorientuoti savo aplinkoje, veikti pagal jos keliamus reikalavimus ir pats ją kurti. Visuomenė sąlygoja kas mes esame ir kaip mes elgiamės, pasak P. L. Berger[118] socialinė lokalizacija nustato tiek mūsų esybę, tiek ir mūsų elgseną. Kitaip tariant visuomenė determinuoja įgyjamą pasaulėžiūrą, identitetą, perimamus vaidmenis. Visuomenė nėra vienalytis konstruktas, jis susideda iš tam tikrų atskirų segmentų, kuriuos socializacijos procese galima būtų pavadinti socializacijos agentais. L. Broom[119] socializacijos agentus pateikia kaip socializaciją veikiančias, besivaržančias jėgas. Tiesa, besivaržančiomis jėgomis socializacijos agentus jis įvardija tik tuomet, kai visuomenė esti įvairiarūšė ir joje įvairios grupės socializuojančios individą supažindina su viena kitai prieštaraujančiomis idėjomis ir vertybėmis. Remiantis anksčiau paminėtu amerikiečių politologo A. Wildavskio pastebėjimu, kad atskiros visuomeninės grupės pasižymi skirtinga politine kultūra, galima teigti, kad politinės socializacijos procese skirtingą politinę kultūrą adaptavusios grupės ir bus šios besivaržančios jėgos, o pagrindiniu klausimu išliks kas sąlygoja, kuri iš jėgų labiausiai paveiks individą. R. M. Berns[120] remdamasi U. Bronfenbrennerio bioekologine teorija socializacijos agentą nurodo kaip mikrosistemą, tam tikrą mažą aplinkos darinį, kuriame egzistuoja individą veikiantys ryšiai ir sąveika. Tokiu galimu vienetu įvardija šeimą, mokyklą, bendraamžių grupę, bendruomenę ir žiniasklaidą. V. Aramavičiūtės, V. Martišauskienės[121] nagrinėtose J. Vaitkevičiaus teorijose pastebima, jog nagrinėdamas socializacijos agentus, mokslininkas išskiria jo manymu pagrindinius veiksnius: šeimą ir mokyklą. Tokį pasirinkimą autorius grindžia, tuo jog socializacijos procese labai svarbus ugdymo bei švietimo institucijų sistema, kurioje sudaromos sąlygos žmogaus saviugdai. J. Skirmantienė[122] nagrinėdama kurie veiksniai svarbūs pozityviam asmenybės formavimuisi nurodė, kad reikšmingiausi socializacijos veiksniai tai šeima, draugai, mokykla, televizija, internetas, neformaliojo ugdymo institucijos, nevyriausybinės organizacijos. Apimdama didelę dalį veiksnių, sietinų su individo laisvalaikio kultūra, autorė pabrėžia, kad būtent jie daro didelę reikšmę asmenybės tobulėjimui. Autorės

[117] Leliūgienė, I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija, 1997, p. 26-29.
[118] Berger, P. L. Sociologija. Kaunas: Litterae universitatis, 1995, p. 97-104.
[119] Broom, L. Sociologija. Klaipėda: Littera universitatis Vytauti magni, 1992, p. 93.
[120] Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009, p. 31-32.
[121] Aramavičiūtė, V., Martišauskienė, E. Ryškesni paauglių ir jaunuolių socializacijos ypatumai. Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: aktualijos ir perspektyvos. 2004, p. 14-20, prieiga per internetą:< http://bit.ly/1EZMy0s >, (žiūrėta: 2014 11 20)
[122] Skirmantienė, J. Neformaliojo ugdymo svarba pozityviajai socializacijai. VU žurnalai, prieiga per internetą <http://bit.ly/1Mv8Z75 >, p. 113-115 (žiūrėta 2014 11 22).

teigimu, tokie veiksniai sukuria platformą pilietinėms iniciatyvoms plėtoti, tobulinti socialinius įgūdžius. Atsižvelgiant į tai, jog socializacija yra plataus konteksto, įvairius tikslus individui keliantis ir įvairiuose lygmenyse veikiantis procesas, galima palikti prielaidą jog mokykla ir šeima, vis dėlto yra galimai didžiausią įtaką darantys visuomeniniai segmentai, bet išskiriant socializacijoje veikiančius agentus, apsistoti ties kiek platesniu socializacijos agentų skyrimu. Todėl pagrindiniais socializacijos agentais laikytina šeima, mokykla, bendraamžių grupė, žiniasklaida, darbovietė, organizacijos (I. Leliūgienė[123], V. Leonavičius[124] , V. Pruskus[125]).

Remiantis šiomis įžvalgomis, galima būtų teigti, kad su individu socializacijos metu sąveikaujantys jo aplinkoje esantys agentai ne tik kuria aplinką, kurioje individas yra ir veikia, bet ir veikia jį visuose jo gyvenimo etapuose. Įdomu tampa tai, kaip ir kokį poveikį siekia padaryti agentas individui, t.y. kokie mechanizmai veikia bei koks yra galutinis socializacijos produktas (1 lentelė). Socializacijos metu, agentai siekia perduoti žinias, vertybes, formuoti įgūdžius, vaidmenis, skiepyti charakterio bruožus, sąlygojančius individo virsmą efektyviu grupės ir visuomenės nariu (R. M. Berns[126], A. Juodaitytė[127], I. Leliūgienė[128]). Būtent individo socialumas ir tam tikromis vertybėmis grindžiamas individo elgesys yra socializacijos proceso siekiamybė. P.J. Heine[129] teigia, kad socializacios teoretikų (J.Piaget, S. Freud, Mead) požiūrius vienija teiginys, jog sociocentrinė elgsena yra siekiamybė individo raidos laikotarpiu ir veikia būtent per vaidmenų perėmimą. Tai reiškia, kad agentai savo poveikiu individui siekia, kad jis perimtų tam tikrą vaidmenį, tuo pačiu įsipareigodamas nešti atsakomybę už bendros gerovės kūrimą. Turėdamas tam tikrą vaidmenį visuomenėje, individas automatiškai perimą tam tikrą statusą ir prisiima atsakomybę, už perimtam vaidmeniui sociumo keliamų lūkesčių pateisinimą. Akivaizdu, kad tuomet jo nuostatos, požiūriai, elgsena turi būti atitinkamos šį vaidmenį jam suformavusiems socializacijos agentų reikalavimams. Jei agentai iškomunikuoja lūkesčius teisingai, rezultatas turėtų būti toks, koks yra laukiamas. R. M. Berns[130] socializacijos rezultatus sugrupuoja į du skirsnius: emocinis - pažintinis (vertybės, nuostatos, motyvai, savivertė) ir socialinis – elgesio (elgesys, vaidmuo). Toks skirstymas leidžia aiškiai apibrėžti socializacijos proceso išvestis. Socializacijos mechanizmais galima būtų pavadinti įrankius, procesus, kurie socializacijos sąveikoje patarnauja siekiant rezultatų. Šių įrankių konceptualizacija yra labai svarbi, kadangi padeda atsakyti į vieną iš esminių socializacijos procesui keliamų klausimų – kaip individas perima visuomenės sukauptą

[123] Leliūgienė, I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija, 1997.
[124] Leonavičius, V. Socializacija ir jos vaidmuo visuomenėje. Sociologija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2004, p.56-65.
[125] Pruskus, V. Sociologija. Vilnius: Vilniaus teisės ir verslo kolegija, 2004, p. 65.
[126] Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009
[127] Juodaitytė, A. Socializacija ir ugdymas vaikystėje: vadovėlis pedagogikos specialybių studentams. Vilnius: Petro ofsetas, 2002.
[128] Leliūgienė, I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija, 1997.
[129] Heine, P. J. Personality in social theory. New Brunswick: Aldine Transaction, 2007, p. 73.
[130] Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009, p. 59, 85.

patirtį ir formuoja socialiai reikšmingus asmeninius bruožus. Suvokus įrankinius procesus, galima lengviau siekti norimo rezultato.

D. Allen[131] kalbėdamas apie socializacijos įrankius pabrėžia, kad labai svarbus esti pačio individo informacijos ir grįžtamojo ryšio siekimas. Esant tokiems iš vidaus kylantiems individo poreikiams, socializacijos rezultatai pasiekiami greičiau, kadangi skatinami vidinės motyvacijos. Autorius taip pat įvardija mokymąsi per individualią patirtį, informacijos teikimą, tarpusavio ryšių užmezgimą. Tarpusavio ryšiai ir gaunama informacija individui leidžia pasijausti dalimi sociumo, suteikia priklausomumo tam tikrai bendruomenei, socialinei institucijai jausmą. Informacijos sklaidos ir gavimo būtinumą pagrindžia ir John Fiske,[132]kalbėdamas, apie socialinę komunikaciją, kaip būtiną socializacijos komponentą. Jo teigimu individui reikalinga informacija apie jo socialinę aplinką, kad jis galėtų prie jos prisitaikyti, suvoktų kaip atitinkamai į ją reaguoti ir nustatytų bendrus socialinės aplinkos, kuriai priklauso veiksnius. Informacija žmonėms suteikia žinias, įgalina vertinti procesus, modeliuoti savo orientacijas ir rinktis situacijai atsakomąją elgseną. I. Leliūgienė[133] pagrindiniais socializacijos mechanizmais įvardija įtaigą, konformizmą, sąmoningą sekimą pavyzdžiais. Konformizmas čia gali būti suprantamas, kaip individo siekis neprieštarauti visuomenei ir tiesiog prisitaikymas. Tokiam procesui vykstant rezultatai gali būti ne tokie greiti, kaip esant individo vidinei motyvacijai bei neturėti tęstinumo laike. Sąmoningas sekimas pavyzdžiais, kaip ir grįžtamojo ryšio siekimas rodytų individo pasirinkimą ir norą tapti sociumo dalimi, perimti tam tikrą vaidmenį. Mokslininkė R. M. Berns[134] socializacijos procese išskiria operantinį sąlygojimą, kaip perdavimo būdą - tai pastiprinimas, blėsimas, bausmė, grįžtamasis ryšys, praktinis mokymasis. Operantinio sąlygojimo metu individas veikią aplinką ir jo veikimas sulaukia atsako. Tolimesnis individo elgesys priklausys nuo to, koks bus atsakas. Remiantis B. F. Skinnerio[135] *naudos dėsniu,* galima būtų teigti, kad individui praktiškai veikiant ir sulaukus teigiamo grįžtamojo ryšio norimas elgesys turės tęstinumą, o sulaukus neigiamos reakcijos, individui teks elgesį keisti. Praktinis mokymasis, kaip vienas iš patirties perdavimo būdų skatina įgūdžių formavimąsi ir kuria ar pastiprina socializacijos dalyvių tarpusavio ryšius. Praktinis mokymasis nebūtų galimas be individo akomoduotų vertybių, požiūrių, turimos savivertės, žinių ir net tam tikrų charakterio bruožų, tad galima daryti išvadą, kad šie elementai esti būtina sąlyga ne tik praktiniam mokymuisi, bet ir tolimesniam aktyviam dalyvavimui. Šis teiginys pagrindžia ir nuostatą, jog praktinis politinis dalyvavimas yra ne tik nulemtas suformuotos politinės sąmonės (vertybių, nuostatų, žinių), bet tai yra būtina dalyvavimo sąlyga. Praktinis mokymasis socializacijos procese veikia kaip pastiprinamasis ir procesą įtvirtinantis

[131] Allen, D. Do Organizational Socialization Tactics Influence Newcomer Embeddedness and Turnover? Jounal of Management, Vol. 32, 2 nr. 2006, p. 237-256, prieiga per internetą: < http://bit.ly/1Mv9cak >, (žiūrėta 2014 11 20)
[132] Fiske, J. Įvadas į komunikacijos studijas. Baltos lankos, 1998, p. 50.
[133] Leliūgienė, I. Žmogus ir socialinė aplinka. Kaunas: Technologija, 1997, p. 17.
[134] Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009, p. 70-73.
[135] Skinner, B. F. Apmąstymai apie biheiviorizmą ir visuomenę.Vilnius: Vilniaus universiteto Specialiosios psichologijos laboratorija, 2006, p.72-73.

įrankis. Individui integruojantis į sociumą jam priskiriamas vaidmuo, kurį jis sąmoningai per mokymąsi perima. Vaidmens išmokimo procesas esti daugialypis ir jį sąlygotas kelių veiksnių. Visų pirma individas turi suvokti savo aplinką, t.y. joje egzistuojančius simbolius, šablonus, tradicijas, jos standartus ir normas. Antra, vaidmuo nebus atliktas laukiamam rezultatui pateisinti, jei nebus suprantamai iškomunikuoti lūkesčiai. Trečia, vaidmens sukūrimą ir išlaikymą sąlygoja ir atsakas į jo atlikimą. Įgijus tam tikrą vaidmenį, svarbiu tampa jo valdymo aspektas. Priklausomai nuo to kaip keičiasi aplinka ir socialinės aplinkos reakcija į atliekamą vaidmenį, individas turi jį reguliuoti, pritaikant prie komunikuojamų lūkesčių.

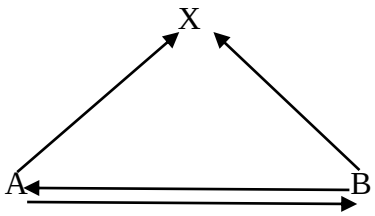
Įvesties procesai	**Rezultatas**
Individualūs	***Emocinis - pažintinis***
Identifikacija Informacijos ir grįžtamojo ryšio siekimas Konformizmas Praktinis mokymasis Sąmoningas sekimas pavyzdžiais Vaidmens išmokimas ir valdymas	Charakterio bruožai Įgūdžiai Įsitvirtinimas Nuostatos Savivertė Vertybės Žinios
Agentų	***Socialinis – elgesio***
Informacijos teikimas Įtaiga Mokymas, ugdymas Normų kūrimas Parama Ryšių kūrimas	Elgsena Vaidmenys

1 lentelė. Socializacijos įvestys ir rezultatai. Sudaryta autorės pagal nagrinėtą mokslinę literatūrą

Socializacijos procese perdavimo mechanizmus galima būtų suskirstyti į individualius – procesai, kurie kyla iš socializuojamojo, kuomet agentai procese tiesiogiai nedalyvauja, ir agentų – procesai, kuriuose agentai tiesiogiai dalyvauja. Žinoma, esantys mechanizmai procese daro įtaką ne vienodai. Jų veiksmingumas priklauso nuo situacijos, aplinkos ir dalyvių, kurioje jie naudojami. Pavyzdžiui parama iš kitų bendruomenės dalyvių ir ryšių kūrimas mokymo įstaigoje, nebus toks reikšmingas, kaip šių įrankių panaudojimas darbovietėje ar organizacijoje, kurioje kuriami stiprūs ryšiai ir socialinė aplinkinių paramą būtų vertinga pavyzdžiui kaupiant socialinį kapitalą. Taip pat įtaiga – ji būtų ypač efektyvi bendraamžių gretose ar šeimoje, tačiau, neturėtų tokios galios mokymosi įstaigoje. Esti ir bendriniai įvesties procesai, kuriais kiekviename sociumo segmente būtų galima naudotis siekiant efektyvių rezultatų – tai normų kūrimas, būtinas bendram sutarimui siekti, mokymas, vaidmens išmokimas, informacijos tiekimas ir siekimas.

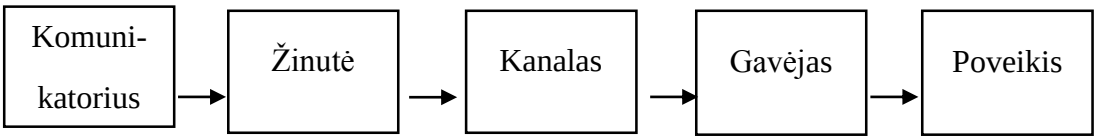
Galima pastebėti, kad socializacijos proceso dalyvių sąveika ir perėmimo procesas grindžiamas informacijos cirkuliacija - komunikacija. Agentai su individais komunikuoja ne tik verbalinėmis, bet ir

virtualiomis, neverbalinėmis, vizualinėmis priemonėmis. Komunikacija – esminė priemonė socializacijos procese. Socialinei komunikacijai formą suteikia T. M. Newcombas,[136] ją aiškindamas per trikampį modelį. Šis modelis yra pirmasis iš kitų komunikacijos modelių (Lasswell, Gerbner. Westley ir MacLean, Jacobson[137]), kuriame atkreipiamas dėmesys į komunikaciją visuomenėje, socialinius santykius.

1 pav. T. M. Newcomb‘o socialinės komunikacijos modelis

J. Fiske[138] nagrinėdamas šį modelį nurodo, kad A ir B šiame modelyje yra komunikatorius ir gavėjas. Tai gali būti vyriausybė ir visuomenė, mokytojas ir mokinys, socializacijos agentas ir individas. X šiuo atveju komunikatoriaus ir gavėjo socialinės aplinkos dalis, tai gali būti asmuo, socialinis segmentas, problema ar net viešoji politika. ABX sudaro bendrą sistemą, o tai reiškia, jog jie tarpusavyje sąveikauja ir jų vidiniai santykiai priklausomi. Šis komunikacijos modelis tinkamas paaiškinti sociumo dalyvių orientacijų vienas į kitą kismą. Tačiau socializacijos procese komunikacijai paaiškinti labiau tinkamas būtų linijinio proceso modelis. H. Lasswellas komunikacijos funkcijomis įvardija ne tik aplinkos suvokimą, sąveiką tarp visuomeninių segmentų, bet ir kaip kultūros perdavimą iš kartos į kartą. Mokslininko teigimu komunikacijos procesą geriausiai būtų galima paaiškinti atsakant į klausimus: *Kas? Ką sako? Kokiu kanalu? Kam? Kokiu poveikiu?.* Anot J. Fiske šis modelis kelią klausimą apie poveikį, kurį sukelia proceso elementai ir gali būti stebimas bei matuojamas. Teigiama, jog pakeitus bent vieną elementą (komunikatorių, kanalą ar žinutę), pakistų ir poveikis gavėjui. Šis modelis, kaip ir T. M. Newcombo modelis parodo elementų priklausomybę vienas nuo kito.

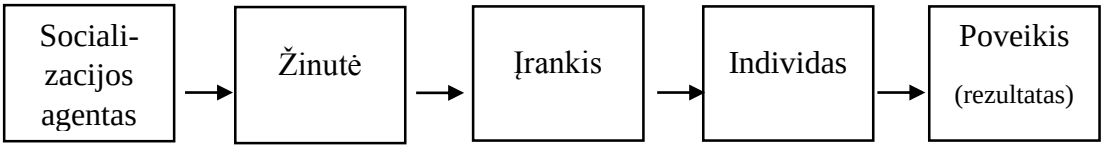

2 pav. H. Lasswell‘o komunikacijos modelis.

Galima būtų ginčytis kad šitas modelis turi kelis trūkumus ir nėra baigtinis. Visų pirma modelis neapima aplinkinio *triukšmo* – iš aplinkos gaunamų pašalinių trukdžių, t.y. kitų veiksnių poveikio. Jei lygintume šį procesą su socializacijos procesu tokiais pašaliniais poveikiais galima būtų įvardinti kitų socializacijos

[136] Fiske, J. Įvadas į komunikacijos studijas. Baltos lankos, 1998. p. 49.
[137] Fiske, J. Įvadas į komunikacijos studijas. Baltos lankos, 1998. p. 42-53.
[138] Fiske, J. Įvadas į komunikacijos studijas. Baltos lankos, 1998. p. 50.

komunikatorių (agentų) poveikį individui siunčiant tą pačią žinutę, ar kontekstą, kurioje perdavimas vyksta. Jei aplinkos konteksto elementas neintegruojamas į modelį, nebūtų galima tvirtinti, kad gautas poveikis atsirado tik iš pasirinktos žinutės ir kanalo naudojimo. Antra, komunikacijos kaip ir socializacijos procese labai svarbu grįžtamasis ryšys. Šiame modelyje jis nenurodomas, tad tampa sunku vertinti proceso dalyvių abipusę sąveiką. Nors šis modelis yra linijinis ir neapžvelgia komunikacijos dalyvių interakcijos, jį būtų galima taikyti socializacijos procesui. Modelį analogiškai taikant socializacijos procesui, jo elementus reikėtų įvardinti atsižvelgiant į jau išnagrinėtus socializacijos veiksnius. Komunikatorius, žinutės siuntėjas - socializacijos agentas. Jis būtų pirminis šaltinis, kuris nuspręstų kokią žinutę siųsti. Žinutė šiame modelyje veiktų kaip socializacijos turinio elementas, t.y. socialinis palikimas – vertybės, simboliai, tradicijos, normos, nuostatos. Aptarto modelio segmentas – kanalas, socializacijos procese būtų įvardijamas kaip proceso įrankis, mechanizmas kuriuo gavėjas (individas) perima socializacijos agento siunčiama žinutę.

3 pav. Socializacijos modelis. Adaptuotas pagal H. Lasswell‘o komunikacijos modelį.

Toks socializacijos proceso apipavidalinimas remiantis Lasswell‘o komunikacijos modeliu yra tik vienas iš galimų būdų vizualiai perteikti ir įrėminti socializacijos procesą. Nors šis modelis nėra visus socializacijos aspektus apimantis, tačiau jį panaudojant tiriant praktinius socializacijos proceso reiškinius, galima būtų analizuoti kaip ir kokiu poveikiu yra perduodama socialinė kultūra individui, ką šiame darbe ir bus siekiama patikrinti.

Socializacijos proceso suvokimas padeda suprasti pamatinius politinės socializacijos proceso principus, joje veikiančius mechanizmus ir tai, kas sudaro prielaidas norint formuoti efektyvų, visuomenei naudingą narį. Nors ir politinė socializacija akivaizdžiai egzistuoja kaip socializacijos dalis, tačiau jos specifika suteikia procesui savitumo, ir reikalauja platesnio paaiškinimo.

Remiantis išsakyta mintimi, kad socializacijos procesas analizuojamas remiantis pagal tai, ką jame laikome reikšmingu, tai šio darbo atveju, pagrindiniu akcentu tampa politinės kultūros perdavimas. Akivaizdu, kad atraminis šio proceso pagrindas – esminiai socializacijos principai ir dalyviai. Todėl analizuojant politinės socializacijos procesą bus taikomas pagal H. Lasswello komunikacijos modelį adaptuotas socializacijos modelis, darbo atveju – politinės socializacijos modelis. Jau pirmoje darbo dalyje buvo atskleista, kad politinės socializacijos rezultatas susideda iš dviejų dėmenų – individo sąmonės ir elgsenos, o išnagrinėtos galimos proceso įvestys mums sufleruoja kokiais įrankiais galima manipuliuoti siekiant efektyvaus rezultato – aktyvios politinės kultūros bruožų įsisavinimo ir raiškos.

Sekančioje darbo dalyje aktualu tampa ne tik išsiaiškinti politinės socializacijos pamatinius veiksnius bei ir įvairių mokslininkų veikaluose atrasti konkrečius veiksnius leisiančius geriau suvokti kas užtikrintų efektyvų asmens politinio identiteto kūrimą, jo nuostatų ir elgsenos formavimą. .

1.3. Politinės socializacijos tikslas ir procesas

Politinės socializacija. Politinės socializacijos tikslas nėra tik socialus individas, savo elgsena atspindintis visuomenę ir jos pamatines vertybes. Politinės socializacija, išlaikydama ryšį su jau gauta pirmine socialine patirtimi, užtikrina politinės kultūros elementų implementacijos ir interakcijos su kitomis socialinėmis vertybėmis bei politinės kultūros prioritetų įgyvendinimo grindžiamo vidine individo motyvacija. Politinę socializaciją tyrusių mokslininkų (P. Ray[139], K. P. Langtonas[140], R. Tilfordas[141], R. Melermanas[142]; D. Owen[143] 2009) darbai suteikia galimybę konceptualizuoti iš įvairių perspektyvų nagrinėtus politinės socializacijos elementus. Išnagrinėjus politinės kultūros perdavimo mechanizmą galima būtų tirti kas ir kaip keičia asmens politinį mentalitetą, suformuoja individo kompetencijas daryti įtaką politiniams procesams.

Politinės socializacijos proceso reikšmės aiškinimų galima aptikti lietuviškose ir užsienio enciklopedijose, žodynuose. Politinė socializacija – procesas kurio metu žmonės įsisavina politines vertybes ir nuostatas[144]. Politinė socializacija – politinės kultūros vertybių, elgsenos standartų ir bendradarbiavimo normų susikūrimo, perdavimo perėmimo ir išsaugojimo procesas[145]. Galima būtų pritarti, kad socializacijos procese svarbus aspektas – individo tapimas visuomenės dalimi, kultūros tęstinumo užtikrinimas. Tačiau platesnė politinės socializacijos proceso samprata atskleidžia šį fenomeną ne tik kaip pamatinį kognityvinių ir elgsenos elementų formavimą, bet ir kaip priemonę politinei ir socialinei kaitai.

K. P. Langtonas[146] nagrinėdamas politinės socializacijos fenomeną įvairių autorių (D. Easton, R. Hess, T. Parsons) veikaluose atranda bendrinius aspektus ir į politinę socializaciją žvelgia kaip į procesą, kurio metu išmokstama politinių pažiūrų ir elgesio modelių. Atliekant mokslinius tyrimus ir konstruojant teorijas, anot autoriaus, didžiausias dėmesys kreipiamas į asmeninį sugebėjimą daryti įtaką

[139] Ray, P. Political Socialisation. The Indian Journal of Political Science, Vol. 29, No. 2, 1968, p. 135-145, prieiga per internetą <http://bit.ly/1GJmjA4> (žiūrėta 2014 11 25).
[140] Langton, K. P. Political Socialization. New York: Oxfard University Press, 1969.
[141] Tilford, R. Political Socialisation at British and West German Universities – or: wistling in the dark? Oxford Review of Education, Vol. 11, No. 3, 1985, p. 295-304, prieiga per internetą < http://bit.ly/1ywXm3J> (žiūrėta 2014 11 27).
[142] Merelmas, R. M. The Adolescence of Political Socialization. Sociology of Education. 1972, Vol. 45, No. 2, p. 134-166, prieiga per internetą <http://bit.ly/1NFfrW5> (žiūrėta 2014 11 25)
[143] Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. The Future of Civic Education in the 21 st Century. Center for Civic Education, James, Madison;s, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMLZpH > (žiūrėta 2014 11 25).
[144] McLean, I.; McMillan, A. Concise Dictionary Of Politics. Ballot box. 3-ioji laida. Oford, 2009, p. 415.
[145] Politikos mokslų enciklopedinis žodynas. Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2007, p. 105.
[146] Langton, K. P. Political Socialization. New York: Oxfard University Press, 1969.

priimamiems sprendimams lemiantiems vertybių pasiskirstymą ir valdžios elgseną, interesų artikuliaciją, elektorato elgseną. Todėl nenuostabu, kad politinės socializacijos proceso esmė – požiūrių ir elgsenos formavimas. Remdamasis Almond ir Verb teorijomis P. Ray[147] individo formuojamą požiūrį, orientaciją apibūdina kaip politinių objektų ir santykių internalizaciją, kai perimamos ir savomis laikomos visuomeninės grupės vertybės, požiūriai ir normos bei suvokiamos politinės sistemos struktūros, politiniai veikėjai. Kaip teigia autorius, šios orientacijos išreiškiamos per atliekamus vaidmenis sąveikos metu, tad politinės socializacijos esmė ir yra perduoti požiūrių blokus, kurie sudaro atliekamo vaidmens turinį. Galima daryti išvadą, kad be politinių orientacijų, nebus ir politinės elgsenos. Iš čia kyla supratimas kad pradinis politinės socializacijos etapas – su politika susijusių žinių perdavimas ir jų įsisąmonimas, o sekantis veiksmas - politinės elgsenos formavimas. Politinės socializacijos metu, individui gaunant tam tikrą informaciją konstruojamas normomis grįstas politinis suvokimas, kuris vėliau nusėda jo vertinime ir įgalina atitinkamai reaguoti į aplink vykstančius procesus. Mokslininkai R. D. Hessas ir J. V. Torney[148] pritaria, kad politinės socializacijos paskirtis yra tam tikrų bruožų ir orientacijų perdavimas bei individo ir visuomeninių, politinių institucijų sąveikos vystymas. Jie teigia, kad politinės socializacijos procese svarbus individo santykis su visuomene, autoritetingais valdžios žmonėmis ir institucijomis, rinkimais, politinėmis partijomis bei individo suvokimas kaip daryti įtaką viešajai politikai. Mokslininkė D. Owen[149] atskleidžia, kad politinės socializacijos procesas kelia du klausimus. Visų pirma, kaip perduodamos vertybės, elgsenos normos, formuojamos požiūriai ir įsitikinimai bei kaip ir kodėl individas tampa politiškai aktyviu subjektu. Atsakymas į šį klausimą galėtų būti politinės kultūros analizės metu atskleistos motyvacijos politiškai veikti sudedamosios dalys – pasitikėjimas politikais ir politiniais procesais, todė šiam darbui labiau svarbu atskleisti kokie agentai, patirtis ir įrankiai sąlygoja šių dalykų atsiradimą.

Taigi, emociniu – pažintiniu lygmeniu politinės socializacijos procesas siekia politinių normų, orientacijų, pažiūrų ir motyvų perėmimo, politinės kultūros tęstinumo ir individo tapatinimosi su vyraujančia politine sistema. Socialiniu – elgesio lygmeniu procesas siekia politiškai aktyvaus individo, jo elgsenos grįstos perimtomis orientacijomis ir sistemai būdingų vaidmenų priskyrimo sau. Prisimenant D. Eastono[150] politinės kultūros aiškinimą kaip idėjų, vertybių ir normų rinkinį, nulemiantį individo elgesį, kuris daro įtaką politinei sistemai, galima būtų tiesiog teigti, kad politinės socializacijos paskirtis – politinės kultūros perdavimas ir jos formavimas.

[147] Ray, P. Political Socialisation. The Indian Journal of Political Science, Vol. 29, No. 2, 1968, p. 135-145, prieiga per internetą <http://bit.ly/1EZRzWS> (žiūrėta 2014 11 25), p. 139.
[148] Hess, R.D., Torney, V. J. The Development of Political Attitudes in Children. Political Socialization. New York: Atherton Press, 1970, p. 64-66, prieiga per internetą: <http://bit.ly/1Gdua8e> (žiūrėta 2014 11 25), p. 65.
[149] Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. The Future of Civic Education in the 21 st Century. Center for Civic Education, James, Madison;s, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMLZpH > (žiūrėta 2014 11 25), p. 3.
[150] Easton, D. A. Systems Analysis of Political Life. New York: Wiley, 1968, p.106-107: cit. pgl. Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 84.

Prisimenant ugdymo, kaip socializacijos įrankį tyrusių mokslininkų pastebėjimą, jog ugdymas veikia ne tik kaip kultūros perdavimo įrankis, bet ir veiksnys nulemiantis tolimesnį individo poreikį pačiam formuoti aplinką, galima daryti prielaidą jog D. Eastono politinės kultūros dėmenų aiškinimas atskleidžia išskirtinį politikos socializacijos proceso aspektą. Proceso metu ne tik perduodama politinė kultūra, bet ir formuojamas individo mentalitetas, kuris sėkmingos socializacijos atveju taps šaltiniu efektyvios, visuomeninę gerovę kuriančios politinės kultūros formavimui. Iš čia kyla supratimas jog nors politinės socializacijos proceso pagrindinė funkcija yra perdavimas, šalia jos lygiagrečiai eina ir mentaliteto kaitos funkcija. T.y. neabejingumo, atsakomybės ir vidinio poreikio, veikti ugdymas. Taigi, jei šiuos du veiksnius laikysime kaip politinės socializacijos rezultatus, tai sėkmės atveju, rezultatas būtų aktyvios politinės kultūros adaptacija bei motyvacija ir gebėjimas inicijuoti visuomeninius pokyčius.

Politinės socializacijos veikėjai ir funkcijos. M. Degučio[151] pateikiamas politinės kultūros suvokimas atskleidžia ją kaip integralią visuomenės sandaros dalį, kuri daro įtaką socialiniams reiškiniams ir yra jų veikiama. Todėl negali būti nagrinėjama atskirai nuo visuomeninių institucijų. Politinės socializacijos proceso metu sąveikauja visuomeninei segmentai, kurie kaip ir socializacijoje vadinami socializacijos agentais. Žodis politinė susiaurina socializacijos proceso samprata, tuo pačiu susiaurindamas ir jos agentų atliekamas funkcijas. Tad norint atsakyti į D. Owen[152] keliamą politinės socializacijos proceso klausimą kaip vyksta individo virsmas aktyviu politiniu sistemos vienetu, reiktų išanalizuoti politinės socializacijos agentų, kaip šio proceso dalyvių, funkcijas.

Politinės socializacijos procesas vyksta visuomenėje siekiant perduoti tam tikrus požiūrius, politinių simbolius, siekiant individo sėkmingos integracijos ir aktyvaus veikimo politinėje kultūroje. Bendrąją prasme galima būtų teigti, kad visuomenė tai terpė kurioje veikia sociumo agentai. Politinės socializacijos tyrėjų darbuose galima atrasti pagrindinius šiame reiškinyje skirtinus agentus – šeima, draugai, mokykla, organizacijos bei žiniasklaida. Nagrinėjant vėlesnio laikotarpio literatūrą pastebimas politinės socializacijos agentų skaidymas. Toks skaidymas būdingas atvejo analizėse, kai siekiama išnagrinėti tam tikro bloko agentų vaidmenį nustatytame kontekste (pavyzdžiui universiteto vaidmuo formuojant būsimą elitą[153] arba politinių partijų vaidmuo kuriant atsakomąjį socialinį elgesį politinei sistemai[154]). Būtinybė koncentruotis į labiau išgrynintus tam tikro bloko politinės socializacijos agentus atsirado socialinių , ekonominių, technologinių pokyčių ir pažangos eigoje. Nagrinėti televizijos, laikraščių poveikį žmogaus politinės inkultūrizacijos procesui tapo ne taip aktualu visuomenei pradėjus plačiai naudotis elektronine internetine erdve. 2012 m. atliktas tyrimas parodė, kad šeimoje vykstantys

[151] Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 83.
[152] Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. The Future of Civic Education in the 21 st Century. Center for Civic Education, James, Madison;s, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMLZpH > (žiūrėta 2014 11 25).
[153] Tilford, R. Political Socialisation at British and West German Universities – or: wistling in the dark? Oxford Review of Education, Vol. 11, No. 3, 1985, p. 295-304, prieiga per internetą < http://bit.ly/1ywXm3J> (žiūrėta 2014 11 27).
[154] Ray, P. Political Socialisation. The Indian Journal of Political Science, Vol. 29, No. 2, 1968, p. 135-145, prieiga per internetą <http://bit.ly/1GJmjA4> (žiūrėta 2014 11 25).

politinės komunikacijos procesai nėra tokie galingi kaip tie, kurie vyksta „online“ erdvėse, kur žiniasklaida, dėl jos masinio naudojimosi internete, turi galingesnius įrankius daryti įtaką žmogaus suvokimui. Taip pat kaip ir technologiniai pokyčiai lėmė mokslininkų akis nukrypti nuo tradicinių žiniasklaidos priemonių link novatoriškų, taip ir socialiniai pokyčiai lėmė būtinybę nagrinėti demokratinių procesų eigoje susiformavusias visuomeninius darinius, leidžiančius jiems reikšti savo valią. Šiai dienai svarbiomis tapo visuomeninės organizacijos, savanoriškos sąjungos, politinės institucijos, partijos, jaunimo organizacijos, profsąjungos, aktualiomis išliko ir religinės organizacijos. Kalbant apie individo draugus, kaip politinės socializacijos agentą, būtina skirti ir juos padalinant į bendraamžius ir politinius bendraamžius. Atitinkamas draugų ar pažįstamų ratas gali daryti didesnę įtaką apsisprendžiant eiti balsuoti, ar net tapti politinio rekrutavimo kanalu. Kelios išskirtinės mintys keliamos J. L. Pandey ir V. Kumaro[155] darbe kur autoriai analizuoja politinį švietimą. Jie teigia, kad patirtis (individualus kognityvinis ir dalyvaujamas procesas) taip pat kaip ir nusistovėję esminiai politiniai procesai (pvz. rinkimai) yra politinės socializacijos agentai. Jie teigia, kad individualus kontaktas su politine sistema bei rinkimai, kurie sukuria platformą žmonėms įsitraukti į procesą per dalyvavimą ir mobilizavimąsi esti politinės socializacijos agentai. Tačiau tokiu požiūriu galima būtų dvejoti argumentuojant, kad išvardinti galimi agentai yra tiesiog politinės socializacijos agento ir dalyvio elgesio produktas, politinės socializacijos išeiga. Tokioms mintims nepritaria ir R. Warren bei R. H. Wicks[156], kurie politinės socializacijos modelį „iš viršaus į apačią“, pakeitė modeliu, kur socializuojamas individas veikia kaip aktyvus proceso dalyvis, o tai reiškia, kad jo individuali patirtis esti sudėtine proceso dalimi, tačiau neveikia kaip agentas.

Apibendrinant autorių skirtinus agentus bei atsižvelgiant į šiuolaikinius socialinius ir technologinius kaitos procesus, galima būtų suformuluoti esminį agentų bloką, darantį įtaką politinei socializacijai: šeima, švietimo institucija, bendraamžiai, žiniasklaida, organizacijos. Šie agentai turi bendrinius bruožus, kuriančius socializacijos platformą. Visų pirma jie yra segmentas per kurį politinė kultūra perduodama iš kartos į kartą, t.y. jie atlieka pagrindinį politinės socializacijos principą – formuoja individo elgseną, perduoda normas ir vertybes bei užtikrina kultūrinės sistemos išsaugojimą. Agentai ne tik iškelia tikslus ir nusako normas į kurias individas turi būti socializuojamas, bet ir šiam procesui sudaro sąlygas įvykti, sukuria platformą įgūdžių įgijimui. Kaip pavyzdį paimkime švietimo instituciją – mokyklą. Mokykla savo veikla įgyvendina švietimo viešosios politikos tikslus, o tai reiškia, kad ji artikuliuoja valstybės nustatytomis normomis ir savo institucijos nariams sudaro galimybes ugdytis pagal keliamus tikslus: „Sudaryti sąlygas asmeniui įgyti demokratijos tradicijas įkūnijančius pilietinės ir politinės kultūros pagrindus, išplėtoti gebėjimus ir patirtį, būtiną asmeniui, kaip

[155] Pandey, L. J., Kumar, V. Political education: an empirical framework. The Indian Journal of Political Science, Vol. 38, No. 4, 1977, p. 506-520, prieiga per internetą <http://bit.ly/1G47ZD2>. (žiūrėta 2014 11 28), p. 510-511.
[156] Warren, R., Wicks, R. H. Political Socialization: Modeling Teen Political and Civic Engagement. J&MC Quarterly. Vol. 88, No. 1, 2011, p. 156-175, prieiga per internetą < http://bit.ly/1ywXJeJ > (žiūrėta 2014 10 29), p. 158.

kompetentingam Lietuvos Respublikos piliečiui, Europos ir pasaulio bendrijos, daugiakultūrės visuomenės nariui“[157]. Kitas svarbus politinės socializacijos agentų aspektas – derinimasis vieni prie kitų, tarpusavio sąveika, komunikacija ir komunikacijos su individu kanalų sutapimas[158] . Šią mintį pagrindžia R. Warrenas[159] teikdamas, kad tokie agentų persidengimo taškai kaip tarpusavio sąveika, suderinamumas, patirčių sujungimas socializuojant individą daro didesnę įtaką siekiant rezultatų. Pavyzdžiui, jei bendraamžiai skatina individą įsitraukti į politinius procesus ir naudotis žiniasklaida siekiant tam tikros informacijos, žiniasklaidos naudojimas veiks kaip pastiprinamasis agentas siekiant individo politinio dalyvavimo. Arba jei du skirtingi socializacijos agentai – mokykla ir politinės organizacijos sieks individo pasirinkimo adaptuoti sau aktyvaus piliečio vaidmenį, šis procesas vyks greičiau, nes pastiprinimas vyks iš dviejų šaltinių. Politinės socializacijos agentai veikia vienoje sistemoje, todėl akivaizdu, kad jie ne tik formuoja bendrą produktą - individo kultūrinį kapitalą, bet ir sukuria bendrą politinės socializacijos kontekstą. Politinės socializacijos kontekstas tai vienas iš šio proceso elementų, į kurį būtina atsižvelgti[160]. Proceso kontekstą galima būtų apibūdinti, kaip aplinkos veiksnius, sąlygojančius politinės socializacijos procesą. R. M. Berns[161], R. Warrenas[162], kontekstą skirsto remiantis ekologine U. Bronfenbrennerio sistema ir teigia, kad politinė socializacija vyksta tarp įvairių nišų. Viena iš jų – tiesiogiai su individo vystymusi sąlyčio neturintis lygmuo, tačiau, darantis reikšmingą įtaką, politinės socializacijos proceso rezultatams. Tai gali būti veiksniai darantys įtaką gyvenimo būdui, pvz.: tėvų darbovietė, vyriausybės nutarimai steigti ugdymo įstaigas, organizacijų priimamos vidinės taisyklės. Prielaida, kad socializuojančio agento bruožai ir priimami sprendimai turi įtakos procesui, rėmėsi ir D. Janušauskienė[163] tirdama Lietuvoje veikiančias politines jaunimo organizacijas. Jos tyrimas atskleidė, kad net kas dešimto organizacijos nario tėvai užėmė aukštas partines pareigas, o daugiau nei pusės visų organizacijų narių tėvai turėjo aukštąjį išsilavinimą. Peršasi išvados nusakančios, jog socializuojančio agento atsinešama patirtis koreliuojasi su individo, esančio jo aplinkoje, pasirinkimais. Platesnio konteksto lygmuo apima didesnio masto individo aplinkos variaciją. Čia galima būtų išskirti rasę, religiją, materialinių, socialinių ar kultūrinių išteklių prieinamumą, politinę

[157] Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, Valstybės žinios, 1991, Nr. 23-593; Valstybės žinios, 2003, Nr. 63-2853; Valstybės žinios, 2004, Nr. 103-3755, Nr. 120-4437; Valstybės žinios, 2006, Nr. 73-2758; Valstybės žinios, 2007, Nr. 43-1628, Nr. 77-3045, Nr. 81-3324; Valstybės žinios, 2009, Nr. 89-3802, Nr. 93-3975; Valstybės žinios, 2011, Nr. 38-1804.

[158] Lee, Nam-Jin et al. Processes of Political Socialization: A Communication Mediation Approach to Youth Civic Engagement. Communication Research. No. 40(5), 2012, p. 670-692, prieiga per internetą < http://bit.ly/1xwrhhi > (žiūrėta 2014 11 27), p. 674.

[159] Warren, R., Wicks, R. H. Political Socialization: Modeling Teen Political and Civic Engagement. J&MC Quarterly. Vol. 88, No. 1, 2011, p. 156-175, prieiga per internetą < http://bit.ly/1ywXJeJ > (žiūrėta 2014 10 29), p. 158.

[160] Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. The Future of Civic Education in the 21 st Century. Center for Civic Education, James, Madison;s, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMLZpH > (žiūrėta 2014 11 25), p. 2.

[161] Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009, p. 31-32.

[162] Warren, R., Wicks, R. H. Political Socialization: Modeling Teen Political and Civic Engagement. J&MC Quarterly. Vol. 88, No. 1, 2011, p. 156-175, prieiga per internetą < http://bit.ly/1ywXJeJ> (žiūrėta 2014 10 29), p. 157.

[163] Janušauskienė, D. Post-communist democratisation in Lihuania. Elites, parties, and youth political organisations 1988-2001. Amsterdam – New York, NY: Rodopi, 2011, 90 p.

ir socialinę šalies situaciją. Mokslininkų (K. P. Langton[164], R. G, Hepburn[165], D. Owen[166]) teigimu apibūdinant politinės socializacijos kontekstą svarbu išskirti ir žmonių individualias, psichologines savybes, jų jau atsineštą patirtį, kartai būdingus bruožus, visuomeninius patyrimus. Individo pirminės socializacijos metu suformuoti bruožai, kaip vidinė motyvacija pateisinti lūkesčius, savivertė sudaro pagrindą tolimesniems procesams veikti. Jau suformuoti ir atsinešti bendriniai asmens charakterio bruožai nulemia tolimesnės socializacijos sėkmingumą. L. Milbrath[167] nurodo ir individualios patirties koreliaciją su politiniu dalyvavimu – autorius teigia, kad aukštesnis socialinis statusas teigiamai koreliuojasi su aktyviu dalyvavimu skirtingų formų politiniame gyvenime. Aukštesnio socialinio statuso žmonės labiau linkę eiti balsuoti, dalyvauti parinėje veikloje, įsilieti į rinkiminę kampaniją. Taip pat pastebima, jog asmenys užsiimantys visuomenine veikla esti labiau linkę dalyvauti politiniame gyvenime. L. Milbrath[168] nurodo, jog politinis asmens dalyvavimas dažnai būna akumuliacinis – tai yra, jei žmogus įsilieja į vieną politinio dalyvavimo formą, greičiausiai jis papildomai pasirinks ir veiks dar kita forma. Tokie mokslininko pastebėjimai leidžia daryti išvadą, kad asmeninės individo savybės patyrimai ir bruožai nulemia jo aktyvumą dalyvaujant. Reikia atsižvelgti ir į galimas socialines ligas kaip savanaudiškumas, išsiblaškymas, nepastovumas ar elektroninių erdvių apsėdimas. O taip pat kartos bendruosius patyrimus kaip pavyzdžiui Sovietų sąjungos griūtis ar įstojimas į Europos Sąjungą. Žinant, kad dabartinė jaunoji karta susidūrė su didžiuliu technologinių šuoliu aukštyn, reiktų į tai atsižvelgti tyrimuose nagrinėjant „online veiklą“, kaip vieną iš pagrindinių įrankių formuojant politinį identitetą.

Šioje darbo dalyje politinės socializacijos procesas pagrindžiamas kaip politinės kultūros perdavimo ir formavimo įrankis. Dvilypis proceso tikslas – perdavimas ir formavimas, atskleidžiamas per atraminius teorinius veiksnius (agentus, įrankius, individą, galimus rezultatus), jų sąveiką ir konstruojamą kontekstą. Perdavimo procesas įrėminamas linijiniu socializacijos modeliu, kuris nurodo kas empiriniuose tyrimuose turi būti analizuojama, o susisteminti teoretikų pasiūlymai ir įžvalgos konkretizuoja kur turi būti dedami pagrindiniai akcentai. Teorinėje dalyje analizės metu išgryninamas ir kitas politinės socializacijos siekis, kuris teoretikų darbuose nėra akcentuojamas ir galimas tik sėkmės atveju. Politinės kultūros formavimas vyksta per individą ir remiasi individo gebėjimu vertinti, atskirti svarbius dalykus nuo antraeilių. Politinės kultūros formavimas įmanomas tik įgalinus individą inicijuoti pokyčius remiantis vidine motyvacija. O tai reiškia, kad perdavimas – pirmaeilis proceso vyksmas,

[164] Langton, K. P. Political Socialization. New York: Oxfard University Press, 1969, p. 8, 15, 19.
[165] Hepburn, M. A. The rebirth of political socialization. Perspectives on Political Science. Vol. 24, No. 1. 1995, p. 10-11, prieiga per internetą < http://bit.ly/1Dnvx5s > (žiūrėta 2014 11 27).
[166] Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. The Future of Civic Education in the 21 st Century. Center for Civic Education, James, Madison;s, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMLZpH > (žiūrėta 2014 11 25), p. 3.
[167] Milbrath, L. W. Political participation how and why do people get involved in politics? Chicago: Rand McNally & Company, 1965, p. 16-17
[168] Milbrath, L. W. Political participation how and why do people get involved in politics? Chicago: Rand McNally & Company, 1965, p. 22.

formavimas – antraeilis, nes be pirminio nėra įmanomas. Todėl atliekant tyrimą svarbu tampa ieškoti kokie veiksniai nulemia ir išugdo atitinkamus vidinius individo poreikius.

Remiantis adaptuotu socializacijos modeliu ir teorine analize, galima apsibrėžti politinės socializacijos empirinių tyrimų platformą.

Socializacijos agentas	**Žinutė**	**Įrankis**	**Individas**	**Poveikis (rezultatas)**
Pagrindinis blokas (šeima, švietimo institucija, draugai, bendraamžiai, žiniasklaida, organizacijos); *Kontekstas* (socialinis bruožai, elgsenos aktyvumas, išsilavinimas, gyvenamoji vieta).	Esamos politinės kultūros bruožai, tradicijos, politiniai simboliai, visuomeninės vertybės ir visuomenės bruožai	*Individualūs* (identifikacija, informacijos ir grįžtamojo ryšio siekimas, konformizmas, praktinis mokymasis, sąmoningas sekimas pavyzdžiais, vaidmenis išmokimas ir valdymas); *Agentų* (informacijos teikimas, įtaiga, mokymas, ugdymas, normų kūrimas, parama, ryšių kūrimas).	Asmeniniai bruožai ir savybės; Socialinis kontekstas	*Politinė sąmonė* (nuostatos, vertybės, įgūdžiai, savivertė, žinios, charakterio bruožai); *Motyvaciniai veiksniai* (domėjimasis politika ir politiniais procesais, pasitikėjimas politikais ir valdžios institucijomis); *Politinė elgsena* (konvencinė, nekonvencinė)

2 **lentelė.** Darbo empirinių tyrimų platforma pagal politinės socializacijos modelį. Sudaryta darbo autorės

2. JAUNIMO POLITINĖS SOCIALIZACIJOS PROCESO TYRIMO METODOLOGIJA

Magistro baigiamojo darbo empirinėje dalyje siekiama išsiaiškinti kokie veiksniai formuoja aktyvią jaunimo politinę kultūrą, kurie politinės socializacijos dėmenys labiausiai lemia teigiamas proceso pasekmes. Teorinėje darbo dalyje, nagrinėjant socializacijos teoretikų studijas, buvo išgryninti politinės socializacijos proceso komponentai. Remiantis teorinės analizės metu gautais rezultatais, nusakančiais esminius politinės socializacijos kintamuosius, jų ypatumus ir H. Lasswell'o komunikacijos modeliu, kuris įgalina nustatyti veiksnių priklausomybę vienas nuo kito, buvo suformuotas politinės socializacijos modelis susidedantis iš socializacijos agento, jo komunikuojamos žinutės, įrankių (teorinėje dalyje įvardijami proceso įvestimis), individo ir rezultato. Organizuojant tyrimą buvo atsižvelgta į šį modelį ir siekiama jį patikrinti. Modelyje neskiriamas dėmesys politinės socializacijos kontekstui, todėl empiriniame tyrime gretutiniu pasirinktas politinės socializacijos konteksto, aplinkos elementas. Išnagrinėjus mokslinę literatūrą, buvo pasirinkta tirti esminį agentų bloką: šeima, švietimo institucija, draugai ir bendraamžiai, žiniasklaida, organizacijos (K. P. Langton[169], D. Owen[170]). Tikrinimui ir vertinimui pasirinkti įrankiai skirtini individui: identifikacija, informacijos siekimas, konformizmas, praktinis mokymasis, sąmoningas sekimas pavyzdžiais ir agentui: informacijos teikimas, įtaiga, mokymas, ugdymas, normų kūrimas ir parama (J. Fiske[171], I. Leliūgienė[172], D. Allen[173], R.Berns[174]). Politinės socializacijos rezultato kintamieji pasirinkti pagal politinės kultūros komponentus – politinę sąmonę: nuostatos, vertybės, žinios, savivertė, įsitvirtinimas, asmeniniai bruožai ir savybės (D.Easton[175], G. Almond ir S. Verba[176], A.Wildavskis[177]) ir politinę elgseną: konvencinę ir nekonvencinę. (R. Riekašius[178]). Atsižvelgiant į teorinėje dalyje išgrynintas dalyvavimo formas buvo nuspręsta tyrime išskirti dvi – politinę ir pilietinę plotmes.

[169] Langton, K. P. Political Socialization. New York: Oxfard University Press, 1969

[170] Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. The Future of Civic Education in the 21 st Century. Center for Civic Education, James, Madisons, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMLZpH > (žiūrėta 2014 11 25).

[171] Fiske, J. Įvadas į komunikacijos studijas. Baltos lankos, 1998.

[172] Leliūgienė, I. Socialinė pedagogika. Kaunas: Technologija, 2002

[173] Allen, D. Do Organizational Socialization Tactics Influence Newcomer Embeddedness and Turnover? Jounal of Management, Vol. 32, 2 nr. 2006, p. 237-256, prieiga per internetą: < http://bit.ly/1Mv9cak >, (žiūrėta 2014 11 20).

[174] Berns, R. M. Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009.

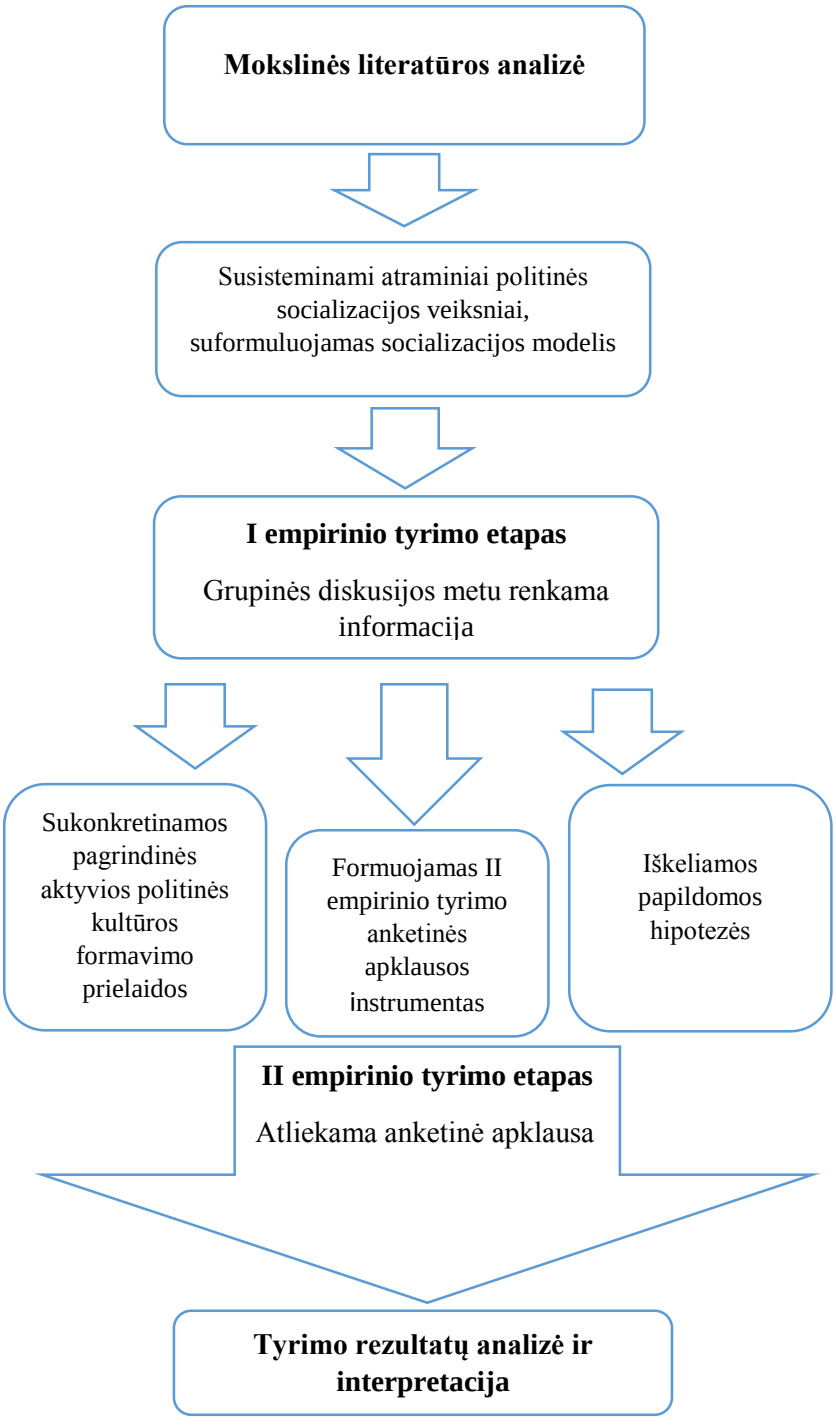
[175] Easton, D. A. Systems Analysis of Political Life. New York: Wiley, 1968.

[176] Almond, G., Verba, S. The Civic Culture: Political Attitudes and Democracy in Five Nations. London: Sage Publications, 1989 p. 13: cit. pgl. Degutis, M. Politinė kultūra. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 84.

[177] Wildavsky, A. Choosing preferences by Constructing Institutions: A Cultural Theory of Preference Formation. 1-oji laida. American Political Science Review, 81, p 3-25.

[178] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija. Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą < http://bit.ly/1G47bOy >, (žiūrėta 2015 01 07).

Magistro baigiamojo darbo tyrimas susideda iš trijų dalių: *teorinės,* kurioje susisteminami atraminiai politinės socializacijos veiksniai, atskleidžiamos politinės kultūros formavimo prielaidos; *empirinės*, kuri susideda iš dviejų tyrimų – grupinės diskusijos ir anketinės apklausos. Ši dalis leidžia identifikuoti esmines įvestis ir galimus politinės kultūros aktyvumo skatinimo motyvus ir *rezultatų analizės*.

4 pav. Tyrimo dizainas, sudaryta darbo autorės

2.1 Kokybinio tyrimo metodologija ir organizavimas

Tyrimo metodų pasirinkimo pagrindimas: Atliekant tyrimą buvo taikoma mišri tyrimo strategija. Pirmajame empirinio tyrimo etape pasirinktas kokybinio tyrimo metodas – grupinė diskusija (angl. *focus group*). Kaip teigia I. Gaižauskaitė, S. Mikėnė[179], fokus grupės metodas leidžia į reiškinio prasmę pažvelgti ne tyrėjo, o nagrinėjamo socialinio konteksto veikėjų akimis. Šis metodas taikytinas ir kaip papildomas prieš atliekant kiekybinį tyrimą, kadangi grupinės diskusijos metodą galima taikyti prieš apklausą, remiantis jo rezultatais formuoti apklausos klausimus, galimas atsakymų alternatyvas[180]. Grupinė diskusija turi didelį privalumą– dalyvių sąveiką[181], dėl sąveikos metu atsiskleidžiančių įvairių dalyvių vertybių, nuostatų, įsitikinimų, problemos suvokimo, šis metodas ir buvo pasirinktas.

Tyrimo imčių charakteristikos: Minimalus grupės dalyvių skaičius, įgalinantis nuodugniai apsvarstyti tiriamą klausimą ir neleidžiantis diskusijai greitai užgesti – 4 – 5 žmonės (I. Luobikienė[182], B. Bitinas et al.,[183]). Focus grupių metodikoje pabrėžiama, kad diskusija atliekama su grupe žmonių, kurių socialinės charakteristikos panašios[184] ir atitinka tyrimui svarbius kriterijus[185]. Remiantis kriterine atranka (angl. *criterion sampling*) tyrimui buvo atrinkti 5 diskusijos dalyviai. Kadangi buvo svarbu išsiaiškinti kokie politinės socializacijos proceso veiksniai nulemia aktyvia jauno žmogaus politinę kultūrą, informantai buvo kviečiami pagal šiuos kriterijus:

- Turi pasižymėti aktyviu politinės kultūros bruožu - pirmą kartą kandidatuoti rinkimuose;
- Turi būti esamas arba buvęs politinės jaunimo organizacijos lyderis;
- turi būti jaunas, iki 29-erių metų amžiaus.

Įvairovei užtikrinti respondentai pasirinkti iš skirtingų politinių partijų.

Politinė partija	**Lytis**	**Amžius (metais)**	**Informanto kodas naudotinas rezultatų analizėje**
Lietuvos laisvės sąjunga	Moteris	28	A1
Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis	Moteris	21	A2
Lietuvos socialdemokratų partija	Moteris	29	A3
Darbo partija	Vyras	22	A4
Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai	Vyras	24	A5

3 lentelė. Grupinės diskusijos tyrimui atrinkti dalyviai. Sudaryta darbo autorės

[179] Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. Socialinių tyrimų metodai : apklausa. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 24.
[180] Bitinas, B., et al. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008, p. 169.
[181] Bitinas, B., et al. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008, p. 170.
[182] Luobikienė, I. Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika. Kaunas: Technologija, 2000, p. 147.
[183] Bitinas, B., et al. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008, p. 172.
[184] Luobikienė, I. Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika. Kaunas: Technologija, 2000, p. 147
[185] Bitinas, B., et al. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008, p. 173-174.

Tyrimo instrumentas Prieš atliekant grupinę diskusiją teorinės analizės pagalba buvo detalizuota problema ir remiantis pagrindiniais aspektais suformuluotas klausimynas. Nors paprastai grupinei diskusijai pakanka 10 klausimų[186], atliktos diskusijos scenarijus buvo sudarytas iš 14 atvirų, pagrindinių klausimų su 6 antriniais klausimais, platesniam kontekstui atskleisti. Diskusijos metu, siekiant gauti išsamesnę informaciją, dalyviams atsakinėjant į pagrindinius klausimus, buvo naudotasi išklausinėjimo metodu[187]. Dalyvių buvo prašoma pateikti pavyzdžių, pagrįsti savo atsakymą, prašyta detaliau paaiškinti savo išsakomas mintis probleminiais klausimais. Į informantų išsakomas mintis buvo atsiliepiama ir neverbaliniai ženklais – galvos linkčiojimu.

Klausimyną sudaro trys dalys – įvadinė, socialinė – demografinė, pagrindinė (žr. 4 lentelė).

Nagrinėjamas aspektas	**Siekis**	**Klausimyno pozicija**
Socialiniai, demografiniai rodikliai	Nustatyti socialinius, demografinius tiriamos imties požymius.	Socialinė – demografinė dalis: 1 – 5.
Individuali elgsena ir bruožai	Nustatyti kokia elgsena ir bruožais pasižymėjo individas įvairiais gyvenimo etapais.	Socialinė – demografinė dalis: 6, 7. Pagrindinė dalis: 1, 10, 13.
Motyvacija dalyvauti	Nustatyti kokie veiksniai veikia kaip skatinamieji siekiant aktyvios politinės kultūros.	3, 4, 5, 6, 10.1, 11.
Politinės socializacijos agentai	Nustatyti ir įvertinti kurie agentai darė didžiausią įtaką formuojant tiriamųjų politinę kultūrą, nustatyti kokias bruožais agentai pasižymėjo. Nustatyti kokie aplinkos segmentai galėtų veikti kaip gretutiniai politinės socializacijos interesantai.	1.1, 2, 4.1, 12, 14.
Procesų suvokimas	Įvertinti tiriamųjų suvokimą apie politinės socializacijos procesą	7, 8, 9.

4 lentelė. Klausimyno sudarymo principai. Sudaryta darbo autorės

Pasirengimas ir atlikimas: Grupinės diskusijos dalyviai buvo kviečiama elektroniniais laiškais arba kreiptasi asmenine žinute socialiniame tinkle „Facebook“. Su diskusijos dalyviais buvo derinamas jiems patogus laikas, vieta ir sesijos trukmė, siekiama gauti leidimo sesiją įrašyti.

Vieta ir laikas: Diskusija vyko Mykolo Romerio universitete (Ateities g. 20, Vilnius), 2015 m. vasario 21 d. (šeštadienis) 11.00 – 13.00 val.. Sesija truko 1 val. 53 min. 27 sek..

Naudotos priemonės: klausimynas, garso įrašymo prietaisas, kėdės sustatytos ratu dalyviams susėsti.

Tyrimo etika: Kiekvienas tyrėjas turi suvokti savo atsakomybę ir elgtis etiškai[188], todėl atliekant empirinius magistro baigiamojo darbo tyrimus buvo laikytasi esminių etikos principų[189]. Prieš atliekant

[186] Luobikienė, I. Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika. Kaunas: Technologija, 2000, p. 149.
[187] Bitinas, B., et al. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008, p. 167.
[188] Bitinas, B., et al. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008, p. 113.
[189] Kardelis, K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Leidykla Liucijus, 2005, p. 76-84.

fokus grupės tyrimą, dalyviai buvo supažindinti su tyrimo tikslais, procedūromis, buvo suteikta visa jiems aktuali informacija. Respondentams buvo paaiškinta, kad jų konfidencialumas bus išlaikytas, o duomenys pateikti anonimiškai - neatskleidžiant jų vardų ir pavardžių. Tyrime dalyvavo tik savanoriškai dalyvauti sutikę jauni žmonės, jie žinojo, kad bet kada gali atsisakyti dalyvauti tyrime. Diskusijos dalyviai buvo informuoti kokiais būdais galės gauti tyrimo rezultatus ir apie juos tyrimo metu sukauptą informaciją.

Tyrimo duomenų apdorojimas Tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti konkrečius politinės socializacijos veiksnius, todėl buvo svarbu gauti išsamius duomenis ir išskirti tikslią informaciją. Kad būtų lengviau ir patikimiau atkurti visą gautą informaciją, sesijos metu gaunami duomenys buvo įrašinėjami. Pasibaigus diskusijai, ji buvo iš karto transkribuojama. (Pilną diskusijos transkribavimą žr. priedas nr. XX) Kad išvengti paviršutiniškumo, sužinoti žmogaus įžvalgas, sampratas ir mąstymo būdus[190], grupinės diskusijos metu gautai informacijai apdoroti buvo pasirinktas turinio (angl. content) analizės metodas. Atsižvelgiant į klausimyne išskirtus kintamuosius, apdorojant gautą informaciją, ji buvo skirstoma į kategorijas ir subkategorijas.

2.2. Kiekybinio tyrimo metodologija ir organizavimas

Tyrimo metodų pasirinkimo pagrindimas: Antrajame tyrimo etape atliekamas kiekybinis metodas – anketinė apklausa, kuri anot I. Gaižauskaitės[191] tinkama norint daugelį atvejų (respondentų) ištirti remiantis tais pačiais požymiais. Kadangi pirmajame empirinio tyrimo etape į problemą buvo žvelgiama *į gylį*, šiuo metodu žvelgiama *į plotį.* Tyrimu siekiama išsiaiškinti elgesio motyvus, nuostatas, požiūrį, vertybines orientacijas ir nuomonę, o būtent anketavimo metodas yra patikima priemonė tam nustatyti. (M. Degutis[192], K. Kardelis[193]). Anot K. Kardelio[194] kiekybiniai tyrimai leidžia pažvelgti į žmogaus santykių su išoriniu pasauliu, jų priežastinių ryšių problemą ir ją supaprastinti iki esminių elementų, todėl tiriant vieną iš svarbiausių tyrimų kintamųjų - socializuojamo individo santykį su agentais, politinės socializacijos kontekstu, remiamasi kiekybiniu anketinės apklausos metodu. Šis metodas ne tik leidžia socialinę tikrovę laikyti objektyvia ir sąlygiškai pastovia, bet ir siekti tyrėjo objektyvumo dalyvių ir jų aplinkos atžvilgiu (K. Kardelis[195], 2005).

Tyrimo imčių charakteristikos: Reikalingai kiekybinio tyrimo imčiai nustatyti, buvo siekiama išsiaiškinti visos populiacijos dydį. Tyrimui atlikti buvo pasirinktos 4 didžiausios Lietuvoje nacionaliniu

[190] Bitinas, B., et al. Kokybinių tyrimų metodologija. Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008, p. 207-208.
[191] Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. Socialinių tyrimų metodai : apklausa. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
[192] Degutis, M. Socialinių tyrimų metodologija. Kaunas: Naujasis lankas, 1999, p. 59.
[193] Kardelis, K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Leidykla Liucijus, 2005, p. 188, 191, 192.
[194] Kardelis, K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Leidykla Liucijus, 2005, p. 283.
[195] Kardelis, K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Leidykla Liucijus, 2005, p. 293.

lygmeniu veikiančios politinės jaunimo organizacijos, politinėje ideologinėje skalėje atstovaujančios tiek kairę, centrą, tiek dešinę. Pasirinktos politinės jaunimo organizacijos:

- Jaunimo organizacija DARBAS (JOD);
- Jaunųjų konservatorių lyga (JKL);
- Lietuvos liberalus jaunimas (LLJ);
- Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga (LSDJS).

Siekiant išsiaiškinti organizacijų JOD, JKL LLJ narių skaičių, organizacijų atstovams buvo siunčiamos užklausos elektroniniais paštais, kurie yra skelbiami internetiniuose organizacijų puslapiuose, JOD narių skaičiui nustatyti, organizacijos atstovui buvo siųsta asmeninė žinutė socialiniame tinkle „Facebook“, LSDJS narių skaičius buvo nustatytas įėjus į elektroninę organizacijos narių duomenų bazę. Tiriamųjų populiacija:

JOD – 3000 narių; JKL – 1700 narių; LLJ – 2000 narių; LSDJS – 1050 narių.

Viso: 7750 narių (N = 7750).

Tyrimui reikalinga imtis buvo nustatyta elektroninės imties skaičiuoklės http://www.surveysystem.com/sscalc.htm#one pagalba, siekiant gauti 95 proc. patikimumą, norima atrankos klaida – 5 proc.. Reikalingas imties dydis – 366 respondentai.

Kaip teigia I. Gaižauskaitė[196], jei tiriama populiacija nėra didelė, pvz.: iki 500 narių, tuomet galima apklausti visą populiaciją. Tačiau tyrimo atveju populiacija yra didesnė ir reikia atlikti respondentų atranką. Buvo naudojamas tikimybinis imties sudarymo būdas, kuris dažniausiai geriau reprezentuoja tiriamą populiaciją, nei kiti metodai[197]. Buvo taikyta paprastoji atsitiktinė atranka (angl. *simple random sampling*), visi populiacijos vienetai turėjo vienodą galimybę patekti į imtį.

Kiekybinio tyrimo instrumentas: Remiantis teorinėje darbo dalyje išskirtais aspektais bei gautais grupinės diskusijos tyrimo rezultatais, antrajai empirinio tyrimo daliai atlikti buvo sudaryta anketa. I. Gaižauskaitės[198] teigimu klausimynas turi būti sukonstruotas taip, kad kiekvienas tiriamosios populiacijos narys galėtų, norėtų ir sugebėtų jį užpildyti. Taip gali neatsitikti jei klausimynas pasirodys per ilgas, klausimai bus nesuprantami arba trūks alternatyvų, jeigu anketos pildymui nebus pateiktos suprantamos instrukcijos. Siekiant išvengti tokios situacijos ir patikrinti kokia yra preliminari anketos pildymo trukmė, visų pirma, tyrėja pati užpildė anketą. Po anketos užpildymo pagal pastebėjimus buvo atlikta anketos korekcija. Antrame anketos bandymo etape buvo atspausdinti 5 anketos egzemplioriai ir išdalinti pažįstamiems jauniems žmonėms. Pagal sulauktas respondentų pastabas dėl klausimyno formavimo, alternatyvų, klausimų formuluotės aiškumo, pildymo trukmės ir loginės sekos, buvo atlikti dar keli pataisymai.

[196] Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. Socialinių tyrimų metodai : apklausa. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 31.
[197] Degutis, M. Socialinių tyrimų metodologija. Kaunas: Naujasis lankas, 1999, p. 50.
[198] Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. Socialinių tyrimų metodai : apklausa. Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014, p. 149.

Anketą sudaro įvadinė, pagrindinė ir socialinė – demografinė dalys. Iš viso anketoje yra 31 klausimas, iš jų 27 uždari, 4 kombinuoti. Klausimai sudaryti iš nominalinės, intervalinės, ranginės skalės.

- *Įvadinėje dalyje* motyvuotai, logiškai paaiškinama kokiu tikslu atliekamas tyrimas, pateikiama trumpa pildymo instrukcija, respondentai užtikrinami, kad bus išlaikytas jų anonimiškumas,
- *Pagrindinės dalies* klausimai yra mišrių tipų – 23 uždari ir 4 kombinuoti. Uždarų klausimų alternatyvos suformuluotos remiantis teorinės dalies įžvalgomis bei rezultatais, gautais grupinės diskusijos metu. Kombinuotuose arba pusiau uždaruose klausimuose pateikiamos suformuluotos alternatyvos bei paliekama vietos respondentui pateikti savo variantą, taip suteikiant galimybę anketos pildytojui išsakyti savo nuomonę[199]. Užduodami klausimai yra tiesioginiai, konkretūs. Respondentams paliekama galimybė išvengti klausimo – t. y. atsakyti nežinau, negaliu nurodyti[200]. Klausimai anketoje dėliojami skirtingomis formomis, kad respondentai ją pildant nejaustų monotoniškumo. Užduodami ir patikrinamieji klausimai, kuriais siekiama patikrinti nuomonės raiškos neprieštaringumą[201]. Likerto ranginės skalės buvo sudarytos iš 7 reikšmių.
- *Socialinė – demografinė dalis* sudaryta iš 4 uždarų klausimų. Klausimus sudaro nominalinės ir intervalinės su lyginiais intervalais skalės. Ši anketos dalis skirta nustatyti respondentų demografinius požymius.

Nagrinėjamas aspektas	Siekis	Rodiklis	Rodiklio subkategorija	Anketos pozicija
Politinės socializacijos agentai	Patikrinti ar pagrindiniai teoretikų įvardijami politinės socializacijos agentai – šeima, mokykla, draugai, organizacijos ir žiniasklaida dalyvauja politinės socializacijos procese, įvertinti, kuris agentas yra pirminis socializacijos procese ir kurie agentai padarė didžiausią įtaką formuojant aktyvia politinę jaunimo kultūrą. Nustatyti politinėje socializacijoje veikiančių agentų bruožus.	Organizacija Šeima Mokykla Draugai Žiniasklaida	-	3, 8, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 19.
		Agento kontekstas (savybės ir bruožai)	Išsilavinimas	9.
			Politinis aktyvumas	10, 12-2, 13-1, 13-2.
			Pilietinis aktyvumas	12-3, 13-3.
			Savybės	6, 11, 20, 16-3, 16-4.

5 lentelė. Anketos sudarymo principai. Sudaryta darbo autorės[202]

[199] Kardelis, K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Leidykla Liucijus, 2005, p. 185.
[200] Kardelis, K. Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai. Šiauliai: Leidykla Liucijus, 2005, p. 183.
[201] Luobikienė, I. Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika. Kaunas: Technologija, 2000, p. 157.
[202] 5 lentelės tęsinys p. 47

Nagrinėjamas aspektas	Siekis	Rodiklis	Rodiklio subkategorija	Anketos pozicija
Įrankiai (socializacijos įvestys)	Patikrinti kurie skirtini socializacijos įrankiai yra naudojami politinės socializacijos procese, nustatyti, įvertinti kurie įrankiai veikia efektyviausiai formuojant aktyvią politinę kultūrą.	Individualūs	Identifikacija	1, 8-7.
			Informacijos ir grįžtamojo ryšio siekimas	8-6, 16-1, 16-2, 22-13, 22-14, 23-11.
		Agentų	Informacijos teikimas	8-1, 8-2, 12-11, 13-4, 13-5, 14-4.
			Įtaiga	3, 12-7, 12-8, 14-9, 16-5, 16-6, 16-17, 16-19.
			Auklėjimas	12-4.
			Mokymas, ugdymas	8-3, 8-5, 12-6, 14-5, 14-6, 14-8, 14-10, 14-11.
			Normų kūrimas	12-5, 14-7.
			Parama	8-9, 12-9, 12-10.
			Akumuliacijos skatinimas	12-1, 14-3.
Rezultatas	Įvertinti politinės socializacijos rezultatą – politinę kultūrą. Nustatyti politinės ar pilietinės elgsenos raiška dažnesnė bei kuri politinio dalyvavimo forma – konvencinė ar nekonvencinė labiau atsispindi elgsenoje.	Politinė sąmonė	Nuostatos	22-4. 22-5, 22-6, 22-11, 22-15.
			Vertybės	18, 21.
			Motyvacija (domėjimasis politika ir pasitikėjimas politikais,politiniais procesais)	16-2, 22-12, 23-8, 23-9, 23-10.
				22-1, 22-2, 22-3.
			Įgūdžiai	8-8.
			Įsitvirtinimas, atsidavimas	2, 5, 8-10.
			Žinios, procesų suvokimas	8-8, 26, 27.
			Savivertė (subjektyvus suvokimas daryti įtaką)	8-14, 22-7, 22-8.
			Objektyvus suvokimas daryti įtaką	22-9, 22-10.
		Politinė elgsena	Balsavimas	23-1.
			Dalyvavimas rinkiminėse kampanijose	23-3.
			Veikla politinėje partijoje	23-2.
			Susitikimai su politikais	23-4.
			Dalyvavimas demonstracijose, eisenose, mitinguose, streikuose	23-6.
			Peticijos pasirašymas	23-7
		Pilietinė elgsena	Visuomeninė veikla	23-18, 23-19.
			Bendruomeninė veikla	23-17.
			Dalyvavimas valstybinėse šventėse	23-5
			Savanorystė	23-16.
		Elgsenos bruožai	Akumuliacija	7, 14-1, 14-2.
			Kitiems įtaką daranti	23-12, 23-13, 23-14, 23-15.

5 lentelė. Anketos sudarymo principai. Sudaryta darbo autorės[203]

[203] 5 lentelės tęsinys p. 48

Nagrinėjamas aspektas	Siekis	Rodiklis	Rodiklio subkategorija	Anketos pozicija
Motyvacijos šaltiniai	Nustatyti, kokie vidiniai poreikiai yra pagrindiniai motyvaciniai veiksniai bei įvertinti, ar organizacija bei politinė veikla suvokiama kaip įrankis tikslams siekti.	Tikslai ir poreikiai	-	4, 24.
Aplinka ir kontekstas	Nustatyti ir įvertinti kokią politinę aplinką sukuria socializacijos agentai ar agentų sąveika bei nustatyti veiksnius neigiamai veikiančius politinę elgsenos aktyvumą, tiriamųjų požiūriu.	Agento sukuriama aplinka	Naudingumas	8.1,
			Palankumas	12-12, 14-12.
		Procesai ir veiksniai	Vidiniai	25-1, 25-5, 25-6.
			Aplinkos	25-2, 25-3, 25-4.
Socialiniai, demografiniai rodikliai	Nustatyti socialinius, demografinius tiriamos imties požymius.			28, 29, 30, 31.

5 lentelė. Anketos sudarymo principai. Sudaryta darbo autorės

Pasirengimas ir atlikimas Su tiriamų organizacijų atstovais, kurių kontaktus lengvai pavyko rasti organizacijų internetiniuose puslapiuose, buvo derinamos detalės dėl narių apklausos. Vyko keli susirašinėjimai elektroniniais laiškais, pokalbiai telefonu ir socialiniame tinkle „Facebook“. Sukūrus tyrimo instrumentą – anketą, ji buvo patalpinta internetinėje svetainėje www.manoapklausa.lt. Pirmąjį kartą nuoroda į elektroninę apklausos anketą bei prašymas paplatinti ją tarp savo narių pildymui, 2015 m. kovo 13 d., penktadienį, buvo išsiųsta organizacijų atstovams, su kuriais buvo kalbėta. 2015 m. kovo 14 d. buvo gauta 91 užpildyta anketa. Siekiant spartesnio duomenų gavimo, po pirmojo siuntimo praėjus 3 dienoms (2015 m. kovo 16 d. 13 val. 11 min. buvo gauta 116 atsakymų) ta pati nuoroda ir prašymas paraginti narius užpildyti anketą, buvo išsiųstas LLJ, LSDJS, JOD skyrių pirmininkams. JKL skyrių pirmininkams nebuvo siunčiama, nes jų kontaktai internetinėse organizacijų svetainėse nėra prieinami. Nesulaukus norimo rezultatų gavimo spartumo, po pirmosios užklausos išsiuntimo praėjus 5 dienoms (2015 m. kovo 18 d. 9 val. buvo į anketas buvo atsakyta 324 kartus), visų LSDJS narių elektroninių paštų kontaktai buvo paimti iš elektroninės narių bazės ir jiems buvo išsiųsta nuoroda į anketą bei prašymas ją užpildyti. Pokalbių pradžioje JOD atstovė buvo paminėjusi jog gali suteikti narių kontaktus: „Mums pateikti jų kontaktus ar Jūs pati sukontaktuosite su jais?“, todėl buvo kreiptasi į ją. Gavus organizacijos narių kontaktus, jiems buvo išsiųsti tokie patys elektroniniai laiškai, kaip ir LSDJS nariams. 2015 m. kovo 19 d. buvo surinkta pakankamai atsakymų, kad užtikrinti tyrimo reprezentatyvumą. Iš viso gauta 371 anketa. Reprezentatyvi imtis N = 366.

Laikas ir vieta. Tyrimo duomenys buvo renkami 2015 m. kovo 13 d. – 2015 m. kovo 19 d.. Apklausa atlikta internetinėje svetainėje www.manoapklausa.lt.

Tyrimo etika: Prieš atliekant kiekybinį politinių jaunimo organizacijų narių tyrimą, buvo kreiptasi į organizacijos pirmininkus, gautas leidimas apklausti jų organizacijų narius. Vadovai buvo supažindinti su anketos turiniu, jiems paaiškinti tyrimo tikslai. Anketose buvo nurodoma kokiu tikslu atliekama apklausa ir kaip bus naudojami tyrimo rezultatai, o klausimynas sudarytas taip, kad nepažeistų atsakančiųjų orumo. Respondentams nereikėjo nurodyti savo vardo ir pavardės ir taip buvo užtikrintas jų anonimiškumas. Visi respondentai tyrime dalyvavo savanoriškai, nedarant jokio spaudimo siekiant jų įsitraukimo į tyrimą.

Tyrimo duomenų apdorojimas: Statistinei duomenų analizei atlikti naudotas „SPSS 17.0“ programos paketas. Atsakymams paskaičiuotos procentinės išraiškos ir vidurkiai. Statistiniai ryšiai nustatyti taikant Spirmano (rho) ir Pearson (r) koreliacijos koeficientus. Požymio pasikartojimo dažniui lyginti tarp dviejų grupių buvo taikytas Stjudento (t) kriterijus. Ryšys tarp požymių buvo statistiškai reikšmingas, kai $p < 0,05$. Susisteminta informacija pateikiama grafine išraiška (naudota Ofice Excel programa). Duomenys apdoroti ir apibendrinti iki 2015 m. kovo 24 dienos.

3. JAUNIMO POLITINĖS SOCIALIZACIJOS PROCESO TYRIMŲ REZULTATŲ ANALIZĖ

3.1. Grupinės diskusijos su jaunimo politinių organizacijų lyderiais tyrimo rezultatų analizė ir apibendrinimas

Pirmoji empirinio tyrimo dalis – kokybinis grupinės diskusijos tyrimas. Šiuo tyrimu buvo siekiama išsiaiškinti, kokie yra galimi tiek išoriniai agentų, tiek vidiniai individų politinės socializacijos proceso veiksniai darantys teigiamą įtaką arba užkertantys kelią aktyvios individo politinės kultūros formavimuisi.

Pirmoje grupinės diskusijos dalyje, siekiant nustatyti socialinius ir demografinius tiriamųjų bruožus, buvo klausiamas dalyvių amžius, išsilavinimas, kokiai organizacijai ir kiek laiko priklauso. Apibendrinant rezultatus išaiškėjo kelios savybės vienijančios respondentus:

- Visi dalyviai turi aukštąjį išsilavinimą;
- Visi dalyviai šiuo metu gyvena didmiestyje (trumpiausia gyvenimo didmiestyje trukmė – 4 metai (A4));
- Visi dalyviai priklauso politinei partijai ir politinei jaunimo organizacijai (trumpiausia dalyvavimo organizacijoje trukmė – 1 metai (A2), ilgiausia – 12 m. (A1)).

Kaip buvo išsiaiškinta teorinėje darbo dalyje, politinė kultūra susideda iš dviejų dimensijų – sąmonės ir elgsenos. Tačiau jau renkantis grupinės diskusijos dalyvius buvo siekiama aktyvia politine kultūra pasižyminčio jaunimo dalyvavimo, tad apdorojant tyrimo rezultatus svarbiau buvo išsiaiškinti ne kurias dalyvavimo formas savo praktikoje naudoja respondentai, o kokiais bruožais pasižymi pati elgsena. Tyrimo rezultatai atskleidė (plačiau apie tai – 6 lentelė), jog tyrime dalyvavusio jaunimo elgsena pasižymi keliomis išskirtinėmis savybėmis. Visų pirma, elgsena yra akumuliacinė. Tai reiškia, jog individui pradėjus aktyviai veikti, toks veiklumas turi tendenciją tęstis. Respondentai atskleidė, jog dar mokyklos laikais pradėję aktyviai veikti mokyklos platformoje, jie veikia ir iki šiol. Veikla pradedama nuo mažiausių segmentų tokių kaip pvz.: mokinių tarybą ir išsirutulioja į veiklą nacionalinėse organizacijose. Reikia pažymėti, kad mokyklos laikais pradėję aktyviai veikti respondentai, konkurencijos neišvengdavo: „<...> konkuruodavome ne tik renginiais jaunimo <..> mes konkuruodavome net gi mokyklose <...>“(A1), „<..> yra labai didelė konkurencija tarp mokyklų. Tada pasirodė <...> noras būti geriausiais“ (A2). Tai parodo, jog sąveikos su kitais aktyviai veikiančiais asmenimis metu, turima asmeninė pozicija yra lyginama ir vertinama kitu atžvilgiu, o noras aplenkti kitus tampa tam tikru paskatinimu veiklą rutulioti ir pereiti į aukštesnius lygmenis. Toks tyrimo metu pastebėtas bruožas pagrindžia ir L. Milbrath keliamą prielaidą, kad jei žmogus įsilieja į vieną dalyvavimo formą, greičiausiai jis papildomai pasirinks ir veiks dar kita forma bei turės tęstinumą.

Diskusijos metu, kalbantis su dalyviais, išaiškėjo kita svarbi savybė – aktyvią politinę kultūrą adaptavusių individų elgsena teigiamai veikia kitus asmenis. Išaiškėjo, kad aktyvi individo elgsena labiausiai daro įtaką jo artimoje aplinkoje esančiam agentui – tėvams. Beveik visi respondentai nurodė, jog jiems pradėjus aktyviai veikti politinėje platformoje, pakito jų tėvų elgsena – ji tapo aktyvesnė.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Politinės elgsenos bruožai	**Akumuliacija**	„<...> į partiją įstojau iš kart po įstojus į jaunimo organizaciją <...>“ (A3); „<...> dalyvavau liberalaus jaunimo veikloj <...> įstojau į partiją <...> teko garbė važiuoti į tą (Misija Sibiras) ekspediciją <...>“ (A1); „<...> buvau mokinių tarybos pirmininkas <...> dalyvavau šiaip visokiose veiklose aktyviose <...> sugalvojome suburti klubelį <...> įstojau į jaunųjų krikščionių demokratų organizacijos tapau pirmininku“ (A5); „<...> tapau mokinių prezidentu <...> įstojau į jaunimo organizaciją DARBAS <...> perėjau iš jaunimo organizacijos į partiją <...>“ (A4); „<...> mano visa veikla prasidėjo <...> tai yra mokinių taryba <...> Vilniaus miesto mokinių taryba <...> Lietuvos studentų sąjunga <...> teko garbė papulti į Liberalų sąjūdį <...> buvau jaunųjų konservatorių lygos narė <...>“ (A2); „Viskam reikia pribręsti ir reikia apie tai labai mąstyti, po truputį.“ (A5).
	Daranti įtaką kitiems individams	„O ar tėvai dalyvauja rinkimuose?“ (T.) Dabar jau taip“ (A3.); „<...> nėra ten kažkokio impulso iš jų. Aš dabar traukiu juos labiau <...>“ (A5); „Dabar ne tėvai mus, bet mes tėvus įtraukiam į tą visą tą dalyvavimą.“ (A2); „<...> su mano pagalba <...> ir prašymu palaikyti <...> buvo liberalai <...>“ (A1).

6 lentelė. Aktyvios politinės kultūros individų elgsenos bruožai. Sudaryta darbo autorės

Nustatytos tiriamųjų elgsenos savybės atskleidžia jog pradinė motyvacija aktyviai veikti įgyjama dar mokyklos laikais, tačiau iš atsakymų negalima vienareikšmiškai nustatyti pirminį motyvacinį šaltinį, skatinantį aktyvią individo elgseną. Diskusijos metu dalyviams buvo užduoti klausimai, kuriais buvo siekiama išsiaiškinti kas galėjo nulemti jų elgseną. Nors ir skirtinga tiriamųjų patirtis neleido nustatyti vieno bendro motyvacinio veiksnio, jų pateiktos informacijos dėka pavyko susisteminti veiksnius nulėmusius jų veiklą (7 lentelė). Remiantis respondentų išsakytomis mintimis galima teigti, jog pagrindinė paskata aktyviai dalyvauti tiek politinėje tiek pilietinėje veikloje yra kildinama iš asmeninių tikslų suvokimo ir vidinių poreikių tenkinimo. Iš dalyvių išsakytų minčių galima spręsti, kad renkantis dalyvauti ar nedalyvauti arba sprendžiant kiek aktyviai dalyvauti, jie suvokdavo kiek pasirenkama veikla padės jiems pasiekti tikslų, ar leis save išreikši.: „<..>susikūrėm sau platformą kalbėti<...>tai kas<...>atrodo mums svarbu, ir kaip mes į ją žiūrim (A5) ir net kokią asmeninę naudą atneš.: „<...> tai aš įstojau <...> tai kontaktų nauda <...> Daugiau drąsos įgauni, daugiau tokios asmeninio tokio, socialinių kompetencijų <...>“ (A3).

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Individualūs veiksniai lemiantys politinę elgseną	**Tikslų suvokimas**	„<...> tada supratau ko noriu<...>“(A2); „<...>visada mačiau tikslą ir poreikį kažką veikti“(A5); „<...>žinojau, kad kur mokysiuos, kokios specialybės mokysiuos, ir jau automatiškai siekiau.“(A4); „<...>niekas nenorėdavo iš tų mokinių tarybos imti į politiką, <...>sakiau, kad aš noriu realiai“(A2); „<...>labai norėjom kažką sukurt savo<...>“(A5); „Pradėjau galvoti ar tikrai man to reikia<..> ar tu gali tas veiklas daryti šiek tiek ramiau<...>“(A3); „Mano tikslas atstovauti idėjas<...>“(A5); „<...> galvodavau <...> kaip norėčiau dalyvauti ten visose valstybinėse šventėse, ten eitynėse“ (A3); „<...> mane irgi šiek tiek skatina tas buvimas tam tikruose organuose <...>“ (A3); „<...> visų pirma susiformuoti ir žinoti ko tu nori <...>“ (A1).
	Vidinių poreikių tenkinimas	„<...>mano tas motyvas buvo įstoti<...> norėjau ateiti į savivaldybės pastatą<...>“(A3); „<...>buvo įdomu kas tas NVO<...>“(A3) „<...>įdomu buvo ir prasibandyti patį demokratijos veikimo arba mechanizmą<...>“(A1); „<...>žmonės, kurie aaa, pastebi mūsų darbus, kurie jungiasi prie mūsų idėjų, prie mūsų darbų, tai mano atveju mane tai labai motyvuoja.“(A4); „<jeigu tu turi ambicijos rūpintis kažkuo, ar ne, tai tu gali.“ (A1.).

7 lentelė. Politinės elgsenos motyvaciniai motyvai. Sudaryta darbo autorės

Diskusijoje dalyvavę jaunimo organizacijų lyderiai atskleidė, kad politinį aktyvumą teigiamai veikė palanki juos supanti aplinka. Išaiškėjo, kad jei individo artimoje aplinkoje politika nebuvo *tabu*, o mieste, kuriame jis gyvena valdančioji politinė jėga atstovavo tokias pačias idėjas ir vertybes, kuriomis remiasi pats individas, tai suteikdavo daugiau pasitikėjimo apsisprendžiant užsiimti tam tikra politine veikla.

Teorinėje dalyje buvo nustatyta, kad politinės elgsenos motyvacija susideda iš domėjimosi politika ir pasitikėjimo politikais bei politiniais procesais, o iš šių rezultatų galima suprasti, kas lemia kokiu aktyvumu pasižymės toji elgsena. Taigi apibendrinant gautus rezultatus galima teigti, kad veikla tampa aktyvesnė kai:

- Žinoma, kokių tikslų siekiama, o tam tikra veikla suprantama kaip įrankis to tikslo siekti.
- Matoma kokią asmeninę naudą atneš veikla.
- Aplinka yra politiškai ir vertybiniu požiūriu palanki.

Sesijos metu, kalbantis su pašnekovais, galima buvo pastebėti ir išskirtinius jų politinės sąmonės bruožus. Neabejingumas aplinkai, domėjimasis politika, pasitikėjimas ja ir netgi gebėjimas vertinti politinius procesus. Galima teigti, jog tai – aktyvią politinę kultūrą adaptavusio individo sąmonės bruožai. Tokie pastebėjimai patvirtina teiginį, kad domėjimasis ir pasitikėjimas vis dėlto yra motyvacijos veikti pagrindas, o gebėjimą vertinti įgalina jau įgytos žinios. Todėl atliekant tolimesnius tyrimus svarbu bus išsiaiškinti kuris iš šių aspektų - pasitikėjimas ar domėjimasis, yra svarbesnis lemiant pasirinkimą

veikti politinėje plotmėje. Šioje vietoje taip pat išlieka klausimas ir dėl neabejingumo supančiai aplinkai, t.y. kokį vaidmenį šis bruožas atlieka sudarant motyvacinį aktyvios politinės elgsenos pagrindą.

Išsiaiškinti ar egzistuoja bendras pagrindinis politinės socializacijos agentas, kuris sudarė prielaidas individui adaptuoti aktyvią politinę kultūrą, nepavyko. Tačiau buvo atskleista, kad politinės socializacijos procese, kaip agentai veikia draugai, bendraamžiai, šeima, mokykla, visuomeninės, politinės organizacijos, žiniasklaida ir tai patvirtina, remiantis politinės socializacijos teoretikų darbais, suformuluotą teiginį, kad esminis agentų blokas susidaro iš šeimos, švietimo institucijos, bendraamžių, organizacijų ir žiniasklaidos. Tyrimo dalyvių pasakojimuose galima pastebėti, kad jų aplinkoje veikę socializacijos agentai pasižymėjo įtaigumu, iniciatyvumu, aktyvumu bei sąmoningumu. Šiomis savybėmis labiausiai pasižymėjo mokytojai, kurie skatino domėtis politiniais procesais, inicijuodavo įvairias pilietines veiklas, ar politinius procesus imituojančius praktinius užsiėmimus bei tėvai, kurie sąmoningai, balsavimo metu savo preferencijas atiduodavo tam tikrai ideologinei politinei jėgai.

Svarbu pastebėti ir tam tikrą atsiradusią priešpriešą, kuri sudaro prielaidą kvestionuoti ar tėvų politinis, pilietinis aktyvumas atlieka svarbų vaidmenį formuojant individo motyvaciją politinei veiklai. Respondentė, kuri pasižymi ilgamečiu aktyvumu politinėje veikloje, atskleidė, kad jos tėvai nebuvo aktyvūs: „<..> nepasakyčiau, kad mano šeima buvo politiška <...> žmonės, kurie gyvena tuo paprastu savo gyvenimu, jie nori gyventi savo gyvenimą ir nekvaršinti jiems galvos“ (A3). Tai nurodo, kad ne visuomet tėvų veikla, ar jos nebuvimas yra atkartojamas. Atsižvelgiant į šį faktą, kiekybiniame tyrime bus siekiama išsiaiškinti, kokį vaidmenį atlieką individo tėvų politinis ir pilietinis aktyvumas.

Analizuojant diskusijos rezultatus, nebuvo užčiuopta ir agentų tarpusavio sąveika. Informantų pasakojimuose neatsispindi ar, pavyzdžiui, šeimos nariai ir mokykla skleidė tas pačias idėjas, vertybes, ar vyko bendradarbiavimas tarp visuomeninių organizacijų ir mokyklų, ar keli agentai skatino tuos pačius dalykus ir pan. Todėl gautais rezultatais negalima patvirtinti R. Warren[204] keliamos minties, kad politinės socializacijos agentų tarpusavio suderinamumas, patirčių sujungimas daro įtaką rezultatų efektyvumui.

Politinės socializacijos įvestys skirstinos tiek į agentų, tiek į individų naudojamus įrankius (plačiau apie agentų naudotinus politinės socializacijos įrankius žr. lentelę nr. 8). Tyrimo metu atsiskleidė, kad pagrindinėmis individualiomis proceso įvestimis, politinės socializacijos procese, buvo sąmoningas sekimas pavyzdžiais, informacijos siekimas bei praktinis mokymasis. Svarbu pastebėti, kad informacijos siekimas interviu dalyvių atveju būdavo naudojamas kaip sąmoningas įrankis nukreiptas politinei veiklai plėtoti. Dalyviai teigė, kad domėdavosi kokios veiklos nišos jiems galėtų būti priimtinos, kokios jų dalyvavimo galimybės: „<...> domėjausi <...> ką mūsų jaunimo organizacija

[204] Warren, R., Wicks, R. H. Political Socialization: Modeling Teen Political and Civic Engagement. J&MC Quarterly. Vol. 88, No. 1, 2011, p. 156-175, prieiga per internetą <http://jmq.sagepub.com.skaitykla.mruni.eu/content/88/1/156.full.pdf+html> (žiūrėta 2014 10 29), p. 158.

darė“(A3); „<...> buvo toksai Dial up internetas, <...> atsisėdome ir surinkome laisvę taškas lt <...> žiūrim kada galima nuo kada stoti“(A1). Remiantis tokiu pastebėjimu, galima būtų teigti, kad šis individo įrankis politinės socializacijos procese turi būti sąlygotas pirminės motyvacijos veikti, turi būti jau suformuotas pagrindas, kuris stimuliuotų tolimesnius tikslinius individo pasirinkimus. Kita proceso įvestis – sąmoningas sekimas pavyzdžiais, reiškiasi tiek vertybiniame pasirinkime, tiek elgsenoje. Buvo pastebėta, kad jei artimoje individo aplinkoje esantys agentai, pavyzdžiui, šeimos nariai tapatindavosi su tam tikra partija ar ją palaikydavo, tai atsispindėdavo ir individo pasirinkime: „Pirma mano politinė tokia atminties gairelė, tai yra kai tėvai balsavo už kregždučių partiją <...> kandidatuoju į savivaldybę nuo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų“ (A5). Viena respondentė, taip pat nurodė, kad vienas iš įsimintinų jos vaikystės įvykių yra kai tėtis vesdavosi ją į kabiną kartu balsuoti, todėl ji taip pat turėdama vaikų, vesis juos kartu į kabiną balsuoti. Čia galime daryti išvadą, kad tėvų, kaip politinės socializacijos agentų savybės ir bruožai daro įtaką tiek politinei sąmonei, tiek elgsenai, todėl tolimesniame empirinio tyrimo etape aktualu tampa sužinoti, kaip šie du veiksniai esti tarpusavyje susiję, koks jų ryšys.

Nors teorinėje dalyje buvo išskirta ir kita individuali politinės socializacijos proceso įvestis – konformizmas, tačiau diskusijos metu nepavyko jo užčiuopti. Žinant, jog buvo tiriami aktyvia politine kultūra pasižymintys asmenys, o konformizmas, glaustai aiškinant – prisitaikymas prie esamos situacijos, tai galime teigti, kad šios įvesties raiška individų elgsenoje būtų anomalija.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Politinės kultūros formavimo įrankiai	**Vertybių diegimas**	„<..> patriotinio ir ir visokio politinio auklėjimo tikrai buvo <...>“ (A1); „Aš esu auklėtas ta tautiška, katalikiška dvasia <...>“ (A5).
	Dalyvavimas kartu	„<...> tėtis mane nešdavosi į demonstracijas ir kur plevėsavo Lietuvos vėliavos“ (A1).
	Informacijos tiekimas	„ <..> mes diskutuodavome <...> tai už ką balsavai <...“ (A4).
	Ugdymas	„<...> Lietuvoje <...> galima pradėti apie tai šnekėti, dėl to, kad na pilietinis ugdymas yra <...> pažengęs <...>“ (A1).
	Praktinis mokymas(is)	„<...> istorijos mokytoja, kuri pasakodavo, dėstė politologijos pamokas ir paskatino tiesiog domėtis tais procesais <..>“(A3); „<..> pas mus istorijos pamokose būdavo parlamento simuliacijos <...> iš tikrųjų tokie dalykai mane taip pat paskatino <...>“(A4); „<...>turi mokėt su jais bendrauti. Tai iš tikrųjų tai reikia mokėti, ir tai yra išugdoma <...>“(A2); „<...> geriausias vadovėlis yra būtent veikla <...> organizacijos dalyvauti <...>“ (A4); „<...> turi praktikuotis, bandyti daryti <...>“ (A1).
	Skatinimas, pastiprinimas	„<...> istorijos mokytoja <...> dėstė politologijos pamokas ir paskatino tiesiog domėtis tais procesais <...>“ (A3).

8 lentelė. Politinės socializacijos agentų proceso įvestys sudaryta darbo autorės

Diskusijos metu pasitvirtino dauguma, teorinėje dalyje susistemintų, agentų naudojamų politinės socializacijos įrankių (informacijos tiekimas, ugdymas, mokymas, skatinimas). Vienas iš pagrindinių akcentų buvo dedamas ant praktinio mokymo(si). Respondentai atkreipė dėmesį, kad praktinis įgūdžių lavinimas yra pagrindinis būdas, efektyviam mokymuisi. Šio įrankio panaudojimas egzistuoja teik agento tiek individualioje plotmėje. Tai efektyviai veikia ir kai mokymą per praktiką naudoja agentas, šiuo atveju – mokykla bei kai tai naudojama sąmoningai pačio individo. T. y. kai žinių ir įgūdžių siekiama įgyti per bandymus, dalyvaujant. Taip pat paaiškėjo, kad praktinis mokymas gali ne tik suteikti naujus įgūdžius, bet ir lemti tolimesnį susidomėjimą, siekį išbandyti kitą veiklos alternatyvas. Rezultatai parodė, kad praktinis mokymas gali būti efektyvus ir abiem politinės socializacijos proceso dalyviams veikiant kartu. Tad galima daryti prielaidą, jog praktinis mokymasis dalyvaujant tiek agentui tiek individui, galimai yra vienas iš efektyviausių įrankių siekiant aktyvios politinės kultūros.

Rezultatai parodė, kad politinės socializacijos proceso metu, vyravo ne tik skatinamieji ir pastiprinamieji veiksniai, todėl atsiskleidžia priešprieša leidžianti kvestionuoti ar skatinimas ir pastiprinimas vaidina reikšmingą vaidmenį, ar agentų skatinimas veikti politinėje veikloje, pritarimas esamai politinei kultūrai turi įtakos apsisprendimui. Diskusijos dalyviai pasidalino beveik analogiška patirtimi, kuomet jie susidūrė su iš šeimos narių bandymais atkalbėti nuo aktyvios politinės veiklos.: „<...> ir kaip ir A3, nu kam tau čia reikia, čia politika, čia blogai, čia sudėtinga <...>“ (A5). Todėl atliekant tolimesnį tyrimą buvo siekiama išsiaiškinti ar parama, skatinimas kaip įrankis esti procesui svarbus.

Atsižvelgiant į išskirtus aspektus, galima teigti, kad politinės socializacijos procese veikia 5 esminiai proceso agentai, tačiau jų įtakos reikšmė bei persidengimo taškai nėra nustatyti. Aktyvią politinę kultūra adaptavusių individų aplinkoje veikę agentai pasižymėjo tiek politiniu aktyvumu, tiek pasyvumu, naudoti tiek skatinamieji, tiek slopinamieji įrankiai, todėl kyla klausimas ar šie veiksniai procese yra svarbūs. Apibendrinant galima būtų teigti, kad informacijos siekimas ir teikimas, sąmoningas sekimas pavyzdžiais, praktinis mokymas(is), vertybių diegimas yra atraminiai politinės socializacijos įrankiai.

Teorinėje darbo dalyje išnagrinėti statistiniai duomenys atskleidė, kad Lietuvos jaunimas pasižymi politiniu pasyvumu ir politine apatija. Todėl buvo siekiama išsiaiškinti kas diskusijos dalyvių nuomone skiria juos nuo tų, kurie niekur nedalyvauja, ir kas galėjo nulemti jaunosios kartos pasyvumą (plačiau apie veiksnius slopinančius politinį aktyvumą žr. lentelę nr. 9). Visų pirma, pagrindiniai skirtumai anot respondentų tarp jų ir pasyvią politinę kultūrą adaptavusių jaunosios kartos atstovų – nuostatos į juos supančią aplinką. Diskusijos dalyviai teigė, jog jiems rūpi visuomeniniai procesais, tai kas atsitiks jų bendruomenei, kokia bus jų aplinka. Tačiau tiems, kurių politinė kultūra yra pasyvi, anot respondentų, rūpi tik jų mažas uždaras segmentas – jų artimiausios aplinkos, šeimos, draugų gerovė ir

parodo jų abejingumą. Antra, respondentai pabrėžė, jog politinis jų aktyvumas sąlygotas ne materialinės gerovės siekių, bet vidinių poreikių tenkinimo. Jiems svarbu, kad jų mintys ir idėjos būtų išgirstos, galėtų save realizuoti. Tokie rezultatai, patvirtina tyrimo pradžioje išsakytą mintį, kad politinis dalyvavimas, veikia kaip įrankis vidiniams poreikiams, domėjimuisi, ambicijoms tenkinti.

Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
Vidiniai ir išoriniai veiksniai slopinantys politinį dalyvavimą	**Naudos nematymas**	„<...> žmogus nemato realios naudos, tada ir balsuoti galbūt ne eina dėl to.“ (A1).
	Pasitikėjimo nebuvimas	„<...> kažkodėl jaunais žmonėmis nėra pasitikima<..>“(A4); „<...> pasitikėjimą gauti žmonių, būnant jaunu, sudėtinga.“ (A5).
	Neefektyvi komunikacija	„<...> per mažai komunikacijos, raginimo eiti“ (A1); „<...> Lietuvos jaunimo organizacijų akcija „Man ne dzin“ <...> nepasiekia didelės auditorijos.“ (A1); „<...> Lietuvos ryto televizija transliuoja visų savivaldybių debatus <...> kurie ten be reikalo išbūna kalbėjimą <...> geriau panaudočiau <...> tokiai kampanijai, kuri skatintų visą visuomenę balsuoti <...> budintų žmones šviestų apie rinkimų svarbą <...>“ (A2).
	Struktūriniai trukdžiai	„Aš buvau du metus pas jaunuosius konservatorius, bet tada ten visokie perversmai įvyko ir teko išeit“ (A2); „<...> tuo metu konjunktūra arba esami procesai netiko“(A1); „<...> Lietuvoje <...> balsuok nuo šešiolikos, yra ne taip greitai <...>“ (A2).
	Sektinų lyderių nebuvimas	„<...> nemačiau kaip tik politinių lyderių ir jėgų prie kurių norėčiau vat tuo metu jungtis.“ (A1); „<...> visuomenėje nėra vėliavnešių, kurie sakytų, kad balsavimas yra kiekvieno žmogaus pilietinė pareiga <...>“ (A1).
	Dalyvavimo veiksmingumo suvokimo nebuvimas	„<...> bendraamžiai kaip galbūt save įsivaizduoja jis galbūt dar be kažkokios patirties ir į mane taip pat žiūri lyg irgi toks esi.“ (A4); „<...> lyderiai sako ką tas jaunas žmogus gali, taigi jis negali <...>“ (A2).
	Jaunimo reprezentatyvumo nebuvimas	„<...> jie kelia klausimus, kurie nėra jaunimo politika <...> nėra aktualūs jaunam žmogui.“ (A3).

9 lentelė. Veiksniai slopinantys jaunimo politinį aktyvumą. Sudaryta darbo autorės

Tyrime dalyvavę jauni žmonės išskyrė kokie vidiniai ir išoriniai veiksniai galėjo nulemti susiklosčiusią dabartinę jaunimo politinės kultūros situaciją. Vienas iš jų – savanoriškos veiklos, kaip darbinės patirties nepripažinimas. Respondento teigimu, savanoriška veikla suteikia daug praktinių žinių ir įgūdžių, kurie galėtų būti naudingi darbinėje veikloje. Tačiau šiai dienai įdarbinimo praktikoje savanorystė nėra pripažinta kaip tam tikra darbo patirtis forma. Ir tik tuomet, kai jaunimas savanorystę suvoks, kaip realią naudą teikiančią veiklą, tik tuomet jie norės jungtis į organizacijas, jose veikti. Lygiai toks pats pastebėjimas iškilo ir dėl balsavimo. Dalyviai patikino, kad jaunimas nemato kokią naudą jiems suteiks jų balsavimas rinkimuose ir todėl renkasi nebalsuoti.

Tokie rezultatai leidžia manyti, kad dabartinė jaunoji karta nori matyti asmeninę naudą kiekvienoje veikloje. Kaip ir buvo minėta teorinėje darbo dalyje, tiriant politinės socializacijos procesą, būtina atsižvelgti į galimas kartos socialines ligas – savanaudiškumą, nepastovumą, elektroninių erdvių apsėdimą. Todėl šis pastebėjimas leidžia teigti, jog ieškant politinio aktyvumo skatinimo alternatyvų, reikėtų kreipti dėmesį ir į bendrinius kartos bruožus.

Remiantis lentelėje susistemintais diskusijos dalyvių atsakymais, galima teigti, kad politinį jaunosios kartos aktyvumą slopina ne tik vidiniai individualūs motyvai, bet ir išoriniai, sisteminiai veiksniai. Vienas iš pagrindinių išorinių aspektų – neefektyvi komunikacija. Respondentai pabrėžia, kad šiai dienai, pilietinės akcijos, kuriomis siekiama sužadinti pilietiškumą, nepasiekia savo tikslinės auditorijos, neturi prieigos prie jaunimo, kuris nesidomi aplinkiniais procesais, o komunikacijos priemonės, kurios galėtų būti efektyvios (pvz.: tiesioginės transliacijos) neišnaudojamos taip, kad būtų jiems patrauklios. Greta komunikacijos kyla ir kita problema – sektinų lyderių nebuvimas. Diskusijos metu dalyviai teigė, jog ši problema egzistuoja tiek plačiai visuomenėje, tiek ir mažuose aplinkos segmentuose ir net jie patys savo gyvenime buvo susidūrę su situacija kuomet savo aplinkoje nematė aiškių lyderių, kurie juos patrauktų veikti, ir tai nulemdavo jų pasyvumą, neveiklumą.

Kiti išskirtini trukdžiai – tai nepasitikėjimas jaunimu bei tai jog jaunimui svarbūs klausimai neįtraukiami į politinę darbotvarkę. Diskusijos metu paaiškėjo, kad jaunimas susiduria su aplinkinių nepasitikėjimu tuo atveju, kai kalbama apie jų galimybes daryti įtaką, kompetencijas keisti problemines situacijas. Toks požiūris nurodo, jog ne tik pats jaunimas nemano esąs pajėgus daryti įtaką, bet ir kitus suvokia lygiai taip pat.

Kitas veiksnys – jaunimui aktualūs klausimai, nėra pakankamai reprezentuojami. Ir ši problema, ne tik palieka jaunimą apatiškais, tačiau ir sudaro uždarą ratą. Jaunimo klausimai darbotvarkėse nekeliami, jaunimas neateina balsuoti. Jaunimas neateina balsuoti, nes darbotvarkėse keliami klausimai tų grupių, kurie ateina balsuoti – darbdavių ir darbuotojų, senjorų, etc.

Įvertinus respondentų nuomonę, galima teigti, kad anot jų šių dienų jaunimui pagrindiniu barjeru veikti tampa nepalankiai suformuota politinė sąmonė bei išoriniai aplinkos veiksniai, kurie lemia politinio pasyvumo stagnaciją.

Siekiant sužinoti kokių veiksmų reiktų imtis ir ką reiktų keisti norint pajudėti iš esamos situacijos, diskusijos dalyvių buvo paklausta kokie įrankiai, padėtų jaunus žmones įtraukti į tam tikras veiklas (plačiau apie respondentų išskirtus galimus sprendimo būdus žr. lentelę nr. 10). Kadangi kalbantis apie veiksnius, neleidžiančius jaunajai kartai aktyviau įsilieti į politines ir pilietines veiklas, buvo paminėtas komunikacijos neefektyvumas, keli respondentai paminėjo, kad žinomi ir tarp jaunimo populiarūs visuomenės veikėjai, būtų vienas iš kanalų, kuriuo tikslinė žinutė greičiau pasiektų jauną žmogų. Ir nors tai tėra vienas iš nedaugelio galimų alternatyvų, komunikacijos efektyvumo gerinimo būdų, tokiu kanalu siunčiama žinutė, galėtų pasiekti, tuos kuriems tas žinomas veikėjas yra sektinas

pavyzdys ir jo veikla yra įdomi. Diskusijos metu buvo paminėta, jog kitų žmonių sėkmės istorijų matymas, taip pat galėtų veikti kaip paskatinamasis veiksnys. Individui pamatyti kitus žmones, pasižyminčius tokiais pačiais demografiniais – socialiniais bruožais kaip ir jis, tačiau pasiekusius daugiau, yra naudinga, nes tuomet tai kelia vidinius klausimus kodėl gi nepabandžius ir man.

Ieškant galimų sprendimų, kurie būtų naudingi formuojant jaunosios kartos politinę kultūrą, diskusijos dalyviai pirminiu ramsčiu įvardija švietimą – tiek jo politikos formavimo tiek įgyvendinimo lygmenį bei jo raišką skirtinguose kanaluose. Respondentai pabrėžė kad politinio sąmoningumo ugdymas neturi būti skiepijamas tik per mokytojus ir mokyklą. Vienas iš respondentų, remdamasis kitų Europos šalių praktika nurodė, kad pats pirminis tikslinis individo formavimas turi prasidėti šeimoje, o, kad tai vyktų efektyviai, pati šeima turi suvokti savo atsakomybę formuojant jaunosios kartos politinę kultūrą, ir pasižymėti atitinkamomis kompetencijomis tam užtikrinti. Nors ir diskusijos dalyviai sutartinai pabrėžia, kad mokykla ir mokytojai turi sudaryti pagrindinę platformą politinės sąmonės lavinimui, pilietiškumo ugdymas privalo turėti tęstinumą ir apimti kelias individo veiklos sritis. Politinis ir pilietinis ugdymas turi nesibaigti individui išėjus iš mokyklos – įstojus į universitetą ar pasirinkus savanorišką veiklą nevyriausybinių organizacijų sektoriuje, tikslinė politinė socializacija turi veikti ir čia. Toks pastebėjimas leidžia suvokti, kad reikalingas ne tik politinės socializacijos agentų persidengimas, bet ir jų tarpusavio suderinamumas, komunikuojamos žinutės bendrumas ir tęstinumo užtikrinimas.

Veiksniai padėsiantys formuoti aktyvią politinę kultūrą	**Tikslinė švietimo politika**	„Valstybės politikos reikalas skatinti politinį sąmoningumą, skatinti domėjimąsi. Švietimas ir NVO skatinimas <...>“(A5).
	Efektyvi komunikacija	„<...> kartais pasiekia priemonės tokios, kurios pavyzdžiui pasiėmė tuos pačius Radistus <..>“(A4).
	Sėkmės istorijų matymas	„<...> iš tikrųjų paskatino jauniausia Darbo partijos Ieva Kačinskaitė <...> jauniausia jinai pateko <...> kodėl gi nepabandžius <..>“ (A2)
	Savanorystės skatinimas	„<....> galų gale skatinti ypatingai net ne politinę veiklą, kartais, o tiesiog savanorystę, savitarpio pagalbą“ (A2).
	Tikslinė švietimo įstaigų veikla	„<...> reikėtų pradėti nuo mokyklos <...> kai yra siekiama, kad jaunimas būtų aktyvus, ir kuo daugiau mes imsimės to daryti, mokyklos laikais, tuo mes daugiau jų turėsime dabar.“ (A2); „<...> turi mokytojai ir mokyklos valdžia. Taip pat jaunimo organizacijų dėmesys.“ (A2); „<...> šitoj vietoj universitetai savo šviečiamąjį darbą turi daryti.“ (A1); „<...> reikia bendrai gerinti ir politinį sąmoningumą, tai ir čia ju šeima, mokykla <...>“ (A5).
	Tikslinis ugdymas ir ugdymas per veiklą	„<....> patriotiškumą skatinti, tradicijos, patriotiškumą, dalyvavimą veikloje įvairioje<...>“ (A2); „<...> ugdomas pilietinis, politinis pažinimas, domėjimasis, noras domėtis <...>“ (A5).
	Tikslinės investicijos į šeimą	„<...> pradėkim kalbėti nuo šeimos <...> jos lavinimą ir švietimą <....> paskui apie mokytojus ir mokyklą.“ (A4).

10 lentelė. Galimi aktyvios politinės kultūros formavimo veiksniai. Sudaryta darbo autorės.

Diskusijos rezultatai rodo, kad mokymas ir ugdymas yra pagrindinis politinės socializacijos įrankis, kuris turėtų būti išnaudojamas įvairių agentų grupių – šeimos, švietimo įstaigų, organizacijų. Tikslinis mokymas, greičiausiai pasieks rezultatą remdamasis praktine veikla, dalyvaujant tiek agentui, tiek individui.

Apibendrinus diskusijos metu išsakytas mintis, galima daryti išvadą, jog pasirinkimą aktyviai veikti apsunkina šie veiksniai: neaiški dalyvavimo nauda, neefektyviai iškomunikuotos veiklos galimybės, sektinų pavyzdžių nebuvimas, politinės sąmonės ugdymo spragos.

Tikslinio politinio ir pilietinio lavinimo tęstinumo užtikrinimas, praktinės veiklos ir savanorystės skatinimas, politinės socializacijos agentų sąveika ugdant individą galėtų užtikrinti aktyvios politinės kultūros formavimą.

Remiantis tokiomis tyrimo išvadomis galima teigti, kad:

- Dalyvavimas ne formaliose veiklose, ypač savanoriškose organizacijose, potencialiems nariams turi aiškiai iškomunikuoti, dalyvavimo jose teikiamą individualią naudą, o komunikacijai pasirinkti kanalus, kuriais skleidžiama žinutė pasiektų įvairias jaunosios kartos grupes;
- Politinės sąmonės ugdymas turi turėti bendrus atraminius tikslus, kurių savo praktikoje siektų politinės socializacijos agentai, o kad tinkamai juos pasirinkti, turi būti nustatyta į kuriuos iš pagrindinių politinę elgseną motyvuojančių veiksnių (domėjimąsi, pasitikėjimą ar subjektyvų suvokimą daryti įtaką) reikia labiausiai kreipti dėmesį;
- Mokykla ir šeima yra pirminiai ir atraminiai politinis socializacijos agentai, jie turi išugdyti individo poreikį toliau ugdytis, ir taip neleisti individui iškristi iš politinės socializacijos proceso. Atsižvelgiant į grupinės diskusijos metu gautą informaciją apie tai kokie politinės socializacijos veiksniai veikė formuojant respondentų politinę sąmonę ir elgsena bei tai kas galėtų paskatinti dabartinės jaunosios kartos politinės kultūros pokyčius, tolimesniam kiekybiniam tyrimui galima būtų formuoti šiuos atraminius teiginius:
- Politinė elgsena yra akumuliacinė, tad jei jau mokyklos laikas individas aktyviai įsitraukia į papildomą visuomeninę veiklą, galima tikėtis, kad ir kituose gyvenimo etapuose jis įsitrauks į panašias veiklas;
- Aktyvia kultūra pasižymintis individas pats formuoja politiškai aktyvią savo aplinką – t.y. veikia šeimos narius, draugus taip, kad ir jie taptų politiškai ar visuomeniškai aktyvesni;
- Politinės elgsenos motyvacijos šaltiniai yra ne tik domėjimasis ir pasitikėjimas politikais ir politiniais procesais, subjektyvus suvokimas daryti įtaką, bet ir asmeninių tikslų ir politinės veiklos kaip įrankio tiems tikslams pasiekti suvokimas;
- Politinės socializacijos agentų savybės ir bruožai gali lemti skirtingų įrankių panaudojimą. Pavyzdžiui, agento iniciatyvumas, aktyvumas gali nulemti praktinio mokymo kartu dalyvaujant

panaudojimą, o šią įvestį laikant viena iš efektyviausių politinėje socializacijoje, galima teigti, kad agentų savybės ir bruožai tiesiogiai lemia proceso veiksmingumą;

- Nėra aišku ar agentų politinis aktyvumas bei parama ir skatinimas siekti tikslų yra svarbus veiksnys formuojant aktyvią politinę kultūrą;
- Asmeninės naudos nematymas, sektinų lyderių nebuvimas, neefektyviai iškomunikuojamos galimybės dalyvauti politinėje veikloje, sudėtingi procesai ir struktūros; pasitikėjimo savimi stoka, manymas esant nepakankamai pajėgiems inicijuoti pokyčius – galimai yra pagrindiniai trukdžiai aktyviai dalyvauti politinėje ir pilietinėje veikloje;
- Karjeros galimybė, saviraiška, noras tobulėti, įgyti naujų žinių ir įgūdžių, galimybė atstovauti tam tikras idėjas, galimybė prisidėti prie bendruomenės gerovės kūrimo, probleminių situacijų matymas ir noras jas pakeisti – šie veiksniai veikia kaip skatinamieji, individą veikti motyvuojantys veiksniai.

Remiantis šiais pastebėjimais sekančiame empirinio tyrimo etape bus siekiama išsiaiškinti, kurie agentai skatina elgsenos akumuliaciją, ar individas prisideda formuojant savo aplinkos politiškumą, kokias bruožais pasižymi agentai darę didžiausią įtaką, aktyvia politine kultūra pasižyminčiam jaunimui, kurie įrankiai buvo daugiausia naudojami politinės socializacijos proceso metu, kurie agentai individą veikia tais pačiais kanalais, kokį vaidmenį atlieka politinės socializacijos agentų kontekstas, kas yra politinės elgsenos variklis bei kokie vidiniai ir išoriniai veiksniai labiausiai užkerta kelią aktyvios politinės kultūros raiškai. Taip pat keliama **hipotezė** – aktyvi elgsena daro teigiama įtaką individo artimųjų dalyvavimo aktyvumui.

Konkretizuoti ir politinės socializacijos empirinio tyrimo atraminiai taškai:

Socializacijos agentas	**Žinutė**	**Įrankis**	**Individas**	**Poveikis (rezultatas)**
Pagrindinis blokas (šeima, švietimo institucija, draugai, bendraamžiai, žiniasklaida, organizacijos); *Kontekstas* (socialinis bruožai, elgsenos aktyvumas, išsilavinimas, gyvenamoji vieta).	Esamos politinės kultūros bruožai, tradicijos, politiniai simboliai, visuomeninės vertybės ir visuomenės bruožai	*Individualūs* (identifikacija, informacijos ir grįžtamojo ryšio siekimas, praktinis mokymasis, sąmoningas sekimas pavyzdžiais, vertybių diegimas - auklėjimas); *Agentų* (informacijos teikimas, įtaiga, mokymas, ugdymas, normų kūrimas, parama).	Asmeniniai bruožai ir savybės; Socialinis kontekstas; Poveikis agentams.	*Politinė sąmonė* (nuostatos, vertybės, įgūdžiai, savivertė, žinios) *Motyvaciniai veiksniai* (domėjimasis politika ir politiniais procesais, pasitikėjimas politikais ir valdžios institucijomis, subjektyvus suvokimas daryti įtaką); *Politinė elgsena* (konvencinė, nekonvencinė, politinė, pilietinė)

11 lentelė. Konkretizuoti empirinio

3.2. Jaunimo politinių organizacijų narių politinės socializacijos tyrimo rezultatai ir apibendrinimas

Kiekybiniam tyrimui atlikti buvo pasirinkta tirti jaunimą, pasižymintį aktyvios politinės kultūros bruožais – t.y. priklausantį ir dalyvaujantį politinėse jaunimo organizacijose. Taip daryti buvo nuspręsta dėl to, kad analizuojant ir išskiriant agentus, įrankius, aplinkos veiksnius, galima būtų teigti, kad jie ir suformavo platformą, kurioje išsivystė aktyvia politine kultūra pasižymintis individas.

Tam, kad būtų užtikrinamas tikslumas analizuojant duomenis, tiksline grupe buvo pasirinktas jaunimas jau turinti balsavimo teisę, t.y. nuo 18 iki 29-erių metų.

Pateikiama respondentų socialinė demografinė charakteristika.

Amžius (%)	**Lytis (%)**	**Gyvenamoji vieta (%)**	**Išsilavinimas (%)**
18-23 metų – 47 **24-29 metų –** 53	**Moterų –** 64 **Vyrų –** 36	**Didmiestis –** 60 **Kitas miestas –** 32 **Kaimo vietovė –** 8	**Vidurinis –** 26 **Profesinis – 0** **Aukštesnysis (dabar – koleginis aukštasis) –** 5 **Nebaigtas aukštasis (šiuo metu studijuoju) –** 14 **Aukštasis –** 55

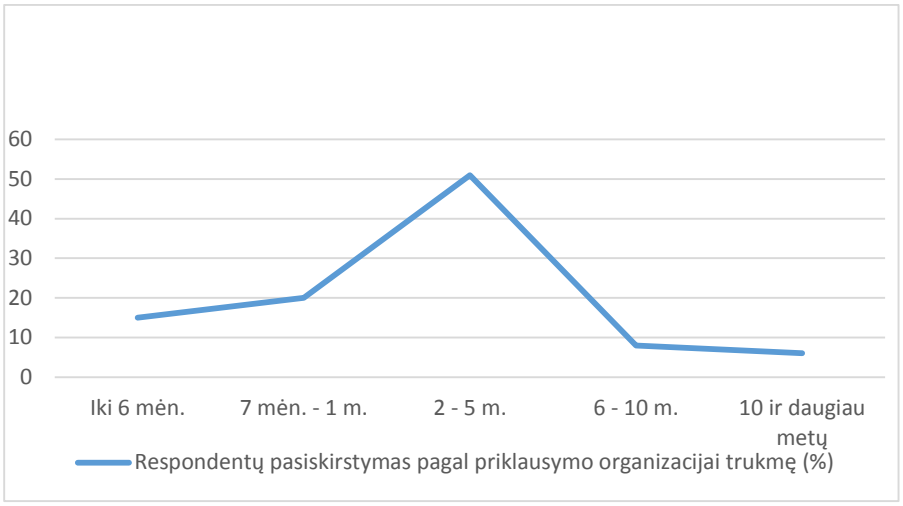
12 lentelė. Socialiniai-demografiniai respondentų duomenys. Sudaryta darbo autorės

Analizuojant gautus duomenis, matome, kad pagal amžių respondentai pasiskirstę beveik po lygiai –18-23 m. amžiaus – 47 proc., 24-29 m. – 53 proc. Tačiau pagal lytį daugiau respondentų yra moteriškosios giminės. Moterų – 64 proc., vyrų – 36 proc. Duomenys, nurodantys respondentų pasiskirstymą pagal gyvenamąją vietą atskleidžia, kad daugiau negu pusę respondentų gyvena didmiestyje, trečdalis mažesniuose miestuose, o kaimo vietovėje gyvena kiek mažiau negu dešimtadalis respondentų. Analizuojant respondentų pasiskirstymą pagal išsilavinimą, galima pastebėti, kad daugiau negu pusė apklaustųjų turi aukštąjį universitetinį išsilavinimą, ketvirtadalis – vidurinį, beveik 15 proc. apklaustųjų šiuo metu studijuoja, o 5 proc. yra baigę kolegijas. Tarp respondentų nebuvo besimokančių profesinėje mokykloje.

Galima teigti, kad rezultatai labiausiai atspindi 18-29 m. amžiaus didmiestyje gyvenantį ir aukštąjį išsilavinimą turintį jaunimą, kurio tarpe daugiausiai merginų. Tai atitinka realią situaciją, nes moterims būdingiau dalyvauti nevyriausybinių organizacijų veiklose, negu vyrams [205]

[205] Buzaitytė-Kašalynienė, J. Jaunimo problematikos tyrimų rezultatų palyginamoji analizė: Jaunimo reikalų departamento užsakymu, 2012, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMRhlh >, p. 446, (žiūrėta 2014 12 12).

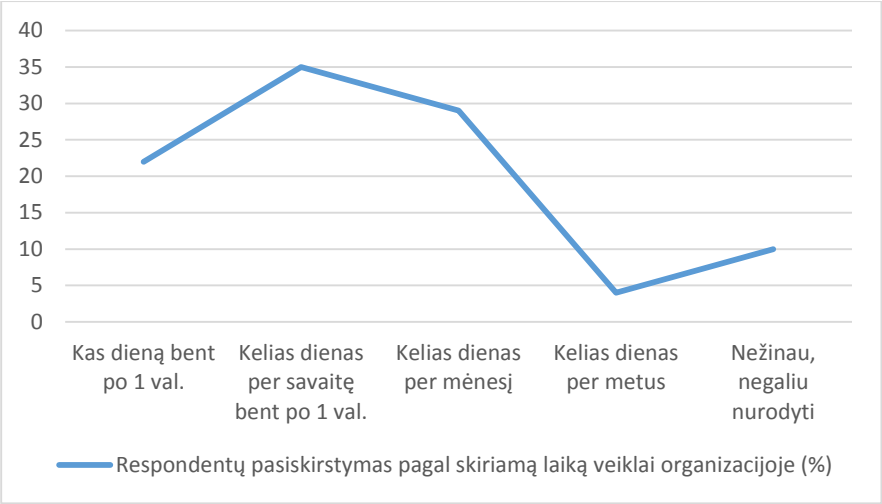
Siekiant išsiaiškinti politinių jaunimo organizacijų narių įsitvirtinimą ir atsidavimą organizacijai, respondentų buvo klausiama, kiek laiko jie priklauso organizacijai ir kiek laiko skiria veiklai joje.

5 pav. Jaunimo politinių organizacijų narių pasiskirstymas pagal priklausymo organizacijai trukmę

Rezultatai rodo, kad daugiausiai narių (51 proc.) organizacijai priklauso nuo 2 iki 5 metų. Teorinėje dalyje buvo pabrėžiama, kad vienas iš politinės socializacijos rezultatų – įsitvirtinimas. Todėl žinant, kad pusė narių atėję į organizaciją joje paslieka ir veiklas tęsia kelis metus, galima teigti, kad organizacijos socializuodamos indivdidą sugeba išlaikyti jo susidomėjimą, tenkinti jo poreikius, interesus ir todėl nariai organizacijoje pasilieka. Tačiau, tikrąjį motyvą ir veiksnius, galima bus išsiaiškinti siekiant suprasti kuom jaunimo politinių organizacijų nariams patraukli pati organizacija, kokie procesai joje veikia.

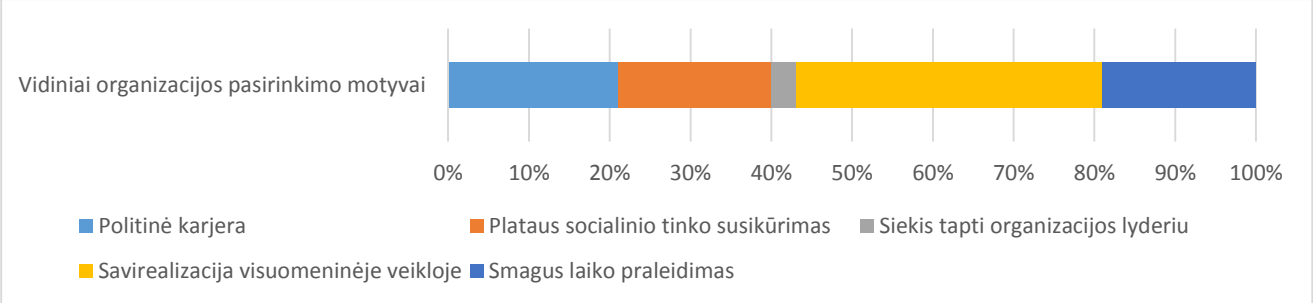
Respondentų taip pat buvo klausiama keik laiko jie skiria veiklai organizacijoje. Išaiškėjo, jog 35 proc. narių organizacijai skiria bent kelias dienas per savaitę ir bent po 1 valandą. Kiek mažiau – 29 proc. narių organizacijai skiria kelias dienas per mėnesį. Penktadalis apklaustųjų teigė, kad organizacinėje veikloje dalyvauja kasdien ir bent po valandą. 4 proc. apklaustųjų organizacijos veikloje dalyvauja kelias dienas per metus, o 10 proc. apklausųjų atsakė, kad negali tiksliai nurodyti kiek laiko praleidžia veikiant organizacijoje.

6 pav. Jaunimo politinių organizacijų narių pasiskirstymas pagal skiriamą laiką organizacinei veiklai

Rezultatai parodo, jog jaunimo politinių organizacijų narių pagrindą sudaro 2-5 metus jiems priklausantys nariai, kurie organizacinėms veikloms skiria kelias dienas per savaitę. Tai atskleidžia emocinį – pažintinį politinės socializacijos proceso rezultatą. Nariai organizacijai yra atsidavę, jiems priimtinos joje vykstančios veiklos.

Politinės elgsenos motyvacijos šaltiniai. Siekiant išsiaiškinti kokie veiksniai paskatino prisijungti prie organizacijų, respondentų buvo klausiama koks jų dalyvavimo organizacijoje tikslas ir kodėl pasirinko organizaciją, kuriai šiuo metu priklauso. Šie kausimai skirti išsiaiškinti vidinius individo ir išorinius organizacijos, kaip agento sudaromus motyvus, kuriais grindžiamas pasirinkimas aktyviai dalyvauti organizacijų veikloje.

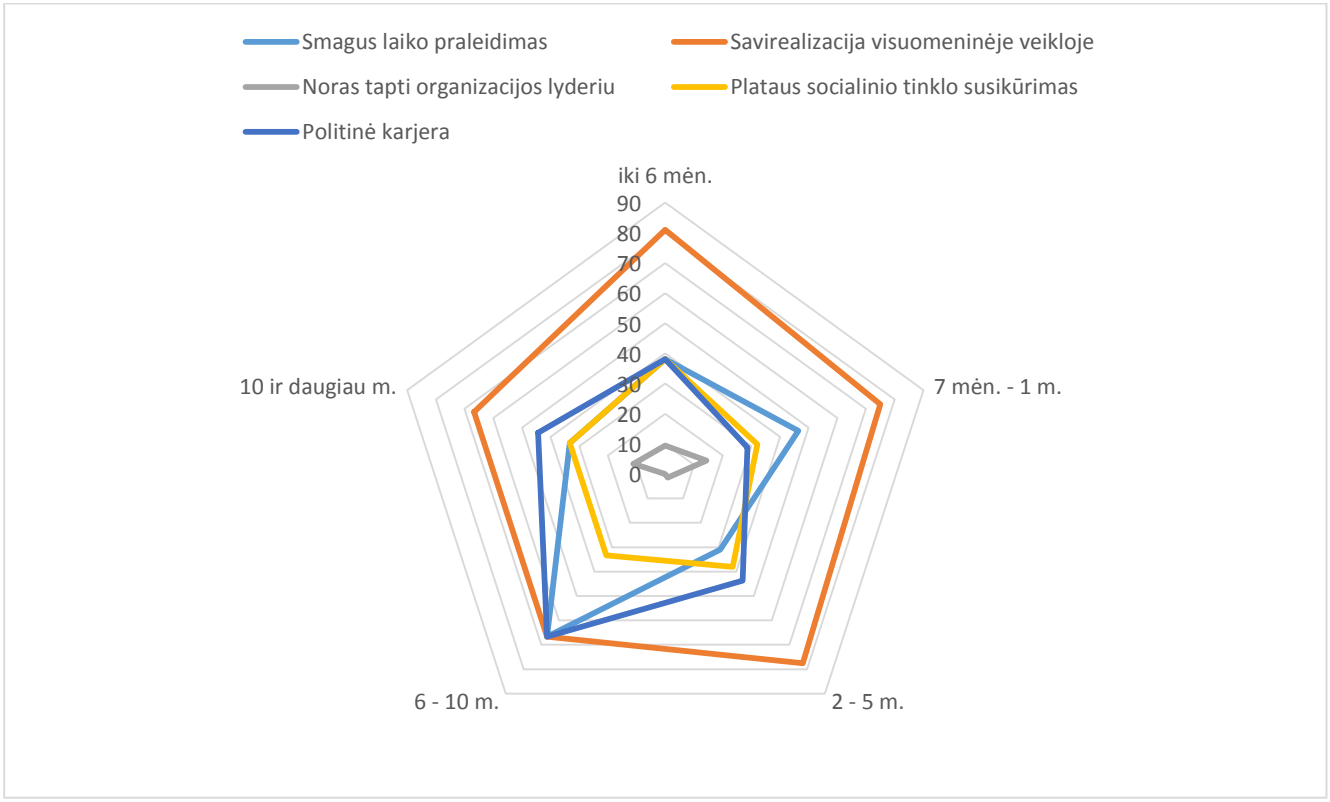
7 pav. Vidiniai individo ir išoriniai organizacijos pasirinkimo motyvai

Rezultatai parodo, jog pagrindinis dalyvavimo organizacijoje motyvas – galimybė realizuotis visuomeninėje veikloje (tokį motyvą nurodė 38 proc. respondentų). Politinę karjerą, kaip dalyvavimo organizacijoje tikslą pasirinko 21 proc. respondentų. Nors pats organizacijas apibūdinantis žodis *politinės* leidžia susidaryti iš ankstinę nuomonę, apie tai, kad ir dalyvavimas joje turėtų būti grįstas politiniai siekiais, rezultatai parodo, jog politinė karjera nėra pagrindinė priežastis, kodėl jaunas žmogus

pasirenka joje dalyvauti. 19 proc. apklaustųjų tikisi, kad veikiant organizacijoje jie galės užmegzti kontaktus ir taip susikurti platų socialinį tinklą. Lygiai tiek pat respondentų nurodė, kad jie organizacijoje tikisi tiesiog smagiai praleisti laiką. Mažiausiai (3 proc.) atsakiusiųjų nurodė, kad jie norėtų tapti organizacijos lyderiais ir tai yra pagrindinė priežastis kodėl jie dalyvauja organizacinėje veikloje.

Beveik tolygus pasirinkimų pasiskirstymas parodo, kad politinės jaunimo organizacijos nariai joms priklauso skirtingų tikslų vedami, ir tai jog organizacijos yra pajėgios juos tenkinti.

Norint išsiaiškinti ar įsitvirtinimas organizacijoje turi įtakos tikslų kaitai, t.y. ar gali būti taip, kad politinėje socializacijoje, individualiame lygmenyje, ne tik sąmonė veikia elgseną bet ir atvirkščiai, buvo siekiama nustatyti kokiais tikslais grindžiama narystė organizacijoje tam tikrais priklausymo jai metais (žr. 8 pav.). Tyrimo duomenys parodo, jog savirealizacijos visuomeninėje veikloje siekis būdingas daugumai narių nepriklausomai nuo jų priklausymo organizacijai trukmės (šis siekis būdingas 66,7 – 81 proc. apklaustųjų). Nariams, nepriklausomai nuo jų įsitvirtinimo organizacijoje, labiausiai nebūdinga siekis tapti organizacijos lyderiais (noras tapti lyderiu būdingas 1,4 – 11,1 proc. apklaustųjų), o, pavyzdžiui, tiems kurie priklauso organizacijai 6 – 10 metų toks siekis iš vis nebūdingas. Tačiau ši amžiaus grupė pasireiškia didžiausiu ambicingumu kituose siekiuose. Jiems labiausiai iš visų priklausymo trukmės grupių būdinga organizaciją suvokti kaip priemonę ne tik savirealizacijai visuomeninėje veikloje, bet ir kaip smagaus laiko praleidimo būdą bei įrankį padėsiantį siekti politinės karjeros aukštumų.

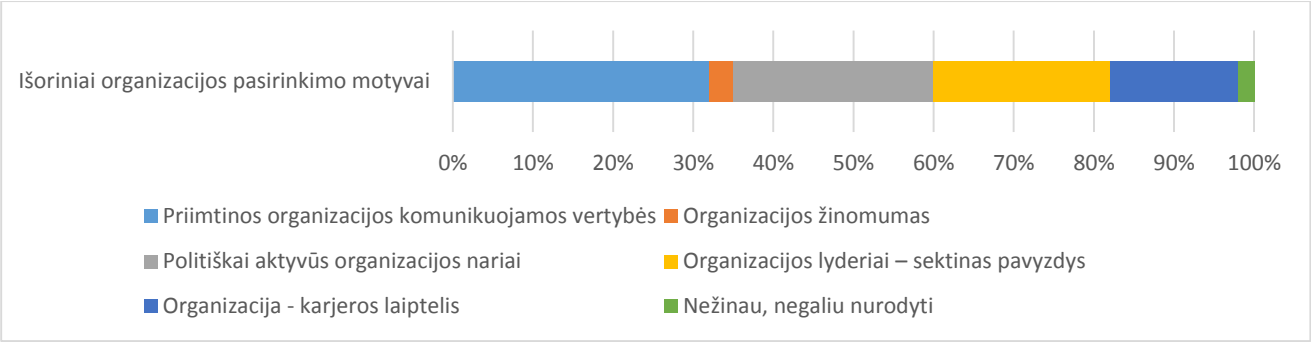
8 pav. Tikslų pasiskirstymas pagal įsitvirtinimą organizacijoje (proc.)

Žvelgiant į tikslų pasiskirstymą pagal grupes, galima daryti prielaidą, kad kuo ilgiau narys priklauso organizacijai, tuo jis racionaliau suvokia kokią naudą organizacija jam gali suteikti. Ką tik į organizaciją atėjusiems nariams mažiausiai iš visų būdinga norėti siekti politinės karjeros per organizacinę veiklą, bet labiausiai būdinga norėti veikti visuomeninėje platformoje.

Gautą rezultatą sugretinant su įsitvirtinimo organizacijoje faktoriumi, galima daryti dvi prielaidas. Pirma, ilgametis priklausymas organizacijai parodo, kad nariai organizaciją suvokia, kaip įrankį savo tikslams siekti ir todėl išlaikomas narystės tęstinumas. Antra, politinė karjera, pažinčių užmezgimas ir išlaikymas – sudėtingas, daug pastangų ir laiko reikalaujantis procesas, tad pasiekti norimus rezultatus užtrunka. Kol individas mato organizacijos nešamą individualią naudą jam, tol jis organizacijoje veikia. Todėl, galime daryti išvadą, kad organizacijos, veikdamos kaip politinės socializacijos agentas ir pasirinkdamos darbo su nariais strategijas, turėtų atsižvelgti į skirtingų organizacijos narių kartų skirtumus ir savo veiklos platformoje sudaryti sąlygas skirtingų poreikių įgyvendinimui. Pagrindinis akcentas turi būti dedamas į visų narių įtraukimą visuomeniniam dalyvavimui.

Atsakant į klausimą ar politinė elgsena keičia politinę sąmonę, galima daryti išvadą, kad skirtinga patirtis įgyjama per dalyvavimo, priklausymo organizacijai metus vis dėlto daro įtaką individo politinio proceso suvokimui. Todėl politinės socializacijos procese galima tiek sąmonės įtaką elgsenai, tiek elgsenos įtaka sąmonės pokyčiams.

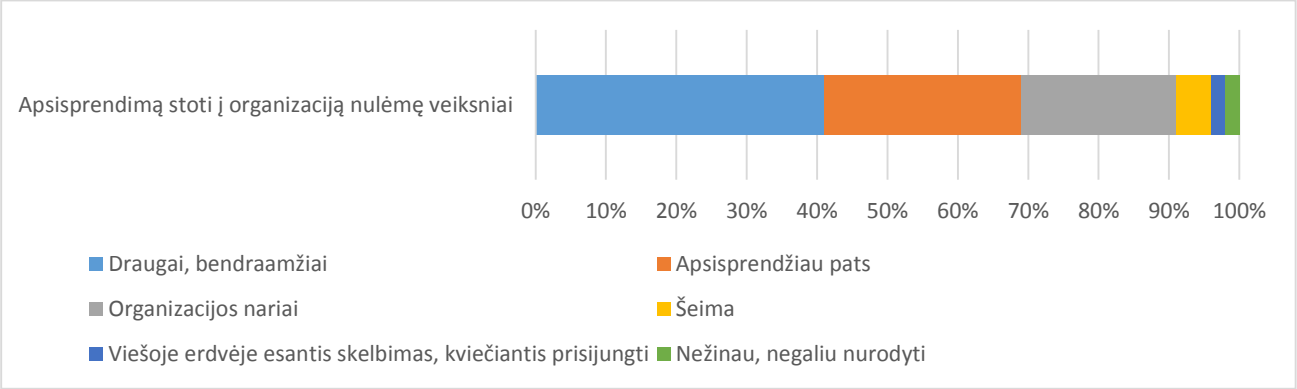
Vertinant išorinius narių prisijungimo prie organizacijų motyvus (žr. 9 pav.), galima teigti, kad vertybės, kurias iškomunikuoja organizacijos yra svarbiausias veiksnys nulemiantis ar individas pasirinks veiklą joje. 32 proc. respondentų nurodė, kad sutapimas tarp organizacijos komunikuojamų ir individo turimų vertybių, buvo pagrindinis motyvas renkantis organizaciją. Prisijungti prie organizacijos veiklos skatina ir manymas, jog organizacijos nariai – politiškai aktyvus jaunimas (tokį atsakymo variantą pasirinko 25 proc. respondentų). Individo pasirinkimas priklausyti organizacijai, kurios nariai politiškai aktyvūs, gali parodyti, jog individas sąmoningai aplink save siekia kurti politinę aplinką. Penktadalis (22 proc.) respondentų nurodė, kad organizaciją pasirinko dėl to, jog jos lyderiai – sektini pavyzdžiai, o 16 proc. teigė, kad prie organizacijos prisijungė, nes manė organizaciją esant laipteliu aukštyn, norimos karjeros link. Jaunimo politinių organizacijų nariams renkantis prie kurios organizacijos prisijungti, mažiausiai rūpėjo ar ta organizacija yra gerai visuomenėje žinoma.

9 pav. Išoriniai organizacijos pasirinkimo motyvai

Turimos vertybės – politinės socializacijos produktas. Todėl žinant, kad individas organizaciją renkasi pagal jau suformuotas vertybes, galima teigti , kad politinės jaunimo organizacijos kaip agentas vertybių formavime lemiamo vaidmens neatlieka. Ji gali tik tas vertybes pastiprinti. Organizacijos suvokimas, kaip priemonės siekti tolimesnės karjeros, pagrindžia fokus grupės tyrimo išvadą, jog veiklą gali inicijuoti asmeninių tikslų suvokimas ir organizacijos suvokimas kaip įrankio tiems tikslams siekti. O vertybių sutapimas ir prisijungimas prie organizacinės veiklos, dėl joje veikiančių lyderių pagrindžia identifikaciją ir sąmoningą sekimą pavyzdžiai, kaip esmines, individualias politinės socializacijos įvestis.

Tam kad apžvelgti visus galimus veiksnius, motyvuojančius dalyvauti organizacinėje veikloje, buvo siekiama išsiaiškinti, kuris iš socializacijos agentų nulėmė apsisprendimą įstoti į politinę jaunimo organizaciją.

10 pav. Apsisprendimą stoti į organizaciją nulėmę veiksniai

Paaiškėjo, jog pagrindinė referentinė grupė buvo draugai ir bendraamžiai. 41 proc. apklaustųjų nurodė, kad stoti į jaunimo organizaciją paskatino draugai. 28 proc. atsakiusiųjų pažymėjo, kad sprendimą prisijungti prie veiklų jie priėmė patys, o 22 proc. atsakė, kad juos paskatino tos organizacijos nariai. Nei šeima, nei mokykla, nei žiniasklaidos priemonės, nėra reikšmingi politinės socializacijos agentai, kalbant apie tai, kas kokia raiška vyks politinė jaunimo elgsena. Tačiau, tai, jog žiniasklaidos priemonės buvo išnaudotos visiškai minimaliu lygmeniu, siekiant į organizacijas pritraukti daugiau

narių, parodo, jog arba organizacijos tenkinasi turimu narių skaičiumi, arba nesugeba tinkamai ir efektyviai išnaudoti žiniasklaidos priemones išorinei komunikacijai.

Apibendrinant išanalizuotą informaciją, galima teigti, jog jaunimą jungtis prie politinių jaunimo organizacijų motyvuoja jau turimi suformuluoti tikslai ir suvokimas, kad organizacija pasitarnaus siekiant tų tikslų ar bent jau tenkins vidinius poreikius, tokius kaip pažinčių mezgimas ir smagaus laiko praleidimas. Pagrindiniais, vidiniais prisijungimo prie organizacijų motyvais laikytini noras realizuotis visuomeninėje veikloje bei politinės karjeros siekis, o išoriniai veiksniai, kurie pritraukia jaunimą – vertybių sutapimas ir iš organizacijos narių sudaroma politinė terpė, kuri suprantama, kaip palanki platforma susikurti atitinkamą socialinį pažinčių tinklą.

Toks rezultatas yra visiškai tapatus su D. Janušauskienės tyrimo, atlikto 1999 m. rezultatams[206]. Mokslininkės atliktas jaunimo politinių organizacijų tyrimas atskleidė, kad to meto jaunimą jungtis prie tokio pobūdžio organizacijų labiausiai motyvuodavo siekis išreikšti save, gera vidinė organizacijos atmosfera bei ideologinis tapatumas. Rezultatai sutampa ir su 2012 m. Jaunimo reikalų departamento atliktu tyrimu[207], kuriame paaiškėjo, kad dalyvauti veikloje motyvuoja galimybės užmegzti reikiamus kontaktus, patrauklios organizacijos idėjos ir veiklos formos. Taip pat jaunimo politinių organizacijų narių tyrimu buvo atskleista, kad trečdalį narių domina politinė karjera, o narystę paskatina draugai bei individualus apsisprendimas. Tai parodo, kad organizacijų veiklos galimybių platforma yra nepakitusi ir tai leidžia manyti, kad atėjusios naujos narių kartos suvokia kokios yra jų galimos perspektyvos organizacijoje ir veiklą joje pasirenka kaip politinės elgsenos formą. Galima teigti, jog jaunimo politinės organizacijos visuomenėje ir jaunimo tarpe, dėl savo veiklų pobūdžio, suvokiamos kaip politinių partijų dukterinės organizacijos. Jei laikyti šį teiginį teisingu ir atsiremti teorinėje dalyje išgrynintu faktu, kad dalyvavimas politinėse partijose yra konvencinė politinė elgsena, tuomet galima teigti, kad dalyvavimas jaunimo politinių organizacijų veiklose taip pat yra politinės elgsenos raiškos forma.

Politinės socializacijos rezultatas. Kadangi jau nusistatant tyrimo objektą buvo pasirinkta tirti aktyvia politine kultūra pasižymintį jaunimą t.y. žmones kurie jau dalyvauja organizacinėje veikloje, buvo keltas tikslas išsiaiškinti jų politinės kultūros bruožus, atskleisti sąmonės ir elgsenos raiškos formas, pagrindinius formavime naudotinus įrankius.

Visų pirma politinę individo kultūrą galima padalinti į dvi plotmes – politinę ir pilietinę. Todėl tiriant jaunųjų politikų politinę kultūrą, buvo aktualu išsiaiškinti, kurioje iš šių plotmių pastebima stipresnė raiška.

[206] Janušauskienė, D. Post-communist democratisation in Lihuania. Elites, parties, and youth political organisations 1988-2001. Amsterdam – New York, NY: Rodopi, 2011.

[207] Buzaitytė-Kašalynienė, J. Jaunimo problematikos tyrimų rezultatų palyginamoji analizė: Jaunimo reikalų departamento užsakymu, 2012, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/uploads/JAUNIMO_PROBLEMATIKOS_TYRIMU_%20REZULTATU_PALYGINAMOJI_ANALIZE_2012.pdf>, p. 465-468, (žiūrėta 2014 12 12).

Apklausos klausimų tinkamumui ir tarpusavio suderinamumui nustatyti buvo naudota Cronbach alfa. Šis koeficientas parodo ar klausimai pakankamai atskleidžia tiriamąjį didį. Jei alfa artėja link 0, reiškiasi, kad klausimai tarpusavyje nesikoreliuoja, ir neatspindi to pačio dalyko. Kuo alfa yra arčiau 1, tuo klausimynas patikimesnis. Cronbach alfa koeficientas kyla, kai didėja klausimyną sudarančių klausimų skaičius, o tai reiškia, kad daugiau klausimų reiškia didesnį patikimumą. Gerai sudaryto klausimyno α reikšmė turėtų būti didesnė už 0,7.[208]

Skalės pavadinimas	**Cronbach α koeficientas**
Politinė plotmė: rezultatas (emocinis pažintinis)	0,827
Pilietinė plotmė: rezultatas (emocinis pažintinis)	0,738
Politinė plotmė: rezultatas (socialinis – elgesio)	0,934
Pilietinė plotmė: rezultatas (socialinis – elgesio)	0,893

13 lentelė. Politinių ir pilietinių plotmių klausimyno skalių patikimumas. Sudaryta darbo autorės

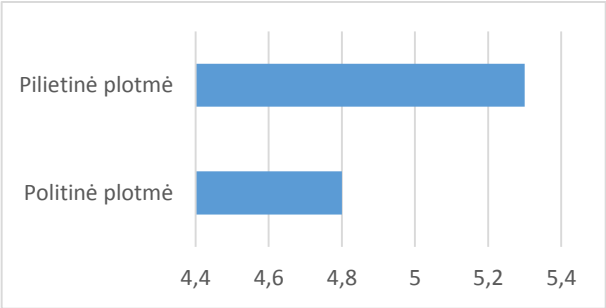
Remiantis politinės plotmės emocinio-pažintinio rezultato klausimų grupe siekta nustatyti respondentų sąmonės politinę raišką ir buvo naudoti tokie teiginiai: „Mano požiūris į politikus yra teigiamas“, „Pasitikiu šalies politikais“, „Esu patenkinta(s) šalies vykdoma viešąja politika“, „Valdžios institucijos pajėgios spręsti realių šalies problemų“, „Jaunimo reikalai pakankamai reprezentuojami valdžios institucijų“, „Mano balsas rinkimuose yra svarbus“, „Mano bendraamžiai turi pakankamai patirties siekiant paveikti politinius procesus“, „Mano bendraamžiai turi pakankamai patirties siekiant paveikti politinius procesus“. (N=9). Klausimų vidinis suderinamumas – Cronbach α reikšmė – 0,827. Vidinis klausimų suderinamumas – geras.

Remiantis pilietinės plotmės emocinio-pažintinio rezultato klausimų grupe, buvo siekta nustatyti respondentų sąmonės pilietinę raišką ir buvo naudoti tokie teiginiai: „Esu pajėgi(-us) daryti įtaką sprendžiant visuomenės problemas“, „Mano bendraamžiai turi pakankamai patirties spręsti visuomenines problemas“, „Manau, kad lietuviai yra vieningi ir solidarūs“, „Man svarbu gauti informaciją apie mano mieste, šalyje vykstančias visuomeninius procesus“, „Man svarbu gauti informaciją apie mano galimybes veikti bendruomeninėje veikloje“, „Aš esu neabejingas mane supančiai aplinkai“. (N=6). Klausimų vidinis suderinamumas – Cronbach α reikšmė – 0,738. Vidinis klausimų suderinamumas – geras.

Kad išsiaiškinti ar politinių jaunimo organizacijų narių politinė sąmonė labiau atsispindi politinėje ar pilietinėje plotmėje, respondentų buvo prašoma įvertinti teiginius nuo 1 iki 7. Kur 1 reiškia visišką nepritarimą, o 7 visišką pritarimą. Tyrimo objektu pasirinkti organizacijoms priklausantys jauni

[208] Pukėnas, K. Kokybinių duomenų analizė SPSS programa. Kaunas: Lietuvos Kūno kultūros akademija, 2011, p. 42-43.

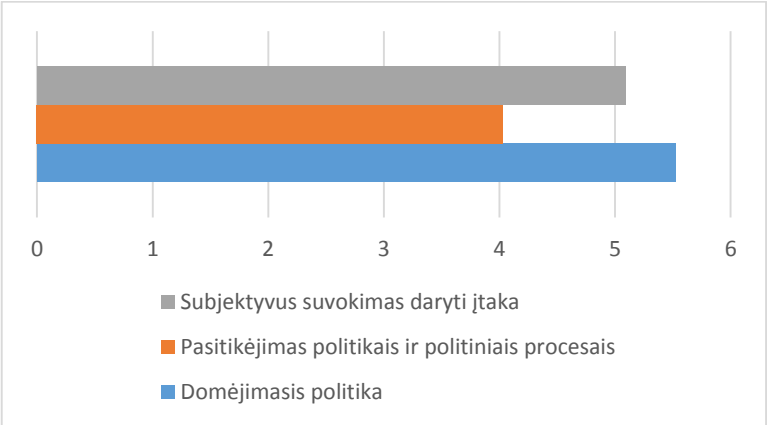
žmonės, tai reiškiasi, kad jie jau pasižymi aktyvia politine kultūra. Todėl matuojant raišką, ir analizuojant rezultatus vidurkių reikšmes žemesnes negu 4 (x<4) tyrime laikysime neigiamomis, nuo 4 iki 5 (4<x<5) – vidutiniška reikšme, o nuo 5 iki 7 teigiamomis (5<x<7).

11 pav. Politinės socializacijos emocinio-pažintinio rezultato raiška politinėje ir pilietinėje plotmėje

Rezultatai parodo, kad emociniame-pažintiniame lygmenyje dominuoja pilietiškumas. Pilietinėje plotmėje raiška yra teigiama ir išeina už vidutinės būsenos ribų. O tai leidžia manyti, kad nuostatos, vertybės, savivertė politinės socializacijos metu pilietinėje plotmėje buvo formuojamos efektyviau. T.y. efektyvesnės įvestys buvo taikytinos pilietinėje plotmėje, o agentai pasižymėjo labiau pilietiškumu nei politiškumu.

Teorinėje darbo dalyje ir grupinės diskusijos rezultatų analizės metu buvo nustatyta, jog politinę elgseną labiausiai motyvuoja šie politinės sąmonės komponentai: *pasitikėjimas* politikais ir politiniais procesais, *domėjimasis* politiniais procesais bei *subjektyvus suvokimas daryti įtaką*. Tad tam, kad išsiaiškinti, kurie iš šių veiksnių yra svarbiausi, iš kelių klausimų buvo kombinuotos klausimų skalės ir pagal jas pamatuota, kas buvo motyvacinis atramas tiriamųjų atveju. (Domėjimosi politika skalė - Cronbach α = 0,857; Pasitikėjimo politika ir politiniais procesais skalė - Cronbach α = 0,773; Subjektyvaus suvokimo daryti įtaka skalė - Cronbach α = 0,746).

12 pav. Politinės elgsenos motyvacinių veiksnių raiška

Rezultatai atskleidžia, kad iš šių trijų komponentų individai labiausiai pasižymėjo domėjimusi politika (5,52) ir subjektyviu suvokimu daryti įtaka (5,09). Šios reikšmės yra tarp *iš dalies pritariu* ir *pritariu* reikšmių. Tačiau dauguma respondentų nėra tikri ar pasitiki politikais ir politiniais procesais (4,03). Nors ir matome, kad domėjimasis yra svarbiausias motyvacinis veiksnys, tačiau reikia pabrėžti, kad vis dėlto nuo visų trijų veiksnių elgsenos aktyvumas yra priklausomas. T.y. kuo domėjimasis, pasitikėjimas, ir subjektyvus suvokimas daryti įtaką yra stipresnis, tuo elgsena reiškiasi aktyviau (visų trijų $p<0,005$).

Remiantis šiais duomenimis galima būtų teigti, kad nors ir visos trys reikšmės yra reikšmingos, bet skatinant aktyvų politinį jaunimo dalyvavimą, būtų racionalu ne didinti pasitikėjimą politinėmis institucijomis, o ugdyti ir skatinti domėjimąsi politika bei formuoti subjektyvų suvokimą esant veiksmingu inicijuoti pokyčius. Pasitikėjimo stiprinimu turėtų užsiimti pačios valdžios institucijos keliant savo autoritetą.

Analizuojant respondentų politinės sąmonės veiksnių raišką (žr. lentelę nr. 14) galima pastebėti, jog politinių jaunimo organizacijų jaunimui yra svarbu gauti informaciją apie politinius ir visuomeninius procesus, jie yra neabejingi juos supančiai aplinkai bei savo balsą rinkimuose suvokia esant svarbiu. Šie duomenys pagrindžia prieš tai gautą rezultatą, kad domėjimasis politika iš ties veikia kaip motyvacinis ir yra svarbus.

Veiksnys	Vidurkis	Būsena
Pasitenkinimas vykdoma viešąja politika	3,7	Neigiama
Manymas, kad jaunimo reikalai pakankamai reprezentuojami valdžios institucijų	3,7	
Pasitikėjimas šalies politikais	4,1	Vidutinė
Suvokimas bendraamžius turint pakankamai patirties spręsti visuomenines problemas	4,2	
Bendraamžių suvokimas turint pakankamai patirties siekiant paveikti politinius procesus	4,2	
Manymas, jog valdžios institucijos pajėgios spręsti realių šalies problemų	4,3	
Manymas, kad lietuviai yra vieningi ir solidarūs	4,4	
Teigiamas požiūris į šalies politikus	4,7	
Savęs suvokimas esant pajėgiam daryti įtaką sprendžiant visuomenės problemas	4,7	
Reikmė gauti informaciją apie politines aktualijas	5,4	Teigiama
Savo balso laikymas svarbiu rinkimuose	5,5	
Reikmė gauti informaciją apie galimybes veikti bendruomeninėje veikloje	5,7	
Reikmė gauti informaciją apie mieste, šalyje vykstančias visuomeninius procesus	5,8	
Neabejingumas supančiai aplinkai	5,9	

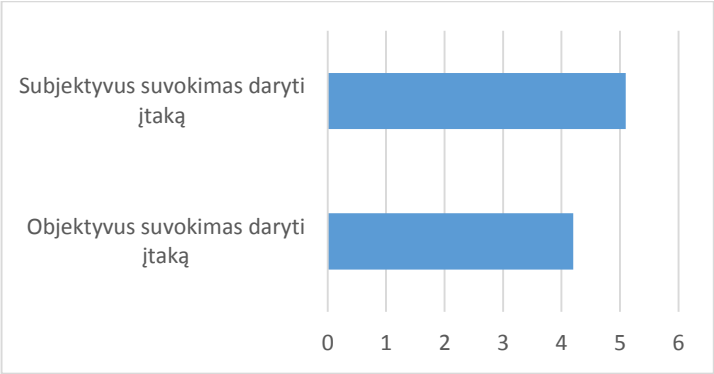
14 lentelė. Politinės sąmonės veiksnių raiška. Sudaryta darbo autorės

Jaunimo politinių organizacijų narių politinės sąmonės paveikslas rodo vidutinę jos būklę. Dauguma reikšmių yra vidutinėje būsenoje. Tik keli aspektai pereina į neigiamą pusę – respondentai atsakė, kad nepasitiki vykdoma viešąja politika ir nemano, kad jaunimo reikalai pakankamai reprezentuojami valdžios institucijų. Šios priežastys galimai parodo, kodėl apklaustieji nepasižymi pasitikėjimu politika. Tad galima daryti prielaidą, kad jeigu vykdant viešąją politiką bus labiau atsižvelgiama į jaunimui svarbius aspektus, jaunoji karta jausis, kad jie yra atstovaujami lygiai tiek pat

kiek kitos visuomeninės grupės ir tai skatins ne tik pasitikėjimą politiniais procesais, bet ir domėjimąsi jais.

Tai, kad politinių jaunimo organizacijų nariai nei pritaria nei nepritaria, kad jie ir jų bendraamžiai yra pajėgūs ir turi pakankamai patirties spręsti visuomenines problemas ar paveikti politinius procesus rodo, kad visuomeniškai ir politiškai motyvuotam jaunimui pagrindiniu varikliu veikti tampa ne subjektyvus suvokimas daryti įtaką, o vis dėlto domėjimasis.

Galime pastebėti, kad vertinant savo ir bendraamžių pajėgumą daryti įtaką tiek pilietinėse tiek politinėse veiklose, apklaustieji save vertina geriau negu aplinkinį jaunimą (žr. 13 pav.). Vidutinė subjektyvaus veiksmingumo suvokimo reikšmė yra 5.1, o objektyvaus veiksmingumo – 4,2.

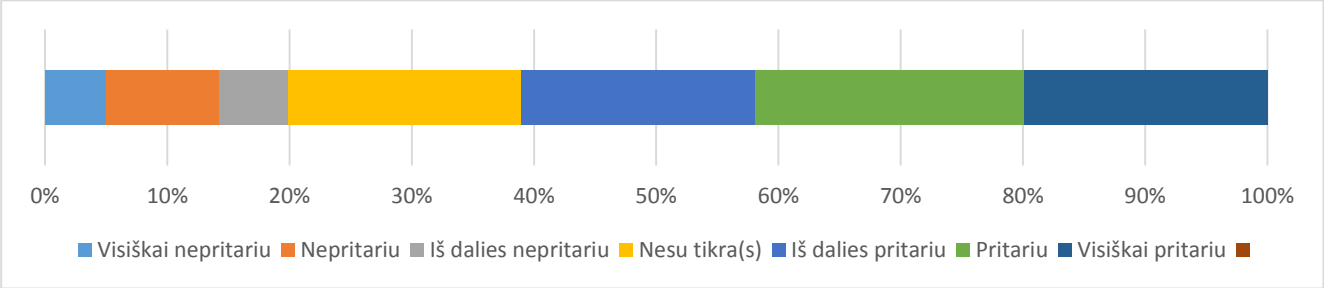
13 pav. Subjektyvaus ir objektyvaus suvokimo daryti įtaką skirtumai

Analizuojant šį aspektą pagal amžiaus grupes (žr. lentelę nr. 15) pastebima, kad subjektyvus veiksmingumas tarp 18-23 m. ir 24-29 m. amžiaus jaunuolių nėra skirtingas, jie save laiko vienodai pajėgiais. Tačiau savo bendraamžių veiksmingumą inicijuoti pokyčius ir daryti įtaką sprendimų priėmimui 18-23 m. ir 24-29 m. amžiaus jaunuoliai suvokia skirtingai. Jaunesnio amžiaus politinių jaunimo organizacijų nariams būdinga savo bendraamžius laikyti nepajėgiais daryti įtaką, o vyresnieji savo bendraamžių gebėjimą daryti įtaką laiko vidutinišku ($p<0,05$). Tai parodo, kad vyresnio amžiaus jauni žmonės labiau pasitiki savo bendraamžių sugebėjimais. Galima būtų kelti prielaidą, jog taip yra dėl to, kad jie kitų veiksmingumą suvokia pagal save, tačiau, rezultatai rodo, jog abiejų amžiaus grupių respondentams būdinga save suvokti esant pajėgiems inicijuoti pokyčius.

	Amžius	**Vidurkis**	**p reikšmė**
Subjektyvus suvokimas daryti įtaką	18-23 m.	5,0	0,574
	24-29 m.	5,2	
Objektyvus suvokimas daryti įtaką	18-23 m.	3,9	0,023*
	24-29 m.	4,5	

15 lentelė. Subjektyvaus ir objektyvaus suvokimo daryti įtaką pasiskirstymas pagal amžių. Sudaryta darbo autorės

Apklausoje buvo klausiama ar dalyvaujant organizacinėje veikloje nariai suprato, jog gali daryti įtaką politiniams procesams. Rezultatas rodo, jog 61 proc. apklaustųjų nurodė jog iš dalies arba visiškai pritaria šiam teiginiu, kad organizacijoje jie įgijo savo veiksmingumo suvokimą. Todėl ieškant priežasčių, kodėl jaunimo politinių organizacijų nariai, save suvokia esant veiksmingesniais negu jų bendraamžiai, galima remtis šiuo rezultatu. Gauti duomenys sufleruoja, kad jaunimas, dalyvaudamas organizacinėje veikloje ir matydamas visuomeninius ir politinius procesus, susiduria su realiomis galimybėmis veikti ir inicijuoti pokyčius, tad savo bendraamžius, kurie nedalyvauja tokioje veikloje, laiko nepajėgiais, nes jie nėra susidūrę su situacijomis, kurios reikalautų tam tikrų kompetencijų veikti.

14 pav. Organizacijos įtaka veiksmingumo suvokimui (proc.)

Apklausos duomenys taip pat atskleidžia (žr. lentelę nr. 16) ir tai, jog domėjimasis politika bei pasitikėjimas politikais politiniais procesais tarp skirtingų amžiaus grupių nesiskiria (abiejų reikšmių $p>0,05$). Abiem grupėms būdinga domėtis politika, ir vienodai būdinga nei pasitikėti nei nepasitikėti politikais ir politiniais procesais.

	Amžius	**Vidurkis**	**p reikšmė**
Domėjimasis politika	18-23 m.	5,4	0,197
	24-29 m.	5,7	
Pasitikėjimas politikais ir politiniais procesais	18-23 m.	4,0	0,603
	24-29 m.	4,1	

16 lentelė. Domėjimosi politika ir pasitikėjimo politikais ir politiniais procesais pasiskirstymas pagal amžių. Sudaryta darbo autorės

Lyginant šiuos rezultatus su 2012 m. atliktu jaunimo problematikos tyrimu, kuriame buvo teigta, kad 19-23 m. jaunimui būdinga pozityviau vertinti politinius procesus, negu 24-29 m. jaunimui, galima teigti, kad kai jaunimo grupei būdinga aktyvi politinė kultūra, skirtumų tarp amžiaus grupių politinių procesų vertinimo nebus.

Kitas svarbus tyrimo aspektas – tai, kaip tirta jaunimo grupė suvokia pačius procesus bei ką laiko pilietine pareiga. Paaiškėjo, kad kiek mažiau negu pusė respondentų (44 proc.) tiek konvencinę,

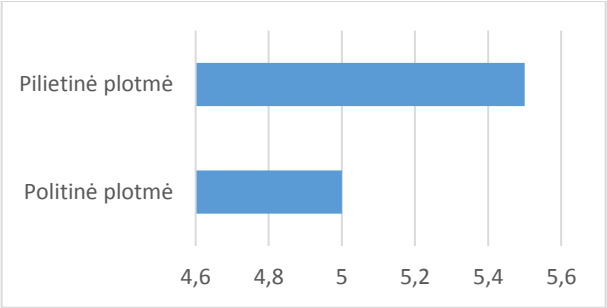
tiek nekonvencinę politinę elgseną bei visuomeninę veiklą suvokia kaip politinę veiklą. Žvelgiant įdėmiau, galima pastebėti, kad politinė veikla apklaustųjų suvokiama pagrinde kaip priklausymas politinei partijai, buvimas politiku bei buvimas kandidatu politiniuose rinkimuose. Tai reiškia, kad nors ir apklaustieji pasižymi dalyvavimu įvairiomis politinės elgsenos formomis, tačiau, pavyzdžiui, pasirašymą po peticiją, dalyvavimą mitinguose, streikuose bei susitikimus su politikais dauguma neįvardintu kaip politinę veiklą.

Kalbant apie pilietinės pareigos suvokimą, galima pastebėti, kad balsavimas rinkimuose yra labiausiai visų, kaip pareiga, pripažįstama veikla (51 proc.). 41 proc. apklaustųjų pažymėjo, kad pilietine savo pareiga laiko tiek politines tiek pilietines veiklos formas – balsavimą rinkimuose, domėjimąsi viešaisiais reikalais, bendruomeninių problemų sprendimą, savanorystę, dalyvavimą valstybinėse šventėse, nekonvencines veiklas. Prisimenant teorinėje dalyje išskirtą politologės A. Ramonaitės mintį, kad politinės kultūros aktyvumo nuosmukį galima būtų taisyti taikant tinkamą pilietinio ugdymo politiką, kuri sudarytų platformą dalyvavimo rinkimuose kaip pareigos jausmo formavimui, galima ją papildyti ir teigti, kad pilietinio ugdymas formuodamas pareigos jausmą turi akcentuoti ne tik dalyvavimą rinkimuose, bet ir prieš tai išvardintas dalyvavimo formas[209].

Apibendrinus tirtus politinės sąmonės aspektus, galima būtų teigti, kad politinių jaunimo organizacijų narių politinė sąmonė labiausiai reiškiasi pilietinėje plotmėje. Jiems svarbiau gauti informaciją apie visuomeninius procesus ir apie galimybes dalyvauti bendruomeninėje veikloje, negu sužinoti politines aktualijas. Tokie rezultatai antrina gautiems duomenims, kad visuomeninė veikla organizacijoje yra prioritetas, o antraeiliu siekiu tampa politinė karjera. Bendraamžių sugebėjimą daryti įtaką ir inicijuoti pokyčius visuomenėje jie suvokia tik vidutiniškai, tačiau savo balsą rinkimuose laiko svarbiu. Tirtas jaunimas labiau pasitiki savo jėgomis ir laiko save pranašesniais sugebėjimu daryti įtaką negu jų bendraamžiai ir šis veiksmingumas kildinamas iš dalyvavimo organizacinėje veikloje.. Tai labiau būdinga 18-23 metų apklausoje dalyvavusiems organizacijų nariams. Apklausos duomenys parodo, kad iš trijų motyvacinių veiklos komponentų reikšmingiausias yra domėjimasis politika. Užtenka šios atramos, kad individas pradėtų veikti. Čia galime daryti išvadą, kad aktyvios politinės kultūros bruožas – domėjimasis politika ir politiniais procesais. Todėl politinės socializacijos procese pagrindinis akcentas turi būti dedamas ant domėjimosi politika skatinimo.

Siekiant nustatyti politinės socializacijos rezultatų socialinį-elgesio lygmenį, visų pirma, sudarytų klausimų skalių pagalbą buvo siekiama išsiaiškinti kurioje plotmėje – politinėje ar pilietinėje labiausiai reiškiasi respondentų elgsena.

[209] Balsavimą rinkimuose, domėjimąsi viešaisiais reikalais, bendruomeninių problemų sprendimą, savanorystę, dalyvavimą valstybinėse šventėse, nekonvencines veiklas.

15 pav. Politinės elgsenos raiška politinėje ir pilietinėje plotmėje

Iš rezultatų matome, kad taip pat kaip ir sąmonė, elgsena reiškiasi tiek pilietinėje, tiek politinėje plotmėje beveik vienoda reikšme (politinės elgsenos raiškos vidurkis – 5, pilietinės – 5,5). Tačiau atsižvelgiant į tai, jog skirtumas tarp šių dviejų plotmių statistiškai reikšmingas ($p<0.05$), galima teigti, kad elgsena dominuoja pilietinė plotmėje.

Atliekant tyrimą buvo svarbu išsiaiškinti kokią įtaką turi kintantis socializuojamųjų individų amžius ir išsilavinimas – t.y. jų atsinešama patirtis. Analizuojant rezultatus (žr. lentelę nr. 17) galima pastebėti, kad amžius ir išsilavinimas yra susiję su politine elgsena – gauti koreliacijos koeficientai yra statistiškai reikšmingi ($p<0,05$). Galima teigti, kad kuo vyresni respondentai ir kuo jų išsilavinimas aukštesnis, tuo jų politinė elgsena yra aktyvesnė. Beveik analogiškas rezultatas atsiskleidžia ir JRD atliktame tyrime, kuriame nustatyta, kad į aukšto aktyvumo grupę patenka daugiau 24-29 metų negu 19-23 metų jaunimo[210]. Aktyvumo priklausymą nuo išsilavinimo pagrindžia ir Pilietinio mokymosi ir dalyvavimo informacijos ir tyrimų centro (JAV) 2012 m. gauti duomenys, kad jaunimui su aukštesniu išsilavinimu, labiau būdinga balsuoti rinkimuose, negu žemesnį išsilavinimą turintiems[211]. Kalbant apie pilietinę elgseną, galima teigti, kad jos aktyvumas nesiskiria amžiaus kaitoje ir kintant individo išsilavinimui.

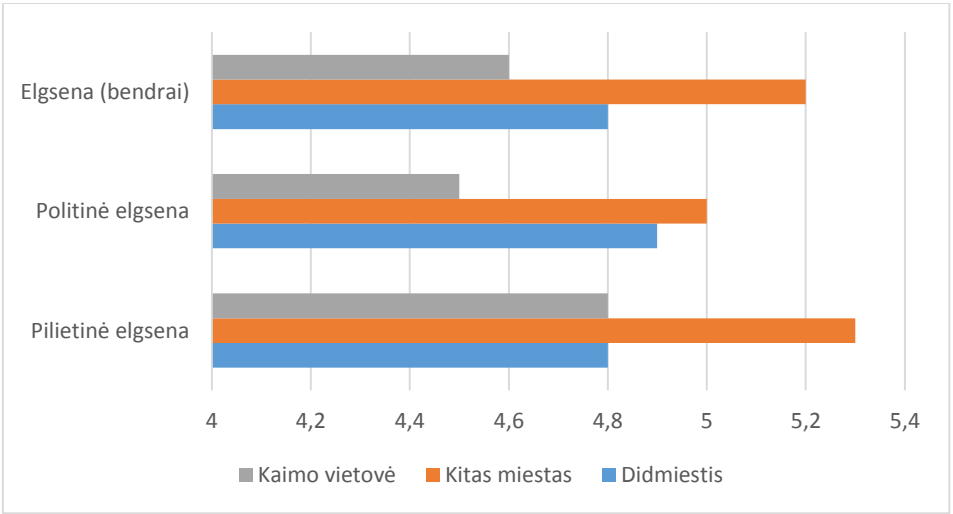
		Politinė elgsena	**Pilietinė elgsena**
Amžius	koreliacijos koeficientas	0,207*	-0,078
	p reikšmė	0,014	0,356
Išsilavinimas	koreliacijos koeficientas	0,245*	-0,036
	p reikšmė	0,003	0,674

17 lentelė. Ryšys tarp respondentų amžiaus, išsilavinimo ir politinės elgsenos raiškos. Sudaryta darbo autorės

[210] Buzaitytė-Kašalynienė, J. Jaunimo problematikos tyrimų rezultatų palyginamoji analizė: Jaunimo reikalų departamento užsakymu, 2012, prieiga per internetą < http://bit.ly/1BMRhlh >, p. 466, (žiūrėta 2014 12 12).
[211] The Youth Vote in 2012.The center for information & research on civic learnng & engagement. Fact Sheet, 2013, prieiga per internetą < http://bit.ly/1n43XOd > p. 5. (žiūrėta 2014 12 01).

Galime daryti išvadą, jog pilietinėje plotmėje aktyvumas yra didesnis negu politinėje dėl to, kad ten negalioja amžiaus ir išsilavinimo taisyklė – t.y. pilietiškumas reiškiasi vienodu aktyvumu nepriklausomai nuo šių veiksnių, o politinė veikla yra priklausoma. Kadangi 18-23 metų amžiaus jaunuoliai pasižymėjo tik vidutiniu politiniu aktyvumu (vidurkis – 4,6) o, vyresnieji – aktyvia politine elgsena (vidurkis – 5,1), galime teigti, kad dėl šios priežasties, bendrąja reikšme politinė elgsena reiškiasi mažiau negu pilietinė.

Reikia pastebėti, kad elgsenos aktyvumo raiška priklauso ne tik nuo individų amžiaus ir išsilavinimo, bet ir gyvenamosios jų vietos. Apklausos duomenys rodo (žr. 16 pav.), jog organizacijų narių, gyvenančių didmiestyje ar kaimo vietovėje elgsena nepasižymi tokiu aktyvumu kaip tų, kurie gyvena vidutinio didumo miestuose, miesteliuose. Taip galėjo atsitikti todėl, kad mažesniuose miestuose gyvenantis jaunimas turi mažiau galimybių pasirenkant savanorišką veiklą, todėl, čia veikiančios politinės jaunimo organizacijos sulaukia daugiau narių ir jaunimo, negu tos, kurios veikia didmiesčiuose, kur konkurencija dėl narių žymiai didesnė. Kiek kitokia situacija – kaimo gyvenvietėse, ten galimybių užsiimti tam tikra veikla yra, tačiau, kadangi visas organizacijų aktyvas ir pagrindinės veiklos koncentruojasi didmiesčiuose ir kiek mažesniuose miestuose, kaimuose gyvenančiam jaunimui nesukuriamos galimybės aktyviai veikti.

16 pav. Elgsenos aktyvumo pasiskirstymas pagal gyvenamąją vietą (aktyvumo raiškos vidurkis)

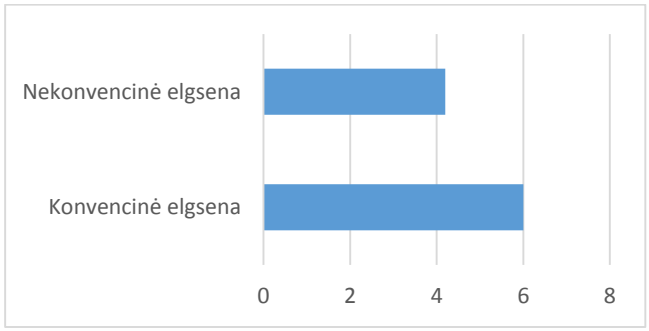
Tai, kad skirtumai tarp elgsenos aktyvumo pasiskirstymo pagal gyvenamąją vietą statistiškai reikšmingi tik pilietinėje elgsenoje ($p<0,05$), pagrindžia prieš tai gautą rezultatą – kad pagrindinė politinių jaunimo organizacijų narių veiklos platforma yra visuomeninė, o ne politinė. Todėl ir aktyvumas skiriasi pilietinėje plotmėje, o politinėje išlieka vidutiniškas, nepriklausomai nuo gyvenamosios vietos.

Socialinis individo kontekstas akivaizdžiai daro įtaką politinės socializacijos rezultatui. Matome, politiniam aktyvumui įtakos turi amžius ir išsilavinimas. Galima teigti, kad vyresni, aukštesnį

išsilavinimą turintis jaunimas pasižymi aktyvesne politine elgsena. Pilietiškumo raiškai amžius ir išsilavinimas įtakos neturi. Pilietinio dalyvavimo aktyvumo raiška priklauso tik nuo gyvenamosios vietos.

Apklausos rezultatai atskleidžia skirtumus ne tik tarp pilietinės ir politinės plotmės, bet ir leido sužinoti, kokios formos politinė veikla reiškiasi aktyviausiai. R. Riekašius politines elgsenos formas skirstė į konvencines ir nekonvencines[212]. Sudarytos klausimų skalės leidžiančios patikrinti, kuri politinė elgsena reiškiasi aktyviau (konvencinė skalė – Cronbach α = 0,881, nekonvencinė skalė – Cronbach α = 0,726).

Konvencinė elgsena tai balsavimas rinkimuose, susitikimai su politiniais pareigūnais, dalyvavimas rinkiminėse kampanijose, dalyvavimas politinių partijų veiklose. Nekonvencinė dar kitaip – protesto politika. Tai peticijos, mitingai, streikai. Respondentai apklausos metu nurodė, kad jų elgsena aktyviausiai reiškiasi konvencinėmis politinio dalyvavimo formomis (vidurkis – 6). Tai parodo labai aukštą politinio dalyvavimo aktyvumą. Nekonvencinė elgsena reiškiasi vidutiniškai (vidurkis – 4,1). Kadangi aktyvumo raiškos skirtumai skirtingose formose statistiškai reikšmingi ($p<0,05$), tai galime tvirtai teigti, kad tirtam jaunimui žymiai labiau būdinga konvencinė politinė veikla.

17 pav. Konvencinės ir nekonvencinės elgsenos raiškos intensyvumas (pagal vidurkį)

Tokie duomenys leidžia daryti dvi išvadas. Pirma, tai, kad nors ir konvencinė politinė elgsena reiškiasi itin aktyviai, didelis atotrūkis tarp dviejų skirtingų elgsenos formų, politinę elgsena bendrąja prasme išreiškia žemesne negu pilietine. Antra, galima teigti, kad tirti organizacijų nariai arba nėra linkę politinių pokyčių siekti protesto politika arba organizacijų jaunimui rūpi skirtingos problemos, todėl negaunamas reikalingas daugelio narių palaikymas užkerta kelią imtis konstruktyvių veiksmų į kuriuos būtų galima tikėtis politikos formuotojų atsako. Nekonvencinė veikla, kaip buvo nustatyta teorinėje dalyje reikalauja masės žmonių susitelkimo, kad būtų pasiektas efektyvumas ir protesto veiksmai, kurių imamasi, reprezentuotų ne pavienius asmenis o tam tikrus interesus atstovaujančią grupę žmonių.

[212] Riekašius, R. Politinis dalyvavimas. Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 219.

Kad išsiaiškinti kaip suprantama politinio dalyvavimo teikiama nauda, respondentų buvo klausiama kas juos labiausiai motyvuoja dalyvauti politinėje veikloje. Rezultatai pasiskirstė įvairiai. Daugiau negu pusė (57 proc.) respondentų nurodė, kad juos labiausiai motyvuoja noras tobulėti, įgyti naujų žinių ir įgūdžių. Galimybė prisidėti prie bendruomenės gerovės kūrimo, saviraiškos galimybės ir karjeros galimybės motyvuoja kiek daugiau negu trečdalį respondentų (34,8 proc., 31,9 proc, 31,2 proc.), o galimybė atstovauti tam tikras idėjas ir probleminių situacijų matymas ir noras jas pakeisti motyvuoja mažiau negu penktadalį apklaustųjų (18,4 proc., 12,8 proc.). Kadangi buvo nustatyta, jog dalyvavimas veiklose grindžiamas asmeninės naudos siekimu, galima teigti, kad šie motyvaciniai veiksniai ir yra politinio dalyvavimo atnešama nauda. Atsižvelgiant į šį rezultatą, galima teigti, kad politinis dalyvavimas suteikia naujas žinias ir įgūdžius, kuriuos galima panaudoti asmeniniame gyvenime, atveria karjeros galimybes bei leidžia prisidėti prie bendruomenės gerovės kūrimo.

Apklausos metu buvo siekiama išsiaiškinti ir tai, kas respondentų nuomone jų bendraamžiams labiausiai trukdo įsilieti į politinį dalyvavimą. Tiriamųjų nuomone, tai, kad šių dienų jaunimui nėra efektyviai iškomunikuojamos jų galimybės dalyvauti politinėje veikloje yra vienas iš reikšmingiausiu išorinių veiksnių nulemiančių jų pasyvumą (34,8 proc. atsakė, kad šis veiksnys labiausiai slopina aktyvumą). Ne ką mažiau neigiamos įtakos, anot respondentų, aktyvumui turi ir įkvepiančių lyderių nebuvimas ir asmeninės naudos nematymas (34,8 proc.). Grupinės diskusijos metu iškeltiems teiginiams, kad aktyvumą slopina pasitikėjimo savimi stoka, sudėtingi procesai ir struktūros bei manymas esant nepakankamai stipriems ir patyrusiems inicijuoti pokyčius pritarė kiek mažiau negu trečdalis apklaustųjų (24,1 – 27 proc.).

Beveik tolygus atsakymų pasiskirstymas rodo, kad visos šios sritys iš esmės yra tobulinamos. Tad ieškant kur turi būti atremiamos politinės socializacijos proceso įvestys, reikėtų atsižvelgti į tai kokie vidiniai motyvai skatina aktyvumą, siekiant juos stiprinti bei sudarant galimybes juos įgyvendinant ir kokie išoriniai veiksniai slopina aktyvumą, stengiantis juos eliminuoti.

Apibendrinant politinės socializacijos rezultato – politinės kultūros būklę, galima teigti, kad tirtas jaunimas didesniu sąmoningumu ir elgsenos aktyvumu pasižymi pilietinėje platformoje, o kalbant apie politinio dalyvavimo formas – dominuoja konvencinė elgsena. Dalyvavimas organizacinėje ir politinėje veikloje sąmoningai pasirenkamas siekiant savo tikslų, iš kurių pagrindiniai yra naujų žinių ir įgūdžių įgijimas, savirealizacija visuomeninėje veikloje ir bendruomenės gerovės kūrimas, socialinio kapitalo kūrimas ir smagus laisvalaikis, karjeros galimybės, ir suvokiant, kad dalyvavimas yra priemonė tų tikslų siekti. Aktyvios elgsenos pagrindinis variklis – domėjimasis politika ir politiniais procesais bei subjektyvus suvokimas daryti įtaką. Reikia pažymėti, kad tirtas jaunimas save suvokia esant veiksmingesniais negu jų bendraamžiai ir tai labiau būdinga jaunesnio amžiaus jaunuoliams. Taip pat pastebima, kad amžius, išsilavinimas, gyvenamoji vieta yra susiję su elgsenos aktyvumu. Nors pilietiškumas neturi sąsajų su išvardintu individualiu kontekstu – amžiumi ir išsilavinimu ir visose

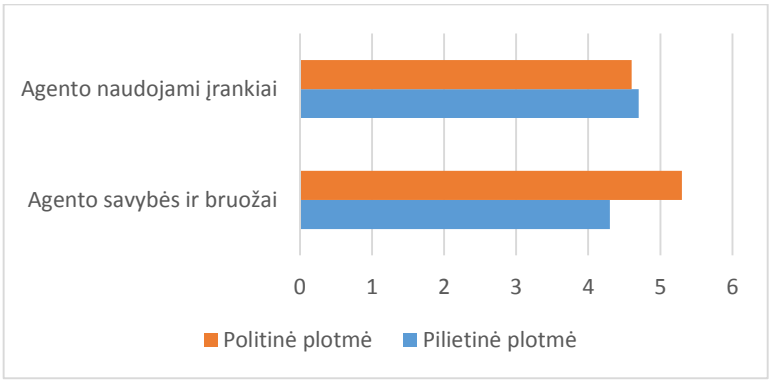
grupėse reiškiasi vienodai, tačiau jo raišką lemia individuali gyvenamoji vieta. Politiškumui taikoma atvirkštinė situacija, nes jis nuo konteksto akivaizdžiai priklausomas – kuo jaunuolis vyresnis, turi aukštesni išsilavinimą, tuo jis politiškai aktyvesnis, bet pagal gyvenamąją vieta politinės elgsenos raiškos intensyvumas nesiskiria. Labiausiai tirtas jaunimas yra nepatenkintas šalies vykdoma viešąja politika ir stokoja pasitikėjimo šalies politiniais procesais.

Politinės socializacijos agentai ir įrankiai. Siekiant patikrinti adaptuotą politinės socializacijos modelį būtina ne tik nustatyti kokia yra suformuotos politinės kultūros būklė, bet ir išsiaiškinti ar visi 5 pagrindiniai agentai veikia procese, kokius naudoja įrankius, kokį vaidmenį atlieka individas bei kaip visi šie veiksniai tarpusavyje susiję.

Tiriant politinės socializacijos procese veikiančius agentus visų pirma, kaip ir rezultatą, reikia atskleisti per plotmių skirtumų prizmę, kad vėliau galima būtų susidaryti bendrą politinės socializacijos proceso paveikslą.

Kad nustatyti kurioje plotmėje – politinėje ar pilietinėje dominuoja agento asmeniniai bruožai ir savybės bei jų naudojami įrankiai (socializacijos įvestys), buvo suformuluoti klausimynai. Politinės plotmės agentų įrankių skalė Cronbach $\alpha = 0{,}770$; Pilietinės plotmės agentų įrankių skalė Cronbach $\alpha = 0{,}824$; Politinės plotmės agento savybių skalė Cronbach $\alpha = 0{,}704$; Pilietinės plotmės agento savybių skalė Cronbach $\alpha = 0{,}583$.

Nustatyta, kad apklaustųjų politinę kultūrą formavusių agentų įrankiai vienodu pajėgumu buvo naudojami tiek politinėje, tiek pilietinėje platformoje ir jų reikšmė buvo vidutinė (4,6 ir 4,7). Tačiau individų aplinkoje veikę visuomeniniai segmentai labiau pasižymėjo politiškumu (5,3), negu pilietiškumu (4,3), ($p<0{,}05$). T.y. socializacijos agentai – šeimos nariai, draugai labiau linkę balsuoti rinkimuose, dalyvauti politinėje negu visuomeninėje veikloje.

18 pav. Agentų savybių ir panaudojamų įrankių raiška politinėje – pilietinėje plotmėje (pagal vidurkį)

Darbo pradžioje, buvo keliama hipotezė, kad kuo jaunuolis vyresnis, tuo jo aplinka politiškai aktyvesnė, tačiau ši hipotezė nepasitvirtino. Tyrimų rezultatai rodo, kad skirtumas tarp dviejų amžiaus grupių jaunuolių aplinkos politiškumo yra statistiškai nereikšmingas ($p>0{,}05$). Tačiau grupinės

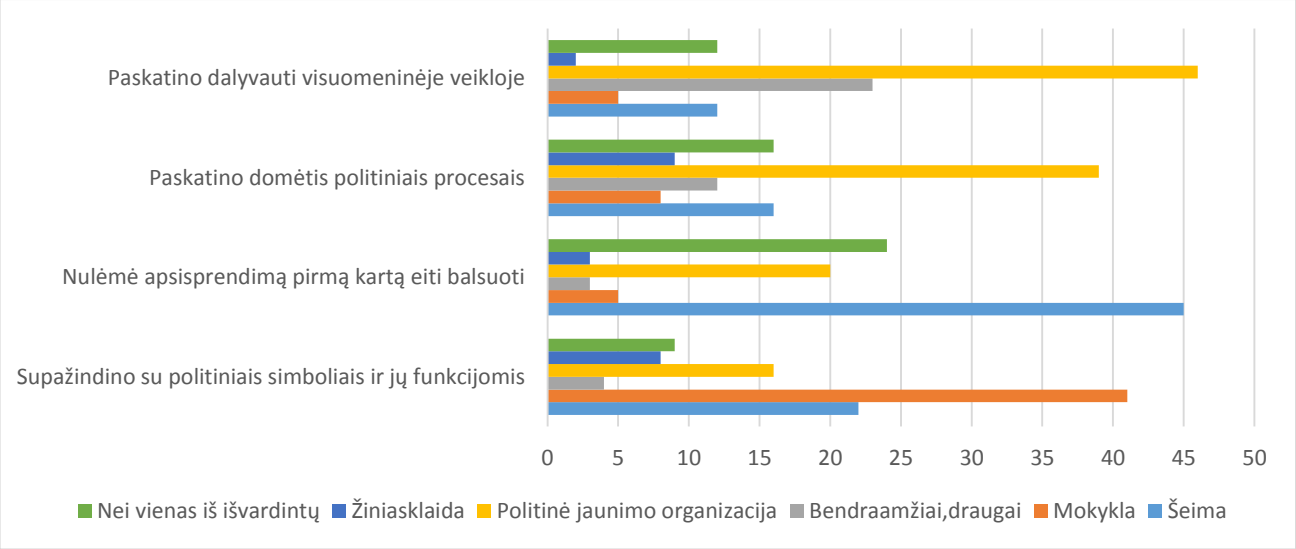
diskusijos rezultatų analizės metu suformuotas teiginys, kad aktyvia politine kultūra pasižyminčio individo elgsena daro įtaką aplinkiniams agentams yra visiškai teisingas. Duomenys atskleidžia (žr. lentelę nr. 18), kad jaunimas, kuris balsuoja rinkimuose ar referendumuose bei dalyvauja bendruomeninėje veikloje daro teigiamą įtaką savo šeimos nariams ir skatina jų aktyvumą.

		Šeimos narių balsavimas rinkimuose
Balsavimas Lietuvoje vykstančiuose rinkimuose (Seimo, Prezidento, Europos Parlamento, Savivaldybių) ar referendumuose	koreliacijos koeficientas	0,440*
	p reikšmė	0,000
		Šeimos narių dalyvavimas visuomeninėje veikloje
Dalyvavimas bendruomeninėje veikloje	koreliacijos koeficientas	0,258*
	p reikšmė	0,002

18 lentelė. Ryšys tarp individo ir jo šeimos narių elgsenos aktyvumo. Sudaryta darbo autorės

Atsižvelgiant į šį pastebėjimą, galima teigti, kad aktyvia politine kultūra pasižymintis individas pats kuria sau politiškai aktyvią aplinką, tačiau tai nepriklauso nuo jo amžiau, o priklauso nuo jo aktyvumo lygmens.

Tyrimo metu buvo siekiama sužinoti, kas nulėmė pirminius politinės socializacijos proceso patyrimus. T.y. kas atliko supažindinimo su politiniais simboliais funkciją, kas pastūmėjo pirmą kartą balsuoti, domėtis politiniais procesais ir veikti visuomeninėje veikloje. Rezultatai (žr. 19 pav.) parodo, jog paskatas dalyvauti visuomeninėje veikloje atsirado iš politinių jaunimo organizacijų (46 proc.), per pus mažiau respondentų nurodė, kad į visuomeninę veiklą juos įtraukė draugai bendraamžiai (23 proc.). Didžiausią įtaką organizacijos darė ir skatinant domėjimąsi politiniais procesais (36 proc.), tačiau pirminiu politinės socializacijos agentu politinių simbolių perdavime buvo mokykla (41 proc.) – respondentai teigė, kad būtent mokykloje įgijo šias pamatines žinias. Per pus mažiau respondentų (22 proc.) nurodė, kad šias žinias gavo iš šeimos narių. Tačiau šeima kaip pirminis agentas tapo formuojant apsisprendimą pirmą kartą eiti balsuoti. 45 proc. apklaustųjų nurodė, kad jų šeimos nariai paskatino juo eiti balsuoti pirmąjį kartą. Taigi, rezultatai parodo, kad organizacija, šeima ir mokykla yra atraminiai agentai, o žiniasklaida pirminėje politinės socializacijos platformoje aktyviai neveikė (paskatino dalyvauti visuomeninėje veikloje – 2 proc., paskatino domėtis politiniais procesais – 9 proc. nulėmė apsisprendimą pirmą kartą balsuoti – 3 proc., supažindino su politiniais simboliais ir jų funkcijomis – 8 proc.). Tačiau, negalime teigti, kad žiniasklaida nėra svarbus agentas, tiesiog jis nelemia pirminių patyrimu, o formuoja tolimesnes individo nuostatas.

19 pav. Agentų, paskatinusių politinės socializacijos patyrimą pasiskirstymas (proc.)

Galima pastebėti, kad didelis procentas apklaustųjų (9-24 proc.) prie kiekvieno patyrimo nurodė, kad nei vienas iš išvardintų agentų nenulėmė šių dalykų. Todėl galime daryti prielaidą, jog arba respondentai negeba atminti procesus, vykusius pirmuosiuose patyrimuose, arba nesuvokia pačių procesų.

Taip pat čia atsiskleidžia ir tyrimo instrumento ribotumas. Kadangi respondentams nebuvo suteikta galimybė pateikti kitą variantą, dabar atsakymų interpretacijos gali būti grįstos tik tyrėjo spėjimais. Kita vertus, tyrimu buvo siekta patikrinti šį penkių pagrindinių agentų bloką ir juos tarpusavyje palyginti, todėl šio darbo atveju įvesti papildomą kintamąjį nebuvo prasmės, nes iš rezultatų galima matyti atsakymus į tyrimui keliamus tikslus.

Politinės socializacijos agentų įrankiai. Tiriant kokios agentų politinės socializacijos proceso įvestys buvo reikšmingiausios formuojant tiriamųjų politinę kultūrą, pastebėta, kad esminiu veiksniu socializacijos procese yra informacijos teikimas (daugiau apie įrankius žr. lentelę nr. 19).

	Organizacija	**Šeima**	**Draugai**	**Mokykla**	**Žiniasklaida**	**p reikšmė**
Informacijos teikimas	5,5	5,0	4,5	3,9	-	0,000*
Mokymas	5,6	-	-	3,4	-	0,000*
Praktinis mokymas dalyvaujant	5,9	3,3	-	4,1	-	0,000*
Normų kūrimas	-	4,4	-	4,5	-	0,661
Parama	5,9	5,6	-			0,048*
Įtaiga	-	5,2	-	3,3	4,1	0,000*
Auklėjimas	-	4,4	-	-	-	-

19 lentelė. Politinės socializacijos agentų įrankių panaudojimas. Sudaryta darbo autorės

Informacijos teikimas. Šis įrankis prasčiausiai buvo naudotinas mokyklos. T.y. respondentai nurodė, kad mokykloje informacija apie jų galimybes dalyvauti visuomeninėje veikloje buvo neteikiama, o pavyzdžiui, organizacijoje, visa jiems reikalinga informacija yra laisvai prieinama. Taip pat respondentai nurodo, kad ir šeimos tarpe informacija cirkuliuodavo gana aktyviai, vykdavo diskusijos politinėmis tematikomis. Draugų tarpe – keitimasis informacija vyksta vidutiniame lygmenyje. Jis vyksta tačiau ne intensyviai.

Mokymas: Respondentai nurodo, kad organizacijoje nariams vyksta mokymai, todėl remiantis tuo, kad vienas iš tikslų dalyvavimo yra įgyti naujų žinių ir įgūdžių, galime teigti, kad organizacijos vykdoma veikla pateisina lūkesčius. Visai kitokia situacija atsiskleidžia mokyklose. Nors akivaizdu, kad ten politologijos, pilietinio ugdymo pamokos vyksta, tačiau respondentai nurodo, kad jose šalies politinės aktualijos nebuvo nagrinėjamos, o pačios pamokos buvo neįdomios.

Praktinis mokymas dalyvaujant: nors pagal rezultatus galima būtų teigti, kad organizacijose šis įrankis implementuojamas efektyviausiai, tačiau reiktų atsižvelgti į prieš tai kilusį pastebėjimą, kad dalyvavimas organizacinėje veikloje – tai taip pat ir politinės elgsenos forma, tad, tai, jog organizacijų nariai kartu su tiriamaisiais aktyviai dalyvauja politinėje ir visuomeninėje veikloje, dar nereiškia, kad tai yra politinės socializacijos įrankis. Svarbiau pažymėti, kad apklausto jaunimo šeimose nevyksta praktinis mokymas dalyvaujant kartu – t.y. šeimos nariai kartu ne eina balsuoti, kartu nedalyvauja visuomeninėje ir politinėje veikloje. Beveik analogiška situacija yra ir mokyklose. Duomenys atskleidžia, kad mokyklos laikais mokytojai su kitais mokiniais nedalyvaudavo nei bendruomeninėje veikloje, nei kartu eidavo į valstybinių švenčių minėjimus.

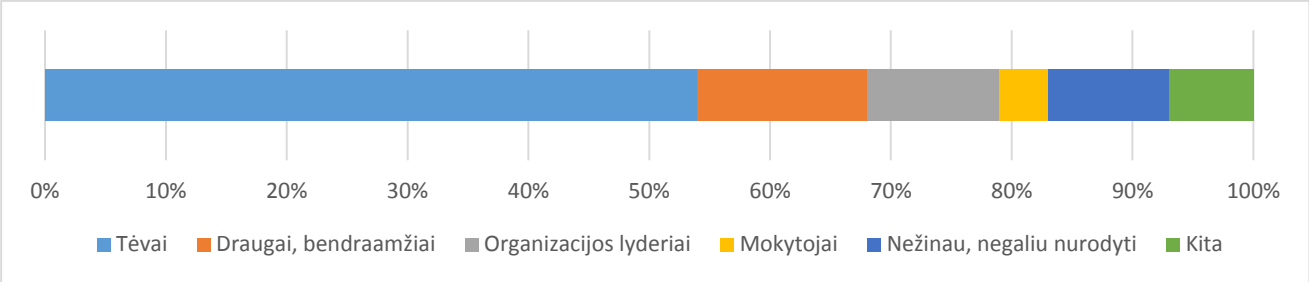
Normų kūrimas: Galima pastebėti, kad normų kūrimas politinėje tirto jaunimo socializacijoje vyko vidutiniškai. Respondentai nurodė, jog šeimoje ir mokykloje rinkimų svarba, patriotiškumas nebuvo smarkiai akcentuojamas. Tad atsižvelgiant į tai, kad apklaustas jaunimas vis tiek pasižymėjo aktyvia jaunimo kultūra, galima daryti išvadą, kad šis įrankis nėra vienas pagrindinių. Jo egzistavimas svarbus, tačiau normų, tokių kaip balsavimo svarbumas ir patriotiškumas, diegimas nėra esminis.

Parama. Galima pastebėti, kad tiriamieji politinės socializacijos procese iš aplinkinių agentų sulaukia nemažai paramos. Respondentai nurodė, kad tiek šeimoje, tiek organizacijoje jaučiamas stiprus pritarimas veikti tiek politinėje, tiek visuomeninėje veikloje. Kadangi po grupinės diskusijos rezultatų analizės buvo keliamas klausimas ar parama tikrai yra reikalinga, iš šių rezultatų matome, kad formuojant aktyvią politinę kultūrą, parama buvo stipri, todėl galima teigti, kad šis įrankis pasitvirtina kaip vienas iš reikalingiausių.

Įtaiga. Kitas agentų naudotinas instrumentas – įtaiga. Rezultatai rodo, daugiausiai teigiama įtaiga, respondentų atveju, sklido iš šeimos. Apklaustieji nurodė, kad jų šeimoje buvo jaučiamas įtaigumas, kuriuo buvo siekiamas individo asmeninių ir bendruomeninių tikslų įgyvendinimas. Vidutiniškai įtaigus agentas – žiniasklaida. Respondentai nurodė, kad šis agentas buvo nei įtaigus, nei neįtaigus formuojant

jų nuomonę apie vykstančius procesus bei lygiai taip pat veikė jų apsisprendimą svarstant ar prisijungti prie veiklų. Rezultatai atskleidžia, kad įtaigumo, kuriuo būtų siekiama individą paskatinti domėtis politiniais procesais tirtas jaunimas nesulaukdavo iš mokykloje politologijos ir pilietinio ugdymo mokinusių mokytojų. Apklausoje dalyvavęs jaunimas vidutiniškai rinkosi teiginiui „Politologijos/pilietinio ugdymo mokytojas mane paskatino domėtis politiniais procesais“ nepritarti.

Tai, jog šeimos nariai – veikė kaip įtaigiausi politinės socializacijos agentai, patvirtina ir jaunimo atsakymų pasiskirstymas klausiant kas jiems gyvenime darė didžiausią įtaką.

20 pav. Agentų pasiskirstymas pagal įtaką individui (proc.)

Akivaizdu, kad jaunuoliams didžiausią įtaką padarė tėvai, o gilesnės duomenų analizės atskleidžia, kad didžiausią įtaką respondentams gyvenime darę agentai pasižymėjo atsakomybe, teisingumu, sąžiningumu ir iniciatyvumu. Nors analizuojant grupinės diskusijos rezultatus buvo pastebėta, kad tėvai nedarė jaunuoliams jokios įtakos, tačiau anketinės apklausos rezultatų duomenys atskleidžia kitokią situaciją. Tokį skirtumą galima pagrįsti tuo, jog fokus grupėje dalyvauti buvo pakviesti itin aktyvia politine kultūra pasižymintys jauni žmonės, o anketinėje apklausoje dalyvavo mišrios kultūros tipus turintys jaunuoliai, kurie pasižymėjo labiau pilietiškumu negu politiškumu. Todėl galima teigti, kad išvada, jog tėvai iš tiesų daro didžiausi` įtaką individui galima taikyti ir jaunajai kartai bendrai. Analizuojant tirto jaunimo vertybines nuostatas, galima daryti išvadą, jog svarbiausiomis vertybėmis respondentai laiko pasitikėjimą, atsakomybę ir teisingumą. Šių vertybių vertinimo vidurkiai yra aukščiausi ir tarpusavyje statistiškai reikšmingai nesiskiria ($p>0,05$). Būtent tokiomis vertybėmis pasižymėjo ir jiems didžiausią įtaką darę socializacijos agentai. Todėl galima daryti išvadą, kad kokiomis nuostatomis pasižymi agentai, tokios vertybės ir perduodamos.

Svarbu paminėti, kad net 7 proc. atsakymų sudarė respondentų pačių nurodyti atsakymai. Dažniausiai pasitaikęs atsakymas – universitetas, dėstytojai, studijos. Tokie atsakymai patvirtina, jog politinės socializacijos procesas nesibaigia ties mokykla ir tęsiasi visą gyvenimą. Todėl stengiantis inicijuoti pokyčius, reikia atsižvelgti ne tik į pradinę mokymosi instituciją – mokyklą, bet ir į kitas švietimo institucijas.

Auklėjimas. Remiantis grupinės diskusijos sesijos rezultatais, šis įrankis buvo tikrinamas viename agente – šeimoje. Paaiškėjo, kad auklėjimas diegiant vertybes vyko vidutiniame lygmenyje.

Siekiant išsiaiškinti, ar naudojant šį įrankį stipriau tai turės įtakos individo vertybiniame vertinime, t.y. politinei jo sąmonei, buvo nustatyta, kad kuo stipriau individo šeimoje buvo skiepijamos tautiškos, katalikiškos vertybės, tuo jam tokios vertybės kaip pilietiškumas ir patriotiškumas buvo svarbesnės. Tačiau kadangi Spirmano koreliacijos koeficientas, kuris lygus 0,295 ties pilietiškumu ir 0,369 patriotiškumu, rodo silpną ryšį, galima teigti, kad auklėjimas nėra reikšmingas įrankis.

Apibendrinus tirtus agentus ir jų naudojamus įrankius galima teigti, kad abipusis informacijos tėkmės srautas yra pagrindinė politinės socializacijos proceso jungtis, kuri sudaro pagrindą visiems kitiems veiksmas įvykti. Visų tirtų agentų, informacijos kaip įrankio, panaudojimas patvirtina, kad siekiant efektyvaus politinės socializacijos rezultato jis tampa esminiu. Todėl formuojant aktyvią jaunosios kartos politinę kultūra akcentas turi būti dedamas ant informacijos sklaidos ir prieinamumo užtikrinimo ir informacijos siekimo skatinimo.

Tai, jog formuojant aktyvią jaunimo politinę kultūrą **šeimoje** daugiausiai buvo informacijos teikimo, paramos ir įtaigos rodo, kad naudojant šias įvestis, dėmesys turi būti kreiptinas į tai kokia žinutė yra siunčiama, kokie individo pasirinkimai ir veiksmai turi būti remiami, kokią įtaką siekiama padaryti. Vidutiniško stiprumo auklėjimas ir normų kūrimas rodo, kad vis dar trūksta išgrynintų visuomenėje sutartinų siekių, tikslų, kuriais būtų grindžiamas vertybių diegimas. Žemas praktinio mokymo kartu dalyvaujant lygmuo signalizuoja, jog šiandien šeimose dar nėra nusistovėjusi bendro dalyvavimo veiklose kultūra ir tai gali parodyti individo nuo šeimos nutolimą, aukštą individualizmo lygį. Tačiau tam, kad individas savo politinės elgsenos praktikoje turėtų atraminius pavyzdžius, būtina skatinti šeimos ir vaikų bendras veiklas, ypač sietinas su visuomenine veikla.

Atliktas tyrimas **mokyklą** atskleidžia kaip politinės socializacijos agentą, kuriame pilietinis ir politinis ugdymas nebuvo įtaigus, informacijos sklaida buvo maža, o praktinis mokymas bei aiškus vertybių iškomunikavimas vyko vidutiniame lygmenyje. Tai reiškia, kad organizuojant politinės socializacijos procesą didžiausią dėmesį reiktų atkreipti į taisytiną situacija privalomo mokymo institucijose ir pagrindinius akcentus dėti į informacijos sklaidą ir prieinamumą mokyklose, mokymo metodų pasirinkimą ir politinio bei pilietinio ugdymo prioritetų nustatymą. Tačiau reiktų pabrėžti, kad siekiant nustatyti, kas lemia elgsenos aktyvumo akumuliaciją ar mokykla ar šeima, buvo išsiaiškinta, kad šeima apklaustųjų teigimu, nepaskatino jų įsitraukti į papildomas veiklas (2,9), tai padarė mokykla (4,3). Nors paskatinimas buvo tik vidutiniškas, tačiau lyginant ją su kitu, akumuliaciją galimai skatinančiu agentu – šeima, galima teigti, kad atrama vis dėl to yra mokykla. Taip pat pastebėtina, kad būtent mokykloje prasidėjo dalyvavimas papildomose veiklose – apklausos dalyviai iš dalies (5,3) pritaria teiginiui jog mokyklos laikais įsitraukdavo į po pamokinę veiklą, įvairius būrelius. O pavyzdžiui, priklausymo kitoms jaunimo ar visuomeninėms organizacijoms pasiskirstymas tarp respondentų pasiskirstė nevienodai. 65 proc. apklaustųjų teigė priklausę arba dabar priklausantys kitai jaunimo/visuomeninei organizacijai, o 35 proc. apklaustųjų teigė nepriklausantys. Nors dauguma

respondentų pasisakė nedalyvavę ar nedalyvaujantys šiuo metu kitos organizacijos veikloje, tačiau likusi dalis iš dalies patvirtina teorinėje dalyje pastebėtą politinės veiklos niuansą, kad individai dalyvaujantys vienoje veiklos formoje greičiausiai gretutine pasirinks ir kitą.

Nors iš pirmo žvilgsnio atrodo, jog tiek šeima, tiek mokykla naudotomis politinėmis socializacijos įvestimis nesukūrė politiškai palankios terpės, reiktų pastebėti, kad bendra tirto jaunimo politinės aplinkos, sudarytos mokyklos ir šeimos, palankumo vidutinė reikšmė – 5,1, o tai reiškia, kad šių dviejų agentų sąveika formavo politiškai palankią individo aplinką.

Kiek apgaulinga padėtis gali būti pastebima analizuojant ir apibendrinant **organizacijoje** naudotinas politinės socializacijos įvestis. Kaip buvo kalbėta teorinėje dalyje, politinės socializacijos tikslas – motyvuotas ir kompetentingas pokyčius inicijuoti gebantis individas, išsiugdęs poreikį mokymosi, ugdymosi tęstinumui siekti. Todėl tai, kad respondentai nurodo, kad įrankių panaudojimas buvo sėkmingas, dar nėra patvirtinimas, kad organizacijos – efektyviausias politinės socializacijos agentai. Atvirkščiai, veikla organizacijoje pasirenkama sąmoningai, kaip priemonė mokymosi ir ugdymosi tęstinumui užtikrinti. Žinoma, negalima paneigti, kad politinė socializacija organizacijose nevyksta, tiesiog ji vyksta kaip pastiprinamoji, o ne pagrindinė.

Čia ir atsiskleidžia pagrindinis skirtumas tarp agentų. Politinė socializacija organizacijoje – pasirinktinė, iš jos bet kada galima pasitraukti. Tačiau tai kas nulemia pirminius patyrimus ir konstruoja politinės sąmonės platformą, kuri tampa atramine elgsenai yra šeima ir mokykla. Būtent jose vykstantys procesai yra pagrindiniai veiksniai lemiantys politinės socializacijos procesą. **Drauga**i šiuo atveju veikia kaip referentinė grupė arba kaip politinės socializacijos aplinka. Nes kintant politinei individo kultūrai, kinta ir jo draugų, bendraamžių su kuriais praleidžia daugiausiai laiko, ratas. **Žiniasklaida** tyrimo metu taip pat atsiskleidė kaip antraeilis socializacijos agentas, o jo poveikis taip pat pasirinktinis. Tik tuo atveju jei individas pasitiki žiniasklaidoje teikiama informacija apie politinius procesus, jis leidžia perskaitytai informacijai daryti jam įtaką. Kuo labiau pasitikimas rasta informacija, tuo randama informacija daro didesnę įtaką (Spirmano koreliacijos koeficientas 0,415, $p<0,05$). Kritiškai mąstantis jaunuolis geba atsirinkti informaciją, kuria pasitikėti ir kuriai leisti daryti įtaką tolimesniems apsisprendimams.

Analizuojant žiniasklaidos panaudojimą galima pastebėti, kad daugiausiai naudotina žiniasklaidos priemonė – internetiniai tinklalapiai. Respondentų paprašius išreitinguoti žiniasklaidos priemonių panaudojimą pagal dažniausią naudojimą, pirmoje vietoje atsidūrė internetiniai tinklalapiai, antroje – televizija, trečioje – laikraščiai ir žurnalai, ketvirtoje – radijas. Tai reiškia, norint jog komunikuojama žinutė pasiektų jaunąją kartą, pagrindiniu kanalu tikslingiausia parsirinkti elektroninę erdvę, kurioje jaunimas praleidžia daug laiko (naršymo internetiniuose žinių portaluose dažnumo vidutinė reikšmė 6, t.y. labai dažnas). Kitas atsiskleidęs aspektas yra tai, jog tirtas jaunimas nepasitiki žiniasklaidos teikiama informacija apie politinius procesus (3,8) ir nemano, jog žiniasklaidos teikiama

informacija atspindi realią situaciją (3,7). O tai sudaro analogišką situaciją, kaip ir pasitikėjime politiniais institutais.

Teorinėje darbo dalyje buvo paminėta, kad politiniai draugai ir bendraamžiai ne tik skatina aktyvesnę individo elgseną, bet ir viena iš pagrindinių jų atliekamų funkcijų politinėje socializacijoje – skatinimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis.

Tyrimo duomenys atskleidžia, kad tiriamųjų draugai pasižymėjo vidutiniu politiniu ir pilietiniu aktyvumu. Apklausos rezultatai parodo, kad apklaustųjų draugai aktyviai dalyvauja rinkimuose (5,3), o visuomeninėje ir politinėje veikloje jie dalyvauja vidutiniu aktyvumu (4,7; 4,6). Kalbant apie skatinimą naudotis žiniasklaidos priemonėmis, tai skatinimas naudotis žiniasklaidos priemonėmis politinių įvykių sekimui aktyviai nevyksta (4,1), tokia pati situacija ir su skatinimu naudotis žiniasklaidos priemonėmis, kuriose teikiama informacija apie galimybes dalyvauti veiklose (4,7).

Galima daryti išvadą, jog tiriamųjų bendraamžiai ir draugai sukuria vidutiniškai politiškai palankią aplinką. Tačiau reikia pastebėti, kad kuo aktyvesnis draugų dalyvavimas, tuo aktyvesnė individo elgsena. T.y. didėjant individo draugų, pažystamų politiniam ir visuomeniniam dalyvavimo aktyvumui, didėja ir individo elgsenos aktyvumas.

		Individo elgsenos aktyvumas
Draugų, pažįstamų dalyvavimo rinkimuose aktyvumas	Koreliacijos koeficientas	0,454*
	p reikšmė	0,000
Draugų, pažįstamų dalyvavimas politinėje veikloje	Koreliacijos koeficientas	0,418*
	p reikšmė	0,000
Draugų, pažįstamų dalyvavimas visuomeninėje veikloje	Koreliacijos koeficientas	0,361*
	p reikšmė	0,000

20 lentelė. Ryšys tarp draugų bendraamžių ir individo elgsenos aktyvumo. Sudaryta darbo autorės

Galima daryti išvadą, kad kuo individo draugai yra politiškai, visuomeniškai aktyvesni, tuo jis aktyviau veikia. Tačiau, kadangi didžioji dalis tiriamųjų draugų yra tik vidutiniškai aktyvūs, galime daryti prielaidą, kad tie draugai, kurie buvo referentinė grupė ir paskatino prisijungti prie organizacinės veiklos, jau buvo organizacijų nariai arba pasižymėjo aktyvesniu negu vidutiniu dalyvavimo aktyvumu.

Bendraamžiai ir draugai esantys toje pačiose organizacijoje kaip ir individas, stipriau skatina žiniasklaidos panaudojimą (5,6). O tai parodo, kad organizacijoje egzistuoja vidinė keitimosi informacija kultūra. Kitas svarbus išaiškėjęs aspektas yra tai, kad individas organizacijos narius supranta kaip naudingą socialinį kapitalą ir nurodo, kad kuo daugiau jis praleidžia laisvo laiko su kitais organizacijos nariais, tuo daugiau naudingų kontaktų jis užmezga (Spirmano koreliacijos koeficientas – 0,596, ryšys vidutinio stiprumo, $p<0,05$).

Svarbus dėmesys tyrime buvo skirtas ir kito politinės socializacijos agento - tėvų socialiniam kontekstui. Visų pirma reikia pastebėti, kad 77 proc. apklaustųjų nurodė, kad jų tėvai partijai

nepriklauso, 4 proc. nurodė, kad priklauso. Antra, teorinės analizės metu buvo pastebėta, jog tėvai turintys aukštą išsilavinimą, pasižymėjo didesniu aktyvumu, o atlikto tyrimo duomenys atskleidžia, kad aktyvumui balsuojant rinkimuose išsilavinimas įtakos neturėjo. T.y. statistiškai reikšmingo skirtumo tarp aktyvumo vidurkių skirtingą išsilavinimą turinčių tėvų nebuvo ($p>0,05$), jie visi buvo aukštos reikšmės (5,6-6,2). Tačiau esminiai skirtumai pasirodė visuomeninėje veikloje. Aukštąjį išsilavinimą turintys individo tėvai vidutiniškai aktyviai veikė tokio pobūdžio veikloje (vidurkis - 4). O štai tėvai, kurie neturi aukštojo išsilavinimo pasižymėjo pilietiniu pasyvumu (vidutinė visuomeninės veiklos aktyvumo reikšmė – 2,8). Todėl galime daryti išvadą, kad išsilavinimas turi reikšmės pilietinėje, bet ne politinėje veikimo platformoje.

Apibendrinus politinės socializacijos konteksto rezultatų analizę, galima teigti, kad palankią individo politinę aplinką kuria šeimos ir mokyklos sąveika, kai abejose institucijose politika nėra tabu bei tuomet kai abu tėvai yra įgiję aukštąjį išsilavinimą – tuomet kuriama palankesnė politinė ir pilietinė aplinka. Tėvų priklausymo politinei partijai poveikis individo politiniam kontekstui nebuvo nagrinėtas, dėl per mažų duomenų kiekio, ir reprezentatyvumo nebuvimo.

Apibendrinus anketinės apklausos rezultatus galima atsakyti į I-ojo empirinio tyrimo etape išsikeltus klausimus. Paaiškėjo, kad pagrindiniu elgseną akumuliuojančiu agentu yra mokykla. Būtent šis institutas skatina individą rintis įvairias papildomas veiklos formas, ir būtent mokykliniame amžiuje pradeda ryškėti politinės kultūros aktyvumas. Taip pat galima patvirtinti išsikeltą pastebėjimą, kad aktyvia politine kultūra pasižymintis individas prisideda formuojant savo aplinkos politiškumą. Stipresnė įtaka jaučiama politinėje platformoje, negu pilietinėje. T.y. individo politiškumas daro stipresnę įtaką agentų politiškumui, negu individo pilietiškumas agentų pilietiškumui. Pažymėtina, kad didžiausią įtaką individui daro jo tėvai, kurie pasižymi teisingumu, atsakomybe, sąžiningumu ir iniciatyvumu. Kuriant aktyvią politinę kultūrą, labiausiai buvo naudotinas informacijos teikimas, praktinis mokymas dalyvaujant, parama ir įtaiga. Daugiausiai politinės socializacijos įvesčių aptinkama šeimos institute, mažiausiai draugų tarpe ir žiniasklaidoje. Daugiausiai politinės kultūros perdavimo ir formavimo kanalų sutampa tarp šeimos, mokyklos ir organizacijų (informacijos teikimas, praktini mokymas dalyvaujant, parama, įtaiga). Taip pat paaiškėjo, jog draugų pilietiškumas mažiau veikia individo elgsenos aktyvumą, negu draugų politiškumas, o nuo tėvų išsilavinimo priklauso jų aktyvumas visuomeninėje veikloje, bet ne politinėje. Paaiškėjo, kad politiškai palankią aplinką gali sukurti tiek šeima tiek mokykla politiškumą pateikiant kaip normalų, nedraustiną dalyką. Pagrindiniu elgsenos varikliu atsiskleidė – domėjimasis politika ir politiniais procesais bei subjektyvus suvokimas daryti įtaką. O politinę elgsena tampa aktyvesnė veiklas suvokiant kaip įrankį savo tikslams siekti – pažinčių ratui plėsti, naujų įgūdžių įgijimui, karjeros siekimui, savirealizacijai visuomeninėje veikloje ir smagaus laiko praleidimui. Išaiškėjo, kad aktyvios politinės kultūros raišką labiausiai slopina prastai

iškomunikuojamos galimybės dalyvauti politinėje veikloje, įkvepiančių, sektinų lyderių nematymas, nebuvimas ir asmeninės naudos nematymas.

IŠVADOS

Pagrindinis darbe keliamas klausimas – kokie politinės socializacijos proceso veiksniai lemia jaunimo politinį aktyvumą ir turi įtakos jų politinei kultūrai. Siekiant atsakyti į šį klausimą, buvo atlikta teorinė analizė, susisteminti socializacijos veiksniai ir sukurtas politinės socializacijos modelis, kuriuo remiantis atlikti kokybinis ir kiekybinis tyrimai.

1. Išnagrinėjus politinės kultūros sampratą įvairių mokslininkų perspektyvose galima daryti išvadą, kad dabartinė Lietuvos jaunimo politinė kultūra atspindi kelių kartų istorinių aplinkybių suformuotas nuostatas, įsitikinimus, vertybinius požiūrius ir elgsenos normas. Analizė atskleidžia, kad dabartinė jaunoji karta per juos socializavusius agentus perėmė dalį sovietinio laikotarpio palikimo ir dėl pernelyg lėtai vykstančios pilietinės visuomenės kaitos, dabartinė nepriklausomoje Lietuvoje užaugusi karta pasižymi dar praėjusių kartų bruožais – politinio gyvenimo pasyvumu ir manymu, kad jie nėra pajėgūs inicijuoti pokyčius. Tokios nuostatos formuoja silpną visuomenės kaip piliečių atsakomybės jausmą ir neskatina valdžios atskaitomumo, o bendradarbiavimo formuojant viešąją politiką stoka menkina pasitikėjimą valdžia. Pabrėžtina ir tai, kad jaunimo silpna interesų artikuliacija politinėje darbotvarkėje, neskatina atstovaujamosios demokratijos praktikos palaikymo jaunimo tarpe.

2. Atlikus teorinę analizę galima teigti, kad nėra aiškiai suformuluotų efektyvios politinės socializacijos priemonių, nes tiek Lietuvos visuomenė, tiek jaunoji karta pasižymi politiniu pasyvumu ir politine apatija. Nors ir pastebima politinio dalyvavimo nauda (naujos žinios ir įgūdžiai, karjeros galimybės, socialinio kapitalo didinimas), bet matyti, kad jaunimo nepasiekia informacija apie jų galimybes dalyvauti tiek politinėje tiek visuomeninėje veikloje, šis trūkumas ypač atsispindi mokyklų platformoje.

3. Susisteminus teorines darbo įžvalgas, sukurtas politinės socializacijos modelis susidedantis iš agento, žinutės, įrankio, individo bei rezultato, kuris buvo patikrintas atlikus kokybinį ir kiekybinį tyrimus. Gauti tyrimo duomenys tirtas politines jaunimo organizacija atskleidė ne kaip politinės socializacijos agentą, bet kaip sąmoningai pasirenkamą politinės elgsenos formą.

4. Pritaikius sukurtą politinės socializacijos modelį buvo nustatyta, kad esminiais ir efektyviausiais politinės kultūros formavimo įrankiais yra informacijos teikimas, praktinis mokymas, ugdymas, parama ir įtaiga naudojama pirminių socializacijos agentų – šeimos ir mokyklos. Jie įgalina kritiškai vertinti aplinką bei padeda pagrindą tolimesniam jaunuolio poreikiui ugdytis, kuris nulemia

sąmoningą tolimesnį apsisprendimą dalyvauti politinėje veikloje. Todėl galima teigti, kad šie veiksniai yra pamatiniai, kuriais remiantis paskatinamas aktyvus dalyvavimas.

5. Kokybinio grupinės diskusijos ir kiekybinės anketinės apklausos tyrimų rezultatų analizės atskleidžia tirto jaunimo politinės kultūros būklę:

5.1. *Politinė sąmonė* pasireiškia labiau pilietiškumu nei politiškumu, būdinga save suvokti galinčiais daryti didesnę įtaką negu bendraamžiai, būdingas nepasitikėjimas politikais ir valdžios institucijomis. Politinis dalyvavimas suvokiamas kaip balsavimas rinkimuose, buvimas politiku ir kandidatavimas į valdžios organus. Balsavimą rinkimuose laikomas pilietine pareiga, o savanorystė suprantama kaip asmeninę naudą suteiksianti veikla. Didžiausią įtaką daro mokykla ir tėvai.

5.2. *Politinė elgsena* pasižymi akumuliacija ir daroma įtaką aplinkiniams – kuo politiškai aktyvesnis jaunuolis, tuo jo aplinka politiškai aktyvesnė. Pilietinis dalyvavimas pasižymi aktyviau negu politinis (dominuojanti politinio dalyvavimo forma – konvencinė). Pabrėžtina, kad pilietiškumo raiškai amžius ir išsilavinimas įtakos neturi, tačiau raiška priklauso nuo gyvenamosios vietos – miestuose ir miesteliuose gyvenantis jaunimas yra pilietiškai aktyvesnis. Politinė elgsena priklauso nuo amžiaus ir išsilavinimo – vyresni, aukštesnį išsilavinimą turintis jaunimas pasižymi aktyvesne politine elgsena.

6. Pastebėta, kad politinės jaunimo organizacijos nepasiekia pasyvia politine kultūra pasižyminčio jaunimo – t.y. didžiosios jaunosios kartos dalies. Todėl galima manyti, kad dalyvavimo jose galimybės nėra efektyviai iškomunikuojamos. Pabrėžtina, kad ir mokyklose nėra keitimosi informacija kultūros. Ištyrus pagrindinį politinėje socializacijoje veikusį agentų bloką galima teigti, kad šeima ir mokykla yra didžiausią įtaką darantys agentai, draugai, bendraamžiai tampa referentinė grupė skatinanti įsitraukti į veiklą, bet tik tuo atveju jei yra politiška, žiniasklaida – pagalbinė priemonė informacijai gauti, o organizacijos – politinės elgsenos raiškos forma.

REKOMENDACIJOS

Skirtos švietimo politikos formuotojams, politinėms jaunimo organizacijoms ir kitoms NVO bei mokslininkams, tyrėjams.

Sudarytas politinės socializacijos modelis susidedantis iš agento, jo komunikuojamos žinutės, įrankio, individo ir rezultato, gali būti naudojamas kaip priemonė atlikti tolimesnius empirinius politinės kultūros perdavimo ir formavimo tyrimus.

1. Keliant jaunimo motyvaciją veikti turėtų būtų atsižvelgiama į atraminius, tyrime išanalizuotus, motyvuojančius veiksnius: sudaryti sąlygas informacijos prieinamumui didinti, plėsti visuomeninio dalyvavimo formas, sudaryti sąlygas jaunimui susitikti su bendraamžiais, jaunimo lyderiais ir kitais politiškai aktyviais žmonėmis. Pabrėžtina, kad susikurtas draugų ratas iš politinių bendraamžių, ateityje veiks kaip referentinė veiklos aktyvumą skatinanti grupė. Be to, skirtingos motyvacinės priemonės turi būti taikytinos atsižvelgiant į individualų socialinį kontekstą – amžių, išsilavinimą, gyvenamąją vietą.
2. Tolimesniems mokslo tyrėjams siūlytina nustatyti kokiomis kompetencijomis turi pasižymėti jaunimas, kad gebėtų daryti įtaką sprendimų priėmimui, inicijuoti visuomeninius pokyčius. Tai padėtų išsigryninti ir nurodytų kokie turėtų būti šiuolaikiniai politinio ir pilietinio ugdymo tikslai ir jų turinys ugdant politiškai ir pilietiškai aktyvų jaunimą.
3. Siekiant įtraukti kuo daugiau jaunimo aktyviai politinei ir pilietinei veiklai, NVO privalo bendradarbiauti su mokyklomis, nes būtent ji yra pirminė platforma kurioje sukuriama individo motyvacija veikti, išartikuliuojama elgsenos akumuliacija. Taip būtų užtikrinamas veiklos tęstinumas pabaigus mokyklą. Taip pat rekomenduotina informacijos sklaidą vykdyti mokyklos tinklalapiuose, socialiniuose tinkluose, kadangi tyrimo duomenimis pagrįsta, jog didžioji dalis jaunimo pasiekiama būtent per elektronines žiniasklaidos priemones.
4. Svarbu užtikrinti įvairių formų mokyklinio amžiaus jaunuolių įtraukimą į sprendimų priėmimą, kad būtų sukurta pradinė atrama vėlesniam subjektyvaus veiksmingumo ir gebėjimo daryti įtaką suvokimui.
5. Privaloma kelti jaunosios kartos sąmoningumą ir procesų supratimą, gerinant jų žinias apie politinio dalyvavimo galimybes, kaip savanorišką piliečių veiklos formą įgalinančią kurti visuomeninę gerovę ir teikiančią asmeninę naudą.
6. Organizacijoms, siekiančioms išlaikyti savo narius, siūlytina naujai atėjusiems nariams aiškiai iškomunikuoti jų veiklos galimybes, gautiną dalyvavimo naudą bei taikyti mentorystės principą, kuris padėtų naują narį įtraukti į politinių bendraamžių būrį.

Organizacijoms rekomenduotina efektyviau naudotis žiniasklaidos priemonėmis, siekiant iškomunikuoti ne tik politinę, bet ir visuomeninę savo veiklos specifiką ir taip savanoriškai veiklai pritraukti daugiau jaunimo.

Organizacijoms rekomenduotina efektyviau naudotis žiniasklaidos priemonėmis, siekiant iškomunikuoti ne tik politinę, bet ir visuomeninę savo veiklos specifiką ir taip savanoriškai veiklai pritraukti daugiau jaunimo.

Organizuojant veiklas siūlytina išnagrinėti narių priklausymo organizacijai tikslus bei atsižvelgiant į poreikių specifiką kurti motyvacines sistemas. Motyvacines sistemas rekomenduotina kurti atsižvelgiant į nario išsilavinimą, amžių bei priklausymo organizacijai trukmę.

7. Svarbu aiškiai suformuluoti tikslus kurių siekiama – tautinių, pilietinių, patriotinių vertybių diegimo, jaunimo visuomeninio ir politinio dalyvavimo konvencinėmis ir nekonvencinėmis formomis, jaunosios kartos įsitraukimo į sprendimų priėmimą, jaunosios kartos kompetencijų, juos įgalinančių inicijuoti pokyčius. Šie bendriniai tikslai turi atsirasti nevyriausybinio sektoriaus organizacijų veiklos gairėse, mokyklos ugdymo programose, vaikų auklėjime šeimose bei žiniasklaidos teikiamoje informacijoje. Šie tikslai greičiausiai bus pasiekiami naudojant informacijos teikimą, inicijuojant praktinį dalyvavimą, pastiprinant jauno žmogaus apsisprendimą dalyvauti atitinkamose veiklose. Pabrėžtina, kad įrankių panaudojimas siekiant jaunimo domėjimosi politika ir politiniais procesais bei stiprinant subjektyvų suvokimą daryti įtaką, ugdant solidarumo su visuomenę jausmą, yra efektyviausia priemonė siekiant aktyvaus jaunimo politinio dalyvavimo.

LITERATŪRA

Moksliniai šaltiniai

1. Alisauskiene, R. Civic society and democratic orientation. *Democracy and Political Culture in Eastern Europe.* London: Routledge, 2006, p. 256-276.
2. Allen, D. Do Organizational Socialization Tactics Influence Newcomer Embeddedness and Turnover? *Jounal of Management, Vol. 32, 2 nr.* 2006, p. 237-256, prieiga per internetą: < http://jom.sagepub.com/content/32/2/237.full.pdf+html>, (žiūrėta 2014 11 20)
3. Aramavičiūtė, V., Martišauskienė, E. Ryškesni paauglių ir jaunuolių socializacijos ypatumai. *Švietimo reforma ir mokytojų rengimas: aktualijos ir perspektyvos.* 2004, p. 14-20, prieiga per internetą:<http://www.biblioteka.vpu.lt/pedagogika/PDF/2004/70/Aramaviciute_martisauskiene.pdf >, (žiūrėta: 2014 11 20)
4. Baldassarri, D. *The Simple Art of Voting. The Cognitive Shortcuts of Italian Voters.* New York: Oxford university press, 2013.
5. Berger, P. L. *Sociologija*. Kaunas: Litterae universitatis, 1995.
6. Berger, P. L., Luckmann, T. *Socialinės tikrovės konstravimas.* Vilnius: pradai, 1999.
7. Berns, R. M. *Vaiko socializacija. Šeima, mokykla, visuomenė.* Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2009.
8. Birch, A. H. *The Concept & Theories of modern democracy.* 3-ioji laida. London: Routledge, 2007.
9. Bitinas, B. *Ugdymo filosofija.* Vilnius: Enciklopedija, 2000.
10. Bitinas, B., *et al. Kokybinių tyrimų metodologija.* Vadovėlis. Klaipėda: Socialinių mokslų kolegija, 2008.
11. Broom, L. *Sociologija.* Klaipėda: Littera universitatis Vytauti magni, 1992.
12. Dahrendorfas, D. *Apmąstymai apie revoliuciją Europoje.* Vilnius: Periodika, 1990.
13. Dalton, R. J. *Public Opinion and Political Parties in Advanced Industrial Democracies.* 6-oji laida. Los Angeles: Sage, 2014.
14. Degutis, M. Politinė kultūra. *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida.* Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 83-104.
15. Degutis, M. *Socialinių tyrimų metodologija.* Kaunas: Naujasis lankas, 1999.
16. Dewey, J. *Demokratija ir ugdymas. Įvadas į ugdymo filosofiją.* Klaipėda: Baltic printing House, 2013.
17. Dumčienė, A., Bajoriūnas, Z. *Ugdymo pagrindai.* Vilnius: LR Švietimo ministerija, 2006.
18. Easton, D. *A. Systems Analysis of Political Life.* New York: Wiley, 1968.
19. Fiske, J. *Įvadas į komunikacijos studijas.* Vilnius: Baltos lankos, 1998.
20. Gaidys, V., *et al. Demokratizacijos procesų Lietuvoje sociologinė analizė*. Vilnius: Lietuvos socialinių tyrimų centras, 2013.

21. Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. *Socialinių tyrimų metodai : apklausa.* Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, 2014.
22. Gečienė, D. Socializacijos ir jaunosios kartos ugdymo pokyčiai. *Socialinės grupės: raiška ir ypatumai.* Vilnius: Mokslo aidai, 1998, p. 281-308.
23. Giddens, A. *Sociologija*. Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2005.
24. Heine, P. J. *Personality in social theory.* New Brunswick: Aldine Transaction, 2007.
25. Hepburn, M. A. The rebirth of political socialization. *Perspectives on Political Science.* Vol. 24, No. 1. 1995, p. 2-18, prieiga per internetą <http://www.uvm.edu/~dguber/POLS234/articles/niemi.pdf> (žiūrėta 2014 11 27).
26. Hess, R.D., Torney, V. J. The Development of Political Attitudes in Children. *Political Socialization.* New York: Atherton Press, 1970, p. 64-66, prieiga per internetą: <http://books.google.lt/books?id=IIUmc4ZTTPkC&pg=PA64&dq=Theory+Building+in+Political+Socialization:+Explorations+of+Political+Trust+and+Social+Learning+Theory&source=gbs_toc_r&cad=4#v=onepage&q&f=false> (žiūrėta 2014 11 25).
27. Janušauskienė, D. *Post-communist democratisation in Lihuania. Elites, parties, and youth political organisations 1988-2001*. Amsterdam – New York, NY: Rodopi, 2011.
28. Jokubaitis, A. *Trys politikos aspektai. Praktika, teorija, menas.* Vilnius: Vilniaus universiteto leidykla, 2005.
29. Jovaiša, L. *Ugdymo mokslas ir praktika. Analitinių straipsnių monografija.* Vilnius: Agora, 2001.
30. Juodaitytė, A. *Socializacija ir ugdymas vaikystėje: vadovėlis pedagogikos specialybių studentams.* Vilnius: Petro ofsetas, 2002.
31. Kardelis, K. *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Leidykla Liucijus, 2005.
32. Keciorytė, V. *Politologijos įvadas.* Vilnius: Technika, 2005.
33. Kučinskienė, R.., Kučinskas, V. *Jaunimo socialinės integracijos optimizavimas.* Nr. 9, Vilnius, 2002, p. 316.
34. Kvieskienė, G. *Pozityvioji socializacija.* Vilnius: Leidykla, 2005.
35. Kvieskienė, G. *Socializacija ir vaiko gerovė.* Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas, 2003.
36. Lamentowicz, W. *Šių laikų valstybė.* Vilnius: Alma littera, 1998.
37. Langton, K. P. *Political Socialization.* New York: Oxfard University Press, 1969.
38. Laurėnas, V. *Normalios politikos genezės atvejis.* Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla, 2001.
39. Lee, Nam-Jin *et al.* Processes of Political Socialization: A Communication Mediation Approach to Youth Civic Engagement. *Communication Research.* No. 40(5), 2012, p. 670-692, prieiga per internetą <http://crx.sagepub.com.skaitykla.mruni.eu/content/40/5/669.full.pdf+html> (žiūrėta 2014 11 27).
40. Leliūgienė, I. *Socialinė pedagogika.* Kaunas: Technologija, 2002.

41. Leliūgienė, I. *Žmogus ir socialinė aplinka.* Kaunas: Technologija, 1997.
42. Leonavičius, V. *Socializacija ir jos vaidmuo visuomenėje.* Sociologija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas, 2004, p.56-65.
43. Lukšienė, M. *Jungtys.* Vilnius: Alma littera, 2013.
44. Luobikienė, I. *Sociologija: bendrieji pagrindai ir tyrimų metodika*. Kaunas: Technologija, 2000.
45. Mcdonald, M. D., Budge, I. *Elections, Parties, Democracy. Conferrung the MEdian Mandate.* New York: Oxford university press, 2005.
46. McLaughlin, T. H. *Šiuolaikinė ugdymo filosofija. Demokratiškumas, vertybės, įvairovė.* Kaunas: Technologija, 1997.
47. McLean, I.; McMillan, A. *Concice Dictionary of Politics. Ballot box.* 3-ioji laida. Oxford, 2009, p. 415.
48. Merelmas, R. M. The Adolescence of Political Socialization. *Sociology of Education.* 1972, Vol. 45, No. 2, p. 134-166, prieiga per internetą <http://www.jstor.org.skaitykla.mruni.eu/stable/2112005?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=political&searchText=socialization&searchUri=%2Faction%2FdoBasicSearch%3FQuery%3Dpolitical%2Bsocialization%26amp%3Bacc%3Don%26amp%3Bwc%3Don%26amp%3Bfc%3Doff&seq=1#page_scan_tab_contents> (žiūrėta 2014 11 25).
49. Milbrath, L. W. *Political participation how and why do people get involved in politics?* Chicago: Rand McNally & Company, 1965.
50. Milbrath, L. W. *Political participation how and why do people get involved in politics?* Chicago: Rand McNally & Company, 1965.
51. Norris, P. *Democratic Phoenix: Reinventing Political Activism.* Cambridge: Campbridge University Press, 2002.
52. Owen, D. Political Socialization in the Twenty-first Century: Recommendation for Researchers. *The Future of Civic Education in the 21 st Century.* Center for Civic Education, James, Madison;s, Montpelier, 2008 09 21-26, prieiga per internetą <http://www.civiced.org/pdfs/GermanAmericanConf2009/DianaOwen_2009.pdf> (žiūrėta 2014 11 25).
53. Pandey, L. J., Kumar, V. Political education: an empirical framework. The Indian Journal of Political Science, Vol. 38, No. 4, 1977, p. 506-520, prieiga per internetą <http://www.jstor.org.skaitykla.mruni.eu/stable/41854941?seq=2&Search=yes&searchText=socialisation&searchText=political&list=hide&searchUri=%2Faction%2FdoBasicResults%3FQuery%3Dpolitical%2Bsocialisation%26amp%3BSearch%3DSearch%26amp%3Bwc%3Don%26amp%3Bfc%3Doff%26amp%3BglobalSearch%3D%26amp%3BsbbBox%3D%26amp%3BsbjBox%3D%26a

mp%3BsbpBox%3D%26amp%3Bhp%3D10%26amp%3Bsi%3D11&prevSearch=&resultsServiceName=null#page_scan_tab_contents>. (žiūrėta 2014 11 28).

54. Pruskus, V. *Sociologija.* Vilnius: Vilniaus teisės ir verslo kolegija, 2004.
55. Ramonaitė, A. *Posovietinės Lietuvos politinė anatomija.* Vilnius: Versus aureus, 2007.
56. Ray, P. Political Socialisation. *The Indian Journal of Political Science,* Vol. 29, No. 2, 1968, p. 135-145, prieiga per internetą <http://www.jstor.org.skaitykla.mruni.eu/stable/41854261?Search=yes&resultItemClick=true&searchText=political&searchText=socialisation&searchUri=%2Faction%2FdoBasicResults%3FQuery%3Dpolitical%2Bsocialisation%26amp%3BSearch%3DSearch%26amp%3Bwc%3Don%26amp%3Bfc%3Doff%26amp%3BglobalSearch%3D%26amp%3BsbbBox%3D%26amp%3BsbjBox%3D%26amp%3BsbpBox%3D%26amp%3Bhp%3D10%26amp%3Bsi%3D1&seq=1#page_scan_tab_contents> (žiūrėta 2014 11 25).
57. Riekašius, R. Politinis dalyvavimas. *Lietuvos politinė sistema: sąranga ir raida.* Kaunas: Poligrafija ir informatika, 2004, p. 213-242.
58. Riekašius, R. *Politinis dalyvavimas: samprata ir tipologija.* Klaipėda: Klaipėdos universitetas, 2011, prieiga per internetą <http://www.ku.lt/smf/files/2012/06/Riekasius_politinis-dalyvavimas_2011.pdf>, (žiūrėta 2015 01 07).
59. Schumpeter, J. A. *Kapitalizmas, socializmas ir demokratija.* Vilnius: Mintis, 1998
60. Skinner, B. F. *Apmąstymai apie biheiviorizmą ir visuomenę.* Vilnius: Vilniaus universiteto Specialiosios psichologijos laboratorija, 2006.
61. Skirmantienė, J. *Neformaliojo ugdymo svarba pozityviajai socializacijai.* Neformaliojo ugdymo prielaidos. VU žurnalai, prieiga per internetą <http://www.zurnalai.vu.lt/files/journals/180/articles/1400/public/108_skirmantiene.pdf>, p. 108-118 (žiūrėta 2014 11 22).
62. Šlapakauskas, V. Jaunosios kartos socializacijos problemos Lietuvoje. *Lietuvos socialinės panoramos kontūrai.* Vilnius, 1998, p. 205-213.
63. Spierts, M. *Balansavimas ir aktyvinimas. Metodiškai organizuotas sociokultūrinis darbas.* Vilnius: VU Specialiosios psichologijos laboratorija, 2003.
64. Spurga, S. *Demokratija ir pilietinė visuomenė nacionalinėse valstybėse ir Europos Sąjungoje : vidurio ir rytų Europos demokratizacija.* Vilnius: Mykolo Romerio Universitetas, 2012.
65. Strateginių studijų centras. *Lietuvos tauta būklė ir raidos perspektyvos.* Kolektyvinė monografija. Vilnius : Versus Aureus, 2006.
66. Tilford, R. Political Socialisation at British and West German Universities – or: wistling in the dark? *Oxford Review of Education,* Vol. 11, No. 3, 1985, p. 295-304, prieiga per internetą <http://www.jstor.org.skaitykla.mruni.eu/stable/10.2307/1050180?Search=yes&resultItemClick=tru

e&searchText=political&searchText=socialisation&searchUri=%2Faction%2FdoBasicResults%3FQuery%3Dpolitical%2Bsocialisation%26amp%3BSearch%3DSearch%26amp%3Bwc%3Don%26amp%3Bfc%3Doff%26amp%3BglobalSearch%3D%26amp%3BsbbBox%3D%26amp%3BsbjBox%3D%26amp%3BsbpBox%3D%26amp%3Bhp%3D10%26amp%3Bsi%3D1> (žiūrėta 2014 11 27).

67. Valevičienė, N. *Aktyvūs imigrantai: pilietinio dalyvavimo veiksniai Europos Sąjungoje.* Socialinių mokslų studija, 2009, p. 165-182.
68. Warren, R., Wicks, R. H. Political Socialization: Modeling Teen Political and Civic Engagement. *J&MC Quarterly*. Vol. 88, No. 1, 2011, p. 156-175, prieiga per internetą <http://jmq.sagepub.com.skaitykla.mruni.eu/content/88/1/156.full.pdf+html> (žiūrėta 2014 10 29).
69. Wildavsky, A. Choosing preferences by Constructing Institutions: A Cultural Theory of Preference Formation. 1-oji laida. American Political Science Review, 81, p 3-25.
70. Wilson, L. B., *et al. Civic Engagement ant the Baby Boomer Generation. Research, Policy, and Practice Perspectives.* London: Routledge, 2008.
71. Žliukaitė, R, *et al. Neatrasta galia. Lietuvos pilietinės visuomenės žemėlapis.* Kolektyvinė monografija. Vilnius: Versus aureus, 2006.

Teisės ir kiti normatyviniai aktai

72. Lietuvos Respublikos Asociacijų įstatymas, *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 25-745.
73. Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Lietuvos Aidas*, 1992 Nr. 220 (1992-11-10); *Valsybės Žinios*, 1992, Nr. 33-1014 (1992-11-30).
74. Lietuvos Respublikos Peticijų įstatymas, *Valstybės žinios*, 1999, Nr. 66-2128.
75. Lietuvos Respublikos Politinių partijų įstatymas, *Valstybės žinios,* 1990, Nr. 29-692.
76. Lietuvos Respublikos Profesinių sąjungų įstatymas, *Valstybės žinios*, 1991, Nr. 34-933.
77. Lietuvos Respublikos Seimo 2013 m. gruodžio 23 d. nutarimas Nr. XII-745 „Dėl Valstybinės švietimo strategijos 2013–2022 metų nuostatų“. *Valstybės žinios*, 2013-12-30, Nr. 140-7095.
78. Lietuvos Respublikos Seimo rinkimų įstatymas, *Valstybės žinios*, 1992, Nr. 22-635.
79. Lietuvos Respublikos Susirinkimų įstatymas, *Valstybės žinios,* 1993, Nr. 69-1291.
80. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas, *Valstybės žinios,* 1991, Nr. 23-593; *Valstybės žinios,* 2003, Nr. 63-2853; *Valstybės žinios*, 2004, Nr. 103-3755, Nr. 120-4437; *Valstybės žinios*, 2006, Nr. 73-2758; *Valstybės žinios*, 2007, Nr. 43-1628, Nr. 77-3045, Nr. 81-3324; *Valstybės žinios*, 2009, Nr. 89-3802, Nr. 93-3975; *Valstybės žinios,* 2011, Nr. 38-1804.
81. Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2012 m. lapkričio 28 d. nutarimas Nr. 1482 „Dėl 2014-2020 metų nacionalinės pažangos programos patvirtinimo“. *Valstybės žinios,* 2012-11-28, Nr. 144-7430.

Kiti internetiniai šaltiniai

82. Buzaitytė-Kašalynienė, J. Jaunimo problematikos tyrimų rezultatų palyginamoji analizė: Jaunimo reikalų departamento užsakymu, 2012, prieiga per internetą <http://www.jrd.lt/uploads/JAUNIMO_PROBLEMATIKOS_TYRIMU_%20REZULTATU_PALYGINAMOJI_ANALIZE_2012.pdf>, p. 465-468, (žiūrėta 2014 12 12).
83. European Trade Union, Stikes in Europe, prieiga per internetą <https://www.etui.org/Topics/Trade-union-renewal-and-mobilisation/Strikes-in-Europe-version-2.1-January-2015> (žiūrėta 2015 03 01).
84. Europos Jaunimas: dalyvavimas demokratiniame gyvenime tyrimo ataskaita: Europos Komisijos užsakymu, Eurobarometer, 2013, prieiga per internetą < http://ec.europa.eu/youth/library/reports/flash375_en.pdf>, (žiūrėta 2015 01 15).
85. Lietuvos Respublikos Seimo Peticijų Komisijos 2014 metų darbo ataskaita, pieiga per internetą <http://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=2&ved=0CCYQFjAB&url=http%3A%2F%2Fwww3.lrs.lt%2Fdocs2%2FFLZGAJJB.DOCX&ei=pr7-VL2QEIG4UoPtg4gK&usg=AFQjCNF6PDGoON3sGesK8j1aqd_wpHVZAg&sig2=dg2U8FK7fF7Zh8-D12aKrA&bvm=bv.87611401,d.d24> (žiūrėta 2015 03 01).
86. Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2007 – 2014 metų tyrimų ataskaitos, prieiga per internetą < http://www.civitas.lt/lt/?pid=74&id=78>, (žiūrėta: 2014 10 15).
87. Lietuvos visuomenės Pilietinės galios indeksas: 2010 metai, tyrimo ataskaita, prieiga per internetą < http://www.civitas.lt/lt/?pid=74&id=78>, (žiūrėta: 2014 10 15).
88. Oficialios statistikos portalas. Narystė Politinėse partijose, prieiga per internetą <http://osp.stat.gov.lt/web/guest/statistiniu-rodikliu-analize?portletFormName=visualization&hash=ebc3ae7b-266e-4fe5-9b0b-f0aedb256b86> (žiūrėta 2015 02 02).
89. Oficialios statistikos portalas. Rinkimų rezultatas, prieiga per internetą < http://osp.stat.gov.lt/rodikliai20>, (žiūrėta 2015 01 05).
90. Oficialios statistikos portalas. Streikų skaičius Lietuvoje, prieiga per internetą <http://osp.stat.gov.lt/statistiniu-rodikliu-analize?id=1667&status=A> (žiūrėta 2015 03 01).
91. Rinkimų rezultatai pagal datą. *Vyriausioji rinkimų komisija*, prieiga per internetą <http://www.vrk.lt/pagal-data> (žiūrėta 2015 02 02)
92. Spinter tyrimai. Pasitenkinimas darbu ir atlygiu – viešosios nuomonės tyrimas. Užsakovas DELFI, prieiga per internetą <http://www.spinter.lt/site/lt/vidinis/menutop/9/home/publish/MjU3Ozk7OzA=> (žiūrėta 2015 03 01).
93. The Youth Vote in 2012.The center for information & research on civic learnng & engagement. Fact Sheet, 2013, prieiga per internetą <http://www.civicyouth.org/wp-

<content/uploads/2013/05/CIRCLE_2013FS_outhVoting2012FINAL.pdf> p. 5. (žiūrėta 2014 12 01).

94. Tyrimų centro „Vilmorus“ tyrimo rezultatai :Visuomenės pasitikėjimas Lietuvos institucijomis, prieiga per internetą <http://www.vilmorus.lt/index.php?mact=News,cntnt01,detail,0&cntnt01articleid=2&cntnt01returnid=20> (žiūrėta 2015 03 20).

Goldbergaitė A. Jaunimo politinės kultūros formavimas: politinio socializacijos proceso analizė. Magistro baigiamasis darbas. Vadovė lekt. dr. B. Stankevič. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2015. – 111 p.

ANOTACIJA

Magistro baigiamajame darbe išanalizuota politinė socializacija kaip jaunimo politinės kultūros formavimo priemonė. Darbe išgryninti politinių jaunimo organizacijų narių politinę kultūrą formavę veiksniai, nustatyti atraminiai įrankiai lemiantys politinės socializacijos proceso efektyvumą. Darbo tikslas – išsiaiškinti kokie politinės socializacijos veiksniai daro didžiausią įtaką formuojant jauno žmogaus politinę kultūrą. Tikslui pasiekti nusistatyti uždaviniai. Darbe pateikiamos teorinės politinės kultūros sampratos ir jų sudedamosios dalys, pagrindžiama tyrimo reikmė nustatant dabartinę visuomenės politinės kultūros būklę. Nagrinėjami socializacijos tikslai, sisteminamos teorinės įžvalgos, kurių pagrindu sukonstruotas socializacijos modelis sudarytas iš agento, žinutės, įrankio, individo ir rezultato, kuriuo remiantis atlikti empiriniai tyrimai. Tyrimo metu išgryninti politinės socializacijos proceso ypatumai, atskleista kurie politinės socializacijos veiksniai yra atraminiai ir efektyviausi kuriant jaunimo politinę kultūrą. Tyrimo išvadomis remiantis, galime teigti, kad siekiant suformuoti jaunosios kartos aktyvią politinę kultūrą, svarbiausiais veiksniai laikytini keitimosi informacija kultūros kūrimas, praktinės visuomeninės veiklos skatinimas. Pažymėtina, jog politinį dalyvavimą labiausiai motyvuoja domėjimasis politika ir subjektyvus suvokimas daryti įtaką. Dalyvavimo metu įgyjamos naujos žinios ir įgūdžiai, plečiamas socialinis kapitalas, kuris jaunimo suvokiamas kaip įrankis savirealizacijai ir galimybė siekti karjeros.

Raktiniai žodžiai: politinė socializacija, politinės socializacijos modelis, jaunimo politinė kultūra.

Goldbergaitė A. Shaping political youth culture: political socialization process analysis. Master's Thesis. Supervisor dr. B. Stankevic. - Vilnius: Mykolas Riomeris University, Faculty of Politics and Management, 2015. - 111 pages.

ANOTATION

This Master's Thesis analyzes political socialization as a shaping tool of political youth culture. It examines the determining factors of political culture among the members of political youth organizations and establishes the determinants for the effectiveness of political socialization process. The main aim is to find out what socialization factors are the most influential in shaping young person's political culture. In order to achieve this goal a number of objectives had to be tackled. The first task was to define the concept of political culture and highlight its constitutive components. The second challenge was to asses the situation of existent political culture in the given society; the findings also served as a justification for the motivation and purpose of the research. The third objective was to investigate the aims of socialization and, finally, to systematize the results of theoretical analysis that came to serve as a basis for the construction of the socialization model. Constituted of an agent, a message, a tool and a result the model served as a framework for the empirical part of the thesis. The empirical analysis showed the peculiarities of the political socialization process and revealed the most effective factors in shaping the political youth culture.

Thesis' conclusions indicate that the promotion of intensive information exchanges and the encouragement of civic engagement are the most influential contributors to shaping active political culture of the younger generation. Noteworthy is also the fact that the engagement in political activities is by the largest part motivated by personal interest in politics and the perceived opportunity to make difference. By taking part in political activities the participants develop new skills and knowledge, as well as build up their social capital which is seen as a tool for self-realizing and career boosting.

Key words: political socialization, political socialization model, political youth culture

Goldbergaitė A. Jaunimo politinės kultūros formavimas: politinio socializacijos proceso analizė. Magistro baigiamasis darbas. Vadovė lekt. dr. B. Stankevič. – Vilnius: Mykolo Romerio universitetas, Politikos ir vadybos fakultetas, 2015. – 111 p.

SANTRAUKA

Šiuo metu Lietuvoje gyvena apie 480 tūkst. jaunų 18-29 m. žmonių, kurių vertybinės nuostatos ir elgsena formuos šalies ateitį. Tačiau empiriniai pilietinės visuomenės tyrimai atskleidžia tiek visos visuomenės, tiek jaunosios kartos politinės ir pilietinės brandos nebuvimą, kuris parodo susilpnėjusį atsakomybės už bendros gerovės kūrimą jausmą ir tai, jog šiai dienai jaunimas dar nedisponuoja politinėmis kompetencijomis, įgalinančiomis daryti įtaką sprendimų priėmimui. Tokia pasyvios politinės kultūros situacija skatina ieškoti būdų, kanalų padėsiančių užtikrinti efektyvų asmens politinio identiteto kūrimą, nuostatų ir elgsenos formavimą. Todėl darbe susisteminamos teorinės įžvalgos skirtos politinės kultūros formavimo procesui – politinei socializacijai pagal kurias sukuriamas modelis. Politinės socializacijos modelis, kurį sudaro agentas, žinutė, įrankis, individas ir rezultatas, leidžia apsibrėžti tyrimo lauką ir užtikrina, kad analizėje bus ištirta kuo daugiau galimų veiksnių, lemiančių jaunimo politinės kultūros formavimo efektyvumą.

Darbo objektas: 18-29 metų jaunimo politinės socializacijos procesas. Darbo tikslas – išsiaiškinti kokie politinės socializacijos veiksniai daro didžiausią įtaką formuojant jauno žmogaus politinę kultūrą. Tikslui pasiekti nusistatyti uždaviniai, o pasirinkta darbo metodika: mokslinės literatūros analizė, statistinių duomenų analizė, grupinė diskusija ir anketinė apklausa – leidžia įgyvendinti išsikeltus uždavinius. Visų pirma, atskleidžiamos teorinės politinės kultūros sampratos ir sudedamosios dalys – tai politinė sąmonė ir politinė elgsena, pagrindžiama tyrimo reikšmė nustatant dabartinę visuomenės politinės kultūros būklę – nustatyta, kad jaunimui labiau būdinga pilietinė, negu politinė veikla, jog jaunimas nesidomi politiniais procesais, neįsitraukia į savanoriškas veiklas. Išgryninami politinės socializacijos proceso ypatumai, pagrindinis socializacijos agentų blokas – šeima, mokykla, draugai, bendraamžiai, organizacijos ir žiniasklaida, susistemintos proceso įvestys.

Mokslinės literatūros ir statistinių duomenų analizė atskleidžia aktyvia politine kultūra pasižyminčio jaunimo politinę sąmonę, politinę elgseną ir tai formavusio proceso aspektus bei leidžia teigti, kad siekiant suformuoti jaunosios kartos aktyvią politinę kultūrą svarbiausiais veiksniais reikia laikyti keitimosi informacija kultūros kūrimą, praktinės visuomeninės veiklos skatinimą, agentų paramą ir įtaką.

Tyrimo empirinės dalies analizė leidžia tvirtinti, jog politinį dalyvavimą labiausiai motyvuoja domėjimasis politika ir subjektyvus suvokimas daryti įtaką, solidarumo su visuomene jausmas. Dalyvavimo metu jaunas žmogus taip pat praturtina savo žinias ir įgyja naujų įgūdžių, susikuria socialinį kapitalą, tai pat, dalyvavimą politiniame gyvenime gali panaudoti kaip įrankį savirealizacijai ir karjerai siekti.

Atliktas tyrimas taip pat atskleidė, jog atraminiai ir efektyviausi kuriantys aktyvią politinę kultūrą veiksniai yra nevyriausybinio sektoriaus, mokyklų ir šeimos agentų sąveika siekiant diegti politines ir pilietines vertybes, atsakomybės, teisingumo, sąžiningumo jausmą ir ugdant iniciatyvumą, siekiant jauno žmogaus įsitraukimo į veiklas ir užtikrinant dalyvavimo tęstinumą. Rekomenduotina, kad šie tikslai būtų pasiekti plėtojant intensyvaus keitimosi informacija kultūrą, inicijuojant praktinį dalyvavimą, pastiprinant jauno žmogaus apsisprendimą dalyvauti atitinkamose veiklose. Pabrėžtina, kad tokių įrankių panaudojimas siekiant jaunimo domėjimosi politika ir politiniais procesais bei stiprinant subjektyvų suvokimą daryti įtaką, ugdant solidarumo su visuomenę jausmą, yra efektyviausia priemonė siekiant aktyvaus jaunimo politinio dalyvavimo.

Goldbergaitė A. Shaping political youth culture: political socialization process analysis. Master's Thesis. Supervisor dr. B. Stankevic. - Vilnius: Mykolas Riomeris University, Faculty of Politics and Management, 2015. - 111 pages.

SUMMARY

There are approximately 480 thousands young people aged 18-29 living in Lithuania, whose personal values and conduct will shape country's future. Unfortunately, empirical analysis of the given civil society showed the lack of political and civil matureness of the society in general and the younger generation in particular. This indicates the weakening sense of responsibility for the common good and highlights the fact that for this day the youth does not possess political competences empowering them to influence decision making. This case of passive political culture demands to seek the ways that would facilitate the creation of personal political attitudes and identity as well as will ensure the shaping of politically active behavior. In order support this challenge the thesis systematizes theoretical insights related to the process of shaping the political culture. This serves as a basis for establishing practical model of political socialization. Constituted of an agent, a message, a tool, an individual and a result, the model determines the scope of the thesis research and puts under investigation a broad range of factors that condition the effectiveness of political youth culture formation.

Research object is political socialization process of 18-29 aged youth. Thesis' aim is to determine the factors that are the most influential in shaping young person's political culture. In order to achieve this goal several tasks are to be tackled and an appropriate method applied. Work's methodology includes an analysis of relevant scholar literature and statistical data, group interview and a questionnaire survey, enabling to accomplish the belowstated challenges. First, the work defines the concept of political culture and highlight its constitutive components - political consciousness and political behavior. Thesis' author assesses the situation of existent political culture in the given society. The findings show that youth tends to prefer civil over political engagement, does not take part in voluntary political activities and lacks overall interest in political processes. These results also served as a justification for the motivation and purpose of the research. The author also identifies the peculiarities of the political socialization process, highlights the main socialization agents (family, school, friends and peers, organizations and the media) and systematizes all the components included in the process of political socialization.

Literature and statistical data analysis provided insights about the consciousness of politically active youth and the processes involved in shaping their political culture and behavior; it also established information exchange, civic engagement and agent influence as the main contributors to shaping active political culture of the younger generation.

Empirical data analysis revealed the fact that youth's engagement in political activities is by the largest part motivated by personal interest in politics, the perceived opportunity to make difference and the sense of solidarity with the society. By taking part in political activities the participants hope to develop new skills and knowledge, as well as build up their social capital which is seen as a tool for self-realizing and career boosting.

The research shows that the most effective factor in shaping youth's active political culture is the joint effort of nongovernmental sector, schooling system and family. Together they can work to promote political and civic values in the youth, responsibility, sense of justice and fairness, as well as encourage them to take initiative and engage in political activities. These actors also have capability to ensure the continuity of youth's political work. The findings suggest that the most effective tools for shaping Lithuanian youth's political culture is the promotion of free and intensive information exchange on all levels and the initiation of practical civic engagement.

PRIEDAI

Grupinės diskusijos content analizė

Eil. nr.	Kategorija	Subkategorija	Pagrindžiantys teiginiai
1.	**Aktyvios politinės kultūros individų bruožai**	**Aukštasis išsilavinimas**	„<...> esu baigusi...bakalauro studijas...šiuo metu...rašau magistrinį“(A1); „<...> mokiausi Romeryje, tada perstojau į Vilniaus Gedimino technikos universitetą“ (A2); „<...> aš esu baigęs <...> bakalaurą ir dabar mokausi magistro studijose“ (A5); „<...> Romerio universitete, baigiau viešąją politiką ir vadybą.“ (A4).
		Lyderystė	„<...> vadovavau Klaipėdos liberaliam jaunimui <...> esu jauniausia, bet kada Liberalaus jaunimo išrinkta pirmininkė <...>“(A1); „<...> buvau mokinių tarybos pirmininkas <...> jaunųjų krikščionių demokratų organizacijos tapau pirmininku <...>“ (A5); „<...> mokykloj <...> tapau mokinių prezidentu <...> tapau visos nacionalinės organizacijos vadovu <...>“ (A4).
2.	**Išoriniai veiksniai darantys įtaką politiniam dalyvavimui**	**Politinių partijų lyderiai/atstovai**	„<...> padėjau Antanui Guogai prieš rinkimus į Europos Parlamento <...> tada vėl grįžau prie Antano Guogos <...> ir tada įstojau į partiją“ (A2)
		Draugai, bendraamžiai	„<...> su bendraminčiais sugalvojome suburti tokį klubelį <...>“(A5); „<...> mes su draugu <...> susikūrėm portalą <...>“ (A5).
		Šeima	„<...> tėtis mane nešdavosi į demonstracijas <...>“ (A1).
		Mokykla	„<...> visa veikla prasidėjo maždaug nuo ketvirtos klasės <..>“ (A2); „Aaa mano veikla <..> su mokykla prasidėjo <...>“ (A5).
		Visuomeninės organizacijos	„<...> patirtis yra <...> nuo jaunimo politinės organizacijos“ (A1).
		Žiniasklaida	„Tai tiesiog paimkim vieną nacionalinį transliuotoją ir padarykime labai fainą kampaniją, kuri tiesiog budintų žmones, aktyvintų ir ir juos šviestų“ (A4).
3.	**Politinės elgsenos bruožai**	**Akumuliacija**	„<...> į partiją įstojau iš kart po įstojus į jaunimo organizaciją <...>“ (A3); „<...> dalyvavau liberalaus jaunimo veikloj <...> įstojau į partiją <...> teko garbė važiuoti į tą (Misija Sibiras) ekspediciją <...>“ (A1); „<...> buvau mokinių tarybos pirmininkas <...> dalyvavau šiaip visokiose veiklose aktyviose <...> sugalvojome suburti klubelį <...> įstojau į jaunųjų krikščionių demokratų organizacijos tapau pirmininku“ (A5);

			„<...> tapau mokinių prezidentu <...> įstojau į jaunimo organizaciją DARBAS <...> perėjau iš jaunimo organizacijos į partiją <...>“ (A4); „<...> mano visa veikla prasidėjo <...> tai yra mokinių taryba <...> Vilniaus miesto mokinių taryba <...> Lietuvos studentų sąjunga <...> teko garbė papulti į Liberalų sąjudį <...> buvau jaunųjų konservatorių lygos narė <...>“ (A2); „Viskam reikia pribręsti ir reikia apie tai labai mąstyti, po truputį.“ (A5).
		Konkurencingumas	„<...> konkuruodavome ne tik renginiais jaunimo <..> mes konkuruodavome net gi mokyklose <...>“(A1); „<..> yra labai didelė konkurencija tarp mokyklų. Tada pasirodė <...> noras būti geriausiais“ (A2).
		Daranti įtaką kitiems individams	„O ar tėvai dalyvauja rinkimuose?“ (T.) Dabar jau taip“ (A3); „<...> nėra ten kažkokio impulso iš jų. Aš dabar traukiu juos labiau <...>“ (A5)>; „Dabar ne tėvai mus, bet mes tėvus įtraukiam į tą visą tą dalyvavimą.“ (A2); „<...> su mano pagalba <...> ir prašymu palaikyti <...> buvo liberalai <...>“ (A1).
		Šalia kitos elgsenos einantis	„ <...> turi tam tikros šalia veiklos, taigi dauguma žmonių ateina į organizaciją, bet jie turi ten verslus kuria, ar kiti ten turi savo pomėgius, tikslus <..>“ (A3).
		Grįsta tiksliniu žinojimu	„ <...> normalu sau iškelti tikslus būti valdyboje <..>“ (A3).
		Vaidmens adaptacija	„<...> būdavo lūzeriai <...> tie šustrieji <..> visur žmonės turi vaidmenų žaidimus.“(A3); „<...> tu turi priimti tam tikras žaidimo taisykles <...>“ (A3)
		Vidinių procesų skatinama	„<...> mums svarbiausia yra motyvacija <...>“ (A4).
4.	**Individualūs veiksniai lemiantys politinę elgseną**	**Pokyčių poreikis**	„<...> aš jau turiu norą daryti kažką ir keisti <...>“(A1); „<...> blogybių, kurios būna partijose, turi tą bandyti pakeisti iš vidaus <...>“(A5); „<...>ir kame kurios nukrypsta, man užsidega lemputė, kad reikia aktyviau veikti, daugiau apie tai kalbėti <...>“(A5); „<...> pribrendau čia ateiti nes nėra tokių pokyčių, koki norisi tose vietose matyti.“(A1).
		Saviraiškos poreikis	„<..> susikūrėm sau platformą kalbėti <...> tai kas <...> atrodo mums svarbu, ir kaip mes į ją žiūrim(A5); „<...> rašėm tekstus apie tai kaip mums atrodė valstybės gyvenimas <...>“(A5); „<...> atėjau šiandien dienai tas savo naudas matyti savirealizacijoje <...>“ (A1).
		Tikslų suvokimas	„<...> tada supratau ko noriu <...>“(A2); „<...> visada mačiau tikslą ir poreikį kažką veikti“(A5); „<...> žinojau, kad kur mokysiuos, kokios specialybės mokysiuos, ir jau automatiškai siekiau.“(A4);

			„<...> niekas nenorėdavo iš tų mokinių tarybos imti į politiką, <...> sakiau, kad aš noriu realiai“(A2); „<...> labai norėjom kažką sukurt savo <...>“(A5); „Pradėjau galvoti ar tikrai man to reikia <..> ar tu gali tas veiklas daryti šiek tiek ramiau <...>“(A3); „Mano tikslas atstovauti idėjas <...>“(A5); „<...> galvodavau <...> kaip norėčiau dalyvauti ten visose valstybinėse šventėse, ten eitynėse“ (A3); „<...> mane irgi šiek tiek skatina tas buvimas tam tikruose organuose <...>“ (A3); „<...> visų pirma susiformuoti ir žinoti ko tu nori <...>“ (A1).
		Vidinių poreikių tenkinimas	„<...> mano tas motyvas buvo įstoti <...> norėjau ateiti į savivaldybės pastatą <...>“(A3); „<...> buvo įdomu kas tas NVO <...>“(A3) „<...> įdomu buvo ir prasibandyti patį demokratijos veikimo arba mechanizmą <...>“(A1); „<...> jeigu tu turi ambicijos rūpintis kažkuo, ar ne, tai tu galA2“(A1); „<...>žmonės, kurie aaa, pastebi mūsų darbus, kurie jungiasi prie mūsų idėjų, prie mūsų darbų, tai mano atveju mane tai labai motyvuoja.“(A4); „<jeigu tu turi ambicijos rūpintis kažkuo, ar ne, tai tu gali“ (A1);
		Vertybių, interesų sutapimas	„<...> man labai patiko na, ką kalba, kaip kalba tie politiniai lyderiai“ (A1); „<...> manau, kad Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai yra ta partija, kuri labiausiai atitinka <...>“(A5); „Tam, kam aš prijaučiu, aš turiu jų daug <...>“(A4) (apie partijos lyderius); „<...> liberalai pas mus pozityviai vertinami <...>“ (A1).
		Palanki individo aplinka	„<..> politiškumas nebuvo tabu visiškai mokykloje“(A1); „<...> jeigu aš aiškiai turėsiu pajamas iš kur jos ateina <...> bus labai paprasta atėjus reikšti savo idėjas, mintis nes man nereikės su niekuo, prie nieko taikstytis <...> nereikės laviruoti“(A1).
		Naudos suvokimas	„<...> buvo galimybė patekti į partijos tam tikrus struktūrinius organus <...>“(A3); „<...> mane irgi šiek tiek skatina tas buvimas tam tikruose organuose <...>“(A3); „<...> tai aš įstojau <...> tai kontaktų nauda <...> Daugiau drąsos įgauni, daugiau tokios asmeninio tokio, socialinių kompetencijų <...>“ (A3); „<Patirtis ir platforma idėjų įgyvendinimui <...>“ (A5).
		Procesų suvokimas ir vertinimas	„<...> gyvenam šalyje, kuri ne šiaip sau vyksta, kuri vyksta dėl to, kad žmonės joje veikia“ (A5);

			„Man politika visų pirma <...> yra <...> žaidimas <...> tai yra vienas iš motyvų, kodėl tu veiki <...>“ (A3).
5.	**Politinės sąmonės bruožai**	**Informacijos siekimas**	„<...> domėjausi <...> ką mūsų jaunimo organizacija darė“(A3); „<...> mes diskutuodavome <...> visada norėdavau sužinoti, <...> man jau būdavo įdomu“(A4); „<...> buvo toksai Dial up internetas,<...> atsisėdome ir surinkome laisvę taškas lt <...> žiūrim kada galima nuo kada stoti“(A1).
		Domėjimasis politika	„<...> politika mane tikrai domina, įkvepia <...>“ (A3).
		Atkartojimas	„Pirma mano politinė tokia atminties gairelė, tai yra kai tėvai balsavo už kregždučių partiją <...> kandidatuoju į savivaldybę nuo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų“ (A5); „<...> su tėčiu keliaudavau į balsavimo kabiną <...> su vyru <...> nuėjome kartu į balsavimą <...>“ (A1); „Ar vesitės savo vaikus kartu į kabiną? (T.) Be abejonės“ (A1); „<...> politika ji atspindi visuomenės bendravimo tas tikras taisykles, tas struktūras <...>“ (A3).
		Neabejingumas	„<...> man ne vis vien kas dedasi Lietuvoj, man ne vis vien, kas dedasi Vilniaus mieste <...>“ (A1); „<...> rūpi valstybiniai procesai <...> kas bus su ta vieta, ta aplinka, kurioj tu gyveni <...>“ (A1).
		Pasitikėjimas politiniais procesais	„<...> nieko nėra geriau sugalvota kaip atstovaujamoji demokratija ir partinė struktūra <...>“(A5);
		Vertinimas	„ Aš tai nemanau, kad jaunimas politikoje yra savaime vertybė“ (A5).
6.	**Politinės socializacijos agentų bruožai**	**Įtaigumas**	„<...> man labai patiko na, ką kalba, kaip kalba tie politiniai lyderiai“ (A1).
		Iniciatyvumas	„<...> kartais va su istorijos mokytoju <...> padėkoju, kad tokia iniciatyva buvo imtasi“(A4); „<...> Pats mokytojas turi būt suinteresuotas.“ (A2).
		Pasyvumas	„<..> nepasakyčiau, kad mano šeima buvo politiška <...> žmonės, kurie gyvena tuo paprastu savo gyvenimu, jie nori gyventi savo gyvenimą ir nekvaršinti jiems galvos“ (A3).
		Politinio dalyvavimo aktyvumas	„<...> tėvai balsavo už kregždučių partiją <...> jie aktyviai balsuoja, visuomet balsuoja.“(A5); „<...> mano tėvai <....> balsuoti eina <...>“ (A4).
		Politinis sąmoningumas	„<...> mano tėvai buvo super liberalūs. Liberalių pažiūrų <..>“(A2); „<...> jie visada buvo rėmėjai konservatorių <...>“ (A5); „<...> tėvai iš tikrųjų visą laiką už dešiniuosius <...>“ (A1).

7.	**Politinės socializacijos įrankiai**	**Vertybių diegimas**	„Aš esu auklėtas ta tautiška, katalikiška dvasia, tai man tie dalykai yra svarbiausia <...>“(A5); „<..> patriotinio ir ir visokio politinio auklėjimo tikrai buvo <...>“ (A1); „ <..> darbavausi visiškai <..> tėčio <...> idėjų sklaidos nu pagrindu <...>“ (A1); „Aš esu auklėtas ta tautiška, katalikiška dvasia <...>“ (A5).
		Dalyvavimas kartu	„<...> tėtis mane nešdavosi į demonstracijas ir kur plevėsavo Lietuvos vėliavos“ (A1); „<...> kartą su tėčiu keliavau į balsavimo kabiną ir man leido užbraukti kryželį“(A1);
		Informacijos tiekimas	„ <..> mes diskutuodavome <...> tai už ką balsavai <...“ (A4).
		Skatinimas/pastiprinimas	„<...> istorijos mokytoja <...> dėstė politologijos pamokas ir paskatino tiesiog domėtis tais procesais <...>“ (A3).
		Ugdymas	„<...> Lietuvoje <...> galima pradėti apie tai šnekėti, dėl to, kad na pilietinis ugdymas yra <...> paženges <...>“ (A1).
		Įtakos siekimas	„<...> galbūt atsiribok <...> daryk galbūt tai kas tau <..> patinkamiau <...>“ (A4); „ <..> kam tau čia reikia, čia politika, čia blogai, čia sudėtinga <...> jie norėtų, kad eičiau <...> paprastesniu keliu“ (A5).
		Prisitaikymas/palaikymas	„<...> palaikymas dabar natūraliai yra <...>“ (A5); „<...> jei pamato, kad viskas tau gerai klostosi <...> nu tai jie su tuo susitaiko <...>“ (A4).
		Praktinis mokymas/mokymasis	„Vilniaus mokinių taryba <...> paskatina, nes tu gali paliesti, <...> balsuoji, tu skaitai protokolus <...>“(A2); „<...> istorijos mokytoja, kuri pasakodavo, dėstė politologijos pamokas ir paskatino tiesiog domėtis tais procesais <..>“(A3); „<..> pas mus istorijos pamokose būdavo parlamento simuliacijos <...> iš tikrųjų tokie dalykai mane taip pat paskatino <...>“(A4); „<...> turi mokėt su jais bendraut. Tai iš tikrųjų tai reikia mokėti, ir tai yra išugdoma <...>“(A2); „<...> geriausias vadovėlis yra būtent veikla <...> organizacijos dalyvauti <...>“ (A4); „Kiekvieną kartą einant į konferencijas, debatus šnekant su gyventojais <...> pamatai tu pats drąsėji <...> grynai visi vidiniai dalykai <...>“ (A2); „<...> turi praktikuotis, bandyti daryti <...>“ (A1).
8.	**Veiksniai slopinantys politinį dalyvavimą**	**Naudos nematymas**	„<...> labai laukiu kuomet savanoriška veikla bus įteisinta kaip darbo patirtis. Manau, kad tada jauni žmonės norės jungtis į tas organizacijas, teikti kažkokias paslaugas, imtis kažkokių iniciatyvų, ir tai būtų didelė paskata“(A4);

			„<...> žmogus nemato realios naudos, tada ir balsuoti galbūt ne eina dėl to.“ (A1),
		Pasitikėjimo nebuvimas	„<...> kažkodėl jaunais žmonėmis nėra pasitikima<..>“(A4); „<...> pasitikėjimą gauti žmonių, būnant jaunu, sudėtinga.“ (A5).
		Neefektyvi komunikacija	„<...> per mažai komunikacijos, raginimo eiti“ (A1); „<...> Lietuvos jaunimo organizacijų akcija „Man ne dzin“ <...> nepasiekia didelės auditorijos.“ (A1); „<...> Lietuvos ryto televizija transliuoja visų savivaldybių debatus <...> kurie ten be reikalo išbūna kalbėjimą <...> geriau panaudočiau <...> tokiai kampanijai, kuri skatintų visą visuomenę balsuoti <...> budintų žmones šviestų apie rinkimų svarbą <...>“ (A2).
		Struktūriniai trukdžiai	„Aš buvau du metus pas jaunuosius konservatorius, bet tada ten visokie perversmai įvyko ir teko išeit“ (A2); „<...> tuo metu konjuktūra arba esami procesai netiko“(A1); „<...> Lietuvoje <...> balsuok nuo šešiolikos, yra ne taip greitai <...>“ (A2).
		Sektinų lyderių nebuvimas	„<...> nemačiau kaip tik politinių lyderių ir jėgų prie kurių norėčiau vat tuo metu jungtis.“ (A1); „<...> visuomenėje nėra vėliavnešių, kurie sakytų, kad balsavimas yra kiekvieno žmogaus pilietinė pareiga <...>“ (A1).
		Objektyvus politinio dalyvavimo negalios suvokimas	„<...> jauni žmonės pas jaunus žmones labai bijo eiti <...> bendraamžiai kaip galbūt save įsivaizduoja jis galbūt dar be kažkokios patirties ir į mane taip pat žiūri lyg irgi toks esi“ (A4); „<...> lyderiai sako ką tas jaunas žmogus gali, taigi jis negali <...>“ (A2).
		Jaunimo reprezentatyvumo nebuvimas	„Patapę jaunais politikais, jie kelia klausimus, kurie nėra jaunimo politika <...> nėra aktualūs jaunam žmogui“ (A3); „<...> yra tie klausimai, kurie man įdomūs <...> su tais klausimais einant į viešumą, aš, kas manęs klausys? <...> šnekant su kitais politikais Taryboje <...> nu tie žmonės nesupranta.“ (A3).
9.	**Veiksniai padėsiantys formuoti aktyvią politinę kultūrą**	**Tikslinė švietimo politika**	„Valstybės politikos reikalas skatinti politinį sąmoningumą, skatinti domėjimąsi, Švietimas ir NVO skatinimas<...>“(A5); „<...> tiek valstybinė politika, tiek politinės partijos apskritai <...>“ (A5).
		Efektyvi komunikacija	„<...> kartais pasiekia priemonės tokios, kurios pavyzdžiui pasiėmė tuos pačius Radistus <..>“(A4).
		Sėkmės istorijų matymas	„<...> iš tikrųjų paskatino jauniausia Darbo partijos Ieva Kačinskaitė <...> jauniausia jinai pateko <...> kodėl gi nepabandžius <..>“ (A2).
		Savanorystės skatinimas	„<....> galų gale skatinti ypatingai net ne politinę veiklą, kartais, o tiesiog savanorystę, savitarpio pagalbą“ (A2).

		Tikslinė švietimo įstaigų veikla	„<...> reikėtų pradėti nuo mokyklos <...> kai yra siekiama, kad jaunimas būtų aktyvus, ir kuo daugiau mes imsimės to daryti, mokyklos laikais, tuo mes daugiau jų turėsime dabar.“ (A2); „<...> turi mokytojai ir mokyklos valdžia. Taip pat jaunimo organizacijų dėmesys.“ (A2); „<...> šitoj vietoj universitetai savo šviečiamąjį darbą turi daryti“ (A1); „<...> reikia bendrai gerinti ir politinį sąmoningumą, tai ir čia jau šeima, mokykla <...>“ (A5).
		Tikslinis ugdymas ir ugdymas per veiklą	„<....> patriotiškumą skatinti, tradicijos, patriotiškumą, dalyvavimą veikloje įvairioje<...>“ (A2); „<...> ugdomas pilietinis, politinis pažinimas, domėjimasis, noras domėtis <...>“ (A5).
		Tikslinės investicijos į šeimą	„<...> pradėkim kalbėti nuo šeimos <...> jos lavinimą ir švietimą <....> paskui apie mokytojus ir mokyklą.“ (A4).
10.	**Politinės kultūros raiškos nišos**	**Organizacijos**	„ <....> politiniams procesams galima daryti įtaką per kitur. Per visokias darbo grupes, per kitas sferas jaunimo reikalų veiklas ir panašiai“ (A5).
		Internetas	„<...> susikūrėm portalą <...>“(A5); „<...> kalbant apie internetinę erdvę, tai internetinė erdvė <...> jaunesnių žmonių <...>“ (A3).

Kiekybinės apklausos anketa

„Jaunimo politinės socializacija – dalyviai, įrankiai ir rezultatas“

ANKETA

Gerbiama(s) respondente,

Esu Agnė Goldbergaitė, Mykolo Romerio universiteto magistrantė. Rašau magistro baigiamąjį darbą tema „Politinės socializacijos procesas kaip jaunimo aktyvios politinės kultūros formavimo priemonė“. Šios apklausos tikslas – nustatyti kurie politinės socializacijos veiksniai efektyviausiai formuoja jauno žmogaus politinę kultūrą. Jūsų, kaip politinės jaunimo organizacijos atstovo nuomonė labai svarbi. Rezultatai bus panaudojami apibendrintai, magistro darbe.

Anketos pildymas: perskaitykite anketos klausimus, galimus atsakymus ir pažymėkite Jums labiausiai tinkantį variantą. Svarbu, kad atsakytumėte į visus anketos klausimus,

Apytikslė anketos pildymo trukmė – 15 min.

Apklausa anoniminė. Nuoširdžiai dėkoju už Jūsų skirtą laiką šiam tyrimui.

1. **Kuriai iš šių politinių jaunimo organizacijų priklausote?**
   - o Jaunimo organizacija DARBAS (JOD);
   - o Jaunųjų konservatorių lyga (JKL);
   - o Lietuvos liberalus jaunimas (LLJ);
   - o Lietuvos socialdemokratinio jaunimo sąjunga (LSDJS);

2. **Kiek laiko priklausote šiai organizacijai?**
   - o Iki 6 mėn.;
   - o 7 mėn. – 1 m.;
   - o 2 – 5m.;
   - o 6 – 10 m.;
   - o 10 ir daugiau metų.

3. **Kas Jus paskatino įstoti į organizaciją?**
   - o Šeima;
   - o Mokykla;
   - o Draugai, bendraamžiai;
   - o Organizacijos nariai;
   - o Kolegos darbe;
   - o Viešoje erdvėje esantis skelbimas, kviečiantis prisijungti;
   - o Apsisprendžiau pats;
   - o Nežinau, negaliu nurodyti.

4. **Koks Jūsų dalyvavimo šioje organizacijoje tikslas? (pažymėkite ne daugiau negu 2 atsakymo variantus)**
   - o Politinė karjera;
   - o Plataus socialinio tinko susikūrimas;
   - o Noriu tapti organizacijos lyderiu;
   - o Savirealizacija visuomeninėje veikloje;
   - o Smagus laiko praleidimas;
   - o Nežinau, negaliu nurodyti.

5. **Kiek laiko skiriate dalyvavimui organizacinėje veikloje?**
   - o Kas dieną bent po 1 val.;
   - o Kelias dienas per savaitę bent po 1 val.;
   - o Kelias dienas per mėnesį;
   - o Kelias dienas per metus;
   - o Nežinau, negaliu nurodyti.

6. **Šią organizaciją pasirinkote, nes: (pažymėkite ne daugiau negu 2 atsakymo variantus)**
- o Organizacijos komunikuojamos vertybės man priimtinos;
- o Organizacija gerai žinoma, jai priklausyti – madinga;
- o Organizacijos nariai politiškai aktyvūs;
- o Organizacijos lyderiai – sektinas pavyzdys;
- o Organizacija pasitarnaus kaip laiptelis siekiant karjeros;
- o Nežinau, negaliu nurodyti.

7. **Ar prieš tai priklausėte/dabar priklausote kitai jaunimo ar visuomeninei organizacijai?**
- o Taip;
- o Ne.

8. **Žemiau pateikti teiginiai sietini su Jūsų veikla politinėje jaunimo organizacijoje. Pritariate ar nepritariate šiems teiginiams? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 - visiškai nepritariu, 2 - nepritariu, 3 - iš dalies nepritariu, 4 - nesu tikra(s), 5 - iš dalies pritariu, 6 - pritariu, 7 - visiškai pritariu)**

Teiginys	1	2	3	4	5	6	7
Organizacijoje gaunu man aktualią informaciją							
Iš kitų organizacijos narių gaunu nuorodas į elektroninius puslapius, kuriuose rašoma apie tam tikrus politinius įvykius, kviečiama dalyvauti tam tikrose veiklose							
Organizacijoje vyksta mokymai nariams							
Kartu su kitais organizacijos nariais dalyvauju rinkiminėse kampanijose							
Kartu su kitais organizacijos nariais dalyvauju visuomeninėje veikloje							
Dar nedalyvaujant organizacijoje, domėjausi jos veikla							
Mano vertybės sutampa su organizacijos komunikuojamomis vertybėmis							
Dalyvaudamas organizacinėje veikloje įgijau naujų žinių ir įgūdžių							
Veikla organizacijoje padeda, paskatina siekti tikslų kuriant bendruomeninę gerovę							
Su kitais organizacijos nariais praleidžiu daugiausia laisvo laiko							
Dalyvavimas organizacijos veikloje man atneša asmeninę naudą							
Dalyvaudamas organizacijos veikloje, užmezgiau daug naudingų kontaktų							
Organizacijos veikloje panaudoju jau turimus įgūdžius							
Dalyvaudamas organizacinėje veikloje supratau, kad galiu daryti įtaką politiniams procesams							
Veikla organizacijoje suteikia galimybes daryti įtaką viešajai politikai, politiniams procesams							

9. Koks Jūsų tėvų išsilavinimas?
- o Abu tėvai neturi aukštojo išsilavinimo;
- o Tik mama turi aukštąjį išsilavinimą;
- o Tik tėtis turi aukštąjį išsilavinimą;
- o Abu tėvai turi aukštąjį išsilavinimą;
- o Nežinau, negaliu nurodyti.

10. Ar Jūsų tėvai priklauso Lietuvoje veikiančiai politinei partijai?
- o Taip, mano mama priklauso politinei partijai;
- o Taip, mano tėtis priklauso politinei partijai;
- o Taip, mano abu tėvai priklauso politinei partijai;
- o Nei vienas iš tėvų nepriklauso politinei partijai;
- o Nežinau, negaliu nurodyti.

11. Jei prieš tai pateiktame klausime pasirinkote atsakymo variantą *taip*, nurodykite, kuriai partijai priklauso:
- o Darbo partija (DP);
- o Lietuvos Respublikos liberalų sąjūdis (LRLS);
- o Lietuvos socialdemokratų partija (LSDP);
- o Tėvynės sąjunga-Lietuvos krikščionys demokratai (TS-LKD);
- o Nežinau, negaliu nurodyti;
- o Kita;

12. Žemiau pateikti teiginiai sietini su Jūsų šeima. Pritariate ar nepritariate šiems teiginiams? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 - visiškai nepritariu, 2 - nepritariu, 3 - iš dalies nepritariu, 4 - nesu tikra(s), 5 - iš dalies pritariu, 6 - pritariu, 7 - visiškai pritariu)

Teiginys	1	2	3	4	5	6	7
Šeimos nariai paskatino įsitraukti į papildomą veiklą							
Šeimos nariai balsuoja rinkimuose							
Šeimos nariai aktyviai veikia visuomeninėje veikloje							
Šeimoje buvau auklėjamas tautiška, katalikiška dvasia							
Šeimos nariai visada akcentuodavo dalyvavimo rinkimuose svarbą							
Šeimos nariai kartu su manimi dalyvavo/dalyvauja pilietinėje veikloje (viešose akcijose, bendruomeninėje veikloje)							
Mano šeima skatina siekti asmeninių tikslų							
Mano šeima skatina siekti tikslų, kuriant bendruomeninę gerovę							
Mano tėvai palaiko, pritaria mano sprendimams, elgesiui visuomeninėje veikloje							
Mano tėvai palaiko, pritaria mano sprendimams, elgesiui politinėje veikloje							
Šeimoje diskutuojame apie politinius procesus							
Mano šeimoje politika yra tabu							

13. Žemiau pateikti teiginiai apie Jūsų santykiais su draugais. Pritariate ar nepritariate šiems teiginiams? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 - visiškai nepritariu, 2 - nepritariu, 3 - iš dalies nepritariu, 4 - nesu tikra(s), 5 - iš dalies pritariu, 6 - pritariu, 7 - visiškai pritariu)

Teiginys	1	2	3	4	5	6	7
Dauguma mano pažįstamų, draugų dalyvauja rinkimuose.							
Mano draugai, pažįstami dalyvauja politinėje veikloje							
Mano draugai, pažįstami dalyvauja visuomeninėje veikloje							
Iš draugų gaunu nuorodas į elektroninius puslapius, kuriuose rašoma apie tam tikrus politinius įvykius							
Iš draugų gaunu informaciją apie galimybes dalyvauti visuomeninėje ar politinėje veikloje							

14. Žemiau pateikti teiginiai sietini su Jūsų veikla mokyklos laikais. Pritariate ar nepritariate šiems teiginiams? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 - visiškai nepritariu, 2 - nepritariu, 3 - iš dalies nepritariu, 4 - nesu tikra(s), 5 - iš dalies pritariu, 6 - pritariu, 7 - visiškai pritariu)

Teiginys	1	2	3	4	5	6	7
Mokyklos laikais aktyviai dalyvavau po pamokinėje veikloje, lankiau įvairius būrelius							
Mokykloje buvau mokinių tarybos narys(-ė)/prezidentas(-ė)							
Mokykla skatino įsitraukti į papildomą veiklą							
Mokykloje informacija apie galimybes dalyvauti visuomeninėje veikloje buvo aiškiai iškomunikuojama							
Politologijos/pilietinio ugdymo pamokose buvo daug praktinių užduočių							
Pamokų metu analizuodavome politines šalies ir užsienio aktualijas, vykstančius procesus							
Mokytojai skleidė patriotiškumo idėjas							
Politologijos/pilietinio ugdymo pamokos buvo įdomios							
Politologijos/pilietinio ugdymo mokytojas mane paskatino domėtis politiniais procesais							
Kartu su mokytojais ir kitais mokiniais dalyvaudavau miesto bendruomeninėje veikloje							
Kartu su mokytojais ir kitais mokiniais dalyvaudavau valstybinėse šventėse							
Politiškumas mokykloje buvo tabu							

15. Kuriomis žiniasklaidos priemonės naudojatės dažniausiai? Išreitinguokite pagal dažniausią naudojimą , nurodant nuo 1 iki 4, kur 1 – dažniausiai; 4 – rečiausiai.

- Televizija
- Radio
- Laikraščiai/žurnalai
- Internetiniai tinklalapiai

16. **Žemiau pateikti teiginiai sietini su Jūsų veikla naudojantis žiniasklaidos priemonėmis. Pritariate ar nepritariate šiems teiginiams? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 - visiškai nepritariu, 2 - nepritariu, 3 - iš dalies nepritariu, 4 - nesu tikra(s), 5 - iš dalies pritariu, 6 - pritariu, 7 - visiškai pritariu)**

Teiginys	1	2	3	4	5	6	7
Dažnai naršau internetiniuose žinių portaluose							
Naršydama(s) internetiniuose žinių portaluose pagrindinį dėmesį skiriu politinėms aktualijoms							
Pasitikiu žiniasklaidoje teikiama informacija apie tam tikrus politinius procesus							
Žiniasklaidos teikiama informacija apie politinius įvykius, procesus atspindi realią situaciją							
Žiniasklaidoje randama informacija daro įtaką mano nuomonei apie vykstančius politinius procesus							
Žiniasklaidoje aptinkama informacija apie galimas politines ar pilietines veiklas, paskatina prie jų prisijungti							

17. **Kuris iš Jūsų aplinkoje esančių socialinių darinių, nulėmė ar paskatino išvardintus dalykus Jūsų gyvenime?**

Teiginys	Šeima	Mokykla	Bendra-amžiai, draugai	Politinė jaunimo organizacija	Žiniasklaida	Nei vienas iš išvardintų
Supažindino su politiniais simboliais ir jų funkcijomis (Prezidentas, Seimas, Vyriausybė, Politikas ir t.t.).						
Nulėmė apisprendimą pirmą kartą eiti balsuoti.						
Paskatino domėtis politiniais procesais						
Paskatino dalyvauti visuomeninėje veikloje						

18. **Įvertinkite ką labiausiai vertinate savo gyvenime? Išreitinguokite pagal svarbą nuo 1 iki 5, kur 1 – svarbiausia; 5 – mažiausiai svarbu.**

- Šeima
- Draugus
- Išsilavinimą
- Darbą
- Pinigus

19. **Kas Jums padarė didžiausią įtaką gyvenime?**
- Mokytojai;
- Tėvai;
- Draugai;
- Organizacijos lyderiai.
- Nežinau, negaliu nurodyti;
- Kita.

20. Kuriomis iš šių savybių pasižymėjo žmogus Jums padaręs didžiausia įtaką? (Galimi keli variantai).

- Atsakomybė;
- Iniciatyvumas;
- Teisingumas;
- Įtaigumas;
- Sąžiningumas;
- Neabejingumas;
- Pilietiškumas;
- Solidarumas.

21. Kurios iš šių nurodytų vertybių Jums yra svarbios? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 - visiškai nesvarbi, 2 - nesvarbi, 3 - iš dalies nesvarbi, 4 - nesu tikra(s), 5 - iš dalies svarbi, 6 - svarbi, 7 - labai svarbi)

Vertybės	1	2	3	4	5	6	7
Išsilavinimas							
Materialinė gerovė							
Asmeninė gerovė							
Savirealizacija							
Visuomeninė, šalies gerovė							
Demokratija							
Bendruomeniškumas							
Bendradarbiavimas							
Pasitikėjimas							
Solidarumas							
Atsakomybė							
Pilietiškumas							
Patriotiškumas							
Teisingumas							
Kompromisas							

22. **Pritariate ar nepritariate žemiau išvardintiems teiginiais? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 - visiškai nepritariu, 2 - nepritariu, 3 - iš dalies nepritariu, 4 - nesu tikra(s), 5 - iš dalies pritariu, 6 - pritariu, 7 - visiškai pritariu)**

Teiginys	1	2	3	4	5	6	7
Mano požiūris į politikus yra teigiamas							
Aš neigiamai vertinu šalies politikus							
Pasitikiu šalies politikais							
Esu patenkinta(s) šalies vykdoma viešąja politika							
Valdžios institucijos pajėgios spręsti realių šalies problemų							
Jaunimo reikalai pakankamai reprezentuojami valdžios institucijų							
Mano balsas rinkimuose yra svarbus							
Esu pajėgi(-us) daryti įtaką sprendžiant visuomenės problemas							
Mano bendraamžiai turi pakankamai patirties spręsti visuomenines problemas							
Mano bendraamžiai turi pakankamai patirties siekiant paveikti politinius procesus							
Manau, kad lietuviai yra vieningi ir solidarūs							
Man svarbu gauti informaciją apie politines aktualijas							
Man svarbu gauti informaciją apie mano mieste, šalyje vykstančias visuomeninius procesus							
Man svarbu gauti informaciją apie mano galimybes veikti bendruomeninėje veikloje							
Aš esu neabejingas mane supančiai aplinkai							

23. **Kaip dažnai vykdote šias veiklas? (Atsakymą pažymėkite skalėje nuo 1 iki 7, kur 1 – niekada, 2 - retai, 3 - kartais, 4 - nesu tikra(s), 5 - dažnai, 6 – labai dažnai, 7 – visada)**

Elgesys	1	2	3	4	5	6	7
Balsuoju Lietuvoje vykstančiuose rinkimuose (Seimo, Prezidento, Europos Parlamento, Savivaldybių) ar referendumuose							
Prisidedu prie politinių partijų veiklos							
Dalyvauju rinkiminėse kampanijose							
Kreipiuosi ar dalyvauju susitikimuose su politiniais pareigūnais (seimo, savivaldybių tarybų nariais, merais, ministrais ir t.t.)							
Dalyvauju valstybinių dienų minėjimuose							
Dalyvauju mitinguose, piketuose, streikuose ar eisenose							
Pasirašau po peticijomis							
Skaitau pranešimus apie politines aktualijas, žiūriu su politika susijusias laidas							

Seku Lietuvos politinių lyderių profilių puslapius socialiniuose tinkluose, jų blogus internete							
Prieš rinkimus įsigilinu į partijų rinkimines programas							
Kartu su draugais diskutuoju apie politines aktualijas							
Savo mintis apie tam tikrus politinius procesus, įvykius skelbiu socialiniuose tinkluose							
Asmeninėje socialinio tinklo paskyroje dalinuosi (*share'inu*) informacija apie politines, visuomenines naujienas, įvyksiančias pilietines akcijas							
Skatinu savo šeimos narius, draugus ar pažįstamus balsuoti ar dalyvauti kitoje politinėje veikloje							
Skatinu savo šeimos narius, draugus ar pažįstamus įsitraukti į visuomeninę veiklą							
Užsiimu savanoriška veikla							
Dalyvauju bendruomeninėje veikloje							
Prisidedu sprendžiant viešą problemą							
Prisidedu prie pilietinių iniciatyvų („Su gimtadieniu, Lietuva“, „Darom“, etc.)							

24. Kas Jus labiausiai skatina dalyvauti politinėje veikloje? (pažymėkite ne daugiau negu 2 atsakymo variantus)

- o Karjeros galimybė;
- o Saviraiška;
- o Noras tobulėti, įgyti naujų žinių ir įgūdžių;
- o Galimybė atstovauti tam tikras idėjas;
- o Galimybė prisidėti prie bendruomenės gerovės kūrimo;
- o Probleminių situacijų matymas ir noras jas pakeisti;
- o Kita.

25. Kaip manote kas politinėje veikloje nedalyvaujančiam jaunimui labiausiai trukdo joje dalyvauti? (pažymėkite ne daugiau negu 2 atsakymo variantus)

- o Asmeninės naudos nematymas;
- o Nėra įkvepiančių lyderių;
- o Neefektyviai iškomunikuojamos galimybės dalyvauti politinėje veikloje;
- o Sudėtingi procesai ir struktūros;
- o Pasitikėjimo savimi stoka;
- o Jaunimas mano esąs nepakankamai stiprus ar patyręs inicijuoti pokyčius.

26. Politinė veikla tai:

- o Buvimas politiku;
- o Buvimas kandidatu politiniuose rinkimuose;
- o Balsavimas rinkimuose;
- o Priklausymas politinei partijai;
- o Pagalba rinkiminių kampanijų metu;
- o Priklausymas profsąjungoms ar kitoms organizacijoms;
- o Susitikimai su politikais;
- o Dalyvavimas mitinguose, streikuose;
- o Pasirašymas po peticija;
- o Savanorystė;
- o Bendruomeninė, visuomeninė veikla;
- o Visi išvardinti;
- o Nei vienas iš išvardintų;
- o Nežinau, negaliu nurodyti.

27. **Pilietinė pareiga Jums yra: (galimi keli atsakymai)**
- Balsavimas rinkimuose;
- Domėjimasis viešaisiais reikalais;
- Bendruomeninių problemų sprendimas;
- Savanorystė;
- Dalyvavimas valstybinėse šventėse;
- Dalyvavimas mitinguose, streikuose, peticijų teikimas;
- Visi išvardinti;
- Nei vienas iš išvardintų;
- Nežinau, negaliu nurodyti;
- Kita.

Socialiniai, demografiniai duomenys

28. **Jūsų išsilavinimas?**
- Vidurinis;
- Profesinis;
- Aukštesnysis (dabar – koleginis aukštasis);
- Nebaigtas aukštasis (šiuo metu studijuojate);
- Aukštasis.

29. **Jūsų amžius?**
- 18-23 m.;
- 24-29 m.

30. **Jūsų lytis?**
- Moteris;
- Vyras.

31. **Jūsų gyvenamoji vieta?**
- Didmiestis (Vilnius, Kaunas, Klaipėda, Šiauliai, Panevėžys);
- Kitas miestas;
- Kaimo vietovė.

Dėkoju, už Jūsų kantrybę ir skirtą laiką!

3 PRIEDAS

Grupinės diskusijos klausimynas

Vieta: Mykolo Romerio universitetas (Ateities g. 20, Vilnius).

Laikas: 2015 m. vasario 21 d. (šeštadienis) 12.30 val.

Dalyviai: A1, A2, A3, A4, A5.

Priemonės: garso įrašymo prietaisas, popierius, rašiklis, kėdės sustatytos ratu diskutantams susėsti.

Įžanga

Sveiki, esu Agnė Goldbergaitė, man 23 metai. Studijuoju Mykolo Romerio universitete, švietimo politikos ir vadybos magistrantūrą ir atlieku tyrimą apie jaunimo politinį dalyvavimą. Visų pirma norėčiau padėkoti, kad sutikote dalyvauti šiame tyrime. Jūsų nuomonė ir indelis bus labai vertingas siekiant suprasti kas ir kaip formuoja jauną žmogų kaip politiškai aktyvų visuomenės narį. Ši diskusija bus panaudota tik tyrimo tikslams ir niekas, išskyrus jus ir mane nežinos ką kiekvienas iš jūsų sakė. Jei neprieštaraujate šis pokalbis bus įrašomas, tam, kad nieko nepraleisčiau. Noriu paprašyti jūsų būti atviriems ir pasidalinti savo patyrimu.

Diskusija turks apie 2 val.

Diskusiją moderuosiu aš, o jums tereikės atsakyti į pateikiamus klausimus.

Diskusijos taisyklės paprastos. Kalbėkite garsiai ir aiškiai, kad visi dalyvaujantys girdėtų. Į diskusiją galite įsilieti bet kada, tik turite sulaukti kol kitas pašnekovas baigs kalbėti.

Dalyvių prisistatymas

Dabar paprašysiu kiekvieno iš eilės prisistatyti. Norėčiau sužinoti Jūsų:

1) Vardą pavardę;
2) Kiek Jums metų?
3) Kur esat gimę? Ir kur gyvenate dabar?
4) Koks yra Jūsų išsilavinimas?
5) Kokiai organizacijai priklausote (partijai/jaunimo politinei organizacijai)?
6) Kiek laiko esate šioje organizacijoje?
7) Ar prieš įstojant į partiją dalyvavote kokios nors NVO veikloje?

Pagrindiniai klausimai

1) Koks buvo Jūsų laisvalaikis ir kuom norėjote tapti mokyklos laikais?
    - Ar mokykloje turėjote siektinų pavyzdžių ir kas jais buvo?
2) Ar Jūsų aplinka skatino Jus aktyviam politiniam dalyvavimui ir jeigu taip, kas buvo toji aplinka?
    - Ar dalyvavimas rinkimuose tai šeimos tradicija?
    - Ar Jūsų tėvai prijaučia tai pačiai politinei ideologijai kaip ir Jūs o gal priklauso tai pačiai partijai kaip ir Jūs?
3) Kaip ir kada supratote, kad norite dalyvauti politinėje veikloje? Kas Jus paskatino šiam apsisprendimui?
4) Pagal ką rinkotės organizaciją, kuriai dabar priklausote?
    - Jei išskirs, kad turėjo sektiną pavyzdį – ar tai būtų organizacijos lyderis, artimas žmogus, mokytojas ar pan., paklausti kokiomis savybėmis jis pasižymėjo.
5) Ko Jūs siekiate būnant organizacijoje kuriai priklausote?
6) Kokią naudą Jums teikia dalyvavimas politinėje partijoje?
7) Kaip Jūs suprantate kas yra politinė kultūra?
8) Ar galėtumėte įžvelgti politinės kairės ir politinės dešinės politinės kultūros ir jos formavimo skirtumus?
9) Kiekviena politinė organizacija ar tai partija ar ideologinė jaunimo organizacija susiduria su kartų kaita. Kaip vyksta politinės kultūros perdavimas ir formavimas?
10) Jūs esate visuomeniškai ir politiškai aktyvūs jauni žmonės, kaip manote, kas skiria jus nuo tų, kurie niekur nedalyvauja?
    - Kas galėtų paskatinti dalyvavimą?
11) Pagal naujausią statistiką – 37 proc. jaunų žmonių, dalyvavo paskutiniuose rinkimuose. Tai yra daug, palyginus su prieš tai buvusia statistika – 17 proc. Kaip mano kas lėmė tokį pokytį?
    - Susieti su jų organizacijų veikla – akcijomis: baltosios pirštinės, su gimtadieniu, Lietuva ir pan.
12) Kas be politinių partijų galėtų, norėtų ar turėtų būti suinteresuoti, kad jaunimas būtų politiškai aktyvus?
13) Kaip dalyvavimas organizacinėje veikloje pakeitė Jūsų kasdienybę, aplinką?
14) Ar artimiausi Jūsų draugai priklauso tai pačiai organizacijai kaip ir Jūs?

Grupinės diskusijos iššifruota sesija

Tyrėja (T.) Sveiki, esu Agnė Goldbergaitė, man 23 metai, studijuoju Mykolo Romerio universitete, švietimo politikos ir vadybos magistrantūra ir šiuo metu rašau magistrinį darbą apie jaunimo politinį dalyvavimą ir noriu visiem padėkoti, kad sutikote dalyvauti šioje diskusijoje ir tai bus tikrai vertinga jūsų nuomonė šiam tyrimui ir jei neprieštarausite tai šį šią diskusiją įrašysim. Ar nieks neprieštarauja? Gerai? Dėkui. Aaa tai diskusija moderuosiu aš, o taisyklės paprastos, tiesiog kalbėkite garsiai ir aiškiai, kad visi girdėtų, čia įrašinėja ir į diskusiją galite įsilieti bet kada, tiesiog nepertraukinėkite. Tai norėčiau iš pradžių, aišku, norėčiau jūsų paprašyti prisistatyti, pasakyti vardą pavardę, kiek jums metų, kur esate gimę ir kur gyvenate dabar, koks jūsų išsilavinimas, kokiai organizacijai priklausote, kiek laiko priklausote jai, ir ar prieš stojant į partiją dalyvavote kokioje kitoj NVO veikloj. Tai gal iš eilės pradėkime.

A1 Tai sveiki visi, esu Rasa Jaškevičienė. Tai jeigu apie amžių tai be dviejų savaičių 29, tai dar mėgaujuosi 28-eriais metais. Esu gimusi ir augusi ir mokyklą baigusi ir gimnaziją baigusi Klaipėdoje, Klaipėdos Vytauto didžiojo gimnazija baigiau iš šiemet buvo, praeitais metais buvo kokius dešimt metų. Tai aaa aaa prieš dešimt metų atvykau į Vilnių studijuoti, mano Alma Mater pirmoji yra Vilniaus Gedimino Technikos universitetas, esu baigusi verslo vadybos fakulteto aa bakalauro studijas, vadybos ir reiškia administravimo aaa šiuo metu kaip tik rašau irgi magistro darbą, ISM vadovų magistrantūros studijuose irgi jau finišo tiesioji. Aaa kalbant apie politinę veiklą, tia prie partijos konkrečiai Lietuvos laisvės sąjungos – liberal prisijungiau per jungiamąjį aaa susirinkimą, tai buvo praėjusiųjų metų liepos mėnesis. Iš karto tapau partijos pirmininko Artūro Zuoko pavaduotoja.

T. Per jungiamąjį susirinkimą, o jūs iš kitos partijos atėjote?

A1. Aaa aš niekada nedalyvavau jokios politinės partijos veikloj, tai bet pasakysiu, kad su politine veikla susijusi labia daug metų. Tai pa partijoje niekada nebuvau iki tol , tai keletą dienų iki tol natūralu, kad jungiantis įstoti į partiją vienai ar kitaip, bet aaa tai aaa sakykim taip toj politinėj veikloj toj tokioj nu partinėj tai tas laikas nėra toks ilgas, iš kitos pusės nuo 2003 metų dalyvavau Lietuvos liberalaus jaunimo veikloje ir Lietuvos liberalaus jaunimo veikloje dalyvavau Klaipėdos skyriuje, vadovavau Klaipėdos liberaliam jaunimui aaa 2004 metais šeštais metais dvi kadencijas buvau Lietuvos liberalaus jaunimo pirmininke, tai jau čia Vilniuje ir iki šiol manęs niekas dar nepermušė nes esu jauniausia, bet kada liberalaus jaunimo išrinkta pirmininkė buvusi tai kai man buvo 18 metų realiai kaip tik aš atvariau studijuoti aš kaip tik pradėjau nacionalinei organizacijai vadovauti. Čia tok mano NVO patirtis yra prasidedanti nuo jaunimo politinės organizacijos, vėliau buvau Lietuvos jaunimo organizacijų tarybos narė, dvejas kadencijas – tai keturi metai. Dabar liberaliam jaunime esu likusi tik tai kaip mes sakom turim tokį kabutėse senių klubą – tai yra kontrolės komisiją, tie kurie su patirtimi gali gali prižiūrėti visas organizacijoje veikiančias naa naa kaip pasakyti visas organizacijos veiklasir aaa su su dar vyriausybine veikla tai tai gal teko girdėti projektą Misija sibiras tai tai būtent yra LiJot iniciatyva, vykęs projektas tai 2009 metais man teko garbė važiuoti į tą ekspediciją į Kazachstaną kaip nuo organizatorių atstovių vienai iš, o keturis metus buvau viena iš komisijos narių atrinkinėjančių aaa dalyvius į į šią ekspediciją. Tai nežinau pabandžiau atsakyti į visus tuos klausimus?

T. Taip ačiū labai.

A2 Tai labas rytas visiems, esu ieva Sadauskaitė, Lietuvos respublikos liberalų sąjūdžio kandidatė. Aaa esu viena, esu jauniausia kandidatė į Tarybą, bent jau iš liberalų sąjūdžio, man yra 21-eri, gyimiau ir augau Vilniuje, aaa, išsilavinimas – šiek tiek mokiausi Romeryje, tada perstojau į Vilniaus Gedimino technikos universitetą, tai kaip ir čia savos sienos beveik. Aaa mano visa veikla prasidėjo maždaug nuo ketvirtos klasės jeigu skaičiuotumėme mokyklinius metus, tai yra mokinių taryba, tada viskas perėjo į Vilniaus miesto mokinių tarybą, tada į Lietuvos studentų sąjungą ir dabar teko garbė papulti į liberalų sąjūdį, kur papuoliau praeitais metais birželio mėnesį. Taigi, čia labai greitai viską perbėgau, jeigu dar yra klausimų tai...

T. O prieš tai priklausėte jauniesiems liberalams, neišgirdau?

I. Ne, buvau jaunųjų konservatorių lygos narė, bet kadangi taip atsitiko, kad teko šiek tiek išeit ir padariau pertrauką, tada supratau ko noriu.
T. Ir tada prisijungėte tiesiai jau į liberalų partiją?
I. Taip tada šiek tiek padėjau Antanui Guogai prieš rinkimus į Europos Parlamento patekti ir tada supratau, kad manyčiau reikia pabandyti pačiai.
T. Tai perėjote dėl to, kad paprašė prisijungti prie rinkiminės kampanijos iš pradžių?
I. Aš buvau du metus pas jaunuosius konservatorius, bet tada ten visokie perversmai įvyko ir teko išeit. Ir po to išėjimo aš iš viso į jokią partiją ne ėjau nes man, supratau, kad tikriausiai reikia pastebėti jas visas ir suprast ko tu nori ir tada vėl grįžau prie Antano Guogos pernai metais ir tada įstojau į partiją. Tokia seka viskas buvo.
T. Dėkui labai.
Vytautas (V.) Tai sveiki, Aš esu Vytautas Keršanskas, kandidatuoju į savivaldą, nuo Tėvynės sąjungos Lietuvos krikščionių demokratų. Man 24-eri, nesu jauniausias sąrašo narys, yra ir jaunesnių, bet vienas prie jaunesnių. Aaa mano veikla aktyvi politinė, pilietinė irgi turbūt su mokykla prasidėjo, buvau mokinių tarybos pirmininkas mokykloje, dalyvavau šiaip visokiose veiklose aktyviose nebūtinai organizaciniu pagrindu, aaa visada mačiau tikslą ir poreikį kažką veikti. Aaa paskui įstojau į universitetą ir turbūt vienas iš pagrindinių paskatų buvo mm buvo vis aktyviau įsilieti į politinę veiklą buvo kai mes studentai, berods antro kurso studentai, aš esu baigęs Vilniaus Universiteto Tarptautinių santykių ir politikos mokslų institutą, bakalaurą ir dabar mokausi magistro studijose ir čia žiūriu daug rašančių tą magistrą. Aš irgi teoriškai rašau, praktiškai dirbu lankstinukus šia savaitę paskutinę. Ir mes su bendraminčiais sugalvojome suburti tokį klubelį, nu buvo ten vienas kursiokas, antras, vienas vyresnis, kitas jaunesnis, nu padiskutuokime apie politiką prie bokalo alaus. Ir visa tai išvirto į tokią pirma neformalią, paskui vis labiau formalizuotą organizaciją. Aaa dešinioji mintis vadinosi kažkada. Eee ir mes darėm įvairius renginius, diskusijas, konferencijas, turim savo leidinį, žodžiu radom susikūrėm sau platformą kalbėti apie politiką ir kalbėti apie tai kas yra svarbu ir atrodo mums svarbu, ir kaip mes į ją žiūrim. Aaa taip kažiek plėtėsi tai neee šita organizacija neturėjo tikslo tapti kažkokia didele visas Lietuvos mastu apimančia, bet turi tikslą tokia išlaikyti branduolį bendraminčių, kurie atstovauja tas idėjas, kurios mums atrodė svarbios. Aaa paskui įstojau į jaunųjų krikščionių demokratų organizacijos tapau pirmininku..
T. Tai dešinioji mintis yra veikianti organizacija?
V. Veikia, veikia, dabar vadinasi kitaip, persivadino Valstybingumo ir tradicijos studijų centras. Bet aa tai visdar turime savo leidinį „Tribūna“, aaa, kur rašome apie vertybinius dalykus, rašome apie istoriją , užsienio politiką ir labai plačiai. Aaam, va. Ir galų gale taip viskas suvedė, kad atsidūriau prie , na visada buvau dešinysis ir ir konservatyvus dešinysis aaam, bet partijos baidžiausi, nes neatrodė, kad čia reikia. Nepaisant to, kad nieko nėra geriau sugalvota kaip atstovaujamoji demokratija ir partinė struktūra. Vat nenorėjau to, ir ir ilgai baidžiausi ir tiesiog įvykiai taip susiklostė, kad atsidūriau vienur, kitur, ir galiausiai nusprendžiau, kad vis dėl to reikia jungtis, kad nepaisant tų blogybių, kurios būna partijose, turi tą bandyti pakeisti iš vidaus, jeigu matai, kad kažkas ten ne taip, kad gali bandyti prisidėti ten, kad matai, kad gali ten daryti gero, ir taip atsidūriau partijoje, paskui štai ir sąraše.
T. O kiek laiko priklausote partijai?
V. Aaa šiek tiek daugiau negu dvejus metus.
T. O jauniesiems konservatoriams?
V. Krikščionys demokratai...kokius tris berods. Tai tokia mano istorija.
T. Ačiū labai
Benas (B.) Labas rytas, esu Benas Cechanavičius, man 22-eji. Aaa šiuose rinkimuose kandidatuoju nuo darbo partijos, esu jauniausias sąraše. Aaam, gimiau Kėdainių rajone, dabar jau gyvenu 4 metus Vilniuje, beje prieš mėnesį laiko atsiėmiau diplomą čia, Romerio universitete, baigiau viešąją politiką ir vadybą. Aaa iii priklausau partijai dvejus metus, bet mano politinė politinė karjera siekiai tokie taip pat prasidėjo mokykloj, aaa, perėjęs į kitą gimnaziją, devintoje klasėje tapau mokinių prezidentu ir visa ta visuomeninė veikla, bendravimas, darbas su žmonėmis ir mane tai paskatino ir jau žinojau ir atsimenu per visas karjeros ugdymo pamokas jau žinojau, kad kur mokysiuos, kokios specialybės mokysiuos, ir jau automatiškai siekiau. Tai iš tikrųjų 2011 metais, kuomet atvažiavau į Vilnių, įstojau į jaunimo

organizaciją DARBAS, ir taip susiklostė, kad jau po metų tapau visos nacionalinės organizacijos vadovu, tai mano kadencija baigėsi tik tai prieš pat Kalėdas, tai dvejus metus teko vadovauti vienai didžiausių jaunimo organizacijų Lietuvoj. O kodėl pasirinkau jau perėjau iš jaunimo organizacijos į partiją, tai iš tikrųjų kaip ir sakiau mano tikslas karjeros ir ir visų kitų skiekiamybių, buvo tai iš tikrųjų iš anksto suplanuotas. Tai buvo sekantis žingsnelis aukščiau ir manau, kad jis dar tęsis tik į priekį. Ar viską paminėjau?
T. Kiek laiko priklausote organizacijai?
B. Organizacijai priklausau keturis metus. Partijai du.
T. Partijai du, mhm, ačiū labai.
Rima (R.) Kadangi labai mėgstu sekmadieniais pamiegoti, tai labas rytas. Aš esu Rima Pielikytė ir deja deja šiais metais sueis man trisdešimt. Aa jaunimo organizacijai priklausau devynis metus. Į Vilnių atvažiavau prieš dešimts metų. Baigiau etikos bakalauro studijas Vilniaus pedagoginiame universitete, ir prieš porą metų magistro studijas Lietuvos edukologijos universitete švietimo staigų vadybą ir administravimą. Tai į partiją įstojau iš karto po įstojus į jaunimo organizaciją tai sutapo tokios aplinkybės, kad buvo galimybė patekti į partijos tam tikrus struktūrinius organus, ir jaunimo kvotą, ką mūsų jaunimo organizacija turi. Kas dar, pala, kokie ten buvo? Kur gimiau?
T. Taip.
R. Kur gimiau, tai Gargždуose ir kas dar?
T. Aš turiu tokį klausimą kodėl politika, jeigu išsilavinimas yra pedagoginės studijos?
R. Nu tai yra labai juokinga, taip sako, jaunimo organizacijos, ir pačioje organizacijoje diskutuojame jaunimas mūsų organizacijoje į jaunimo organizaciją turi ateiti sąmoningas, pasirinkęs politinę kryptį, ar iš gatves, ane, kuris mėgsta tam tikrus pasibūvimus, tūsus ir taip toliau, tai aš esu iš tų , kurie įstojo labai atsitiktinai ir mano tas motyvas buvo įstoti, susirinkimas vyko savivaldybės pastate ir norėjau ateiti į savivaldybės pastatą. Ta prasme kai aš atėjau, tada užpildžiau anketą ir visiškai nesąmoningai ir tada po truputį pradėjau dalyvauti susirinkimuose. Aaa, man tai buvo visiškai nauja sritis ir tiesiog buvo įdomu kas tas NVO kas tos jaunimo organizacijos po truputi artėja visokie Vilniaus jaunimo organizacijų apskritieji stalai, LiJot ir taip toliau. Ir mane tai domino ir aš tiesiog nieko man atrodo aš ten ypatingai nedarydama sau domėjausi, dariau kas aa ką mūsų jaunimo organizacija darė, paskui pati pradėjau vykdyti projektus mūsų jaunimo organizacijoje ir taip ir vystėsi.
T. Ačiū labai. Tai aš kiek iš kalbų supratau, kad jūs visi kas mažiau, kas daugiau mokyklos laikais buvote labai aktyvus, ar ne? Tikrai domėjotės, tai gal turėjote kažkokių sektinų pavyzdžių kas jus įkvėpė tokiam aktyvam dalyvavimui?
Ra. iš esmės tai Klaipėdoje ne paslaptis, kad vadinamas yra liberalų miestų, ar ne, tai pas mus ta liberalizmo dvasia ir valdžioj ilgą laiką tikrai daug metų yra liberalai,, bent jau daugumoj, tai čia šitoj vietoj aš turėjau tokį ta prasme niuansą, kad šokau šokių kolektyve kartu su viena šokėja, kurios tėtis buvo aktyvus liberalas, vadovavo netgi miestui tuo metu, tai teko karts nuo karto vis pabūti kartu tuose kartu renginiuose, o vieną kartą jinai kažkaip mm aš pas ją buvau, apsilankiau, sako žiūrėk ką man tėtis parvežė, ir tėtis jai parvežė tokią geltoną liberalaus jaunimo taip vadinama tą maikę iš iš iš liberalaus jaunimo vasaros mokyklos. Tiktai, kad tėtis labai didelis o maikė labai maža, atidavė dukrai ir sako žinai, tėtis sakė, kad ten labai smagus jaunimas renkasi, sako labai smagiai padiskutavom ir apie politiką ir apie visokius įvykius, aaa ir ir ir tai buvo Eugenijus Gentvilas, tai aa šitoj vietoj mes kažkaip abidvi pasikalbėjom, su jo dukra Rūta ir sakom žinai stojam į tą liberalų jaunimą ir mes tada dar aš nežinau, jūsų kartai keista, bet tada buvo toksai Dial up internetas, kur labai lėtai veikė, tai mer priėjome prie kompiuterio, atsisėdome ir surinkome laisvę taškas lt yra Lietuvos liberalaus jaunimo tas puslapis, surinkom ir reiškias žiūrim kada galima nuo kada stoti, reiškia ir galima stoti tik nuo šešiolikos tuo metu buvo metų mums buvo po keturiolika, žodžiu, bet taip mes nusprendėm, kad stosim, bet tas mūsų reiškia sugalvojimas, tokia ambicija dviem metams, turėjom nukelti dviem metams, bet mes viena akim , kaip ir sekėm jų veiklą ir jau kaip tik buvo šešiolika, aš išėjau pas Klaipėdos liberalų jaunimą įstojau, o vat mano mano mano bičiulė, kaip tik išvažiavo tada mokytis per mainų programą į Švediją (pavadinimas neaiškus iš įrašo) gimnaziją. Tai tai jinai į organizaciją aktyviai ir nebeįsiliejo daugiau, jinai ir užsienyje studijavo.
T. O kas jus labiau sudomino, galimybė kažkokios politinės karjeros ar dėl to, kad ten smagus jaunimas?

Ra. Iš esmės man labai patiko na, ką kalba, kaip kalba tie politiniai lyderiai, ar ne, aš didžiavausi Klaipėda kaip miestu, kuriame jie veikia ir matydavau nacionalinės politikos lygmenyje veikiančius, tos pačios ar ne organizacijos atstovus, tai tas kažkaip labai man mokytis Vytauto Didžiojo gimnazijoje Klaipėdoje tikrai nebuvo svetima, nes pas mus pakankamai aiškus pilietinis paruošimas ir tikrai buvo skatinama domėtis ir ir ir sakykim taip turėjom tokį legendinį mokytoją, jis vis dar yra legendinis, Vaidas Pamparas, kuri ruošdavo pakankamai gerai istoriją ir ir politologiją ir visus tuos dalykus, tai mes kažkaip pas mus nebuvo baimės ar ne pasa pasakyti, kad tu domiesi politika, ta prasme politiškumas nebuvo tabu visiškai mokykloje, tai buvo normalu ir ir tarkim net va iš Rimos organizacijos yra tarkim, ee, tarkim narių, kur labai aiškiai čia liberalai, čia socialdemokratai, mes netgi konkuruodavome ne tik renginiais jaunimo ar ne, mes konkuruodavome netgi mokykloje. Tokio netgi sakykim sąjungos viduje, viduje mokyklos. Tai šiaip tai toks patraukimas buvo iš tos pusės įsiliejus į tą veikla, tai ta partinė veikla kažkur šalia buvo, nu tie visi didieji partijos lyderiai, verta paminėti, tai kad, Lietuvos liberalų sąjunga tuo metu buvo, o kai aš pradėjau, kaip tik prisijungiau prie aktyvios veiklos, jau pradėjo prasidėjo tas bruzdesys ir ir ir reiškia Lietuvos liberalų sąjunga man pirmininkaujant į Vilnių atvažiavus liberaliam jaunimui, kaip tik skilo ir buvo labai įdomu stebėti tuos procesus ir vienas iš mano nenorėjimų stoti į partiją buvo tai, kad aš netgi sakydama tokiam liberalus jaunimas per savo sueigą turi tokį per kadenciją reiškia baigia pirmininkas jisai sako kalbą, kur link šita organizacija eis, tai aš labai gerai prisimenu kai buvo liberalai, kai atvažiavo liberalų sąjungos atstovas, atvažiavo tuomet eee šitos liberalų ir centro sąjungos atstovas daugiau buvo liberalų centro sąjunga suskilusi į dvi organizacijas tai specialiai pirmininkaujančius buvau pasodinusi vienus iš vienos partijos, kitą iš kitos partijos, kad liberalus jaunimas liktų nepriklausoma organizacija ir bendradarbiautų su su su visais ir mes tas išsiskyrimas šitų organizacijų kaip tik vat ir lėmė, kad aš nestojau nes aš draugų ir bičiulių šiuo metu turiu tiek liberalų sąjūdyje tiek na dabar Lietuvos laisvės sąjungoje. Nes vėl organizacijos ten kelios susijungė. Tai šitoj...
T. Aš truputėlį pertrauksiu, paskui prie šito grįšime, noriu kitų paklausti ar jūsų artimoj aplinkoj mokyklos laikas buvo kažkas, kažkoks pavyzdys, kuris įkvėpė jus prisijungti prie to aktyvaus dalyvavimo?
R. Čia gal tiesiog taip, kad irgi vat kaip ir Rasa paminėjo, istorijos mokytoja, kuri pasakodavo, dėstė politologijos pamokas ir paskatino tiesiog domėtis tais procesais, na ir taip buvo labai toli, iš tikrųjų negalvojau, kad stosiu į sąjungą. Gal čia kokie pasąmonės klodai.
B. Aš gal dar pridursiu, pas mus lygiai taip pat, bet, dar aaa kas mėnesį pas mus istorijos pamokose būdavo parlamento simuliacijos, taip buvom susikūrę, kad kiekvieną mėnesį mes va 11-12-toje klasėje sprendėme politinius procesus, išsirenkame įstatymų pataisas, projektus ir ir bandydavome simuliuoti, kaip mes spręstumėme ir ir man tekdavo labai dažnai pirmininkauti arba arba būti opozicijos lyderiu, mes ir taip žaisdavome iš tikrųjų tokie dalykai mane taip pat paskatino ir aš taip pat tai labai gerai prisimenu. Ir dar kartais va su istorijos mokytoju aš dar jam padėkoju, kad tokia iniciatyva buvo imtasi.
I. Man iš tikrųjų dar labai sunku pasakyti, nes Vilniuje yra labai didelė konkurencija tarp mokyklų. Pirmas dalykas tikriausiai yra kitas dalykas kai pirmiausia susikūrė Vilniaus miesto mokinių taryba tada pasirodė ta didžioji visų mokyklų noras būti geriausiais, nes mes kaip ir simuliavom savivaldybės darbą, mes turėjome visus realius protokolus, kuriuos teikdavom miesto tarybai, ir vat tada mes pamatėme visi, nes yra iš tikrųjų daug kas net ir kaip ir niekas nenorėdavo iš tų mokinių tarybos imti į politiką, man tai buvo toks žaidimas ir aš sakiau, kad aš noriu realiai to, dėl to iš tikrųjų gal tas labiausiai paskatino, dėl to kai nustojo ir dingo Vilniaus mokinių taryba aš pasakiau, kad jinai turėtų būt, nes jinai super paskatina, nes tu gali paliesti, matyt kas vyksta. Nes tu balsuoji, tu skaitai protokolus.
T. Tai ta vidinė motyvacija lėmė tiesiog tą apsisprendimą toliau tęst ar ne?
I. Taip.
V. Aš bandžiau likt paskutiniu, nes bandžiau lyg ką nors sugalvot, bet sugalvojau, nežinau jokių išorinių veiksnių, kurie būtų paskatinę, prisiminiau, aš ne tik studijų laikais, bet ir mokykloj pradėjom mes čia labai norėjom kažką sukurt savo, tai mes su draugu, su kuriuo ir dabar mes bendražygiai koja kojon, dešimtoj klasėj arba vienuoliktoj, susikūrėm portalą nepriklausomi lt, ir jisai Lizdeika buvo aš Oligatorius, slapyvardžiu rašėm tekstus apie tai kaip mums atrodė valstybės gyvenimas, ir mes nepriklausomi nuo jokių idėjų, nuo jokių partijų, nuo jokių mes tik tai rašom tiktai tai, kas mum atrodo, tai va tai toks buvo kažkoks iš vidinis noras galvoti ir mąstyti apie politiką, nepaisant to, kad su mokykloj

su tuo kažkaip per daug ir nesusidurdavom. Tai , bet vis tiek ats parodo, atspirties taškas tas mūsų buvo – mūsų valstybė, nes mes daugiausia kalbam, apie tai, kad gyvename šalyje, kuri ne šiaip sau vyksta, kuri vyksta dėl to, kad žmonės joje veikia. Tai va mes norėjom būti vieni iš tų, nepaisant to, kad buvom jauni ir tas ta veikla buvo visiškai paviršutinė, bet atrodė, kad tai svarbu tuo metu ir viskas nuo to prasidėjo.
T. Dėkui. Dabar pradėkime truputėlį apie jūsų šeimą. Ar jūsų tėvai prijaučia ar priklauso tai pačiai partijai ar gal tai pačiai ideologinei minčiai. Kaip yra?
R. galiu pradėt kalbėt. Tai kai aš pasakiau mamai, kad aš įsojau socialdemokratinio jaunimo sąjungą, tai jinai iš pradžių dvi savaites nieko man nesakė, nei, kad sveikinu, nei, kad ne, o po to kas porą, trejetą metų man vis paskambindavo ir sako, tai, Rima, sako, kodėl tu nenori ramiai į kokį chorą, kažką ramaus, ir taip nuolatos. Paskui ji pamatė, kad man pradėjo pakankamai gerai sektis, kad ta politika mane tikrai domina, įkvepia, aišku, toj politikoj būna visko, nežinau, ne visada ten būna gražu, rožės, eini ten su tais balionėliais ar tais lankstinukais, visi tavęs klauso, diskutuoja, kaip nusprendi taip ir vyksta, bet ee tai atsakant į klausimą, tai neatsakyčiau, kad mano šeima buvo politiška šiaip, nu tokia nežinau gerai, blogai, gyvena savo gyvenimą.
T. O ar tėvai dalyvauja rinkimuose?
R. Dabar jau taip.
T. O prieš tai kol tu ne nebuvai?
R. O prieš tai, nelabai ir klausdavau. Atsimenu labai laukiau aštuoniolikos metu, kada galėsiu pati pirmą kartą balsuoti ir visą laiką galvodavau, kai būsiu sąmoninga kaip norėčiau dalyvauti ten visose valstybinėse šventėse, ten eitynės.
T. O tėvai prieš tai ne eidavo kartu?
R. Nu jie tokie, aš manau, kad jie yra tokie eiliniai Lietuvos žmonės, kurie dirba savo darbą, yra pavargę nuo visų rūpesčių, jie nori gyvent ramiai, ir ta politika, kaip mes, kaip mes, kurie kartais dalyvaujantys, kurie dalyvaujantys manom, kad kokia čia ji svarbi, koks šitas klausimas, referendumas, tai mums tai yra svarbu, kurie dalyvauja. Kurie žmonės kurie gyvena tuo paprastu savo gyvenimu, jie nori gyventi savo gyvenimą ir nekvaršinti jiems galvos.
T. Supratau, ačiū.
B. Kaip bebūtų keista, nors Kėdainiuose dominuoja Darbo partija, mano tėvai visiškai jos nepalaiko, ir mano sprendimas stoti čia, jiems buvo visiškai nesuprantamas ir palaikymo neturėjau iki šiol galbūt jo taip pat neturiu. Bet tėvai yra tėvai, kurie visada palaikys vaiko sprendimą, bet va turbūt kaip ir rimai, jei pamato, kad viskas tau gerai klostosi, tau patinka, nu tai jie ir su tuo susitaiko ir ir ir ir ir viskas. Aišku būna aaaa tokių, kad galbūt irgi kodėl tu čia, kodėl ne kitur, ar aaa galbūt atsiribok ir ir daryk galbūt tai kas tau antraeiliai būtų patinka patinkamiau labiau, bet eee aš jau pripratau, viskas okey.
T. O jie priklauso kokiai partijai?
B. Ne, ne nepriklauso, balsuoti eina, ne nuo tada balsuoja, kada pradėjau pradėjau aktyviai veikti politikoj, visada aš prisimenu mes diskutuodavome, kai jau jie balsuodavo, visada norėdavau sužinoti, tai už ką, tai už ką balsavai, nes man jau būdavo įdomu tie politiniai procesai, tai iš tikrųjų tokia va situacija.
T. O tai prieš tau pradedant politiškai dalyvauti, jie balsuodavo?
B. Taip taip tai aš sakau aš knietėdavo man sužinoti už ką jie balsavo, nes man jau tada proceai taip pat patikdavo, domėdavausi.
T. Ar už Darbo partiją balsuodavo?
B. Ne.
T. Supratau, dėkui.
V. Pirma mano politinė tokia atminties gairelė, tai yra kai tėvai balsavo už kregždučių partiją. Čia buvo turbūt kokie devyniasdešimt šešti, man tuomet penki metai buvo. Tai jie visada būdavo rėmėjai konservatorių, bet nėra aktyvūs politinėje veikloje, aktyviai balsuoja, visuomet balsuoja. Tai nebuvau nei kiek paskatintas šeimos, tai buvo mano sprendimas ir kaip ir Rimai nu kam tau čia reikia, čia politika, čia blogai, čia sudėtinga, suvalgys tave, nu tai sakau tebūnie, bet tai jie norėtų, kad eičiau galbūt kažkokiu paprastesniu keliu, bet nežinau ar šitas yra sudėtingas, pamatysim, bet bet palaikymas dabar natūraliai yra, kaip ir Benas minėjo, šeima turi palaikyti vieni kitus. Bet kažkokio paskatinimo nebuvo.

T. O va tos valstybinės šventės, pilietinės veiklos, ar tėvai įsitraukdavo į tokiu s dalykus?
V. ne per daug aktyviai, jo ten va buvom vasario 16-ąją šventėm kartu, viskas gražu, bet nėra ten kažkokio impulso iš jų. Aš dabar traukiu juos labiau, matau, kad patinka, nu šaunu.
T. Dėkui.
I. Mano gal labai panašus variantas kaip jūsų, bet ee, mano tėvai buvo super liberalūs. Liberalių pažiūrų taip sakysim. Ee, jie nebuvo, jokiai partijai niekada nepriklausė, jiem buvo labai įdomu, kodėl aš pasirinkau jaunuosius konservatorius, jie niekada to nesuprato, liberalios pažiūros ir konservatyvu, nu ta prasme visiškai skirias. Bet ee dabar, kai aš pasirinkau liberalus, tai jie vertina pakankamai teigiamai, aišku kaip ir visi tėvai kodėl politika kodėl kodėl tu dabar įsivelsi, čia tu žinai kokios čia kalbos, daugiau gal giminėj, ne kiek šeimoj, bet eina giminės ta prasme. Aaa plius, kad man labai tokie nedėkingi, tai ta prasme jei kažkas nepažįsta sa..(neaiški įrašo dalis) tai kažkas yra negerai, nes mūsų labai daug ir dažnai paistalioja, kad galbūt čia mano tėvas eina kartu, reiškia kitoj partijos. Nu ne, taip nėra, beta mano tėvai eina į rinkimus, balsuoja, dalyvauja šventėse, bet iš tikrųjų galbūt dėka manęs, jie irgi taip pat įsitraukia, tai galbūt tas irgi įtraukia. Dabar ne tėvai mus, bet mes tėvus įtraukiam į tą visą tą dalyvavimą. Tai tiek.
T. Dėkui.
Ra. Aš vaikystę prisimenu tokiais ten momentais, kai čia tėtis mane nešdavosi į demonstracijas ir kur plevėsavo Lietuvos vėliavos, man kartais net spaudžia gerklę, ką reiškia, nu pamatau tas gražias, gražias nuotraukas, mano mama negalėjo tais laikais dalyvauti šituose visuose reikaluose, nes iš karto būtų netekusi savo pareigų, bet mes su tėčiu, žodžiu, buvome tie, kurie dviese šeimą atstovavome Klaipėdoje esančiuose mitinguose, judėjimuose už laisvę ir visame šiame reikale. Dar labai gerai atsimenu tuos rinkimus, kai Algirdas Brazauskas laimėjo prieš Lazuraitį, nes aš pirmą kartą su tėčiu keliavau į balsavimo kabiną ir man leido užbraukti kryželį, atsiprašau labai, gal dėl to, kad labai labai jautru, ir iš tikrųjų praeitais metais buvo labai keista, nes su vyru emm norėjome eiti į balsavimo kabiną, nu priėjome reiškias prie šito, pasiėmėme bilietenius ir kažkaip nuėjome kartu į balsavimo kabiną ir tada stebėtojai visi pradėjo rėkti šaukti ir mus ištraukė, reiškia ką jūs čia, kodėl, reiškias, kad negalima eiti balsuoti kartu, o man va matot nuo vaikystės likusi atmintis kai su tėčiu eini į kabiną ir tas balsavimas nu tu esi nepilnametis, kaip ir vaikų nieks nedraudžia vestis į kabiną, tai man toks likęs šiltas prisiminimas iš viso šito yra tai, kad reiškias dviese balsuoti negalima, bet vaikams su tėvais eiti nedraudžiama.
T. Ar vesitės savo vaiką kartu į kabiną?
Ra. Be abejo, be abejonės. O su visom šventėm, tai tikrai mes dalyvaudavom ir aktyviai veikdavom, tėtis ir mama niekada nedalyvavo politinėje veikloje ir šitoje vietoje tiktai yra niuansas, kad kai aš čia pasakiau, kad čia su liberalais jau pradedu visas veiklas, tai jiems kaip ir toj Klaipėdoj, na tie liberalai pas mus pozityviai vertinami, tai jiems nebuvo tokiu klausimu. Mano tėtis yra kažkada pasakęs tikrai labai jau džiaugiuosi, kad tik jau ne pas kairiuosius nuėjai, nes jie jau tėčiui reiškia tie kairieji, ir aš atsimenu ir kai tėvai labai liūdėjo, ir dalį vadino dalį kairiųjų komunistais, kurie balsavo už Algirdą Brazauską, tuose prezidento rinkimuose, o Stasys Lozoraitis, kuris buvo ta ta kita, ta kita kryptis, reiškia nu tų rinkimų nelaimėjo ir tada netgi aš pamenu labai gerai, buvo tarsi tarp tų kaimynų toks susiskaldymas reikšia, nu vat jūsų tai šitas komunistas tai laimėjo šitus rinkimus, tai reiškia vat nu buvo , vis tiek tai buvo buvusi komunistų partija ir na vienai ar kitaip tas šleifas keliavo ir ir tarsi ta bendruomenė, tuose daugiabučių rajonuose, turėjo tą požiūrį. A o šiaip tai su visom tokiom šventėm, ir dabar švenčiam, ir dabar kažką daro, tai mano tėvai iš tikrųjų visą laiką už dešiniuosius, tai būdavo arba konservatoriai arba po to buvo su mano pagalba kaip aš sakau ir prašymu palaikyti liberalus, buvo liberalai, ir šitoj vietoj aš manau tam tikrai momentais ir gyvenime ir dabar tai jie tarp šitų dviejų krypčių ir renkasi. Ir niekada nebalsuoja už kairę, arba mes taip vadinam pelkę, tą vidurį, kuris vienu momentu tai ten tai dešinėj, kitu momentu tai kairėj, kaip kam patogu, tai vat. Tai šitoj vietoj to patriotinio ir ir visokio politini auklėjimo tikrai buvo, neveltui aš manau ir su tuo Misija Sibiras tuo projektu darbavausi visiškai na tėčio tokių sakykim nuo vaikystės idėjų sklaidos nu pagrindu. Atsiprašau buvo labai čia ką tik.
T. O dabar norėčiau paklausti organizacijai, kuriai jūs dabar priklausot ar partijai, ar jaunųjų, koks jūsų yra tikslas buvimo tasai ilgalaikėj perspektyvoje, gal netgi sakyčiau galutinis tas tikslas, ką jūs matote, kaip realizuotumėte save geriausiu variantu?
V. Prezidentai. Ne, aš nežinau, sudėtingas klausimas.

T. Ar norėtumėte tapti pavyzdžiui organizacijos, partijos lyderiais?
R. Aš tai manau, kad iš pat pradžių, kai įstoji į organizaciją, jeigu neturi tokio tikslo, kad eiti ir nebūtinai į pirmininkus, bet ar į valdybos ar kitus organus ir jeigu tarkim tu dalyvauji neaktyviai nes turi tam tikros šalia veiklos, taigi daug jaunų žmonių ateina į organizaciją, bet jie turi ten verslus kuria, ar kiti ten turi savo pomėgius tikslus, bet jeigu tu ateini į organizaciją ir tai yra tavo pagrindinė veikla, po pamokinė veikla, tai aš manau, kad tai yra labai normalu išsikelti sau tikslą būti valdyboje, bent jau aš taip turėjau tokį, kad būni valdyboj ten vieną kadenciją, paskui atsimenu į pirmininkus norėjau būt, nusiraminau. Tada vėl į valdybą, tada nu pradedi galvot, o pavyzdžiui partija, tai apskritai kas yra politika man? Man politika visų pirma nėra gal kitiems kaip įsivaizduoja kaip aš čia spręsiu reikalus, kokie jie čia svarbūs, kokia jų nuomonė svarbi ir taip toliau. Man visų pirma tai yra žaidimas ir matyti tuos procesus iš vidaus. Tai reiškias tiek sąjungoj vyksta tam tikrai politiniai dalykai, tiek partijoj vyksta. Ir tarkim partijose dalyvavimas tose struktūrose, pavyzdžiui partinėj tam tam toj veikloj tai mane irgi šiek tiek skatina tas buvimas tam tikruose organuose – taryboje, prezidiume, aa, grupės pirmininku, nu kokius struktūros turim. Klausimas turinio klausimas, tai čia yra visai kas kita, bet tai šitas žaidimas, tai yra vienas iš motyvų kodėl veikia, kodėl tu veiki.
T. Minėjote, kad norėjote eiti į pirmininkus, bet persigalvojote. O kodėl?
R. Pradėjau galvoti ar tikrai man to reikia, ir iš tikrųjų vat kaip ir vat prieš tai mes minėjom, ir kaip pasakai savo tėvams, kad tu eini į politiką ar tau to tikrai to reikia, ir su kiekvienu tau suteiktu valdžios įrankiu, tau tau mažėja ramybė. Tu pradedi galvoti ar tu tikrai to nori, ar tu gali tas veiklas daryti šiek tiek ramiau, tarkim nebūnant pirmininku, tu gali būti puikiu projektų vadovu ir daryti tokias iniciatyvas kaip mes darėm su jaunaisiais socdemais, kaip ten projektas pameistrys, arba tą patį jaunojo politiko mokykla, kur tikrai daug daugiau džiaugsmo, ir daug daugiau tikros patirties įgyji, ir tau bus smagiau.
T. Sakėte *to purvo,* o kas yra tas purvas politikoje?
R. Kas yra tas purvas kaip toj pačioj mokykloj, mokykloj irgi ar ne būdavo lūzeriai, būdavo tie šustrieji, ar ne, arba tenais, tiek ir toj, nu visur kur yra žmonės, visur žmonės turi vaidmenų žaidimus. Yra šustriųjų grupelė. Yra kurie pritaria, vat kaip aaa Rasa minėjo ta pelkė ar ne, kur patogiau, ten įeis ir tie tokie visai abejingi žmogeliai, kur masė. Ir visada kai tu iš tos ale pelkės nori pakilti aukščiau, tu visą laiką susidursi su tais žmonėm, su tais santykiais, o žmonių santykiai visą laik yra intrigos.
T. Ačiū, grįžkime prie klausimo, koks yra tikslas buvimo partijoje?
V. Partijoje ar organizacijoje?
T. Ir ten ir ten.
V. Ir ten ir ten, mm,
I. Taip sukam dabar ratelį
T. Jūs dabar visi kandidatuojate savivaldybės rinkimuose, ar ne, jeigu, aš visiem labai tikiuosi, kad pavyks bei jeigu nepavyks, ar kituose rinkimuose bolatiruositės, ar kelsite savo kandidatūrą?
Ra. Neperšokęs griovio, nesakyk op, ar ne, sudėtinga. Šiaip aš iš tikrųjų turėjau pakvietimą prieš aštuonerius metus kandidatuoti, šita gi rinkimuose, irgi į savivaldą, ir tada man būtų buvę kokie, kiek čia tų metų, dvidešimt. Kaip tik va būčiau buvusi, jauniausi, nes nuo dvidešimt galima kandidatuoti. Ir tada aš dirbau laisvosios rinkos institute ir studijavau, bet reiškia ir darbavausi ir tada dar buvo laisvosios rinkos institutas, kaip jame visi nepriklauso jokiai politinei partijai. Jei gu nu priklausė tai turi nu išstoti, lyg ir turi būti pakankamai, sakykime taip, nepriklausomi nuo politinių partijų, vienaip ar kitaip, tai čia šitoj vietoj tas tikslas nu ar ar buvo. Noras ir ambicija buvo, bet man labiau įdomu buvo ir prasibandyti patį demokratijos veikimo arba mechanizmą tuo metu, prieš tuos aštuonerius metus.. Prieš keturis metus atgalios ar ne, aš darbavausi verslo sektoriuje, tai buvo bankininkystės sektorius, šešis su puse metų dirbau banke Nordea, tai kaip ir nesuderinamas dalykas ar ne. Arba tu labai aiškiai tada eini į politinę kryptį, arba tu labai aiškiai nu dirbi savo verslo sektoriuje ir tada kaip tik nemačiau kaip tik politinių lyderių ir jėgų prie kurių norėčiau vat tuo metu jungtis. Žinojau, kad visada bus liberalai, bet tuo metu konjuktūra arba esami procesai netiko. O šitoj šitoj vietoj, tai yra man šiandien tai yra tiktai priemonė, tai nėra nu kaip sako ar tai tau yra kėdė ar tau tai yra nu ta prasme tikslas tiesiog ateiti ir būti, nugalėti rinkimuose ar tau tai yra ateiti, kad nu nuveiktum kažką, pakeisti, daryti tuos tam tikrus dalykus. Tai man šiai dienai aš dar priedo pasirinkusi studijas vadybą ir ir ir ir ir visą ką, baigus kaip minėjau vadovų magistrantūrą, ISM‘e studijuoju, aš labai matau aiškiai, kad verslo sektorius veikia labai aiškiai, pagal

korperatyvinę metodus, pagal visus procesus, kurie yra labai aiškūs ir konkretūs, ir tikrai yra nu ta prasme standartai. Ir kaip kalbai apie savivaldą, kur yra pakankamai tokia ūkiška ar ne, tam tikra prasme valdo verslo standartus šiandien dienai nėra, ane, tai man va šiandien dienai mano tikslas buvimo ar ne organizacijoje, aš pavyzdžiui dėl ambicijos, aš esu partijos pirmininko pavaduotoja, jau tarybai ir valdybai priklausau, tai kaip ir ta prasme ta vieta man nėra toks savaime tikslas, dabar aš jau turiu norą daryti kažką ir keisti būtent atėjusi ir ir ir matydama..

T. Ačiū, aš truputėlį pertrauksiu..

Ra. Aš dar pažiūrėjau, kad mes dar neperėmė iš mūsų kolegų vyresniųjų tokį viens per kitą

T. O kaip kitiem, politinio lyderio kėdė yra priemonė ar tikslas?

V. Ne, aš tai taip, žmogus esu mmmm, buvimas mano nebūtinai aš, dvi kryptis yra kurios taip va savo veikla, viena tai yra, kad tos idėjos, kuriomis aš tikiu būti įgyvendinamomis, ir kadangi manau, kad Tėvynės sąjunga – Lietuvos krikščionys demokratai yra ta partija, kuri labiausiai atitinka tą kryptį, ir kame kurios nukrypsta, man užsidega lemputė, kad reikia aktyviau veikti, daugiau apie tai kalbėti. Aš esu auklėtas ta tautiška, katalikiška dvasia, tai man tie dalykai yra svarbiausia. Ir apie tai aš noriu kalbėti ir kalbu. BE tuo pačiu natūraliai, kaip asmeninės ambicijos be abejo, yra politinė karjera, tai formavosi po truputėlį, tai nebuvo niekuomet kažkoks tikslas ir aš neabejoju, ir jeigu matysiu, kad tai ten ta kryptis, aš bet kada atsitrauksiu, ieškosiu kitų krypčių. Eee, dėl to mano apsisprendimas kandidatuoti netgi buvo labai sudėtingas nes aš mąsčiau. Kandidatavimas užkirto kelius kitus, kurie taip pat buvo įdomūs.

T. Pavyzdžiui?

V. Aaa, aš vis dar dirbu tuo pačiu analitiku, politikos analitiku, Rytų Europos studijų centre, ir tai pavyzdžiui, jeigu nori komentuoti įvykius Ukrainoje aš negaliu būt kandidatas, nes nes eee pasakysiu ką nors ne taip eteryje, ir užklius va ee tai politinė agitacija. Žodžiu , nu politinė kryptis ir politikos analitika negali būt nu natūralu. Aš negalėsiu rašyt komentarus Delfyje, kaip Ukrainoje šaudo Putinas nes aš turėsiu rašyti ne į nuomonių ringą, o politiko akimis. Čia jau reikėjo jau dabar savivaldos lygmenyje, kandidatuojant, dar nebūnant išrinktu, dar būdamas sąraše aš jau turėjau apsispręsti, todėl nemanau, kad tikslas yra politinė karjera. Mano tikslas atstovauti idėjas ir mes va tuo pačiu natūraliai, žingsnelis po žingsnelio, esant kelioms aplinkybėms, jei sekasi aišku kelti savo tikslus. Tai pirmas natūralus žingsnis yra savivaldos rinkimai. Perėjus prieš tai pakopas, jaunimo organizacijų, partinių kažkokių struktūrų, o paskui jau kaip Dievas duos.

T. O kaip kitiem?

B. Aš manau, kad eee, politinės partijos nėra tautos atstovas, jis yra tas žmogus, kuris tvarko partijos ūkinius reikalus, nu na jisai valdo tam tikrą jau priklausomą grupę žmonių, ar ne, bet aš save įsivaizduoju tikrai ne politinės partijos vadovu, kažkada kaip siekiamybė, bet aaa yra tam tikri laipteliai aukščiau, tai yra atstovavimas – tai yra savivalda, seimo narys, ar dar kažkoks atstovas, tai aš iš tikrųjų nematau iš savęs toje veikloje vadovavimo, bet aa tam tikrose lygmenyse būtent atstovavimo – savivalda?, - taip pirmas žingsnis, šiandien rytoj galbūt bus kitas tai tikrai.

T. O partijos lyderis, jūsų nuomone turi būti ūkiškas ar vizionierius?

R. Vizionierius.

T. Benai?

B. Aš nemanau, kad partijoje turi būti vienas žmogus, kuris turi būti lyderis ir nešantis vėliavą, aš pasisakau už kelis, tai aš čia kalbu kažam turbūt iš karto asociacijų kodėl aš čia iš kart visi galvoja, kad čia vienas lyderis, bet aš kritiškas šituo atveju nes šitą nuomonė, iš tikrųjų aš pasisakau už daug vėliavnešių partijoje.

T. Ūkiškų ar vizionieriškų?

B. Ir tokių ir tokių, be abejo.

T. Tačiau dabar tavo partijoje, kurioj tu priklausai, vienas lyderis ar kiek?

B. Tam, kam aš prijaučiu, aš turiu jų daug, jų ten nedaug, bet keletą. Į vieną aš tikrai nežiūriu. Tiesiog, žinot, žirgas žiūri, jam uždeda tokius akinius ir aš tikrai tokių neturiu.

Ra. Čia mes pas mus juokaujam, vienas lyderis oficialiai, bet šiaip tai kitas.

B. Tebūnie.

T. Vytautai?

V. Tai aš manau, balansas turi būt, Benas gerai įvardijo, vienas lyderis aišku jisai idėjinis, vizionieriškas, be to yra žmonių, kurie įgyvendintų tas tai tiek to ir to.
T. Ieva?
I. Na aš nežinau, kaip čia dabar pasakyt, jeigu kalbant, grįžtant prie kitos temos, nes aa apie savivaldas ir kodėl aš į jas ten einu, tai manau iš tikrųjų paskatino jauniausi Darbo partijos Ieva Kačinskaitė, ir aš pagalvojau na jauniausia jinai pateko, na aišku sąraše jinai buvo antra ar trečia, man taip, man dabar negalėčiau pasakyti kad taip pasisekė. Bet kodėl gi ne, kodėl gi nepabandžius. Aa, visą laiką apie lyderį galvojau, va dabar išaiškės tas lyderiavimas kai miesto tarybai vadovaus žmogus vienas, išrinktas iš žmonių , ta prasme, mes rinksim jį. Ir galbūt tarybą nesudarys vienas žmogus, o jis neturės daugumos. Tai vat tas išryškės, tas lyderiavimas, ar jis bus tas tikrasis lyderis suvaldys visą tarybą. Tai aaa aš manau, kad turėtų būt jis turėtų būt ir toks ir ūkiškas ir vizionieriškas. Ta prasme jis mokėt tūrėtų valdyt situacijas. O dėl savivaldos tai manau, kad jaunam žmogui, tai yra pati geriausia pradžia. Tikrai pati, nes tai ura žemiausias laiptelis siekiant toliau. Tai yra elektorato susidarymas, tai yra nu pabandymas, tų purvų pamatymas, jau tada vietoj, kai tu pats gauni, ir einant dienoms iki rinkimų tu žiūri, kad ta prasme ane politinės partijos ta prasme labai negražūs žodžiai tu pats jauti, kad ir apie tave kartu kalba, tai nu čia viską pabandai. Kuo jaunesnis pabandysi, tuo bus lengviau paskui.
T. Rasa?
Ra. Aš nemanau, kad savivalda yra pats pirmasis laiptelis. Tokia šitoj vietoj mes labai aaa pamirštam tiktai dažnai, nu netgi dabar taip sakant politikai, nori atsisukti staiga į visuomenę, staiga prisimena seniūnijas, staiga prisimena seniūnaičius ir visokius tokiu kaip sakant irgi demokratiškai vykstančius, arba kartais nedemokratiškai, o kodėl nedemokratiškai, nes dėl to, kad žmonėm ta prasme yra nesvarbu, ane, kartais ko kokioj vietoj jie ten gyvena, kažkas sutvarkė, padarė, čia kol dar šviečia lempa ir ir ir saugiai galiu pareit namo tai tol klausimas neužkliuvo kol visas mechanizmas gražiai veikia. Nes kiekvienas gali būti nu šitoj vietoj nu išrinktas ir seniūnaičiui ir ir jaunam žmogui kodėl ne, jeigu tu turi ambicijos rūpintis kažkuo, ar ne, tai tu gali..
I. Gal čia šitoj vietoj eina kalba galbūt ta prasme labiau masinius rinkimus kaip pirmas žingsnis, nes čia ta prasme kiekviena partija šitą dalyką gali turėti tą seniūnaitį.
Ra. Bet ne partija renkasi seniūnaičius, seniūnaičius renka žmonės. Taip nes jeigu aš gyvenu Šnipiškėse ten pavyzdžiui, tai yra Šnipiškių seniūnaičių šeši ar septyni ane, ir Rima juokiasi iš mano gyvenamosios vietos, nesijuok, ten, žinok, labai įdomūs nameliai aplinkui. Bet šiaip tai grįžtant prie šio klausimo apie lyderius ar ne, tai yra aaa, aš manau visų pirma tikrai tikrai tikrai partijos lyderis turi būti vizionierius, nes jisai turi iškelti vėliavą ir sakyti kur link jis veda pačią organizaciją, turi būti labai konkreti ir aiški vizija. Natūralu, kad jis negali būti iš pasakų pasaulio. Tai manau, kad visos organizacijos pasirenka tą žmogų, kuris pakankamai racionalus, bet šiaip aš sakyčiau, kad vizionierius gali paskui apsistatyti žmonėmis kurie yra vadybiški ir ta prasme nes tu pats paskirstysi tuos darbus. Aišku negali šnekėti ir galvoti, kad visi sutvarkys tuos reikalus, bet šiaip tai manau, kad visų pirmą manau jisai turėtų turėti inspiruoti žmones, įkvėpti savo vizija, ir, kad jie juo patikėtų, jis turi šitoj vietoj turėti pakankamai ryškų pagrindą. Aš galiu prisiminti tam tikrus politiniu lyderius ane, iš tam tos liberalios valdžios, šiandienai netgi du kandidatus į mero postą tą patį Artūrą Zuoką, Remigijų Šimašių, aš galiu lyginti, nes teko su abiem dirbti, tai ta prasme šitoj vietoj mano pasirinkimas irgi ar būti šioje organizacijoje, yra sąlygotas tuo, kad dirbant su Remigijum Šimašium jis man neatrodė toks vizionierius ir praktikas, bet man labiau jis yra analitikas kaip pavyzdys. Aaa. Tačiau praktikoje neveikia.
T. Kadangi neturim labai daug laiko, dar yra keli klausimai likę tai paprašysiu, kad klausimai tokie konkretesni ir trumpesni, tai kol kas trumpai, kokią jums asmeninę naudą teikia dalyvavimas politinėje veikloj? Trumpai. Keliais žodžiais.
R. Politinėj veikloj, kokią naudą?
T. Taip.
R. Tai aš tikriausiai ne iš tų pavyzdžių, kur žmonės sako, kad stoja į partija, kad gautų darbą, tai aš įstojau ne tam, kad gauti darbą, bet šita visa politinė veiklą aaa tai jaunimo organizacijų veikla, tai aš, tai man padėjo tapti tuo kuom aš dabar dirbu, arba.. O kitas dalykas tai kontaktų nauda. Kontaktų asmenybės ugdymas, charakterio tam tikri tokie labai vidiniai dalykai. Daugiau drąsos įgauni, daugiau tokios asmeninio tokio, socialinių kompetencijų, gal taip pasakyt.

T. Tai organizacija tapo lyg laipteliu karjeros link?
R. Mano atveju tai taip.
B. Savo atveju tai gal ir taip įdomiai nuskambės, bet ee mokiausi viešąją politiką, bet tam dėmesio daug neskyriau, nes geriausia enciklopedija, geriausias vadovėlis yra būtent veikla ar tai jaunimo politinėje organizacijoje ar tai politinėje partijoje. Tai iš tikrųjų tai koreliuojant, suderinant laiką ir visus visus kitus aspektus, iš tikrųjų ti man man tai yra geresni enciklopedija, kurią galiu iš tikrųjų pavartyti iš vidaus, iš išorės, pačioje organizacijoj dalyvauti ir panašiai. Tai iš tikrųjų viso to įprasminimas tai manau būtent yra man didesnę naudą tiekia būtent ši veikla.
V. Patirtis ir platforma idėjų įgyvendinimui. Kol kas tai yra tai ką davė, ir ir kas yra labai svarbu. Po savaitės galbūt galėsiu pasakyti daugiau.
I. Aš tai manyčiau, kad yra vidinės kompetencijos keliamos. Kiekvieną kartą einant į konferencijas, debatus šnekant su gyventojais, tai yra kiekvieną kart tu pamatai kaip tu pats drąsėji, ta prasme kaip tu grynai visi vidiniai dalykai. Aš manyčiau tai yra, ta prasme, taip gali dairaisi į tą lyderį, po biški, po biški bunda. Iš karto tu juo negali, tu ta prasme turi pamatyt kas yra juoda ir balta, tu turi pašnekėti su žmonėmis, tu turi mokėt su jais bendrauti. Tai iš tikrųjų tai reikia mokėti, ir tai yra išugdoma, ir aš manau, kad toks būdas yra vienas iš geriausių.
Ra. Jūs galit patikslint klausimą, nes kiekvienas savo pridėjo, pridėjo, dabar galvoju kaip tik tai. Jūs neprisimenat klausimo?
T. Nauda kokia?
Ra. Kokia nauda? Tai nauda dalyvavimo politinėj veikloj. Jeigu taip čia kaip čia sakė gal kaip nors karjerą, kaip nors daryt atėjusį partiją, tai aš visada buvau šalininkė to, kad esi jaunas žmogus, tu ir visų pirma susiformuoti ir žinoti ko tu nori, ir turi praktikuotis, bandyti daryti, aš pavyzdžiui visada tą dariau versle, ir šitoj vietoj man atrodė, kad manęs už virvučių niekas netampys, jeigu aš aiškiai turėsiu pajamas iš kur jos ateina, ane, kur aš dirbsiu pati ane, eee niekas nepasiūlys jokios pozicijos ir darbo vietos, aaa, ir tada man bus labai paprasta atėjus reikšti savo idėjas, mintis nes man nereikės su niekuo, prie nieko taikstytis taip sakykim, ane, aš galėsiu aiškiai atėjus pasakyti ką aš galvoju ir nereikės laviruoti tarp tam tikrų dalykų. Tą man pavyko pasiekti ir šiandien dienai organizacijoje aš kaip tik matau , kad aš pribrendau čia ateiti nes nėra tokių pokyčių, koki norisi tose vietose matyti. O aš atėjau šiandien dienai tas savo naudas matyti savirealizacijoje, nes man ne vis vien kas dedasi Lietuvoj, man ne vis vien, kas dedasi Vilniaus mieste, man ne vis vien kas dedasi po mano langais. Aš ganėtinai net ne politinėj veikloj veikdama ar ne pilietiškai reaguodavau, galėdavau ir poziciją parašyti ar ne ir kažkam paskambinti, kokį prašymą pateikti, ane, kažkokią bėdą pamatęs pasiūlyti sprendimo būdą. Tai nebūtinai galima daryti vien tiktai politinėje organizacijoje veikiant. Aš manau, kad ta prasme, kas iš to, kad aš dariau kažkur kitur, dabar sugalvojau didesnė galia yra tą galią galima daryti nuėjus į politinę organizaciją.
T. Tai aš kaip matau, jūs tikrai visi labai aktyviai veikiate, bet kaip manote kaip manote kokie pagrindiniai bruožai jus skiria nuo tų kurie neaktyviai veikia, nei pilietinėj veikloj, nei politinėj, nesidomi. Koks yra pagrindinis tas skirtumas? Tarp aktyvaus jaunimo, va taro jūsų ir tų, kur niekur nedalyvauja?
B. Man visada susidaro nuomonė, čia turbūt tiek visiem turbūt taip yra. Neveikiantys asmenys, aktyviai veikiantys asmenys jie visuomet galvoja, kad mes čia susikaupiam didžiulius turtu ir mes čia kaip inkstai taukuos maudomės ir panašiai. Bet iš tikrųjų, manau, išskirtinumas yra mano, aš manau, kad mūsų toks, kad mums nesvarbu yra atlygis, mums svarbiausia yra motyvacija, žmonės, kurie aaa, pastebi mūsų darbus, kurie jungiasi prie mūsų idėjų, prie mūsų darbų, tai mano atveju mane tai labai motyvuoja.
I . Čia diskusija visuomet būna čia Lietuvos organizacijų taryboj, nes visos organizacijos jaunimo, jos būtų politinės ar nepolitinės, visada diskutuoja apie nu neorganizuotą jaunimą, ar ne, ką daryti kaip juos įtraukti, ir kodėl juos reikia įtraukti? Valstybė buvo nusimačiusi kryptis, daugelį metų, kad reikia skatinti jaunimą aktyviai veikti nevyriausybinėse organizacijose. Ar ta organizacija būtų Raudonasis kryžius, ar ta organizacija skautai, ar tai būtų ateininkai, ar tai būtų socialdemokratai ar ar ar ar ar liberalus jaunimas, ar visos kitos studentiškos judėjimas, ane, studentų organizacijos. Tai čia šitoje vietoje aš matau labai smarkią, nu ir ir ir ir tikiuosi, kad šita kryptis išliks ir jeigu kokia nu nu kaip koks skirtumas tarp to, tai aš manau, kad tie žmonės, kurie, ir jeigu valstybė kreipia dėmesį, kreipia dėmesį, kaip labiau pajudinti tuos žmones, ar ne tai yra lengviau kalbėti aišku kol nėra bėdos kažkokios ane, nes mes

šiandieną grėsmę jaučiam iš tokių nelabai draugiškų šalių. Tai tą jaunimą, kuris nėra organizuotas, pajungti kažkokiai bendrai veiklai, aiškinant ar ne, kad mes turim savo Lietuvos nepriklausomybę, visada žiūriu tokiais atvejais į konservatorius, turbūt šitoj vietoj yra daug lengviau , dėl tos priežasties žmonės yra susibūrę,. Jie žino kaip vyksta, žino koks judėjimas, žino kaip organizuoti tam tikrą darbą, jie žino ta prasme tam tikrus niuansus, nu susibūrimų, ar ne vienas kito nuomonės raiškos, diskusinio momento, diskutavimo aaa, vienas kito įtikinėjimo kažkokių dalykų bendrų. Tai man atrodo, kad šitoje vietoje jaunimo organizacijos bet kuriuo atveju, arba nevyriausybinio sektorius yra labai svarbus, ir tas dalyvavimas manau šitoj vietoj visi siekti jaunimo vis daugiau žmonių įtraukti į tas veiklas, ir galų gale skatinti ypatingai net ne politinė veiklą, kartais, o tiesiog savanorystę, savitarpio pagalbą. Nes šiandien dieną pas mus kažkas ėjo gatvės nukrito, kiek žmonių nori tą žmogų pakelti, jam padėti? Man tai yra kartais baisu pasižiūrėti, aaa, aš net negaliu suprasti aa kodėl toks abejingumas.
T. Grįžkime į pagrindiniai skirtumai tarp jūsų ir, kurie niekur nedalyvauja?
Ra. Pagrindiniai skirtumai tai yra kad šitoj vietoj, kad natūralu, kad jiems mažiau rūpi valstybiniai procesai, sakykim taip, mažiau rūpi tai tai kas kas bus su ta vieta, ta aplinka, kurioj tu gyveni eee,jie mažiau yra linkę prisidėti kažkokio tai bendro bendro tikslo, nenori ta prasme išeiti iš savo kažkokio tai rato. Ir šitoj vietoj nu tas skirtumas yra labai paprastas ir žmonės rūpinasi didžiąją dauguma tiktai savo nu aplinka, savo ratu savo šeima, nu tarkim artimiausia aplinka, bet ne ne ne kažkuo daugiau.
T. Ieva, kaip jūs manote?
I. Aš pilnai pritarčiau, daugiau galvojau, ką čia galima daugiau pridurt. Aš manyčiau, kad viskas, viską reikėtų pradėti nuo mokyklos. Tai yra vieta, kur, tai yra pradžia. Mus reikėtų ta prasme, labai daug čia švietimo yra, kad tai yra vat būtent ta pradžia, kai yra siekiama, kad tas jaunimas būtų aktyvus, ir kuo daugiau mes imsimės to daryti, mokyklos laikais, tuo mes daugiau jų turėsime dabar. Manyčiau, kad aaa to mes ir skiriamės, kad kaip ir sakėt, kad jiems tiesiog yra neįdomu, jų šeimoje yra neįdomu, jie tokie pat tampa, tai manyčiau reikėtų juos skatinti, kad jiems būtų ne tik tas jų jų kiemelis, bet ir tai, kas vyksta toliau.
T. O vat jūs minėjote mokykla, kaip manote, kokie veiksniai mokykloje galėtų paskatinti šitą būtent aktyvesnį dalyvavimą?
I. Čia kaip konservatoriai pasakytų – patriotiškumą skatinti, tradicijos, patriotiškumą, dalyvavimą veikloje įvairioje, savanorystės skatinimas, kad tai nėra tiesiog laiko švaistymas, savanorystė dabar jau turi kažkokį vardą. Kažkada jinai tiesiog buvo tas laiko švaistymas. Tai manyčiau, tokie veiksniai turėtų įtakot.
T. O iš kur jie turėtų kilti?
I. Manau tiek iš mokyklos valdžios, tiek iš mokytojų. Iš tikrųjų labai turi mokytojai ir mokyklos valdžia. Taip pat jaunimo organizacijų dėmesys.
T. O jeigu kalbėti apie mokytojus, ar jisas pats tas mokytojas turėtų būt kaip pavyzdys?
I. Jisai pats taip taip taip. Pats mokytojas turėtų būt suinteresuotas.
Ra. Aš atsiprašau už komentarą tokį, labai matosi, kad tas organizuotas jaunimas ir neorganizuotas dar yra labai kartais baimės dėl to, kad mes turim prisiminus tą nu sovietinį laikotarpį kaip tokia priverstinę savanorystę, kaip aš sakau, važiuoti ten kažką ravėti , daryti, yra užaugusi karta, kurios tėvai tą darė, tikriausiai tas toks jaunimo organ nu ką čia ten tave ima savanoriu, kokius čia tu viešus darbus dabar darysi? Ir tas yra klaidingas suvokimas, nes šiandien dienai pasiūla jaunam žmogui tos nevyriausybinio sektoriaus arba veiklos nu yra nežinau tūkstanteriopai negu buvo kažkada. Ta karta, kuri dabar turi mūsų visų amžiaus vaikus, galbūt šitoj vietoj va kitaip ta prasme mato tą mūsų aktyvesnę veiklą vien tik dėl to, kad neturi su kuo palyginti savo, savo, savo laikuose ane, nu nebuvo tos kažkokios arba jeigu ta veikla buvo, tai jinai buvo labai kraštutinė. Arba jinai yra tokia kaip visi, arba tu eini tada piketuoti ir prieštarauti, tada tu esi kažkoks negeras. Ar ne, man atrodo čia dar yra tokios istorinės kultūros atėjimo tam tikru per istoriniu laikotarpiu niuansas, kodėl šiandien dienai dalis žmonių Lietuvoje negalvoja, kad būt organizuotam arba prie kažko prisijungti yra ta prasme nefaina, nesmagu, bet ta mada yra atėjusi aš jau nu tai mada, tai tampa užkrečiama, tas pats DAROM nu koks projektas, ane, vienais metai ir labai mažai žmonių, kitais metais ir daugiau žmonių nori ir visą kitą. Tai aš jau tokius vadinu organizuotais, jie gali susiburti, paskambinti, kažkam kažkam eiti.
T. Gerai, tuoj mes grįšim ir prie organizacijų vykdomų akcijų. Benai?

B. Dvi mintys kokios kilo tai aš norėčiau paprieštarauti, kad nenoriu, niekada nestatau visko ant mokyklos ir mokytojų, pradėkim kalbėti nuo šeimos, nes nuo stipriausios pasaulio valstybės didžiausius pinigus investuoja į šeimą, ir jos lavinimą ir švietimą ir taip toliau ir tik paskui jau apie mokytojus ir mokyklą. O kitas dalykas, tai šiek tiek dar, kaip būtų galima paskatinti tuos neveiklius, neaktyvius žmones dalyvauti ir įsitraukti į NVO veiklą, be abejo čia galbūt ir valstybės požiūris. Daugeliu atveju nevyriausybinės organizacijos atlieka net ir kokybiškesnes socialines paslaugas negu kitos viešosios įstaigos ar ar ar kiti centrai. Iš tikrųjų aš labai laukiu kada Lietuvoje savanoriška veikla bus įteisinta kaip darbo patirtis. Manau, kad tada jauni žmonės norės jungtis į tas organizacijas, teikti kažkokias paslaugas, imtis kažkokių iniciatyvų, ir tai būtų didelė paskata. Aš to labai laukčiau.
T. Taip tai yra iš tikrųjų dabar turime tokią situacija, kad per pastaruosius rinkimus balsavo 37 proc. jaunimo, kas palyginu yra nei daug nei mažai su Europa ir Amerika, bet prieš tai turime tokią statistiką, kad tik 17 tiktai procentų balsavo. Tai kaip manote, kas įvyko, kodėl?
Ra. Dėl statistiko konkrečiai apie Seimo ar Europos Parlamento, kalbate, kuriuos?
T. Prezidento.
B. Aaa galiu atsakyt? Aaa taip, balsavo didesnis skaičius, bet man liūdna, kad aa jaunų žmonių, kurie yra išrinkti į tam tikras institucijas, skaičius nedidėja. Nors balsuoja daugiau jaunų žmonių, bet kažkodėl jaunais žmonėmis nėra pasitikima. Aa man teko va prieš Europos Parlamento rinkimus tokią statistiką žiūrėti, tai, kad iš daugiau nei iš 750 Europos Parlamento narių tik trys buvo jaunesni negu 29-erių metų amžiaus. Tai vadinkim tai, kai Europoje yra 120 milijonų jaunų žmonių, tai procentaliai, 0,0 procento kažkiek tai jaunų žmonių atstovauja visą Europos jaunimą.
T. O kaip manote, kodėl?
B. Sunkus klausimas, sunkus klausimas iš tikrųjų aaa, ir aš tik dabar pastebiu ir kad net va jauni žmonės kurie eina eee agituot, jie kažkaip palankiau ir drąsiau eina pas senyvo amžiaus žmones įtikinti, kad už juos balsuotų, jauni žmonės pas jaunu žmones labai bijo eiti, vat jau mėnesį gero laiko susitikinėju su jaunais žmonėm, ir iš tikrųjų jie dar į mus kaip bebūtų keista, dar žiūri nežinau kaip kokiom akim. Su nepasitikėjimu arba kaip bendraamžiai kaip galbūt save įsivaizduoja jis galbūt dar be kažkokios patirties ir į mane taip pat žiūri lyg irgi toks esi. Nors tai būtų na liūdna žiūrėti. Tai va iš tikrųjų kaip bebūtų jaunimas aktyviau dalyvauja rinkimuose, bet jauną žmogų dalyvaujantį rinkimuose, žiūri kol kas dar nepalankiai, mano akimis. Tai va čia vat matyčiau didesnę problemą, nes jeigu jaunų žmonių dalyvavimas aktyvėja, tai aš manau reiškias jie ateina balsuoti jie tikisi, kad ir atstovaus juos jaunas žmogus, o ne senas. Bent jau dabar Vilniaus savivaldybėje iš 51 atsotvų tik du yra jaunesni negu 29 metų žmonės. Tai procentaliai. Tai aš vis tiek linkėčiau va sekmadienį mums susitikti, spausit rankas ir švęsti pergalę, sudaryti jaunų žmonių koaliciją iš tikrųjų noriu jaunų žmonių, tiek savivaldoje tiek kitose institucijose.
I. Prieš rinkimus vyko labai puiki apklausa ir jaunų ir senų klausė apie ką jūs norėtumėt, jauno ar seno, ir bvo labai aiškios priežastys. Tai yra jaunas neturi patirties, ką jis gali numanyt, ten tokioj ar tokioj sferoj, bet visur buvo taikoma patirtis. Atrodo lyg tu būsi jaunas ir tu nieko nežinai. Galbūt jau tas senas galbūt nesupranta kas vyksta dabar, nes iš tikrųjų mane stebima kaip 85 metų vyras vat čia aš sakau čia yra patirtis ir labai didelis pasitikėjimas savim sako aš tikra numirsiu toj savivaldybėj, nes aš nu man tikrai pasirodo, kad ten tokie žmonės nori to. Aš suprantu, kad jie per savo gyvenimą daug nuėjo, bet turi būti laikas, kai jau stop, ir žmonės galvoja, kad kuo vyresnis, tuo geriau – puiku, bet ir jaunam žmogui reikia pasireikšti. Yra jaunimo reikalai, yra švietimas, tai iš tikrųjų jaunas žmogus gal turi tikrai didesnį bagažą, neša negu senas. O tas senas reikėtų maždaug nuo šešiasdešimt aš taip sakyčiau.
T. O politinės organizacijos viduje labai jaučiasi senesnė politikų karta ir naujai atėjusių, ar yra toks skirtumas, ir koks?
Ra. Rinkimų sąraše kol išreitinguotas kur aukštai , tai nelabai kas kreipia kokio dėmesio, bet jeigu tik pasižiūri aukščiau, tai tada į tą jauną žmogų pasižiūri ima žiūrėti ir šnairuoti, o kodėl ne aš, vėlgi gi toks su kokia patirtimi ir visą kitą. Bet čia šitoj vietoj noriu užbėgti už akių su vote sixteen yra tokia akcija, buvo daroma Europos sąjungos tam tikrose šalyse, ar ne, nes tam tikrose Europos Sąjungos šalyse yra leidžiama balsuoti nuo šešiolikos metų. Ir ir šiandien dienai liberaliam jaunime, tai nevyriausybinėje organizacijoje tuo klausimu diskutavom yra beje tokia kolegė Aušrinė Armonaitė tai jinai kažkaip labai tą visą nu kėlė į viešumą šitą klausimą ir Lietuvos jaunimo organizacijų taryboj turim jaunimo rezoliucija

kažkada sakant iškelti ir jeigu jaunimo organizacijos nubalsuoja, tuomet Lietuvos jaunimo organizacijų taryba kelia vėliavą ir sako jaunimas Lietuvos yra už balsavimą ten pavyzdžiui nuo šešiolikos metų. Vat mūsų visų amžiaus ir dar jaunesnis jaunimas susitikęs vat tokioj reiškias rezoliucijų svarstymo kambaryje tame visame, sako taigi ką tas jaunas žmogus?, patys tokio pačio, ką tas jaunas žmogus? Reiškias o čia jau yra lyderiai organizacijų, čia jau yra išrinkti atstovauti ane organizacijai susitikime sako ką tas jaunas žmogus, taigi jis negali ir taip toliau. Bet kas kitas šiandien dienai žino mūsų, vat mūsų jauno amžiaus žmonių geriau problemas negu mes patys. Aš nesakau, kad visa taryba turi būti iš tokio amžiais žmonių, natūralu, čia būtų paradoksalu ir šiandien dienai mes turim kitas paradoksas, ką mes turim kaip tik yra visiškai vyresnio amžiaus žmonės, žmonės nu taryboje, tai kad kažkiek žmonių būtų išrinkti nu jaunais žmonių balsais, man atrodo yra tikslas prie kurio reikia eiti link. Ir ir tas Lietuvoj dar kol kas pribręsti iki vote sixteen , balsuok nuo šešiolikos metų, yra ne taip greitai, bet galima pradėti apie tai šnekėti, dėl to , kad na pilietinis ugdymas yra na jau bet kokiu atveju pažengęs palyginus su ankstesniais metai ir manau ir ir ir jauni žmonės vis tiek daugiau vertina.

T. Vytautai?

V. Aš tai nemanau, kad jaunimas politikoje yra savaime vertybė. Ir, kad reikia per daug skatinti, kad čia kvotą įsivesti, 25 procentai turi būti jaunų žmonių ar panašiai. Nemanau. Aš nemanau.

Ra. Kvotas man atrodo tik tai jūs turi ane? *(kreipiasi į Rimą)*

V. Bet ir jūs beveik taip pat kalbate, kad tiek ir tiek turi būti.. Aš manau, kad jaunimas turi užsitarnauti užsitarnauti. Ir jaunas žmogus turi įrodyti , kad jisai yra vertas. Todėl aš ir manau, kad nėra jaunimo daug politikoje, nes pasitikėjimą gauti žmonių būnant jaunu, sudėtinga. Bet tai yra paskata veikti. Pasižiūrėjus į brandžių demokratijos politikos, politikos aaa sferą, na tikrai jaunų nėra daug, ir jų atsiranda, bet vis dėl to vyresnio amžiaus žmonės turi patirtį. Amerikoj, ypač senatas, turi kopti palaipsniui. Ir tai aš manau yra pavyzdžiai, kad tas įvyksta, kad atsiranda nauja karta, kuri įrodys, kad vis daugiau – Aušrinė jau antruose rinkimuose. Jau žinomumas atsiranda. Ir taip nereikia norėt, kad va čia pirmi rinkimai. Jaunimas 50 procentų. Tai aa manau, kad vėl gi iš visų pasakojimų įrodyt tai kad yra kad galima politikoj, tai yra politiniams procesams galima daryti įtaką per kitur. Per visokias darbo grupes, per kitas sferas, jaunimo reikalų veiklas ir panašiai.

T. Kitas organizacijas?

V. Taip. Ir daryti įtaką nepaisant, kad yra daugiau vyresnio amžiaus, bet jaunimo politika besirūpinančių žmonių. Tai viskas vyksta po truputį, aš nemanau, kad reikia forsuoti, kad skatinti balsavimą nuo šešiolikos, kad skatinti internetinį balsavimą. Viskam reikia pribręsti ir reikia apie tai labai mąstyt, po truputį.

T. Rima, tada Ieva.

R. Aš tiesiog norėjau pratęsti mintį, ką Rasa pasakė, kad kas geriausiai žino jaunų žmonių problemas jeigu ne jauni žmonės. Bet iš kitos pusės, čia lygiai tas pats kaip yra su išrinktomis moterimis politikėmis. Ar ne? Sako, kad kodėl moterų dalyvauja mažai politikoje? Klausimas yra toks, kiek išrinktų moterų atstovauja moterų teises, ar ne, kai jos jau išrinktos yra. Tai čia lygiai tas pats ir su jaunimu, yra labai na, aš procentaliai nepasakysiu, bet tikrai yra nemažai jaunų kandidatų kurie pavyzdžiui dabar vykstant šitai rinkiminei agitacijai. Nu man taip juokinga kai aštuoniolikos metų vaikinas apsirengia kostiumą ir jis atrodo kaip keturiasdešimt penkių metų, kai jis bando vaizduoti to, ko jis nėra, ar ne. Arba devyniolikos, dvidešimties mergina kaip ten trisdešimt penkių metų. Tai aš manau, kad visų pirmą, reik žinot savo vietą, žinoti savo jaunų žmonių elektoratą. Ir tikrai dirbti tais klausimais, kurie jaunimui yra aktualūs. Ne ne tau atrodantys kurie tie klausimai yra įtakingi ane, kur tu nri pats. Nu pavyzdžiui aš kai pavyzdžiui pati, kai dalyvauju veiklose susiduriu su tokia dilema, yra tie politinės darbotvarkės sudarymas, yra tie klausimai pavyzdžiui, kurie mano įdomus Vilniaus miesto savivaldybėje, tai reiškia neformalus ugdymas ar ne, švietimo tam tikri dalykai, aa jaunimo atviri centrai ir tas nu toks jaunimo aras, kuriame aš dirbu , kur aš manau, kad turiu patirties, ir kur man įdomu dirbti. Bet vienas dalykas su tais klausimais einant į viešumą, aš, kas manęs klausys? Jūs? Kurie tie patys jauni žmonės, ar ne, kurie suprantat kas yra atviri jaunimo centrai, kam reikalingos tos erdvės. Bet šnekant su kitais politikais Taryboje, arba kitoje vietoje, kur sėdi vyresnio amžiaus žmonės, tai toje pačioje partinėje, tose pačiose partinėse struktūrose, nu tie žmonės nesupranta. Ir tada jeigu sakom, kad jaunas žmogus nebalsuoja, aš matau jauno žmogaus problemas, ar ne, tai ir klausimas yra kiek aš tų balsų surinksiu kai aš kalbu

žmonėms, nu visiškai neaktualia tema. Todėl aš esu šiek tiek ir priversta kalėti apie tam tikrus klausimus, kurie aktualūs yra vilniečiams. Tos pačios šildymo kainos, ar ne, nors aš pati, tarkim tikrai nesijaučiu nei ekspertė nei žinau kaip ką daryti, bet tiesiog esu priversta viešai deklaruoti tam tikrus dalykus, kurie žinau, kad žmonės pritrauks man balsų.

I. Aš tai norėjau pridurt, kad ee, dar vienas iš senų žmonių tokių pareiškimų, kad jūs esate dar nesugadinti. Tai jauni žmonės kurie einat į politiką. Jūs dar neturit pilkos praeities kurie eina. Tai yra kaip kaukės sakyčiau, principe privalumas.

T. Bet ta visa politinė kultūra, kurią jūs dabar turite, iš ko jūs perimat? Ar jūs perimate iš tos vyresniųjų kartos ar kaip kaip susiformavo jūsų visa ta turima politinė kultūra?

R. IŠ tikrųjų tai kaip mes ką tik trumpai šnekėjom aš atsimenu kaip pati atėjau į organizaciją, man atrodė kaip kiti elgiasi bjauriai. Nu ta prasme mes na yra partijoje vyresniųjų karta. Ir mes tada diskutuojam, nu kaip galima, kaip čia nepatrauklu ir visa kita. Bet praeina tam tikras laikas, ir tu žiūri, kad tie patys žmonės, su kuriais tu veikei, kurie aktyviau pasiekė, arba kurie nuėjo į kitas sritis, į kitas sritis, jie elgiasi lygiai taip pat. Tai tu pradedi galvot. Aaa tu vis tiek esi iš tos pačios kartos politikų, ta pati metodika, tas pats sprendimų priėmimas, tas pats požiūris. Mes esame jaunesni, bet reikia pasakyti, tai, kad ta mes ne, mes jeigu nori tu turi priimti tam tikras žaidimo taisykles, taip iš jaunimo politikos ar to pačio LiJot‘o, kur tu matei kitų organizacijas. Nu labai gera platforma matyti kas vyksta Lietuvoj, ne savo organizacijos ribose. Bet tu su ta kai tu diskutuoji pavyzdžiui LiJot‘e, bet jie jauni žmonės, jie mato taip pat kaip tu, gyvena tuo pat. Bet ateinant į partinę struktūrą, tu tu negali ten draskyt akių, ar ne, ar tai sakyti taip ar taip. Tu vis tiek turi priimti tam tikras taisykles. Ir aš noriu pasakyti, kad nu tu turi labai labai laviruoti. Tu tuos pačius dalykus turi įvilkt į tų žmonių sakinius.

B. Aš sutikčiau su Rima, vat puikus pavyzdys yra Lietuvos jaunimo organizacijų taryba. Kuomet susirenka 64 organizacijos, aaa, susirenka ir visos politinės jauni organizacijos ir jau ten prasideda politinis žaidimas. Ten prasideda koalicijų sudarymas prieš vieną, kitą klausimą. Ypač tada kai pavyzdys daleiskim organizacija DARBAS norėtų eee, kad nugalėtų jų keliamas žmogus, tai tada jau prasideda, na, kad na lygiai taip pat kaip ir Seime. Kada dešinieji mus stabdo, kairieji mus palaiko. Ir lygiai tas pats. Ir retorika būna lygiai ta pati. Lygiai ta pati kas būna didžiojoj politikoj. Tą pavyzdį pamatyti iš vienos pusės yra gerai, iš kitos blogai. Bet vat aš šiandien ėjau iš ryto į šią diskusiją ir aš iš karto save pastačiau į tokią veitą, sau pasakiau, kad na jeigu mes pradėsime tais purvais drabstytis vienas ant kito, š tikrai stabdysiu ir nenorėsiu to, nes mes esame iš tikrųjų jaunoji karta ir man vat labai šiandien patiko. Vytautas kažkurioj vietoj pritarė net man. Aš net sunkiai įsivaizduoju ar pavyzdžiui Kęstutis Masiulis pritartų Vytautui Gapšiui? Aš to neįsivaizduoju. Tai vat man šitas dalykas iš tikrųjų patinka ir aš to dėl to labai džiaugiuosi. Žvelgiant į mus, žvelgiant į tą ateities kartą.

R. Dabar turbūt pergalvoja žodžius (kreipiasi į Vytautą).

Ra. Čia Rima dabar labai gerai pasakė, kad apie moteris. Aš dabar galiu pasakyti, kad dabar auditorijoje tarp mūsų yra susirinkę daugiau moterų ar ne. Ir man labai didelė ta prasme reikšmę mano apsisprendimui eiti ir į rinkimus ir prisijungti prie partijos neneigsiu padarė praeitais metais perskaityta knyga. Šiaip paprastai niekada beveik, nu išimtinais atvejais yra knygų, kuriomis pasiremiu gyvenimiškais sprendimais, tai, šiaip yra Favebook‘o chief operating officer – yra vykdančioji direktorė Sheryl Amber „Lean in“. Ir jinai parašė apie moteris darbo rinkoje. Apskritai apie moteris bet kur ir jų dalyvavimą. Nu ir kitur. Ir labai aiškiai pajutau, kad man sako kai kurie ir ir šioj knygoj rašoma, ane. Sako tu labai griežta, pikta. Aš ne pikta, aš konkreti. Ir ra rašoma, kad jeigu moteris yra vienose skirtingose gyvenimiškose pusėse, kur nors, na va dabar diskutuojant jaunimo organizacijose, va eina, jeigu jinai kažką pasako konkrečiai, tada jinai yra griežtai ir negera, bloga, kažkokia ir susiraukus. Jeigu tą patį pasako vyras, ar ne, nu tai jau yra normalu. Tai kaip pavyzdys, netgi einant ir kažką sakant netgi na pas mus kur nors netgi ir partijoj tai aš irgi tą patį labai aiškiai jaučiu, kad kartais, tiktai to aš niekada nesureikšminau, man nesvarbu vyras ar moteris, ta prasme aš einu su savo mintim, sakau ir man ta prasme svarbu palaikymas bendrai iš iš žmonių. Tai čia šitoj vietoj ne ne, kad tu esi jaunas žmogus, į tave žiūri vienai ar kitaip, yra ne visada yra problema, kartai s problema yra, kad tu turi įdėti būdama moteris daug daugiau nu pastangų būti išgirstai ir kartais tiesiog kartais sugalvoti minčių kaip ne nenuleisti rankų, kada kada tave tiesiog kartais nesiklauso, ir atkreipti dėmesį. Tai ypač Lietuvoj ta visuomenė, vėlgi aš grįžtu dažnai prie visuomenės prie klausimu, nes nu gi pas mus dažnai nu sakoma,

kad konservatoriai labai mėgsta tą patriarchalines visuomenes, ar ne. Šitą apibrėžim, bet tarp konservatorių yra visokių žmonių šitoj vietoj, aš negaliu absoliutinti, bet tiesiog kadangi daug daug pažįstu eee konservatorių kolegų, tai jie kažkaip dažnai šitoj visoj vietoj sako, kad nu vat pas juos irgi yra įdomūs procesai, kartais padiskutuojam net netgi ne jauno žmogaus, kiek tarybose yra moterų, ar netgi dar jaunų moterų, kaip pavyzdys. Ir ar jos dar turi būti išgirstos ar ne.
R. Koks jų vaidmuo – ką jos daro ir koks turinys.
Ra. Nes aš pavyzdžiui dabar jaučiu konkurenciją, nes mes dabar kai bus rinkimai kovo pirmą dieną, mes visi jaučiam konkurenciją ar ne, net tos pačios moterys dažnai nebalsuoja už moteris, tas kitas sąrašo kandidates, tai irgi ta tam tikra konkurencija. Kas pas vyrus niekada nebūna problemų atrodo ar ne. Tai va čia šitoj vietoj. O ta knyga apskritai jeigu bendrai tai jei kam nors būtų įdomu, tai jinai kalba apie dalyvavimą apskritai kažkokiose veiklose. Ar ne, ar tai būtų būreliai, ar tai būtų darbas, dar kažkas, ir ir ir manau, kad tai pridėjo prie to reiškias prie mano apsisprendimo, kad aš sugalvojau save nusivertinu, kad gal ne dabar? Dabar, yra laikas, dabar. Kada jeigu ne dabar kitaip tariant.
T. Grįžkime prie ideologijų, vadinamosios kairės ir dešiniosios, koks jūsų nuomone skirtumas yra pagrindinis tarp politinės kultūros dešinėje politinėje ir kairėje politinėje? Ir kaip jūs iš vis suprantate tą politinę kultūrą? Kas tai yra?
Ra. Nieks apie tai nežino. Juokauju.
R. Aš galvoju, kad politinė kultūra tai yra tai , kaip priiminėjami tie sprendimai, kokiu būdu tariamasi ir ir kaip aa tomis idėjomis sugeba diskutuoti tam tirose erdvėse. Tai ir koks klausimas buvo? Koks skirtumas tarp dešiniųjų ir kairiųjų?
T. Tarp politinės kairės ir politinės dešinės politinės kultūros.
R. Tai mano galva, šiai dienai politinėje dešinėje, politinė kultūra užėmusi tokį tyčio tyčiotojosi vaidmenį. Aš kalbu apie tą dešinįjį Trolibaną, Facebook‘e tam tikrų komentarų pasisakymų, ir kairės pusės kiek mes esame diskutavę, ir kiek aš esu dalyvavusi šitus klausimus pagalvojant, svarstant, būdavo visokių minčių, būdavo, kad ir mes turėtumėm tuom užsiimti ir taip palaikyti tą kairiąją mintį, nes tarkim visa ta internetinė erdvė, ar tas Facebook‘as yra užimtas dešiniųjų. Ir tarkim ten pasižiūrint tarp mano..
V. Siaubas. Dešinysis internetas.
R. Tai galėsi pratęst.
V. Tai man viskas gerai.
R. Dabar pamiršau ir ir
B. Aš gal išsklaidysiu visus tuos...
Ra. Per vidurį yra.
B. Tos kairės ir dešinės Lietuvoje nebelieka, jie atsiranda nebent tada kai, kitoj politinėj jėgoj yra, jie prieina prie tam tikrų palankų sprendimų. Ir dabar, aš net neįvardinčiau nei vieno, prieš rinkimus jūs puikiai matote kas kovoja už vieną, kas kovoja už kitą, ir kas prisimena prieš rinkimu vieną ar kitą dalyką, objektą, gal net ir statinį, kartais kada būna na palankios tos pusės. Bet ee, prieš rinkimus tai bandoma, bet paskui viskas persipina, ir bandoma ieškoti tiesiog pragmatinių tų sprendimų, palankių tam tikru momentu žmonėsm ir tam tikrai grupei. Mano nuomonė būtų tokia.
V. Aš trumpai dėl interneto. Tai nereikia suvesti 5 žmones nuolat sėdinčius prie kompo, kad ten internetas visas užvaldytas visų dešiniųjų, nes čia man atrodo didžioji mūsų klaida, vat pasižiūri kiek facebook‘e laikų po tavo komentaru kaip varai ant kairiųjų ir štai pasirodo visa visuomenė yra dešinioji, mes laimėsim rinkimus. Čia labai internetas iškreipia vaizdą. Dėl patyčių kultūros – sutinku, tai yra labai blogai. Aaam dėl kairės ir dešinės, aš bijau, kad Lietuva ir turbūt post sovietinės valstybės po tuputį, ne visos, po truputį žengia į tą ką vakarai pragyveno, vakarų demokratijos pragyveno šeštam – septyntam dešimtmetyje ir ir kas kas vyksta ir stiprėja ten, ir kas jau gaunaatoveiksmį. Tai yra kaip ir Benas minėjo - partijų idėjų niveliacija. Daug maž šie rinkimai visi kalba apie tą patį. Ideologinių skirčių minimaliai matosi. Nu džiaugiuosi liberalų programa, kuri yra labai socialiai atsakinga. Apie darželiu, apie kitus dalykus. Beveik krikdemiška netgi kai kuriais atvejais Va reikia priduoti privačių darželių ten ir išmokas, nu super. Pasirašau. Neti galvojau ką čia pridėt, neturiu ką pridėt. Va ir šiaip Vilnius tie debatai vyksta, visi apie tą patį kalba. Ir kuomet idėjos po truputį niveliuojasi, atsiranda atoveiksmis, ir tų jėgų kilimas Europoje ir yra tas atoveiksmis. Na kai visos partijos sueina į centrą, tai atsiranda kraštutinės jėgos kurios pritraukia balsus, kurie vis dėl to nori tų idėjų galbūt. Tai man atrodo, kad ta politinė kultūra šiuo metu

pereina į tokį vat bandymą nueiti „Catch all“ ir iš tos gauti savo trumpalaikį, op vat ilguoju laikotarpiu, kai idėja atstovaujama – tai nemanau, kad yra daug galvojama. Tai aš nežinau, neskirčiau esminių skirtumų.
T. Bet kai jūs rinkotės eee politinę organizaciją, kuriai priklausyti, ar ideologija lėmė tą pagrindinį apsisprendimo vaidmenį?
V. Taip.
Ra. Be abejo renkantis, tikrai taip, politinę organizaciją renkantis, vienareikšmiškai. O paskui vykdymas, visokios atomazgos, paskui jau tapo toks bendras. Čia buvo klausimas apie tą politinę kultūrą. Nuo ko pradėjom, tokios ką sakė Rima, kad ten diskusijos ar ne vienai ar kitaip ir sprendimai priimami ee vyksta nu ta prasme šiandien dienai mes daug ko ir nematom, plika akim ar ne, nedalyvaujant tuose procesuose. Bet norint šiandien dienai pavyzdžiui netgi kodėl keičiasi dažnai merai pavyzdžiui savivaldoje iki tol kol dabar nebuvo tiesioginių merų rinkimų, yra visiškai dėl to, dėl tos politinės kultūros balanso, susitarimų, ar ne vienai ar kitaip aa aaa kartais dar ir nuverčiami, pakeičiami kitais. Nes pasikeičia tam tikri procesai viduje, nes atsiranda tam tikrų dalykų, atsiranda labai nekultūringų argumentų, bandant vieną arba kitą merą nušalinti, tai, čia nebūtinai, kad kairė su dešine plakasi, kartai plakasi kairė su kaire, ir kartais dešinė su dešine, ir tie patys liberalai su su su konservatoriais kai kur labai smarkiai susiplaka, tam pačiam Kaune ten pavyzdžiui, reikia, nereikia toli ieškoti pavyzdžių. Ee čia manau, kad branda apskritai politinio atstovavimo, politinio gyvenimo apskritai po Nepriklausomybės, kokia yra dabar šita šalis, ko ko kokiu procesu gyvena, dali mūsų politikų šiandien dienai yra to nomenklatūrinio nomenklatūrinės mokyklos politikai ar ne, ir jie padiktavo tam tikrus mano požiūriu standartus, ir ta naujoji politikų karta, kartais yra perimanti tam tikrus negerus dalykus iš to senos partinės mokyklos, mano požiūriu. Iš čia man atrodo atsiranda didžiosios bėdos, nesusikalbėjimų, ne kultūringumo, o kad modernūs, visokios modernios priemonės internetai ar ne, komentarai atsiranda ne kultūroje, tai yra tarsi tokia išraiška populiari daug kur ir ši ši šitoj vienoj nemanau, kad mes išvengsim tik tai kol tai partijos nustos savo viduje irgi turėt žmones, kurie tarpusavyje groja komentarų kiekiais, išsiuntinėja partijų skyriams balsuoti, užkomentuoti padaryti, o to nedaro realiai ir visa visuomenė, tai man atrodo čia greitai tos kultūros didelės nebus, bet tai nu kažkas turės nuo to kažkur pradėti.
T. O per kokius procesus, atsiprašau, perimama ta kultūra iš senosios tai naujajai, tai jaunajai kartai atėjusiai?
Ra. Nu užtenka Seimo posėdžių tikriausiai pažiūrėti tiesioginę transliaciją. Tu pažiūri vieną kartą, padalyvavai ir kaip jau kokias žaidimo taisyklės ar ne, arba posėdžiuose Tarybos, užtenka pažiūrėt, ačiū dievui, šiandien dienai, įvedė daugelyje savivaldybių, netgi beveik ir visose, tiesiogines transliacija, nes kokia ten netgi ne kultūra būdavo tarpusavyje, nes nu tai yra taryba, kaimo kaip ir sakau lygio, tiesiogine to žodžio prasme kaip ir dėl kultūros, ne dėl to, kad ten regionas ar kaimiška vietovė, aš kaimu dažnai vadinu nu ta prasme tiesiog nu nepraustaburniškuma arba arba sakykim taip nepriklausomai ar tu didmiestis ar tu mažas miestas ta prasme, nu teisingai. Bet man atrodo ta politinė kultūra atsiranda su viešinimu, su matymu, kad tai ką tu pasakysi, tai kaip tu pasielgsi, bus pastebėta, ir bus pastebėta ne tiktai toje aplinkoje, kurioje diskutuoji, ta prasme kai yra rodymas kažkur toliau. Manau, kad mes šiandien daug kultūringiau šnekam, juokauju, kad yra įrašas, bet čia tiktai pajuokavau.
T. Dėkui. Rima?
R. Dar apie šitą kultūrą, nes minėta ta nomenklatūrinė kultūra, ta Seime, kokia jinai yra bloga, kad kalbant...
Ra. Nejuodinu visiškai.
R. Ne, ne tas tos sutinku visiškai, bet aaa kalbant apie tą internetinę erdvę, tai internetinė erdvė, riekia pripažinti jaunesnių žmonių ir tai ne ką geresnė politinė kultūra ar ne kurioje mes bendraujam šitoj erdvėj. Tai aš noriu pasakyti, nuo vienos blogybės mes pereiname prie to tokią, kultūrinę, tą tokią bendravimo forma kaip patyčių formą. Tarkim ir tiek mokyklose problema ar ne patyčių, tos patyčios arba tai yra mokinių, mokyklų problema, bet ne visuomenės problema. Tai aš tiesiog noriu pasakyti, kad politika ji atspindi visuomenės bendravimo tas tikras taisykles, tas struktūras, tai vadinasi, visuomenėje tai priimtina, politikoj bendraujant viešoj erdvėj, tai priimtina, tai man sudaro tokia viešąją opiniją, kad tai yra priimtinas bendravimo tonas, ir niekas dėl to nesikeičia.

Ra. Ir dar ką tu sakai dar vienas ir su tom patyčiom ar ne kas yra, kad mes, kažkaip taip , nežinau kaip lietuviškai tas pridavėjas, rusų yra toks žodis ir rusų kalboj, mokykloj taip sakydavo tu būsi stukačius, ar ne, kad parodyti pirštu ir pasakyti, kad tu negerai pasielgei, arba kažkam pasakyti, kad tas negerai pasielgė ar kažką nuskriaudė, tai ta kultūra pas mus turi tą tokį atspindį, kad geriau patylėti ir nieko nesakyti. Tai aš manau, kad patylėti, geriau nesakyti, viskas vyks pavyks, nusikaskaduoja nu ir iki politinių procesų, kad ai, nu tai čia vieną kart pasakė, čia gal kažkaip ne taip apdarė, tai nu praeis, viskas bus gerai, svarbu bus priimti sprendimai, ir niekas nebekreips į tai dėmesį. Ta prasme susiniveliuoja, yra bendra tematika, ir tos kultūros kaip jos ir būtų daugiau jei ir ideologiją partijos grynintųsi labiau, jas aiškiai komunikuotų, ir tada nereiktų, kaip pasakyti tu diskutuoji dėl objekto, kurio tu susitari, kad diskutuoji, tada nebelieka jausmų, kalbos, kažkokių nu tai užmetinėjimų vienas kitam ir šiam tikrų tų jausminių momentų. Man atrodo, kad čia ideologijų kova galėtų būti žymiai aršesnė, ir tie objektai, kuriuos tu apibrėžei, dėl kurių tu diskutuoji ar bandai bendrai susitari, yra žymiai lengviau. Tik tai kad yra mūsų mūsų šiandieni šiandienin šiandieninė politika ne visada leidžia,ar ne, bet ne visada leidžia nes žmonės, politikai to nedaro būti radikaliai tos vienos ar kitos ideologijos palaikytojais, kad ne...

T. Gerai, aš pertrauksiu, liko keli klausimai. Grįžkime prie rinkimų, Jūs minėjote, kad organizacijos vykdo daug viešų akcijų, Darom, Baltosios pirštinės, balsuok nuo šešiolikos. Ar jos pritraukia jaunimą balsuoti, kaip manot? Kokią reikšmę iš vis tos viešos akcijos turi? Kam jos reikalingos? Kokiu tikslu?

Ra. Man atrodo, kad balsuoti pritraukia Lietuvos jaunimo organizacijų akcija Man ne dzin, tai kad jie žmones apskritai skatina eiti balsuoti, neragindami konkrečiai eiti balsuoti, manau, kad dauguma organizacijų negali eiti vienai ar kitaip, nors ir bendradarbiauja su Vyriausiąją rinkimų komisija, jų sklaida ir matomumas yra mažas, ir jis nepasiekia didelės auditorijos.

B. Aš manyčiau, kad va šita kampanija, arba visos kitos, vis tiek yra nukreiptos į tuos žmones, kurie ir eina balsuoti, arba imkim LiJot‘o Man ne Dzin‘ą ta sklaida eina tarp tų pačių organizacijų, kuriom mes priklausom ir kurios aktyviai veikia

Ra. Bet jie kartais pasiekia priemonės tokios, kurios pavyzdžiui pasiėmė tuos pačius Radistus. Jau tie Radistai jau yra išėjimas – tam tikra niša.

B. Po truputį.

Ra. Ir kaip mes prisimenu darydavom tuos klipus ir kaip internete dar šindienai leidžia nu nu ir reklama sąlyginai pigi pasiekti jauną žmogų kuris ar taip ar taip tam pačiam facebooke, tai tu tada naudoti ar ne kitų žmonių brandu žinomumu arba prekės ženklus, nes anksčiau tai būdavo nu ką tai eiti balsuoti, ten koks Mamontavas, dabar va tai jau yra mišinės sritys, tiktai keik kiek ir ir tas dalykas sus suveikia. Aš kol kas manau, kad per mažai komunikacijos, raginimo eiti.

T. O kaip jūs manote, kas pasiektų tuos kurie nėra organizacijų nariai.

B. Aš manau, kad daugelis dabar savaitgaliai žiūri Lietuvos ryto televiziją, kuri laimėjo viešąjį pirkimą ir transliuoja visų savivaldybių debatus, tai aš tuos pinigus geriau panaudočiau tiesiog va tokiai kampanijai, kuri skatintų visą visuomenę balsuoti. O ne duotų eterį toms savivaldybėms, tiesiog visiems, kurie ten be reikalo išbūna kalbėjimą, nuo laidų vedėjų iki pačių dalyvių ir net tos žiūrimumo, pasiekiamumo. Nes dabar šiandien, vat kas Kalvarijoj gyvenantys žmonės šiandien žiūrės šitą dalyką. Tai tiesiog pasiimkim vieną nacionalinį transliuotoją ir padarykime labai fainą kampaniją, kuri tiesiog budintų žmones, aktyvintų ir ir juos šviestų apie rinkimų svarbą. Kaip balsuoti – žmonės daug nereitinguoja, nemoka. Dabar jie turės iš vis du biuletenius, ieškos viename biuletenyje partijos ir reitingavimo, žiūrės kur dar tas meras, pradės reitinguoti mero biuletenį. Va tokių daug atvejų, niuansų.

I. Čia manyčiau kaip dirbo su euru, kad mes išmoktumėm, taip reikėtų dirbti su rinkimais.

Ra. Čia vat kur dar yra dėl balsavimo niuansų kuriuos žmonės žino, ai aš palaikau ten kažką, ir ai ten reikės balsuoti ir kiekvienais rinkimais kai yra skirtingi biuleteniai, kai yra skirtingas balsavimo nu tarkim atvejis, tu eini už vieną, o dalis dalis net nesuprantą, kad tu balsuoji už partiją, tau dar reikia apačioje tuose penkiuose langeliuose, turi galimybę reitinguoti nuo vieno iki penkių. Šitoj vietoj ką bedarytų partijos, jos stengiasi, jos tikrai eina per rinkėjus, , eina į tas nuo durų iki durų kampanijas, stengiasi per savo narius ten sklaidas visokias daryti, bet nacionaliniu lygmeniu, kad žmogus aiškiai suprastų, kad jis turi ne tik tai pilietinę teisę ateiti balsuoti, bet žmogus dažnai bijo paklaust, dėl to, kad aš nu gi nenoriu parodyti, kad aš kažko nežinau. Ar ne, o dabar ateinu ir turiu tą biuletenį ir dabar ir pasimiršta ir mes tą matome ir mes tą žinome, dėl to, kad mums nu yra žmonių, kurie gi dirba rinkimų

komisijose, nu kurie skaičiuoja ir tikrai mato, kad ateina žmonės ir tikrai pažymi kryželį, ties politine partija, bet pamiršta reitinguoti, o reitingavimas yra labai svarbus, kai tu pasirenki tam tikrą žmogų, kurį tu būtent nori ten ta prasme nu matyti savo nuomonei, pozicijai, ir na kažkokiom mintim. Ir tas švietimo būtent dėl balsavimo, kodėl jis reikšmingas, šiandienai dalis žmonių net nesuvokia. Tai partijos žino. Kad priklausomai nuo to, kiek partijos surinks balsų, kiek už jų sąrašus nubalsuos, tiek partijos gauna šiaip dotacijų iš valstybės, ane ir kiekviena partija turi tam tikrą mechanizmą ir stengiasi dar pritraukt tų rinkėjų ir ir ir ne tik, kad išreitinguotų, tuo pačiu pakelti balsuotojus nuo sofos, viens iš toks tų tų tų būdų yra elektroninis balsavimas, mano galva, nuo kur noriu, nuo ten balsuoju. Kažkaip liberalus jaunimas kažkada turėjo tokią akciją, kažkaip nevyriausybinių organizacija, kad jaunam žmogui atraktyvu būtu, ar e, paimti ir balsuoti nuo sofos, ar kur aš ten sėdžiu ir ir ir ar ar kur nors Rūgpienių kaime ir ir pievoj pasidėjęs interneto savo šitą turint kokią priemonę. Tai manu, kad šioje vietoje, aktyvinimas ir balsavimas yra ir pasiekiamumo klausimas, nes pavyzdžiui savivaldoj šiandien dienai nebalsuoja tie žmonės, kurie yra užsienyje išvykę, balsuos tik Lietuvoj. Gal tai ir yra sąžininga, kad jeigu šiandien dienai jie negyvena čia, iš kitos pusė, jeigu tu turi čia kažkokių savo nekilnojamo turtą ar ne, kaip pavyzdys, tai kodėl neturėtum turėt galimybės toje vietoje priiminėti sprendimus, kur turi kažkokią tai nuosavybę. Liberalai visada dėl nuosavybės turi niuansų.

T. Ir sustabdysiu. Be politinių partijų, kas dar turėtų būti suinteresuotas, kad jaunimas ateitų balsuoti?

Ra. Pats jaunimas vienareikšmiškai. Nes kažkaip jaunimas mes dažnai sakom, kad būtų sakyčiau nesuvokiantys, negalintys, net iš mūsų, va iš jūsų. Ne ne nėra neįgalumo šitoj vietoj protinio, kažko tokio kas pasakytų, kad tu ne negali kažko padaryti. Taigi mes vis turim galvą ant pečių, rankas, kojas, šitoj vietoj priklauso nuo to kaip mes augom, manau, kad šeimos, kurios pradeda, eina aktyviau, ir savo vaikus šioje vietoje ugdo. Galų gale visuomenėj nėra tokių vėliavnešių, kurie sakytų, kad balsavimas yra kiekvieno žmogaus pilietinė pareiga, kuria ne tai, kad privalu pasinaudoti, bet ta prasme pasakai, kad jei nepasinaudoji, paskui gali būti gėda. Nu pasižiūrėkim buvo rinkimai kur kažkur išrinkom vieną iš pasalio pramogų atstovų visą būrį. Tai jaunimas tada nuėjo prabalsuoti. Labai aiškiai, nes buvo smagu. Ta prasme nes šitoj vietoj jaunimas mes visi turime, universitetuose studijuodami, pažiūrėkime, kokios kalvės. TSPMI Vilniaus universiteto, Romerio politikos mokslo studijos, Kaune politikos mokslas. Ta prasme šitoj vietoj universitetai savo šviečiamąjį darbą turi daryti. Ir šiandien dienai jeigu nueitumėme į universitetą, kuriame nėra politikos mokslų, žmonių, kur lyg tais sėdi visi IT specialistai ir tu turi jiems tą politiką ir dar toli gražu iki bet kurio lygio.

T. Rima?

R. Tada kas turėtų būti suinteresuoti, tai politinės partijos ir pats jaunimas ir jauni kandidatai, ką ir Benas paminėjo. Kad eina jaunas kandidatas ne prie jaunų žmonių kalbėti, o eina pas didukus, ypač rajonuose, nes žino, kad jis jaunas gražus ir už jį balsuos močiutė, senelis. Dar pašnekės, ir ten taip toliau. Tai visų pirmą yra ir mūsų jaunų kandidatų, jaunų Tarybos, jaunų Seimo narių atsakomybė, kad jie ir keltų, ką aš ir kalbėjau apie politinės darbotvarkės sudarymą. Patapę jaunais politikais, jie kelia klausimus, kurie nėra jaunimo politika, nėra jauno, nėra aktualūs jaunam žmogui. Tai visų pirma nu mes patys.

T. Vytautai?

V. Aš tai vėl gi, nemanau, kad reikia, kad šimtas procentų jaunimo balsuotų. Aš manau ir nėra tikslas savaime, kad eitų balsuoti. Aš manau, kad reikia bendrai gerinti ir politinį sąmoningumą, tai ir čia jau šeima, mokykla, visas tas spektras turi būt na, palaipsniui ugdomas pilietinis, politinis pažinimas, domėjimasis, noras domėtis ir iš to ir kils noras eiti balsuoti. Kaip tu suprasi, kad tai yra svarbu. Bet ne tai, kad va čia kampanija paleis prieš rinkimus, eime visi balsuokime. Nesvarbu už ką, bet balsuoti reikia, nes vietoj septyniolikos dabar trim septyni, iki pem septynis ir tai bus labai didelis pasiekimas. Tai nėra pasiekimas. Nes jeigu nueis nuo sofos pabalsuos kažkur už kažką, oi šitas pavadinimas juokingas, arba o šita pavardė juokinga.

Ra. Tai ir taip gali nueit pabalsuot.

V. Taip gali, sutinku, bet tai nėra tikslas savaime. Nueit ir pabalsuot. Manau, kad reikia skatinti politinį ir pilietinį sąmoningumą. Domėjimąsi ir iš to kils savaimę noras eit balsuot. Tai čia visi ką ir šnekėjom – poreikis šviesti, poreikis daryti kampanijas. Bet tai neturėtų būti prieš rinkiminiu laikotarpiu.

T. O kas turėtų kelti tą sąmoningumą? Šeimoj? Mokykloj?

V. Tai čia nu Tiek valstybinė politika, tiek politinės partijos apskirtai, nu aš manau kad tai yra bendrosios. Valstybės politikos reikalas skatinti politinį sąmoningumą, skatinti domėjimąsi. Švietimas ir NVO skatinimas, tai labai platus klausimas ir labai plačiai galima prieiga.
Ra. Kadangi aš verslo sektoriuje daug metų, ir dar rinkodaroj daug metų dirbau, tai man visada norisi visuose net politiniuose procesuose, kad žmogus matytų, o kas man iš to. Kai žmogus nemato realios naudos, tada ir balsuoti galbūt ne eina dėl to. Tai šiandien dienai atradimas vat to kodėl, ar ne, reikia eiti balsuoti, ką mano tas balsas lemia, suvokimas prie ko tu gali prisidėti. Partijose tu suvoki to vieno balso svori, finansiškai, suvoki vieno balso svorį tarybos narių atveju išrinktų, ar ne. Kad pavyzdžiui, kad mes turėjome situaciją praeituose rinkimuose per ta prasme vieno balso sakykim būtumėm turėję vieno tarybos balso kaip pavyzdys, jeigu būtumėm dar turėję plius trylika balsų. Tiesiog trylikos balsų skirtumas , kai tu negauni vieno tarybos nario pozicijos. Reiškias, kad tu galėjai atvesti kažką, turiu omeny, paskatinęs, sakydamas nepramiegok, nepramiegok, ta prasme ateik būtinai prabalsuok. Ir ir čia ne tas atvejis kai vežinėja, bet tai tiesiog kai kurie tiesiog sako ai, žinai, vis tiek laimės. Tai pavyzdžiui turėjom, kai prieš Artūrą Zuoką laimėjo Adomėnas scenarijus Vilniaus mieste, ar ne, Atėjo dalis žmonių, kurie po to šnekėjo, kurie atėjo simpatikai ir palaikytojai, kurie sakė vis tiek už jį ateis ir pabalsuos. Štai tokių buvo kritinė masė, kurie atsisėdo pagalvojo ateis ir neatėjo.
V. Taip Šustauską išrinko.
Ra. Šustauską išrinko meru tai taip Taryba nusprendė, tai čia ne tiesioginis rinkimas buvo.
T. Pabaigai turiu porą dar klausimų apie organizaciją. Kaip pasikeitė jūsų kasdienis gyvenimas, kai įstojote į jaunimo organizaciją tą politinę?
Ra. Jaunimo tai labai seniai, ar politinę partiją?
I. Galėčiau pasakyti, kaip pasikeitė ties šiais rinkimais gyvenimas. Nes nuo tada jisai pasikeitė, nes pasidarė tris kart aktyvesnis naktį galvoji ką čia dar nuveikus. Ką čia dar pakalbinus, su kuo čia susitikus. Ta prasme jisai pasikeičia ir tada galvoju po sekmadienio viskas nurims.
Ra. Arba ne.
I.Arba ne. Jau galvojau jau šeštadienis bus ramiausias. Agituot nebegalima, viskas, mes šeštadienį visi ramūs, bet eee, jo jisai manau, kad pasikeitė, tai ta prasme jei tu esi aktyvus tai aš manau, tiesiog visą laiką esi veiksme. Taip ir įtakoja visą gyvenimą.
Ra. Šeimyniniame gyvenime pasikeitė reikalų, taip sakant, nes kažkaip su vyru aš jau jį buvau įspėjus tiesą pasakius, nes jis medikas, niekur nedalyvauja tokiose aktyviose jaunimo veiklose, medikai taip sakant taip mokosi ir neturi tam laiko, aš manau, kad galėtų jo rasti. Tai šitoj vietoj pasikeitė tuo, kad mes iš tikrųjų turim daug mažiau laiko, arba labiau jį vertinam šeimyniniams reikalams, artimų žmonių aplankymui savaitgalių sumažėjo. Turiu sergančią mamą Klaipėdoje, tai irgi šitoj vietoj irgi turiu iššūkių, kartais kaip juokauju vakarienė ir visi kiti dalykai kenčia ir kaip sakyti su draugais yra apmažėję, bet stengiuosi pietus bent jau išnaudoti. Galų gale kažkas mano gyvenime pasikeitė su aktyvumu, anksčiau irgi buvau aktyvi, aš kai buvau ir bendravau ir diskutavau/ tik galbūt šiandien dienai nuo nuo nuo ir kenčia kenčia ir tas magistro rašymas yra atidėtas bent jau iki tam tikrų dalykų. O kažkas reikšmingai, kad būtų pasikeitę, kadangi tai buvo taip sakant toks veiksmas manęs negąsdinantis, tai tas viskas susidėliojo taip, kad niekas nenukentėtų. Ir žmogiškumo tokių iššūkių kaip viską suderinti bendraujant su kitais žmonėmis, artimaisiais ir ir dar aišku iššūkis yra su darbu, nes čia matyt kolegos dirba darbus, kurie yra susiję su politiniu veikla šiandien dienai ar taip ar taip susiję, tai gal šiek tiek laisviau. O į kiekvieną kandidatą, manau, kad organizacija kai sužino, kad kandidatuoja aaa aš dirbu Lietuvos reiškia energijos grupės įmonėje Lesto, tai tai manau, kad na, tu tada turi būti daug geresnis negu buvai iki tol, tu turi kai tave visi žiūri, vertina, tu sakai tavo darbiniame reikale dar su tuo pačiu atspalviu tave vertina ir kaip kandidatą ir dar tuo pačiu vertina kaip profesinės
T. Ačiū, laiko nebėra, Vytautai, kaip jūsų kasdienybė pasikeitė pradėjus politiškai veikti?
V. Tai manau, kad čia tie patys atsakymai, tas aktyvumas ir tampa tavo gyvenimo būdu, iš principo. Savaitgaliai užimti, tai visa tai normalu ir taip nuolat. Rinkiminis laikotarpis ypač tą suaktyvina, mmm mąstai, aš matau jau kuo virstu tai jeigu būčiau išrinktas, nes kadangi ant savo lankstinukų aš daviau kontaktus, jau pradud galvoti, kad tai buvo klaida. Bet ne, čia juokauju, bet mes tiesiog mes čia dabar kalbam, čia pakeisim jaunimo politiką, ten patriotinis ugdymas, visa kita, bet kai tu atsisėsi į tą kėdę, tu susidursi su tokiais dalykais, aš jau matau kas mhm mano name čia blogai valdoma ir šiukšlių neveža ir

kaip dabar tvarkom? Okay, pasidomėsiu. Dar vienas ir taip, ir susidursi su tokiais dalykais, kur tu spręsi kaip tvoreles sutvarkyt prie namo, o ne kaip čia jaunimo politika. Tai turi po truputį pratintis prie to. Jau nebe tu diktuosi sąlygas, arba nebe tiek kiek norėsi savo gyvenime, atsiras daug kitų veiksnių, kurie diktuoja viską.
I. Čia kalbant apie tokiu dalykus, vakar man teko garbė tą liberalų numerį reklamose atsiliepti man. Ir visą dieną buvau kaip tv pagalba. Bet ee klausimai buvo visiškai nesusiję su savivaldybės lygmeniu, buvo valstybės ta prasme ten su Rubežiais..
V. Pilnatis gal.
I. Anstoliai, visiškai. Tai klausiant apie jaunimo reikalus – nebuvo nei vieno skambučio. Ta prasme visur buvo ne ten, kas man buvo daugiausia man vakar, nes ten buvo iš visos Lietuvos skambučiai. Ir aš tikrai negaliu pasakyti, kas Marijampolėje yra blogai su tuo keliu, nes aš jo net neįsivaizduoju. Tai vakar iš tikrųjų buvo biški sunku, bet aš supratau, kad žmonės iš tikrųjų turi vat tokių problemų. Vakar buvo kaip nemokama teisinė pagalba. Iš tikrųjų mes visi vat kaip ir dirbom. Aš įsivaizduoju lygiai tas pats būtų ir tenais. Ta prasme tu dirbtum komitete, kuris galbūt yra jaunimo, ir tu siektum to, bet paskui tuo pačiu tu turėtum atsakinėti tuos visiškai buitinius darbus, kurie yra ten kelias, šiukšlinės ir taip toliau.
Ra. Pirmiausia nuo to prasideda.
T. O kaip draugai? Jūsų artimiausi draugai ir pažįstami su kuriais leidžiate laiką. Ar jie priklauso tai pačiai organizacijai kaip ir jūs?
Ra. Dalis.
T. Didelė?
B. Taip.
T. Ieva?
I. Jaunimo organizacijai tai didelė dalis priklauso, partinei tai ne.
T. Vytautai?
V. Dalis iš senų laikų, dalis iš organizacijos, yra ir taip ir taip.
T. Benai?
B. Didžioji dalis, nes vat kaip ir sakė kolegė, jeigu tu dirbi ir darbą ir politinėje sferoje, tai vis tiek žmonės tie patys, dirbant privačiame sektoriuje be abejo ratas plinta. Mano atveju tai dižioji dalis.
T. Rima?
R. Pusė pusė, bet atsakant į klausimą su kuriais draugais dažniausiai susitinku ir bendrauju, aišku, kad iš politinės pusės. Nes tiesiog taip susiklostė darbotvarkė.
T. Ačiū jums už klau atsakymus ir ačiū, kad sutikote dalyvauti diskusijoje.

Papildomi nagrinėtini tyrimo pjūviai ir jų pozicija anketoje

Politinės – pilietinės rezultatų ir agentų bruožų ir naudotinų įvesčių klausimynų skalių sudarymas:

	Politinė	**Pilietinė**
Proceso įvestys	8-4; 8-14; 8-15; 12-5; 12-10; 12-11; 13-4; 14-6; 14-9.	8-5; 8-9; 12-6; 12-8; 12-9; 13-5; 14-4; 14-7; 14-10; 14-11.
Agentų savybės ir bruožai	12-2; 13-1; 13-2.	12-3, 13-3.
Rezultatas (emocinis-pažintinis)	22-10; 22-12.	22-9; 22-13; 22-14.
Rezultatas (socialinis – elgesio)	23-1; 23-2; 23-3; 23-4; 23-6; 23-7; 23-8; 23-9; 23-10; 23-11; 23-12; 23-13; 23-14.	23-5; 23-15; 23-16; 23-17; 23-18.

Politinės elgsenos – konvencinės ir nekonvencinės skalės sudarymas:

Konvencinė	**Nekonvencinė**
23-1; 23-2; 23-3; 23-4	23-6; 23-7.

Politinę elgseną motyvuojančių veiksnių klausimų skalių sudarymas:

Domėjimasis politika	**Pasitikėjimas politikais ir politiniais procesais**	**Subjektyvus suvokimas daryti įtaką**
16-2 ; 22-12 ; 22-13 ; 22-14 . (Taip pat čia reikės pažymėti 17-3 atsakymą - ką pažymėjo kaip pagrindinį agentą paskatinusį domėtis politika)	22-1 ; 22-2 ; 22-3 ; 22-4 ; 22-5 ; 22-6.	22-7 ; 22-8

Politinės veiklos suvokimo klausimynų skalių sudarymas :

Konvencinė	**Nekonvencinė**	**Pilietinė**
26-1 ; 26-2 ; 26-3 ; 26-4 ; 26-5; 26-6 ; 26-7	26-8 ; 26-9	26-10 ; 26-11

Pareigos suvokimo pasiskirstymo į politinę ir pilietinę platformą klausimyno skalių sudarymas:

Politinis	**Pilietinis**
27-1 ; 27-6	27-2 ; 27-3 ; 27-4 ; 27-5.